

Úřední věstník

Evropské unie

C 185

Svazek 49

České vydání

Informace a oznámení

8. srpna 2006

Oznámení č.

Obsah

Strana

I Informace

.....

II Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor

426. plenární zasedání ve dnech 20. – 21. dubna 2006

2006/C 185/01

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Hospodářskému a sociálnímu výboru Nanověda a nanotechnologie: Akční plán pro Evropu 2005 – 2009

1

2006/C 185/02

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k následujícím tématům — Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, který má provést Společné výzkumné středisko prostřednictvím přímých akcí na základě sedmého rámcového programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) — Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu s názvem Spolupráce, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace — Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Myšlenky, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace — Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Lidé, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace — Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Kapacity, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace — Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, který má provést Společné výzkumné středisko prostřednictvím přímých akcí na základě sedmého rámcového programu Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011) — Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, kterým se provádí sedmý rámcový program Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011) KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 v konečném znění

10

CS

Cena:
22 EUR

(Pokračování na následující straně)

Oznámení č.	Obsah (pokračování)	Strana
2006/C 185/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech v oblasti ochrany civilního letectví KOM(2005) 429 v konečném znění – 2005/0191 (COD)	17
2006/C 185/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti mořské environmentální politiky (Směrnice o mořské strategii) KOM(2005) 505 v konečném znění – 2005/0211 (COD)	20
2006/C 185/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Řízení průmyslových změn v přeshraničních regionech po rozšíření EU	24
2006/C 185/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o statistice Společenství v oblasti migrace a mezinárodní ochrany KOM(2005) 375 v konečném znění – 2005/0156 (COD)	31
2006/C 185/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, použitelném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti KOM(2005) 649 v konečném znění – 2005/0259 (CNS)	35
2006/C 185/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění KOM(2005) 507 v konečném znění – 2005/0214 (COD)	37
2006/C 185/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku mezikulturního dialogu (2008) KOM(2005) 467 v konečném znění – 2005/0203 (COD)	42
2006/C 185/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Postavení zdravotně postižených osob v rozšířené Evropské unii: Evropský akční plán 2006 – 2007 KOM(2005) 604 v konečném znění	46
2006/C 185/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti Strategické obecné zásady Společenství, 2007–2013 KOM(2005) 299 v konečném znění – SEK(2005) 904	52
2006/C 185/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Účinky mezinárodních dohod o snižování skleníkových plynů na procesy průmyslových změn v Evropě	62
2006/C 185/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Právní rámec pro spotřebitelskou politiku	71
2006/C 185/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Plnění lisabonského programu Společenství: Politický rámec k posílení zpracovatelského průmyslu EU – cesta k integrovanějšímu přístupu k průmyslové politice KOM(2005) 474 v konečném znění	80
2006/C 185/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Pracujme společně, pracujme lépe: nový rámec pro otevřenou koordinaci politiky sociální ochrany a začlenění v Evropské unii KOM(2005) 706 v konečném znění	87

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2006/C 185/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích o plátcích podávaných v souvislosti s převodem finančních prostředků KOM(2005) 343 v konečném znění – 2005/0138 (COD)	92
2006/C 185/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Omezování dopadu letectví na změnu klimatu KOM(2005) 459 v konečném znění	97
2006/C 185/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Institucionální rámec pro vnitrozemskou plavbu v Evropě	101
2006/C 185/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1592/2002 ze dne 15. července 2002 o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost letectví KOM(2005) 579 v konečném znění – 2005/0228 (COD)	106

II

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

426. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 20. – 21. DUBNA 2006

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Hospodářskému a sociálnímu výboru Nanověda a nanotechnologie: Akční plán pro Evropu 2005 – 2009

(2006/C 185/01)

Dne 7. června 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedeně.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. března 2006. Zpravodajem byl pan PEZZINI.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 117 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 EHSV ve svém předcházejícím stanovisku ⁽¹⁾ k tématu nanověd a nanotechnologií uznal za vhodné podat úvodem jednoduchý výklad, ve kterém by souhrnně formuloval nejčastěji použité pojmy, neboť stanovisko se týkalo částečně nového předmětu, jehož terminologie je málo známá nebo je zřídka používána. Zdá se nám tedy vhodné uvést tyto definice na úvod tohoto stanoviska.

1.1.1 Vzhledem k tomu, že v roce 2006 je kromě šestého rámcového programu v platnosti mnoho jiných evropských programů, které vznikly po roce 2000 a ještě platí, zdálo se účelné v poznámkách uvést nejdůležitější programy, které souvisejí s nanovědami a nanotechnologiemi, a to zejména ty, které mají zvláštní význam pro nové členské státy, jež před rokem 2004 neměly příležitost sledovat jejich zrod a diskusi o jejich cílech.

1.2 Definice ⁽²⁾

1.2.1 **Nano.** Předpona nano- označuje miliardtinu celku. V našem případě se jedná o nanometry, tj. o miliardtinu metru.

1.2.2 **Mikro.** Předpona mikro- označuje miliontinu celku. V našem případě se jedná o mikrometry, tj. o miliontiny metru (čili tisícínu milimetru).

1.2.3 **Nanovědy.** Pojmem nanovědy se rozumí nový přístup k tradičním vědám (chemii, fyzice, elektronické biologii atd.) a vědám, kdy je předmětem zájmu základní struktura a chování materiálů na úrovni atomů a molekul. Tyto vědy studují potenciál atomů v různých vědních oborech ⁽³⁾.

1.2.4 **Nanotechnologie.** Pojmem nanotechnologie se rozumí technologie umožňující manipulovat s atomy a molekulami tak, že jsou vytvářeny nové povrchy a objekty s odlišným charakterem nebo uspořádáním atomů, které lze využívat v každodenním životě ⁽⁴⁾. Jedná se o technologie, které umožňují manipulace v oblasti miliardtin metru.

1.2.5 **K výše uvedené definici je navíc účelné přidat ještě jinou definici, která je z vědeckého hlediska výstižnější.** Pojem **nanotechnologie** definuje víceoborový přístup k vytváření materiálů, mechanismů a systémů, s využitím zásahů do materiálů v měřítku nanometru. V zájmu této víceoborovosti a za účelem vytvoření kvalifikace nanotechnologií je nezbytné mít k dispozici širokou základnu znalostí v oblasti elektroniky, fyziky a chemie.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

⁽²⁾ Tamtéž.

⁽³⁾ Interview s komisařem Busquinem (souhrn viz IP/04/820 z 29. června 2004).

⁽⁴⁾ Viz poznámka pod čarou č. 2.

1.2.6 Nanomechanika. Rozměry objektů začínají být při zjišťování jejich vlastností důležité, pokud se (tyto rozměry) dostanou do oblasti jednoho až několika málo desítek (tuctů) nanometrů (ty pak představují objekty složené z několika málo desítek až několika málo tisíc atomů). V tomto rozsahu rozměrů má např. určitý objekt složený ze 100 atomů železa zcela odlišné chemické a fyzikální vlastnosti od objektu složeného z 200 atomů železa, a to i když jsou oba objekty složené z týchž atomů. Analogicky se mechanické a elektromagnetické vlastnosti tuhých látek složených z nanočástic radikálně liší od vlastností tradičních tuhých látek se stejným chemickým složením, a jsou ovlivněny vlastnostmi jednotlivých jednotek, z nichž jsou složeny.

1.2.7 Mikroelektronika. Pod pojmem mikroelektronika se rozumí odvětví elektroniky zabývající se vývojem integrovaných obvodů, vestavěných mezi jednotlivé polovodičové oblasti, s nepatrnými rozměry. Mikroelektronika je v současné době schopna vytvářet jednotlivé komponenty o rozměrech 0,1 mikrometru (tj. 100 nanometrů) ⁽⁵⁾.

1.2.8 Nanoelektronika. Pojmem nanoelektronika se rozumí věda, která se zabývá studiem a výrobou elektrických obvodů, které jsou z jiných materiálů než je křemík, a které pracují na podstatně odlišném souboru principů ⁽⁶⁾ než doposud.

1.2.9 Nanoelektronika se stává jednou ze základních disciplín nanotechnologií, stejně jako je elektronika v současnosti prvkem řady vědních oborů i průmyslových procesů ⁽⁷⁾.

1.2.10 Biomimetika ⁽⁸⁾. Biomimetika je vědní obor studující zákony stavby přírodních molekulárních struktur. Znalost těchto zákonů by mohla umožnit vytvoření umělých nanomotorů, založených na stejných principech, jak se vyskytují v přírodě ⁽⁹⁾.

1.3 Závěry a doporučení

1.3.1 Výbor je potěšen návrhem Komise na provedení akčního plánu k nanovědám a nanotechnologiím na období do roku 2009, zejména pokud se týče:

- požadavku respektovat udržitelný, konkurenceschopný, stabilní a dlouhodobý rozvoj,
- výrazného urychlení investic do výzkumu a vývoje nanorozměrů a do jejich aplikací na celém světě,
- nutnosti analyzovat rizika a možnosti přístupu nanorozměrů a k nezbytnosti všeobecně rozšířené vize sdílené nejen politicko-institucionálními subjekty s rozhodovací

⁽⁵⁾ Centro di micro e nanoelettronica del Politecnico di Milano [Středisko pro mikro a nanoelektroniku Vysoké školy technické v Miláně], prof. Alessandro Spinelli.

⁽⁶⁾ Tamtéž.

⁽⁷⁾ Investice do nanoelektroniky v současné době obnášejí celkem 6 miliard EUR, z čehož 1/3 představuje nano a mikro-elektronika, 1/3 diagnostika, 1/3 materiály (zdroj: Evropská komise, generální ředitelství pro výzkum).

⁽⁸⁾ Z řeckého *mimesis* - napodobovat přírodu.

⁽⁹⁾ Například nezávislý pohyb spermíí.

pravomocí, ale také sociálními partnery i širokou veřejností a médií, a to za účelem zajištění úspěchu nanověd a nanotechnologií vzhledem k jejich užitečnosti pro zdraví, bezpečnost a kvalitu života občanů,

- požadavku vybavení a infrastruktur na vysoké úrovni, integrovaných evropských sítí, společných databank,
- potřeby přípravy kvalifikovaných lidských zdrojů v oblasti vědy, techniky a výroby, jakož i řídicích pracovníků v průmyslu schopných komunikovat se světem nanověd a nanotechnologií,
- možností řídit evropský pól podpory a koordinace (*Focal Point*), který by ať již v rámci Unie či na mezinárodní úrovni vystupoval jako stálý a proaktivní partner zejména pro průmysl a vědeckou obec a který by měl k dispozici sekretariát.

1.3.1.1 Jednotlivé složky tohoto evropského pólu budou muset mít rozsáhlou a doloženou odbornost v oblasti vědy a řízení a také vysokou úroveň vnímání obecných souvislostí, ve kterých se pohybuje rozvoj nanověd a nanotechnologií.

1.3.1.2 I na poli nanověd a nanotechnologií vytváří „výzkum a vývoj podporovaný Evropským společenstvím vytváří podstatnou evropskou přidanou hodnotu. Otevírá potenciály, jež výrazně překračují schopnosti jednotlivých členských států, a umožnil již evropský vývoj světového významu“ ⁽¹⁰⁾. Odtud plyne důležitost evropského pólu, který by toto odvětví řídil a měl jasně vymezené odpovědnosti.

1.3.2 Tváří v tvář revoluci, kterou představují nanovědy a nanotechnologie, je Výbor přesvědčen, že příležitost pro Evropu stát v čele světového trhu, který se vyznačuje agresivním vystupováním stále nových subjektů závisí na schopnosti koordinovat a na vytvoření evropského kritického množství nanotechnologií na bezpečných základech.

1.3.3 Pro Výbor je nejdůležitější, aby Evropská unie dokázala vypracovat **akční plán pro nanovědy a nanotechnologie**, z kterého by vycházely podněty pro komunitární **správu** a který by integroval komunitární, národní a regionální úroveň při dodržování zásady subsidiarity. Akční plán musí zároveň zajistit:

- viditelný a transparentní dialog s občanskou společností, který by zaručil její informovanost založenou na objektivním hodnocení rizik a příležitostí v oblasti nanověd a nanotechnologií,

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

- soustavné věnování pozornosti ochraně aspektů etiky, životního prostředí, zdraví a bezpečnosti pracovníků a spotřebitelů,
- jednoznačný referenční pól Společenství, který by zajistil pevnou koordinaci různých politik a různých akčních úrovní,
- jediný hlas na mezinárodní úrovni k podpoře iniciativ ve věci společných usnesení a kodexů správného jednání za účelem zaručení odpovědného užívání nanověd a nanotechnologií a zajištění spolupráce při základním vědeckém výzkumu,
- boj proti *nanopropasti* (vyloučení z rozvoje znalostí o nanovědách a nanotechnologiích), který je třeba vést společně s nejméně rozvinutými zeměmi,
- právní a regulační jistotu při výzkumné činnosti, při jejím uplatňování a při inovacích na trhu nanověd a nanotechnologií,
- časový harmonogram a rozpis plánovaných akcí na úrovni Společenství i členských států s uvedením mechanismů kontroly jejich provádění a jasným přidělením odpovědností.

1.3.4 Výbor žádá, aby byl akční plán Společenství spojen s **národními akčními plány**, které zajistí koordinaci a stálý *benchmarking* sblížování a soudržnosti v oblastech infrastruktury, odborné přípravy a vzdělání, hodnocení rizik, odborné přípravy v oblasti ochrany bezpečnosti práce, standardizace norem a patentů, a konečně i dialogu s občanskou společností a zejména se spotřebiteli.

1.3.5 Výbor se domnívá, že **evropský průmysl** by měl znásobit a urychlit výzkumnou činnost a uplatňování nanověd a nanotechnologií, a dostat se tak na úroveň investování přinejmenším srovnatelnou se svými nejrozvinutějšími konkurenty. To lze uskutečnit následujícími činnostmi: rozvojem evropských technologických platforem, pobídkami průmyslu k ochraně a využití nanověd a nanotechnologií, podporou zakládání menších podniků, rozvojem evropských sítí inovace a uplatňování nanověd a nanotechnologií, podporou víceoborové kvalifikace zaměstnanců a řídicích pracovníků v oblasti techniky, „podnikových nanotechnologů“ a laboratorů pro vývoj prototypů a pro certifikaci, vytvoření společného rámce pro technickou normalizaci a pro průmyslové a duševní vlastnictví.

1.3.6 Dvouletá zpráva o sledování a o dohledu nad prováděním akčního plánu Společenství a jeho souladem a soudržností s ostatními souvisejícími politikami EU by podle

názoru Výboru měla obsahovat rámec pro roční hodnocení dodržování přijatého harmonogramu a být věnována do zpráv členských států o provádění národních akčních plánů.

1.3.7 Tato dvouletá zpráva by měla být předložena nejen EP a Radě, nýbrž i Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru.

2. Odůvodnění

2.1 Nanovědy a nanotechnologie představují velmi rychle se rozvíjející oblast, která je velmi slibná pro přeměnu základního výzkumu v úspěšné inovace. Jedná se o velmi významný sektor nejen pro posílení konkurenceschopnosti celého evropského průmyslu, ale také pro vytváření nových výrobků a služeb schopných zvýšit blahobyt a kvalitu života občanů i společnosti.

2.2 Analytici jsou obecně přesvědčeni, že materiály, výrobky a služby založené na nanovědách a nanotechnologiích vytvoří do roku 2015 globální trh ve výši stovek miliard eur ročně ⁽¹⁾, za předpokladu, že se podaří přenést vědeckou excelenci do konkurenceschopných výrobků, postupů a služeb a vyloučit – jak zdůrazňuje sama Komise ⁽²⁾ – „evropský paradox, jehož jsme svědky u jiných technologií“.

2.3 Proto je podle názoru Výboru nutné:

- posílit a koordinovat výzkum a vývoj realizováním více investic,
- zřídit příslušné infrastruktury na vysoké úrovni,
- pozorně hodnotit rizika po celou dobu životnosti vědecko-výzkumných aplikací,
- neustále se důsledně řídit etickými zásadami,
- podporovat příznivé podmínky a proaktivní postoj vůči inovacím ve všech výrobních oblastech ekonomiky, zejména v malých a středních podnicích,
- školit kvalifikované lidské zdroje,
- upravit právní předpisy a rámec pro patenty,
- podporovat partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem.

⁽¹⁾ Viz Nanotechnologies and nanosciences, knowledge-based multifunctional materials & new production processes and devices, předneseno na „Evropském nanofóru“, které se uskutečnilo v září 2005 v Edinburgu.

⁽²⁾ KOM(2005) 243 v konečném znění a KOM(2005) 24 v konečném znění.

2.4 Výbor měl již příležitost se k tomuto tématu vyjádřit ⁽¹³⁾ a doporučil mezi jiným následující:

- rozvoj společného úsilí v oblasti výzkumu a vývoje techniky na úrovni Společenství i na národní úrovni, jakož i odborné přípravy v oblasti vědy a techniky za úzké součinnosti průmyslu a akademické obce, věnování zvýšené pozornosti průmyslovým a víceoborovým aplikacím; větší koordinaci politik, struktur a sítí subjektů, zajištění etických, environmentálních, zdravotních a bezpečnostních zájmů a odpovídající technickou normalizaci,
- pevné spojení nanověd a nanotechnologií se společností, aby bylo zaručeno, že výsledky výzkumu se stanou pozitivním přínosem pro konkurenceschopnost ekonomiky, pro lidské zdraví, životní prostředí, bezpečnost a kvalitu života občanů,
- vyčlenění odpovídajících zdrojů v rámci finančního výhledu na období let 2007 až 2013, a zejména Sedmého rámcového programu pro výzkum, technologický rozvoj a demonstraci (7RP) a posílení evropských technologických platforem,
- přijetí ambiciózního akčního plánu Společenství zahrnujícího přesně definovaný plán a harmonogram a vyznačujícího se přístupem integrovaným s přístupem členských států, v zájmu zajištění nezbytného konsensu všech aktérů občanské společnosti o společné vizi,
- zřízení evropských infrastruktur na vysoké úrovni pro výzkum a přenos technologií zaměřených na inovace a na trh,
- optimalizaci právních předpisů k duševnímu vlastnictví a zřízení „nano-patentové poradny“ (Nano-IPR Helpdesk) na evropské úrovni pro splnění potřeb výzkumných pracovníků, podniků, výzkumných středisek a zejména občanské společnosti,
- posílení mezinárodní spolupráce v otázkách etiky a rizik, bezpečnosti a norem, patentů a metrologie,
- opatření zaměřená na rozvoj průmyslových postupů spojených s nanovědami a nanotechnologiemi a na zvýšení povědomí o jejich využití prostřednictvím zřízení evropského informačního střediska pro nanotechnologie (*clearing*

house) pro uvádění výrobků na trh, přenos technologií a výměnu osvědčených postupů,

- stálý dialog s médii a veřejností spočívající na pevných základech vědecké osvěty, aby byla občanům poskytnuta jistota ohledně sledování potenciálních rizik pro zdraví a životní prostředí a aby se zamezilo nesprávnému vnímání vývoje nanotechnologií.

2.5 Nanovědy a nanotechnologie v nových členských státech

2.5.1 V průběhu posledních pěti let podporovala Evropská komise ze zdrojů Společenství přibližně 30 středisek excelence v souvislosti s různými tematickými prioritami rámcového programu EU pro výzkum: hodně těchto středisek ⁽¹⁴⁾, která působí v oblasti nanověd a nanotechnologií, je napojeno na univerzity, výzkumná střediska a podniky v nových členských státech.

2.5.2 Výbor považuje za důležité, aby evropské Společné výzkumné středisko pokračovalo v podporování a stimulování středisek vysoké úrovně v nových členských státech a v kandidátských zemích zejména v oblasti nanověd a nanotechnologií tím, že tuto tematiku explicitně začlení do svých pracovních plánů.

2.5.3 Výbor je toho názoru, že Komise by měla podpořit také rozvoj evropských sítí pro inovace, aplikace a vývoj prototypů v oblasti nanověd a nanotechnologií, a to především pro malé podniky, které představují převážnou většinu evropského průmyslu.

2.5.4 Zejména je nutné připravit balíčky konkrétních služeb na pomoc podnikatelům při rozpoznávání výhod a překážek u aplikací nanověd a nanotechnologií a při znásobování počtu úspěšných iniciativ jako jsou *Gate2Growth* ⁽¹⁵⁾ a *Minaret* ⁽¹⁶⁾. Proto by se měly určit nové zdroje a způsoby financování rizik, jakož i systémy ochrany přesahující rámec dosavadních systémů.

2.5.5 Výbor se domnívá, že i iniciativa Společenství *Phantoms*, což je síť vysoké kvality pro nanotechnologie vytvořená v rámci programu Společenství IST-FET pro účely technologií informační společnosti, by měla být dále rozvíjena a více zviditelněna.

⁽¹⁴⁾ Mezi nejvýznamnějšími středisky vysoké úrovně lze uvést následující: středisko pro molekulární výzkum DESMOL, středisko pro vysoký tlak a středisko CELDIS fyzikálního ústavu polské akademie věd; výzkumný ústav KFKI-CMRC a výzkumný ústav pro pevnou fázi, fyziku a optiku maďarské akademie věd; „Centre for Advance Material Research and Technology (CARMAT)“ lotyšského ústavu pro fyziku pevné fáze.

⁽¹⁵⁾ Iniciativa Společenství *Gate2Growth* poskytuje celou řadu služeb a sítí pro rychlejší a méně nákladný přístup k investicím pro inovační podniky prostřednictvím panevropských tematických sítí investorů a zprostředkovatelů jako např. I-TecNet.

⁽¹⁶⁾ *Minaret* je online databanka evropských výzkumných projektů v oblasti mikrosystémů a nanotechnologií. Zahrnuje projekty v oblasti nanověd a nanotechnologií uskutečněné v České Republice, Polsku, na Slovensku, v Maďarsku, Bulharsku, Litvě, Lotyšsku, na Kypru a v Rumunsku.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

2.5.6 Výbor dále zastává názor, že se zvláštním zřetelem na potřebu větších podnětů pro činnosti v oblasti výzkumu a inovací v nových členských státech a v kandidátských zemích by bylo třeba vytvořit lepší součinnost s iniciativami Eureka a COST tam, kde již hodně těchto zemí vyvíjí aktivitu na poli nanověd a nanotechnologií.

2.6 Mezinárodní rámec

2.6.1 **Celkové celosvětové výdaje** za výzkum a vývoj v oblasti nanověd a nanotechnologií vynaložené vládami, podniky a finančním světem byly v lednu 2005 odhadnuty na zhruba 7 mld. eur ročně⁽¹⁷⁾ (více než polovina připadá na veřejné zdroje). Přibližně 35 % těchto výdajů vzniklo v Severní Americe, 35 % v Asii, 28 % v Evropě a 2 % v ostatních částech světa.

2.6.1.1 Pokud jde o výdaje na obyvatele, v roce 2005 vynaložily USA 5 eur, Japonsko 6,5 eur a EU 3,5 eur na obyvatele, zatímco na konci devadesátých let byly rozdíly ve veřejných investicích zanedbatelné (přibližně 1 euro v USA a v Japonsku, v EU polovina). Výhled do roku 2011 předpokládá více než 9 eur na obyvatele v USA a Japonsku a 6,5 eur na obyvatele v EU⁽¹⁸⁾.

2.6.2 Celosvětové **výdaje průmyslu** činí více než 3 mld. eur ročně, z toho 46 % připadá na americké podniky, 36 % na asijské, 17 % na evropské a méně než 1 % na podniky v ostatních zemích světa. Přibližně 1 500 společností oznámilo, že se bude důrazně zasazovat o výzkum a vývoj v oblasti nanověd a nanotechnologií, z nich 80 % byly nově založené podniky z více než poloviny americké. Počet mediálních zpráv o nanovědách a nanotechnologiích stoupl z asi 7 000 článků ročně na současných 12 000⁽¹⁹⁾.

2.6.3 Vláda **USA** investovala do nanotechnologií během posledních pěti let, od konce roku 2000 dodnes, více než 4 mld. dolarů. Jen pro rok 2006 požaduje Bushova vláda 1 miliardu dolarů na výzkum v oblasti nanověd a nanotechnologií pro 11 federálních agentur pro výzkum. Zpráva *5-Years Assessment on Nanotechnology Initiative* 2005 uvádí, že se uznává vedoucí pozici Spojených států ve výzkumu a vývoji nanověd a nanotechnologií, jejichž celkové roční veřejné i soukromé investice dosahují 3 mld. dolarů, což odpovídá zhruba třetině těchto výdajů na světě.

2.6.3.1 USA jsou na prvním místě i co do počtu nově vznikajících podniků, publikací a patentů. Výdaje celé federace za nové znalosti a nové infrastruktury v oblasti nanověd

a nanotechnologií jsou prý dostatečně přiměřené a rozsáhlé na to, aby z dlouhodobého hlediska umožnily značnou ekonomickou rentabilitu.

2.6.4 V **Japonsku** činily v roce 2003 roční výdaje přibližně 630 mil. eur, z nichž 73 % vynaložilo ministerstvo školství a 21 % ministerstvo hospodářství, obchodu a průmyslu. Výzkum se soustředí především na nanomateriály. Co se týče rizikového kapitálu vloženého do nanotechnologií, společnost Mitsui se rozhodla investovat téměř 700 mil. eur během příštích čtyř let, zatímco Fond pro rozhodující technologie bude výzkumu v oblasti nanověd a nanotechnologií věnovat asi 30 mil. eur⁽²⁰⁾.

2.6.5 Pokud jde dále o Asii, také **Taiwan** plánuje investovat až do roku 2008 více než 600 mil. eur, má 800 podniků zabývajících se nanovědami a nanotechnologiemi, a počítá se, že do roku 2006 bude investovat téměř 7,5 mld. eur do výrobků a že do roku 2012 vzroste počet podniků až na 1 500 a vývoj nových výrobků bude vyžadovat až 25 mld. eur, zvláště v určitých oblastech nanoelektroniky.

2.6.5.1 Neodmyslitelným předpokladem pro dosažení tohoto rozmachu je, že bude právně upravena problematika duševního a průmyslového vlastnictví.

2.6.6 **Jižní Korea** představuje jednu z prvních zemí, jejíž podniky úspěšně uvedly na trh výrobky založené na nanovědách a nanotechnologiích⁽²¹⁾. Jižní Korea, kde se potenciál domácího trhu nanotechnologií odhaduje na 2 mld. eur, zahájila program pro nanovědy a nanotechnologie s názvem *Next Generation Core Development Program*, na který bylo vynaloženo 168 mil. eur a jehož prioritami jsou nanomateriály, nanokompozitní materiály a bionanotechnologie.

2.6.7 V **Austrálii** vzniklo v minulých letech více než 30 společností v oblasti nanověd a nanotechnologií a jejich počet roste o 50 % ročně. Veřejné i soukromé výdaje za výzkum v oblasti nanověd a nanotechnologií činí zhruba 60 mil. eur ročně. Tento výzkum se zaměřuje hlavně na nové materiály, bionanotechnologii a na aplikace v lékařské a terapeutické oblasti.

2.6.8 V případě **Číny** byla nedávno v Pekingu publikována studie o vývoji nanotechnologií v Číně v období od roku 2005 do 2010 s výhledem až do roku 2015⁽²²⁾, která popisuje přední pozici Číny v počtu nově registrovaných nanotechnologických podniků, publikací a patentů souvisejících

⁽¹⁷⁾ Lux Research and Technology Review on Nanotechnology 2005.

⁽¹⁸⁾ Viz <http://cordis.europa.eu.int/nanotechnology>, Evropská komise, generální ředitelství pro výzkum, oddělení G4 (8. prosince 2005).

⁽¹⁹⁾ Lux Research and Technology Review on Nanotechnology 2005.

⁽²⁰⁾ Pokud jde o soukromé investice do nanověd a nanotechnologií, zhruba 60 japonských podniků investuje do výzkumu a vývoje nanotechnologií přibližně 170 mil. eur ročně – od roku 2003 činí roční nárůst 20 %.

⁽²¹⁾ Společnost Samsung již v roce 2002 uvedla na trh *Flash Memory Chips* s 90-ti nanometrickými komponentami.

⁽²²⁾ Beijing Report 2005 on Nanotech Development to 2010-2015.

s nanovědami a nanotechnologiemi a její domácí trh výrobků a systémů v oblasti nanověd a nanotechnologií odhadovaný na více než 4,5 mld. eur, jenž by měl v roce 2010 přesáhnout 27 mld. eur a v roce 2015 dosáhnout více než 120 mld. eur ⁽²³⁾.

2.6.9 Podle názoru EHSV mezinárodní souvislosti ukazují, jak je důležité zajistit ve všech členských státech EU proaktivní prostředí příznivé pro výzkum a inovace, aby se EU mohla úspěšně podílet na investicích do výzkumu a vývoje v tomto odvětví.

3. Poznámky

3.1 Výbor vždy tvrdil, že je nezbytné vyvinout větší úsilí o všeobecné zvýšení investic do výzkumu a vývoje v Evropě v rámci uskutečňování barcelonského cíle 3 %, a domnívá se, že toto úsilí má vzhledem k mezinárodním trendům prioritu především v oblasti nanověd a nanotechnologií.

3.1.1 Výbor je toho názoru, že takové úsilí by ztratilo na síle, nebude-li zúročeno v **intenzivním procesu koordinace** národních a regionálních programů výzkumu v oblasti nanověd a nanotechnologií **na evropské úrovni**, mezi jiným rovněž prostřednictvím programů ERA-NET a ERA-NET PLUS ⁽²⁴⁾. K tomuto úsilí by se mělo připojit zvyšování informovanosti a podpory pro výzkumná střediska, průmyslová odvětví a univerzity prostřednictvím programů COST ⁽²⁵⁾, FES ⁽²⁶⁾ či programu Eureka ⁽²⁷⁾ a využíváním úvěrů od EIB.

3.1.2 Výbor se domnívá, že tato **koordinace na evropské úrovni** a tato spolupráce by se měly týkat rovněž **opatření členských států** zaměřených na rozvíjení mezioborových infrastruktur a „pólů excelence“ v oblasti nanověd a nanotechnologií za účelem jejich zapojení do panevropské sítě, což by rozšířilo jejich součinnost a vyloučilo zbytečné duplicity.

3.2 Na úrovni Společenství

3.2.1 Výbor je přesvědčen, že aby byl takový akční plán Společenství proveditelný a spolehlivý, musel by obsahovat harmonogram a kalendář lhůt, které umožní přezkoumání a zprůhlednění pokroků dosažených v následujících oblastech:

- zvýšení investic do výzkumu, inovací a odborné přípravy v oblasti nanověd a nanotechnologií jak na úrovni Společenství, tak na úrovni členských států a jejich regionů,

⁽²³⁾ Světová tržní kvóta Číny bude činit podle výše uvedené zprávy 6 % v roce 2010 a 16 % v roce 2015. Významný nárůst hotových výrobků bude velmi záviset na konvergenci aplikací nanobiotechnologií a na výzkumu aplikací ve třech velkých národních výzkumných střediscích a ve více než 20-ti zařízeních pro nanovědy a nanotechnologie.

⁽²⁴⁾ Evropský výzkumný prostor: Spolupráce a koordinace národních či regionálních výzkumných činností. Program ERA-NET je vybaven 148 mil. eur a předpokládá každého půl roku až do roku 2005 vyhlášení soutěže na projekty stanovené institucemi s právní subjektivitou nejméně ze tří členských států. Pro příští roky byl spuštěn ERA-NET Plus, který posiluje předcházející program.

⁽²⁵⁾ COST: Evropská organizace pro spolupráci v oblasti vědeckého a technického výzkumu.

⁽²⁶⁾ FES: Evropská nadace pro vědu.

⁽²⁷⁾ Eureka: Evropská spolupráce v oblasti aplikovaného a průmyslového výzkumu a vývoje.

avšak vždy za předpokladu, že bude současně prováděno větším úsilím průmyslu a pevně koordinováno Komisí,

- zřízení evropského pólu koordinace ve smyslu 7RP, který by byl střediskem (**focal point**) fungujícím jako stálý a proaktivní partner ať již v rámci Unie či na úrovni mezinárodní spolupráce a dialogu, s evropským centrem „Nano-Janus“ ⁽²⁸⁾ disponujícím odpovídajícími zdroji,
- příprava kvalifikovaných lidských zdrojů s víceoborovým profilem v oblasti vědy, techniky a výroby, a posílení počtu řídicích pracovníků v průmyslu vstřícných k nanovědám a nanotechnologiím,
- zajištění akceptance a úspěchu nanověd a nanotechnologií prostřednictvím viditelného a transparentního dialogu s občanskou společností nejen v zájmu jejich přínosu ke konkurenceschopnosti v Evropě, nýbrž i kvůli jejich užitečnosti pro zdraví, bezpečnost a kvalitu života občanů,
- vytvoření mechanismů posuzování toxikologických a ekotoxikologických rizik již při koncipování projektů a jejich uplatnění a odpovídajících programů odborné přípravy zaměřené na zvládání těchto rizik,
- přezkoumání výzkumných projektů a projektů veřejného financování za pomoci opatření na etický dohled stanovených již pro rámcový program a systematické evidování etických problémů, které by mohly nastat v souvislosti s nanovědami a nanotechnologiemi,
- jasné zabezpečení správné rovnováhy mezi nutností sociálního rozvoje, spolupráce, šíření vědy a ochrany zdraví a životního prostředí na jedné straně a požadavky duševního a průmyslového vlastnictví na straně druhé.

3.2.2 Výbor rozhodně podporuje podstatné zvýšení investic do výzkumu, inovací a odborné přípravy v oblasti nanověd a nanotechnologií na úrovni Společenství, zároveň a za úzké koordinace s členskými státy a jejich regiony.

3.2.2.1 Výbor v této souvislosti zdůrazňuje, že na rozdíl od jiných oblastí výzkumu se podíl finančních prostředků Společenství určených nanovědám a nanotechnologiím rovná podílu členských států (zatímco rozpočet pro „obecný výzkum“ představuje 4 – 5 % celkových výdajů na výzkum na straně EU, oproti 87 % výdajů na výzkum ze strany členských států).

⁽²⁸⁾ Viz Národní nanotechnologický koordinační úřad USA (National Nanotechnology Coordination Office), ustavený roku 2003 v USA zákonem o vývoji nanotechnologií.

3.2.3 Podle Výboru by výše rozpočtu na tématickou prioritu nanověd a nanotechnologií v rámci sedmého rámcového programu pro období let 2007 až 2013 neměla být nižší než 10 % zdrojů vyčleněných na zvláštní program „Spolupráce“.

3.2.3.1 V rámci programu „Kapacity“ by se malým a středním podnikům měl vyhradit odpovídající prostor pro výzkum a inovace nanověd a nanotechnologií, zejména pro nanotechnologická uskupení, pro sítě excelence a pro prognózy v oblasti nanověd a nanotechnologií.

3.2.3.2 V rámci zvláštního programu „Lidé“ by se měla náležitě podporovat odborná příprava a mobilita výzkumných pracovníků v oblasti nanověd a nanotechnologií. To by mělo platit i pro činnost Společného výzkumného střediska pokud jde o bezpečnost, metronomii i technologické perspektivy.

3.2.4 Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci by měl být od roku 2007 i přes omezenou výši prostředků, které má k dispozici, schopen zaměřit některá svoje opatření na utváření kultury podnikání v souvislosti s organizační aplikací výsledků výzkumu v oblasti nanověd a nanotechnologií.

3.2.5 Výbor důrazně podporuje vytváření evropských technologických platform na podkladě již existujících platform pro nanoelektroniku a nanomedicínu: tyto platformy totiž představují nástroj, který se pro svou vizi sdíleného a společného předvídání obzvláště hodí k mobilizaci všech veřejných i soukromých aktérů z různých oblastí (vědy, vzdělávání, technologie, průmyslu, finančnictví) souvisejících s projekty a iniciativami Společenství, jednotlivých členských států/regionů či společných.

3.2.6 Výbor považuje za nezbytné investovat do nejmodernějšího vzdělání a odborné přípravy. V nových programech Společenství na období po roce 2006 by měla být výslovně stanovena opatření a víceoborová podpora pro nanovědy a nanotechnologie.

3.2.7 Komise by měla usnadnit průmyslové využití provedením následujících opatření v rámci pracovního programu pro nanovědy a nanotechnologie v rámci 7RP do roku 2007:

- „nano-patentová poradna“ (Nano-IPR Helpdesk), jak navrhoval EHSV ve svém předchozím stanovisku k nanovědám a nanotechnologiím,
- Evropské informační středisko pro nanotechnologie (*European information clearing house*) pro výměnu osvědčených postupů a monitorování patentů a novinek v aplikacích na světovém trhu,
- digitální knihovna, jak se navrhuje ve sdělení, o kterém toto stanovisko pojednává,

— vypsání CEN-STAR ⁽²⁹⁾ k projektům pre-normativního a ko-normativního technologického výzkumu,

— pilotní demonstrační aktivity v oblasti průmyslového využití nanověd a nanotechnologií.

3.2.8 Komise by již nyní měla zvýšit opatření na etický dohled za účelem zajištění systematické evidence etických problémů, které by mohly nastat v souvislosti s nanovědami a nanotechnologiemi, zejména v oblasti lékařství, v zemědělsko-potravinářském odvětví, ve výrobě kosmetických přípravků.

3.3 Na úrovni členských států

3.3.1 Výbor zdůrazňuje, že je důležité, aby akčnímu plánu Společenství odpovídaly národní akční plány, které je třeba do poloviny roku 2006 předložit Evropskému parlamentu, Radě a Komisi, aby byl zajištěn soulad a součinnost v oblasti infrastruktury, odborné přípravy a vzdělání, právních norem a patentových předpisů, hodnocení rizik, dialogu s občanskou společností, se spotřebiteli a s médii.

3.3.2 Podle mínění Výboru by členské státy měly na nanovědy a nanotechnologie vyčlenit určitou pevnou část veřejných a soukromých investičních prostředků, kterými disponují, a měly by EP a Radě předkládat pravidelné zprávy o pokrocích zaznamenaných při investování a při provádění národních plánů.

3.3.3 Tyto zprávy by měly být zařazeny do dvouleté zprávy Společenství, zejména ve vztahu k:

- přípravě právního a legislativního rámce příznivého pro nový průmyslový cyklus aplikací nanověd a nanotechnologií, pro nové podnikové koncepce, nové kvalifikace a nároky na odborné vzdělání podnikatelů, pracovníků a techniků, pro právní předpisy, certifikaci výrobků, pro dodržování etických hledisek a transparentnosti zejména pokud jde o odbornou vědeckou přípravu v lékařství, její dostupnost a rovné příležitosti,
- podporování inovačních aplikací nanověd a nanotechnologií na územní úrovni budováním sítě laboratoří pro vývoj prototypů, pro certifikaci a hodnocení rizik (*risk assessment*), které by byly dostupné všem podnikům, úřadům, univerzitám a výzkumným střediskům. Za tímto účelem by bylo třeba přijmout především v regionech soudržnosti příslušná finanční opatření k zakládání nových podniků a k rizikovému kapitálu a vytvořit informační póly – viditelné i pro širokou veřejnost – pro rizika a možnosti výzkumu v oblasti nanověd a nanotechnologií,

⁽²⁹⁾ CEN: Evropský výbor pro normalizaci. STAR: výzkum standardizace.

- zahájení aktivit k odstranění nebezpečí vzniku „nanopropasti“ zejména v oblastech podporovaných ze strukturálních fondů a fondu soudržnosti a v ostrovních a vzdálených oblastech, přičemž je nezbytné zajistit opatření na zabránění vyloučení z rozvoje znalostí o nanovědách a nanotechnologiích ve třetích, méně rozvinutých zemích.

3.3.4 Podle názoru Výboru je nezbytné, aby členské státy přijaly cílená opatření k zabezpečení správné rovnováhy mezi dvěma potřebami: nutností spolupráce a šíření vědy a aplikací zaměřených na ochranu zdraví a životního prostředí na jedné straně a potřebou ochrany vynálezů, duševního a průmyslového vlastnictví na straně druhé.

3.3.5 Výbor se domnívá, že neexistence patentu Společenství a jednotného patentového práva Společenství se i zde opět projevuje jako nevýhoda. To se týká jak např. otázky, jaké vynálezy v oblasti bionanotechnologií lze v členských státech patentovat, tak i snadného přístupu zainteresovaných stran k informacím o nových vynálezech a patentech.

3.4 Na mezinárodní úrovni

3.4.1 Výbor plně podporuje hlavní směry rozvoje strukturované spolupráce a dialogu na mezinárodní úrovni navržené v akčním plánu. Kromě toho je navrhuje doplnit o následující návrhy:

- pořádat v pravidelných intervalech mezinárodní fóra pod záštitou EU ke zvýšení příležitostí dialogu, výměn a komunikace za účelem posílení „mezinárodní vědecké, průmyslové a akademické obce“;
- rozvinout vedoucí postavení Evropy za účelem podpoření iniciativ ve věci společných usnesení a kodexu správného jednání pro odpovědné užívání a odpovědný rozvoj nanověd a nanotechnologií;
- vytvořit v EU do roku 2008 elektronický archiv vědeckých a technických publikací o nanovědách a nanotechnologiích vydaných všude ve světě;
- začlenit do směrů evropské politiky spolupráce v oblasti výzkumu opatření na tvorbu kapacit (*capacity building*) u partnerů z rozvojových zemí a na odbornou přípravu pro vědecké pracovníky a na podporu informovanosti místních orgánů o nanotechnologiích, a to s úmyslem odstranit „nanopropast“ (vyloučení z rozvoje znalostí o nanovědách a nanotechnologiích);
- vytvářet v oblasti nanověd a nanotechnologií příznivou součinnost s evropskými iniciativami – jako Eureka – a mezinárodními iniciativami – jako *Human Frontiers*.

3.5 Na úrovni podniku, práce a občanské společnosti

3.5.1 Podle Výboru mohou podniky, a zejména MSP, ve velké míře těžit z výzkumné činnosti v oblasti nanověd a nanotechnologií a jejího šíření za účelem přenosu technologií zejména díky integraci a přejímání technologií energetické a environmentální účinnosti, nanotechnologií v oblasti informatiky, nových materiálů pro postupy, výrobky a služby a konvergentních technologií (nanotechnologií, biotechnologií a informačních technologií).

3.5.2 Výbor se domnívá, že evropský průmysl by měl znásobit a urychlit výzkumnou činnost a uplatňování nanověd a nanotechnologií, a dostat se tak na úroveň investování přinejmenším srovnatelnou s jeho nejrozvinutějšími konkurenty, a dále se domnívá, že pro podporu tohoto úsilí by měl být vytvořen příznivý právní a legislativní rámec jak na úrovni Společenství, tak na národní/regionální úrovni.

3.5.3 Výbor je přesvědčen, že tento přístup, který předpokládá intenzivní zapojení podniků, je směřodátný pro výzkum a vývoj a pro aplikace v oblasti nanověd a nanotechnologií, za podmínky, že budou stanovena podpůrná opatření na evropské, národní/regionální a především společné úrovni zaměřená na:

- zajištění transparentních, prostých a jasných informací o *Nanotechnology Scouting* ve výsledcích výzkumu, které by byly nepřetržitě a bezpečným způsobem použitelné pro pracovníky, techniky, spotřebitele, životní prostředí a zdraví. Tyto výsledky musí být zaručeny osvědčeními o plné sociální a tržní akceptanci;
- rozvíjení vzdělávacích činností zaměřených na problematiku podniků, a to zejména malých podniků, za účelem vědomého a odpovědného přejímání nanověd a nanotechnologií, které jsou v souladu s požadavky nových výrobních postupů při využití nanověd a nanotechnologií⁽³⁰⁾;
- podporu opatření na víceoborovou odbornou přípravu a kvalifikaci technických a vědeckých pracovníků o nových koncepcích a organizaci podniku, která uplatňuje nové výrobní postupy v oblasti nanověd a nanotechnologií a související služby v různých odvětvích, a o potřebných opatřeních k zamezení toxikologickým a ekotoxikologickým rizikům,

⁽³⁰⁾ EHSV vítá publikace, v tištěné formě i na CD, zveřejňované a šířené oddělením pro inovační politiky generálního ředitelství pro podniky a průmysl, a vítá i jejich pedagogickou stránku zaměřenou na veřejnost, která sice jeví zájem, ale v této oblasti nemá předchozí znalosti.

- jasné a předem určené naznačení možností a hranic průmyslového a duševního vlastnictví ve smyslu vyváženého vztahu mezi spoluprací a hospodářskou soutěží, výrobním tajemstvím a šířením pokroků v oblasti nanověd a nanotechnologií, publikováním a volným pohybem nových znalostí v rámci evropské a mezinárodní vědecké obce a ochranou práv duševního vlastnictví,
- usnadnění přístupu podnikům, a to zejména malým podnikům a podnikům působícím v ostrovních a vzdálených oblastech, do zařízení Společného výzkumného střediska⁽³¹⁾, do laboratoří pro vývoj prototypů a do institutů pro certifikaci, měření a zkoušky. Důležitý bude rovněž přístup do národních a evropských úřadů pro technickou normalizaci, které je nutno posílit pro účely vypracovávání mezinárodně uznávaných a přijímaných norem,
- lepší přístup podniků, a to zejména MSP, k finančním podporám a ke kapitálu pro nově vnikající podniky a rizikovému kapitálu, jakož i k opatřením na podporu „spin-off“ v oblasti vysokých škol v rámci EIB, EIF, programu pro konkurenceschopnost a inovaci⁽³²⁾ i strukturálních fondů Společenství za účelem vytvoření nových podniků a pracovních míst v oblasti nanověd a nanotechnologií a sítí nákupu, výroby, distribuce a služeb v oblasti nanověd a nanotechnologií,
- posílení vztahů mezi univerzitami, výzkumnými středisky a podniky, zvláště MSP, i prostřednictvím odborných středisek společného řízení v různých oblastech použití a prostřednictvím většího zapojení expertů na nanotechnologie do podnikového prostředí nejen díky odborným kurzům pořádaným v rámci akcí stanovených programem Marie Curie.

3.5.4 Výbor zdůrazňuje, že zejména v oblasti nanověd a nanotechnologií jsou zaměstnanci a řídicí pracovníci v oblasti techniky a vědy opěrným bodem evropských podniků nesoucích sociální odpovědnost a musí jím být i nadále.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

3.5.4.1 Výbor v této souvislosti zdůrazňuje význam akcí zaměřených na zajištění bezpečných prostředí a výrobních postupů, odpovídajících opatření na odbornou přípravu zúčastněných lidských zdrojů, zejména v oblastech diagnostiky a lékařské terapeutiky a se zvláštním zřetelem na aspekty prevence a posuzování rizik ex ante. Pro tento účel jsou k dispozici technické příručky chování přezkoumané na evropské úrovni.

3.5.4.2 Dopad nové organizace práce na pracovníky, která je nezbytná pro uplatnění nanověd a nanotechnologií v průmyslové výrobě, jakož i nároky na odbornou přípravu a na ochranu a bezpečnost jejich zdraví by měly být předmětem podrobnějších hodnocení a studií prováděných Evropskou nadací pro zlepšení životních a pracovních podmínek v Dublinu.

3.5.5 Evropský dialog o nanovědách a nanotechnologiích se všemi zainteresovanými stranami by měl být strukturován do roku 2007, a to za pomoci poradního orgánu nebo fóra, které by mělo nezbytnou viditelnost a transparentnost, aby se mohlo stát kompetentním a uznávaným partnerem pro média a občanskou společnost.

3.5.6 Úspěšné pilotní iniciativy ke zvýšení informovanosti občanů by měly být zavedeny do roku 2007, od samého počátku zpřístupněny na internetovém portálu „Evropa“ a propagovány u ostatních institucí, zejména u EP a Rady. Jejich mezinárodní ohlas by měl být zajištěn u příležitosti „Evropského týdne nanověd a nanotechnologií“, který bude poprvé vyhlášen v roce 2008 a v jehož rámci bude každoročně udělována „mezioborová cena za nanovědy a nanotechnologie“.

3.5.7 Do roku 2007 by Komise měla určit závazné postupy ke zjišťování rizik aplikace a/nebo využití nanověd a nanotechnologií a do poloviny roku 2008 navrhnout příslušné evropské hlavní směry.

⁽³¹⁾ SVS=Společné výzkumné středisko.

⁽³²⁾ Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (Competitiveness Innovation Program - CIP) (viz stanovisko EHSV INT/270, zpravodajové: WALSCHKE a FUSCO).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k následujícím tématům

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, který má provést Společné výzkumné středisko prostřednictvím přímých akcí na základě sedmého rámcového programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013)

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu s názvem Spolupráce, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Myšlenky, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Lidé, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu Kapacity, kterým se provádí sedmý rámcový program (2007-2013) Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, který má provést Společné výzkumné středisko prostřednictvím přímých akcí na základě sedmého rámcového programu Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011)

Návrh rozhodnutí Rady o specifickém programu, kterým se provádí sedmý rámcový program Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011)

KOM(2005) 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445 v konečném znění

(2006/C 185/02)

Dne 14. listopadu 2005 se Rada, v souladu s článkem 166 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. března 2006. Zpravodajem byl pan WOLF, spolupředkládajícím pan PEZZINI.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 132 hlasy pro a 2 hlasy proti.

1. Shrnutí

v plném rozsahu a nestaly se horkou bramborou nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU.

1.1 Návrhy Komise se týkají obsahu výzkumu resp. oblastí výzkumu v návrzích Komise, k nimž se Výbor již vyjádřil a které se vztahují k sedmému rámcovému programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) a k sedmému rámcovému programu Euratom (2007-2011). Předkládané stanovisko Výboru je tedy doplněním již předloženého stanoviska k oběma rámcovým programům.

1.2 Tam Výbor doporučil, aby naléhavě nutné investice do výzkumu a vývoje navržené Komisí byly dány k dispozici

1.3 Cíl stanovený v Lisabonské strategii, aby se z Evropy stala přední hospodářská základna, vyžaduje totiž významné posílení investic do výzkumu a vývoje. Zde Evropa soutěží nejen se zeměmi jako USA, Japonsko a Korea, ale také s Čínou, Indií a Brazílií. USA a Japonsko nedávno stanovily investice do výzkumu a vývoje svou národní prioritou k posílení mezinárodní konkurenceschopnosti a poskytly odpovídající prostředky. Cíl investovat 3 % HNP EU do výzkumu a vývoje, který v zájmu podpory Lisabonské strategie schválila Rada na svém zasedání v Barceloně a kterého ještě nebylo dosaženo, je tedy vzhledem k pokračujícímu globálnímu vývoji „pohyblivým cílem“ (moving target). Kdo ho dosáhne příliš pozdě, nemusí být mezi prvními.

1.4 V souvislosti s celkovým rozpočtem EU, který Rada mezitím přijala, a s jeho dopadem na rozpočet pro výzkum, zdůrazňuje Výbor své doporučení přidělit oblasti výzkumu a vývoje značně vyšší podíl – přibližně 8 % – a začít dříve s navýšením, jež Rada naplánovala ve svém rozhodnutí, a v žádném případě jej neuskutečňovat až za sedm let.

1.5 Jádrem návrhů Komise je specifický program Spolu-práce. Výbor je pro podporu důležitých oblastí výzkumu, jež program obsahuje, jako je energetika, zdraví, informační technologie, nanotechnologie, životní prostředí, doprava, sociální, ekonomické a humanitní vědy i nová témata vesmír a bezpečnost. Podrobněji je to komentováno v kapitole 4, přičemž v určitých případech je doporučováno relativní posílení.

1.6 Výbor obecně doporučuje nepřidělovat k různým oblastem pevné rozpočtové prostředky, ale umožnit co největší flexibilitu. To by mělo zajistit, že Komise bude moci během provádění programů rychle a bez dalších politických kroků reagovat na posun významu, k němuž by v mezidobí mohlo dojít, na nově vyvstávající otázky nebo na restrukturalizace, jež se z důvodu průřezového charakteru mnoha programů budou jevit jako nutné.

1.7 Výbor znovu vyjadřuje svou podporu specifickému programu Myšlenky. Jeho výzvu vidí – kromě přiměřených prostředků – v první řadě ve výběrovém řízení pro žádosti o podporu a v řízení programu. Vítá skutečnost, že tento náročný úkol má převzít samostatná Evropská výzkumná rada (European Research Council, ERC).

1.8 Výbor několikrát zdůraznil, že klíč k úspěšnějšímu a konkurenceschopnějšímu evropskému výzkumu a vývoji spočívá – vedle kvalitního přístrojového vybavení, finanční podpory a přiměřených rámcových podmínek – v dostatečném počtu vysoce kvalifikovaných, kreativních vědců. Specifický program Lidé se týká těch opatření, s nimiž by se Komise tomuto cíli chtěla přiblížit. Tato opatření jsou Výborem důrazně podporována. Výbor navíc odkazuje na své dřívější poznámky k Evropské chartě pro výzkumné pracovníky, již zveřejnila Komise.

1.9 Specifický program Kapacity je velmi dobrým příkladem pro subsidiární úkoly Společenství. Týká se zejména těch infrastruktur výzkumu (velké přístroje, vědecké nástroje, počítače atd.), u nichž náklady a využitelnost přesahují schopnosti jednotlivého členského státu. Také podprogram Výzkum ve prospěch MSP, jež je zde zařazen, odpovídá dřívějším doporučením Výboru zapojit malé a střední podniky do inovačního procesu větší měrou.

1.10 Výbor závěrem odkazuje na své dřívější doporučení značně snížit administrativní zatížení žadatele, zjednodušit postupy a zároveň poskytnout nejvyšší míru kontinuity, co se týče nástrojů podpory a postupů při přidělování.

2. Úvod

2.1 Návrhy, které **Komise předložila** a které se nacházejí v sedmi samostatných dokumentech, doplňují návrh Komise ⁽¹⁾ k sedmému rámcovému programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) a k sedmému rámcovému programu Euratom (2007-2011) a poskytují **podrobné informace o obsahu výzkumu resp. oblastech výzkumu plánovaných podpůrných opatření**.

2.1.1 U **zde předkládaného stanoviska Výboru** se tedy jedná o **doplňující, kompaktní úpravu již předloženého stanoviska** ⁽²⁾ pro přijetí usnesení o sedmém rámcovém programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) a k programu Euratom (2007-2011) i s jejich poznámkami a doporučeními.

2.1.2 Ve zdejším stanovisku jde tedy v **první řadě o obsah výzkumu, ne o struktury a nástroje**. Proto se např. znovu nezabývá otázkou optimalizace inovačního trojúhelníku „základní výzkum, aplikovaný výzkum a vývoj“, ani doporučením, aby zaměstnanci Komise, kteří mají program na starosti, byli i v budoucnosti odborníky, kteří mají s výzkumem zkušenosti a s příslušným odborným tématem jsou velmi dobře obeznámeni, což vyžaduje dostatečnou personální kontinuitu. Těmito hledisky se podrobně zabývala předešlá stanoviska ⁽³⁾.

2.1.3 Mělo by se však hned v úvodu upozornit na důležité hledisko, které se týká **přidělování rozpočtu** jednotlivým prvkům programů resp. jejich členění. V tomto ohledu již Výbor doporučil uplatnit **co největší flexibilitu**, aby Komise mohla během provádění programů rychle a bez dalších politických kroků reagovat na posun významu, k němuž by v mezidobí mohlo dojít, na nově vyvstávající otázky nebo na restrukturalizace, jež se z důvodu průřezového charakteru mnoha programů budou jevit jako nutné.

2.2 Pro rozpočty na oba rámcové programy navrhla Komise navýšení na celkovou částku 72,7 ⁽⁴⁾ miliard eur. To by však stále bylo pod osmiprocentní hranicí celkového rozpočtu EU na období 2007-2013, která činí 1 025 miliard eur. Ve svém výše uvedeném stanovisku k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj Výbor doporučil, aby naléhavě nutné investice do výzkumu a vývoje navržené Komisí byly dány k dispozici v plném rozsahu a nestaly se horkou bramborou nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU.

⁽¹⁾ KOM(2005) 119 v konečném znění/2 - 2005/0043 (COD) - 2005/0044 (CNS).

⁽²⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

⁽³⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005 „Směry politiky Evropské Unie pro podporu výzkumu“ a Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

⁽⁴⁾ Cenový základ 2005 bez inflační úpravy; podle inflační indexace existují rozdílné číselné údaje.

2.2.1 Evropská rada se však dne 19. prosince 2005 dohodla na celkovém rozpočtu EU ve výši pouze 862,4 ⁽⁵⁾ miliard eur. Z toho důvodu by také rozpočet EU na výzkum mohl být ⁽⁶⁾ značně nižší, než jak navrhla Komise, „podle názoru Evropské rady ⁽⁷⁾ by však prostředky EU na výzkum měly být navýšeny tak, aby dostupné prostředky v roce 2013 byly reálně o 75 % vyšší než v roce 2006.“ K tomu Komise vypracuje revidovaný návrh odpovídající tomuto úkolu. Politický rozhodovací proces o těchto obou rámcových programech není tedy ještě uzavřen.

2.2.2 Cíl stanovený v Lisabonské strategii, aby se z Evropy stala přední hospodářská základna, vyžaduje totiž významné posílení investic do výzkumu a vývoje. Zde Evropa soutěží nejen se zeměmi jako USA, Japonsko a Korea, ale také s Čínou, Indií a Brazílií. USA a Japonsko nedávno stanovily investice do výzkumu a vývoje svou národní prioritou k posílení mezinárodní konkurenceschopnosti a poskytly odpovídající prostředky. Cíl investovat 3 % HNP EU do výzkumu a vývoje, který v zájmu podpory Lisabonské strategie schválila Rada na svém zasedání v Barceloně a kterého ještě nebylo dosaženo, je tedy vzhledem k pokračujícímu globálnímu vývoji „pohyblivým cílem“ (moving target). Kdo ho dosáhne příliš pozdě, nemusí být mezi prvními.

2.3 S ohledem na současnou situaci považuje Výbor za nutné ještě jednou citovat ze svého výše uvedeného stanoviska a znovu upozornit na to, že (1.) dostatečně podporovaný, účinný a špičkový výzkum a vývoj jsou významným základem a předpokladem pro inovaci, konkurenceschopnost a blahobyt, a díky tomu také pro kulturní rozvoj a sociální služby, že (2.) návrh Komise (...) je **minimálním vkladem (který by měl v dlouhodobějším horizontu ještě stoupat) do snah neriskovat pozici Evropy coby kolébky moderní vědy a techniky, ale naopak ji udržet a posílit** a že (3.) **lisabonské cíle nejsou** bez tohoto předpokladu ani v delším časovém horizontu **dosažitelné**.

2.4 Výbor opakuje své upozornění, že evropská spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje je účinným **katalyzátorem evropské integrace a soudržnosti**. Ve fázi, kdy Evropská unie bojuje o přijetí své ústavy ze strany občanů, je to obzvláště důležité hledisko. V neposlední řadě má dostatečný výzkum a vývoj zásadní význam nejen pro lisabonské cíle, ale také pro řešení otázek a problémů, jež vyvstávají např. v oblasti zdraví, zásobování energií, životního prostředí atd.

2.5 Výbor tedy znovu zdůrazňuje své doporučení přidělit z dohodnutého **celkového rozpočtu EU** oblasti výzkumu a vývoje značně vyšší podíl – **přibližně 8 %** –

a začít dříve s navýšením, jež Rada naplánovala ve svém rozhodnutí, a v žádném případě jej neuskutečňovat až za sedm let.

2.6 Výbor vzal na vědomí návrh Komise ⁽⁸⁾ zřídit **Evropský technologický institut (ETI)**. Aniž bychom se zde již vyjadřovali k obsahu tohoto návrhu, je třeba poznamenat, že potřebné výdaje by v žádném případě neměly být vynakládány na úkor rozpočtu zde uváděných specifických programů.

2.7 Výbor zároveň odkazuje na své dřívější doporučení **značně snížit administrativní zatížení žadatele, zjednodušit postupy** a zároveň poskytnout nejvyšší míru kontinuity, co se týče nástrojů podpory a postupů při přidělování. Výbor se k tomuto bodu ještě vyjádří podrobněji, až se bude zabývat návrhy Komise k „pravidlům pro účast“ ⁽⁹⁾.

3. Obsah návrhů Komise ⁽¹⁰⁾

3.1 Návrhy Komise obsahují a specifikují celkovou oblast toho, co má být v sedmém rámcovém programu a programu Euratom zkoumáno a rozvíjeno – tedy souhrn oblastí, obsahů, metod a pomocných prostředků výzkumu. K tomu se navrhuje, jak má přispět Společné výzkumné středisko. Předkládají se opatření na získání a posílení potřebného lidského potenciálu. Jedná se celkem o sedm dokumentů Komise, jež obsáhle objasňují i jednotlivé příslušné podprogramy.

3.2 Souhrnně je možné tyto dokumenty rozdělit následovně, uvedená procenta udávají příslušný podíl z celkového rozpočtu.

A – k rámcovému programu VaV (celkový rozpočet 72 726 milionů eur) 2007 – 2013

Spolupráce	61,1%
Myšlenky	16,3%
Lidé	9,8%
Kapacity	10,3%
Nejaderné činnosti Společného výzkumného střediska	2,5%

B – k rámcovému programu Euratom (celkový rozpočet 3 092 milionů eur) 2007 – 2011

Výzkum v oblasti energie z jaderné syntézy	69,8%
Jaderné štěpení a radiační ochrana	12,8%
Jaderné činnosti Společného výzkumného střediska	17,4%

3.3 Podrobné objasnění návrhů Komise se nachází v kapitole 3 stanoviska k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj (CESE 1484/2005).

⁽⁵⁾ Cenový základ 2005.

⁽⁶⁾ Současné odhady se pohybují okolo 49,5 miliard eur (např. Frankfurter Allgemeine Zeitung č. 11 2006, s. 14).

⁽⁷⁾ RADA EVROPSKÉ UNIE 1591505, CADREFIN 268, odstavec 10, 19. prosince 2005.

⁽⁸⁾ Tisková zpráva, IP/06/201, 22. února 2006.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 705 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ Viz také kapitola 3 Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

4. Poznámky Výboru

4.1 Následující poznámky se zakládají na obsahu kapitol 4 – 6 výše uvedeného stanoviska k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj a bez jejich znalosti jsou těžko srozumitelné.

4.1.1 Výbor podporuje Komisi v jejím záměru zohledňovat průřezový charakter mnoha prvků programu a podporovat víceoborovost pomocí přístupů, jež přesahují jednotlivá témata.

4.1.2 Navíc se Výbor zabýval otázkou, zda by dílčí oblasti výzkumných prací, jež k těmto průřezovým tématům patří, např. IKT v lékařství, měly být svázány spíše s IKT nebo by měly místo toho být zařazeny do podprogramu zdraví. Doporučuje tedy vlastně, aby u IKT byla část plánovaných aktivit přiřazena spíše k odborně zaměřeným podprogramům jako např. zdraví, energetika, doprava nebo popř. také sociální vědy, neboť se tak do popředí dostanou odborné problémy.

4.1.3 Tato otázka nemůže být zodpovězena všeobecně, ale v jednotlivých případech by se mělo vycházet z toho, kde je na jedné straně možné očekávat nejvíce metodických synergií a kde na straně druhé může být zaručeno nejlepší spojení s příslušnou konkrétní problematikou. Výbor opakuje své doporučení v každém případě „se postarat se o vyšší koordinaci i o nezbytná propojení.“

4.1.4 Výbor vítá také záměr Komise přistupovat flexibilně k rysujícím se potřebám, novým poznatkům a návrhům i nepředvídaným politickým požadavkům. Podpora a koordinace výzkumu a vývoje v předkonkurenčním stádiu ze strany Komise přispějí k posílení pozice EU v oblasti konkurence.

4.2 Spolupráce – nejdůležitější část programu

4.2.1 **Zdraví.** Výbor zdůrazňuje nutný široký přístup od přípravy na epidemie a pandemie popř. ochrany před nimi až po zohlednění demografického vývoje se všemi sociálními a zdravotními průvodními jevy a dlouhodobými důsledky včetně výzkumu jevů stárnutí a výzkumu zdravotně postižených osob – tato oblast má také samostatné např. sociální nebo technické nároky, jež přesahují otázky zdraví. Výbor podporuje záměr Komise nezanedbávat přitom ani výzkum vzácných nemocí. Program by měl zahrnovat všechny příslušné vědeckotechnické oblasti – včetně biotechnologie, genomiky, výzkumu kmenových buněk a jiných víceoborových přístupů i otázky potřebné kvalitativní a sociální úrovně. To se týká i biologicko-lékařského výzkumu na univerzitách, klinikách a veřejně financovaných výzkumných zařízeních a také posílení konkurenceschopnosti evropského lékařsko-farmaceutického průmyslu. Výbor proto doporučuje s navrhovaným programovým rámcem souhlasit. Výzkum a vývoj v oblasti zdraví je evropským, dokonce světovým, prioritním zájmem.

4.2.2 **Potraviny, zemědělství a biotechnologie** (biotechnologie je i důležitou metodou pro téma zdraví, odstavec 4.2.1). Výbor v tomto programu vidí správnou snahu o vybudování popř. udržení evropského znalostního biologického hospodářství. Cílem je použití věd o živé přírodě a technologií pro poskytnutí ekologických a konkurenceschopných produktů a procesů v zemědělství, rybolovu, akvakultuře, potravinářském, zdravotnickém a lesnickém průmyslu i příbuzných průmyslových odvětvích. S ohledem na obzvláště silnou zemědělskou konkurenci se zeměmi jako např. Brazílie jde rovněž o velmi důležitou oblast. Novou možnou oblastí rozvoje by mohlo být pěstování rostlin, jež přispívají k čištění kontaminované půdy tím, že přijímají škodlivé látky, anebo alternativně rostlin, které z kontaminované půdy žádné škodlivé látky nepřijímají, a proto mohou být bez rizika použity.

4.2.3 **Informační a komunikační technologie IKT.** Produkty a služby v oblasti IKT obohatily a změnily revolučním způsobem vědu, techniku, správu a dokonce každodenní život občanů. Téma IKT představuje z hlediska poměrných rozpočtových prostředků i rozmanitosti úkolů nejobsáhlejší část programu Spolupráce, která zasahuje nebo může zasahovat do všech ostatních oblastí. Cílem je poskytnout inovační produkty a služby s podporou IKT ve vědě, technice, správě a logistice. Program IKT sahá tedy od vývoje nového hardwaru (přičemž např. vývoj čipů vykazuje jasné krytí s programem nanotechnologie), hardwarových systémů a sítí až po nové nástroje programování, přičemž by se důraz měl klást na dostupnost služeb IKT pro všechny skupiny obyvatel. Výbor zároveň odkazuje na své poznámky v odstavci 4.1.2. V této souvislosti záleží přímo na plnění těchto služeb, totiž nakolik program IKT přispěje k dalším programům i v budoucnosti a zda může skutečně zdůvodnit svůj mimořádný rozsah.

4.2.4 **Nanovědy, nanotechnologie, materiály a nové výrobní technologie.** I zde se jedná o novou, obzvláště inovační oblast⁽¹⁾, která na křižovatce mezi základním výzkumem a aplikací vyšla z mnoha kořenů a rozvětvení fyzikálního a chemického výzkumu a technologie. Má potenciál vytvářet v mnoha oblastech techniky nové nebo vylepšené produkty a postupy. Je to však zároveň tak rozmanitá a rozvětvená oblast, že je potřeba mít velký přehled, aby bylo možno rozeznat a využít společné rysy a propojení této disciplíny, která sahá od atomové fyziky až po plazmovou technologii, od nanomechaniky až po zušlechťování textilu. Protože se nanoprocesy odehrávají v mikroskopickém rozměru, který je jen těžko přístupný představivosti občanů, vyžaduje toto téma od počátku konstruktivní dialog se spotřebiteli, aby se poznalo a vyloučilo ohrožení, ale na druhé straně také rozptýlily neopodstatněné obavy. Proto velmi vítáme a podporujeme velké nasazení Komise, které zahrnuje i snahy o zprostředkování znalostí.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

4.2.5 Energetika. Výbor opakovaně poukázal na klíčové téma energetiky a vyjádřil se k němu v mnoha specifických stanoviscích, přičemž zdůraznil i značnou nutnost výzkumu⁽¹²⁾. Ze střednědobého až dlouhodobého hlediska hrozí velmi vážný energetický problém⁽¹³⁾. To se týká jak očekávaného úbytku zdrojů, zdražování u „klasických“ zdrojů energie – ropy a zemního plynu – a kritické jistoty zásobování Evropy těmito zdroji energie, tak většinou globálních dopadů využívání energie na životní prostředí, zejména na podnebí. Řešení energetického problému může vzejít pouze z vylepšených nebo nových, a zároveň cenově co nejvýhodnějších, technologií. Klíčem je energetický výzkum. Ten musí zahrnovat všechna témata⁽¹⁴⁾ od lepšího zpřístupnění – a uchování – ekologických zdrojů energie až po techniky energetických úspor a účinnějšího využívání energie včetně postupů směřujících k částečnému nebo úplnému zachytávání a uchování klimatických plynů. Obzvláště důležitý je také přechod k vysoce účinným elektrárnám na výrobu elektrického proudu. Výbor považuje návrhy Komise k tomuto tématu za správné a vyvážené, je však velmi znepokojen tím, že plánovaný podíl rozpočtu je vzhledem k životně důležitému významu tohoto úkolu příliš nízký. Výbor zde doručuje přímě-
řený nárůst.

4.2.6 Životní prostředí (včetně změny klimatu). Pro kvalitu života a předpoklady k životu dnešní a budoucí generace má ochrana životního prostředí klíčový význam. Rozeznat a vyřešit problémy s tím spojené – ať už jsou dány člověkem nebo přírodou – je obzvláště ambiciózní a možná i životně důležitý cíl. Tento úkol je těsně spojen s otázkami nejrůznějších výzkumných a politických oblastí: hospodářská politika, energetická politika, zdravotní politika, zemědělská politika včetně kontrolní úlohy a z důvodu globálního aspektu i včetně mezinárodních dohod. Zatímco environmentální výzkum je zaměřen spíše na to, aby rozpoznal resp. dokázal rozpoznat různé problémy a jejich příčiny, hledání řešení se odehrává spíše v jiných tematických oblastech, zejména v oblasti energetiky. To by se mělo zohlednit pomocí rozpočtové flexibility.

4.2.7 Doprava (včetně letectví). Evropské dopravní systémy jsou důležitým prvkem hospodářské a sociální prosperity v Evropě a její soudržnosti. Podprogram Doprava slouží k rozvoji integrovaných, ekologických, inteligentních a bezpečných celoevropských dopravních systémů a dopravních prostředků. Proto se zabývá konkrétními technickými a logistickými rozvojovými cíli různých dopravních prostředků a dopravních systémů. Rozvoj/další rozvoj energeticky úsporných a nízkoemisních dopravních prostředků (letadla, automobily atd.) je vědecko-technický úkol, jež je spojen s podprogramem Energetika a životní prostředí a do něhož by mohly být zapojeny i MSP. Významným nástrojem jsou příslušné technologické platformy (ACARE pro letectví a leteckou dopravu, ERRAC pro železniční dopravu, ERTRAC pro silniční dopravu, WATERBORNE pro lodní dopravu, vodíkové a palivové články). Vzhledem k důležitosti (i pro nové

členské státy) funkční evropské dopravní sítě a stále narůstajícímu celkovému objemu dopravy – zde je aktuálním a významným úkolem také předcházení dopravním zácpám – i vzhledem k jeho významu pro evropskou konkurenceschopnost (a jeho dopadu na životní prostředí) je cíl tohoto podprogramu rovněž důležitý a podle toho je i podporován.

4.2.8 Sociálně-ekonomické a humanitní vědy

4.2.8.1 Výbor se domnívá, že cílem tohoto programu by mělo být přispění k úplnému pochopení komplexních, navzájem propojených socioekonomických, právních a kulturních výzev Evropy, včetně otázky týkající se historických kořenů a společných rysů Evropy i jejích hranic a sousedů. Obzvláště významným úkolem pro duchovní základ a tvorbu identity Společenství, který se týká i vzájemného chování členských států a evropských občanů, by bylo dojít ke společnému, tedy pro všechny členské státy stejnému, popisu a hodnocení evropské historie a tento výsledek učinit základem učiva v hodinách dějepisu v členských státech popř. posílit stávající tendence.

4.2.8.2 Tato tematická oblast však zahrnuje i aspekty, jako je hospodářská, finanční a daňová politika, vědecká politika, růst, zaměstnanost a konkurenceschopnost, sociální soudržnost a udržitelnost, kvalita života, vzdělávání, kulturní a právní politické otázky i globální propojení. Jsou zde obsaženy i speciální výzvy moderní společnosti, např. demografický vývoj (fakta, důsledky, opatření), migrace, sociální vyloučení, kulturní rozdělení i vývoj směrem ke znalostní společnosti. Za účelem posílení a profilování soudržnosti tohoto podprogramu Výbor doporučuje vyjmout z programu Kapacity program Věda ve společnosti a zařadit jej do podprogramu Sociálně-ekonomické a humanitní vědy, který neslouží zprostředkování vědy a lepšímu porozumění mezi vědou a společností (viz také odstavec 4.5.3), nýbrž výzkumu vztahů mezi vědou a společností. Všeobecně považuje Výbor podprogram Sociálně-ekonomické a humanitní vědy za velmi důležitý zejména proto, že hraje rozhodující roli i pro politické konzultace; měl by být doplněn o některá výše uvedená témata, a bude-li třeba, také relativně posílen.

4.2.9 Bezpečnost a vesmír

Bezpečnost i vesmír jsou důležitá témata, jež Výbor podporuje.

4.2.9.1 Občané západního světa si otázku dostatečné bezpečnosti z důvodu teroristických útoků v posledních letech uvědomili ještě více; tato otázka vyžaduje široký právní, sociální, kulturní, ale i technicko-vědecký přístup. Téma bezpečnosti a výzkumu v této oblasti se však neomezuje pouze na společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, ale týká se i oblastí jako doprava, zdraví (např. EU programy zdravotního zabezpečení), ochrana před katastrofami (např. přírodní katastrofy a průmyslové nehody), energetika a životní prostředí.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 241, 7.10.2002; Úř. věst. C 28, 3.2.2006; Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

⁽¹³⁾ Viz předešlá poznámka pod čarou.

⁽¹⁴⁾ K programu EURATOM viz kapitola 4.6.

4.2.9.2 Ohromné pokroky v oblasti **průzkumu vesmíru** a vesmírné technologie se do povědomí občanů dostaly dosud jen částečně. Mají geostrategický význam i význam pro pochopení světa; pozorování oblohy a z něj vzešlé pochopení např. pohybu planet bylo konec konců rozhodujícím výchozím bodem moderní přírodní vědy. Průzkum vesmíru a vesmírná technologie jsou navíc průkopnickou oblastí pro rozvoj inovačních technik. U průzkumu vesmíru považuje Výbor za nutnou vyváženou spolupráci plánovaného programu s již existujícími evropskými organizacemi jako ESA a ESO.

4.3 **Myšlenky.** Zde Komise se svou podporou výzkumu vstupuje na úrodnou panenskou půdu. I toto Výbor několikrát uvítal⁽¹⁵⁾. Pomocí podpory návrhů na výzkum, jež v evropské konkurenci vynikají, a při odbourání dosud obvyklé podmínky přeshraniční spolupráce je excelence možná, viditelná a tím i přitažlivá pro přední evropské a mezinárodní vědce. Vytváří se tak obzvláště úrodná půda pro inovace. V této souvislosti Výbor znovu zdůrazňuje, že za účelem překonání průměru je třeba brát v potaz i riziko neúspěchu. Problém tedy spočívá – vedle přiměřené finanční podpory programu – v první řadě ve výběrovém řízení a správě tohoto programu. Výbor tedy považuje za správné, aby tento náročný úkol převzalo samostatné grémium složené z obzvláště úspěšných a vážených, osobně pověřených vědců: Evropská výzkumná rada (European Research Council, ERC).

4.4 **Lidé.** Výbor několikrát zdůraznil⁽¹⁶⁾, že klíč k úspěšnějšímu a konkurenceschopnějšímu evropskému výzkumu a vývoji leží – vedle kvalitního přístrojového vybavení, finanční podpory – v dostatečném počtu vysoce kvalifikovaných, kreativních vědců. Zájem o vědu a techniku se musí probouzet již u dětí a mladistvých, aby nadaní jedinci započali v dostatečném počtu odpovídající, velmi těžké a namáhavé, studium a také je dokončili.

4.4.1 Na klíčovou funkci univerzit jako výzkumných a vzdělávacích institucí a na jejich neuspokojivou situaci v Evropě poukázal Výbor již ve svém stanovisku k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj⁽¹⁷⁾. Musí být mj. zajištěno i to, aby doktorandská práce, jež je pro kariéru v oblasti výzkumu důležitá, mohla být vypracována za přiměřených odborných a osobních rámcových podmínek⁽¹⁸⁾. Po ukončení vynikajícího vzdělání je pak zapotřebí mezinárodní zkušenosti, atraktivního zázemí pro výzkum s dostatečně volným polem působnosti a mezinárodně konkurenceschopné smlouvy a plánování kariéry. (K příslušné Evropské chartě pro výzkumné pracovníky se Výbor již částečně pozitivně a částečně kriticky vyjádřil⁽¹⁹⁾).

4.4.2 V souvislosti s mezinárodní mobilitou výzkumných pracovníků, jež je pro vědu a výzkum důležitá a jež se odehrává zejména mezi státy na tomto poli obzvláště výkonnými, je třeba se postarat o to, aby nedošlo k jednostrannému odlivu mozků; i osobní příjmy musejí být tedy mj. nastaveny tak, aby např. také přední američtí vědci mohli být přiváděni do Evropy, což je v současnosti stěží možné. Výbor proto podporuje tento opakovaně zdůrazňovaný cíl Komise zavádět nutné nástroje a rámcové podmínky a také u členských států ovlivňovat to, aby používaly nástroje, jež byly navrženy v programu Lidé a jež jsou už dnes částečně k dispozici. Pro evropský výzkumný prostor je navíc obzvláště důležité vytvářet atraktivní podmínky mobility a odstraňovat překážky. Je třeba uvítat, že Komise tento cíl důrazně sleduje.

4.5 **Kapacity.** Tento program je dobrým příkladem pro subsidiární úkoly Společenství.

4.5.1 Týká se zejména cíle, který spočívá ve vývoji/instalaci, využití a optimalizaci – na úrovni Společenství – těch infrastruktur výzkumu (velké přístroje, vědecké nástroje, počítače atd.), u nichž náklady a využitelnost přesahují schopnosti jednotlivého členského státu. Výbor přitom vítá skutečnost, že podle jeho dřívějšího doporučení bude u návrhu odpovídajících projektů dána přednost postupu „bottom-up“.

4.5.2 I další úkoly uvedené v programu Kapacity, např. Výzkum ve prospěch malých a středních podniků, Sdružení malých a středních podniků nebo Regiony znalostí a Uvolnění a rozvíjení výzkumného potenciálu v „konvergenčních“ a nejvzdálenějších regionech EU, jsou velmi důležitými úkoly, které mají význam zejména pro nové členské státy a MSP.

4.5.3 Podprogram Věda ve společnosti má podnítit harmonickou integraci vědeckých a technologických snah a s nimi spojených výzkumných politik do evropské sociální sítě. Jedná se přitom o schopnost vytvářet vědomosti, využívat je, rozšiřovat a vytvářet inovace. Na jedné straně je cílem tohoto podprogramu zprostředkovat občanům obraz vědy, vědců a jejich výsledků. Výbor tyto cíle vítá; a především v šíření vědomostí vidí důležitou kulturní úlohu, jež podporuje inovaci. Na druhé straně je třeba zjistit, proč někteří občané k vědě (nebo jejím částem), její metodice a možným důsledkům přistupují skepticky. Podle názoru Výboru by toto téma mělo být v první řadě začleněno do sociologické výzkumné práce ve speciálním programu Spolupráce a v jeho rámci do podprogramu Socioekonomické a humanitní vědy, a tedy projednáno v širším kontextu evropské spolupráce, který je programem stanoven.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 110, 30.4.2004 - Výzkumní pracovníci v Evropském výzkumném prostoru: Jedno povolání, mnoho uplatnění.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006, odstavec 4.12.2.

⁽¹⁸⁾ Viz mj. kapitola 5.6 v odkazu poznámky pod čarou 11.

⁽¹⁹⁾ Odstavec 4.13.2 Úř. věst. C 65, 17.3.2006 a odstavec 5.1.5 Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

4.6 Program EURATOM

Výbor zde nejprve odkazuje na své podrobné objasnění ve stanovisku k sedmému rámcovému programu pro výzkum a technický rozvoj a k programu EURATOM a také na své poznámky ke specifickému podprogramu Energetika.

4.6.1 Ve **výzkumu v oblasti energie z jaderné syntézy** ⁽²⁰⁾ nyní platí: (i) připravit a provést výstavbu ITER, (ii) podniknout veškeré přípravy na jeho využití – včetně vzdělání a odborné přípravy vědeckého personálu, začlenění a mobilizace výzkumného potenciálu tzv. přidružených laboratorů členských států a mezinárodní dělby práce, (iii) urychlit technologický rozvoj (zejména materiál a jaderný palivový cyklus) ve směru DEMO a (iv) prozkoumat a optimalizovat různé (magnetické) systémy uzavření. ITER a další vývoj musí mít své místo ve výzkumných střediscích členských států a musí být jimi podporován. Návrhy Komise odpovídají těmto úkolům a přijatým mezinárodním závazkům; Výbor je plně podporuje.

4.6.2 U **jaderného štěpení** ⁽²¹⁾ nyní platí: (i) dále zkoumat a zvyšovat bezpečnost stávajících jaderných elektráren (je to převážně úloha průmyslových výrobců a provozovatelů) a (ii) vytvářet nové reaktorové koncepce s ještě lepšími bezpečnostními vlastnostmi, lepším využitím paliva a lepší likvidací odpadu. To zahrnuje i výzkum za účelem přeměny spotřebovaného paliva (transmutace, recyklace). Dále je třeba (iii) vyřešit a na politické úrovni přijmout otázku konečného uskladnění, (iv) podporovat snahy o nešíření materiálu na výrobu jaderných zbraní a (v) dosáhnout dalšího objasnění o biologickém účinku (nízkých) dávek záření ⁽²²⁾ a vyvinout odpovídající měřicí techniky (zejména osobní dozimetrie). Za tímto účelem je důležitým dílčím úkolem vzdělávání příslušných odborníků, tedy dostatečného počtu nástupců. Výbor je znepokojen nedostatkem nástupců v některých členských státech a mizejícími odbornými znalostmi a dává na zvážení, zda by se s ohledem na předvídatelné dlouhodobé a globální využívání jaderné energie těmto důležitým otázkám neměla věnovat větší pozornost.

4.7 Společné výzkumné středisko (SVS)

4.7.1 SVS se oprávněně zapojuje do činností sedmého rámcového programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) i sedmého rámcového programu Euratom (2007-2011). Právě

proto, že SVS je přiřazeno přímo Komisi a proto, že právě v tom spočívá jeho síla pro politické konzultace a flexibilní použitelnost, je třeba zajistit, aby středisko podléhalo vysokým a transparentním standardům, jež jsou požadovány pro všechna výzkumná zařízení členských států, co se týče mezinárodního odborného posuzování, konkurence, odvolacího řízení/personální politiky a monitorování, a že bude začleněno do mezinárodní vědecké obce. Výbor takové začlenění považuje za velmi důležité i s ohledem na sociální, ekonomické a humanitní vědy uvedené výše.

4.7.2 K jeho úkolům v rámci sedmého rámcového programu pro výzkum a vývoj (2007-2013) patří pro Společenství významné všeobecné téma udržitelného rozvoje (např. ochrana klimatu, výživa, energetika, doprava, chemikálie, dekontaminace). To zahrnuje vypracování vědeckotechnických referenčních údajů pro různé oblasti monitorování životního prostředí a potravin; v tom také spočívá hodnotný přínos k vypracování právních předpisů Společenství. Dalším úkolem Společenství je tvorba a šíření mezinárodně uznávaných referenčních podkladů a podpora společného evropského měřicího systému. To by mohlo zahrnovat koordinaci národních ústavů pro metrologii (nauka o měření) s rozdělením úkolů a standardizaci při současném zapojení se do jejich programů. Ve smyslu evropského vnitřního trhu a evropské integrace obecně by se mohlo zvážet, zda by při zapojení příslušných národních laboratorů a institucí jako CEN nebo CELENEC a příslušných průmyslových odvětví a Společného výzkumného střediska neměl být vytvořen Evropský standardizační úřad (European Bureau of Standards).

4.7.3 Je správné, že SVS v rámci sedmého rámcového programu Euratom (2007-2011) podporuje proces tvorby politiky v oblasti jaderné energie, včetně provádění a sledování stávajících strategií a reagování na nové požadavky. Výbor považuje za správné rovněž zaměření „jaderného“ programu SVS na témata likvidace odpadu, bezpečnosti a sledování (přičemž i tyto činnosti jsou propojeny a koordinovány s příslušnými činnostmi členských států); právě v nich spočívají jednak obavy občanů, jednak nutnost spolehlivých řešení. Dle názoru Výboru je obzvláště důležité (dále) rozvíjet postupy umožňující ještě lepší sledování nešíření materiálů či technologií na výrobu jaderných zbraní.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 302, 7.12.2004.

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 133, 6.6.2003; Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

⁽²²⁾ Viz např. RTD info č. 47, Evropská komise, leden 2006.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech v oblasti ochrany civilního letectví

KOM(2005) 429 v konečném znění – 2005/0191 (COD)

(2006/C 185/03)

Dne 16. listopadu 2005 se Rada, v souladu s čl. 80 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 24. března 2006. Zpravodajem byl **pan McDonogh**.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 134 hlasy pro; 2 hlasy byly proti.

1. Doporučení

1.1 Členskými státy by mělo být umožněno uplatňovat na základě hodnocení rizika přísnější opatření, než jsou ta, která budou stanovena, a to pod podmínkou, že je budou financovat ze státních rozpočtů.

1.2 Každý členský stát by měl určit jeden orgán odpovídající za koordinaci a kontrolu provádění norem ochrany.

1.3 Každý členský stát by měl vypracovat národní program ochrany civilního letectví.

1.4 Ke kontrole uplatňování nového právního předpisu ze strany členských států a rovněž ke zjištění slabin v ochraně letectví by Komise měla provádět inspekce, včetně neoznamovaných inspekcí.

1.5 Aby nemuseli být transferová cestující a transferová zavazadla podrobováni při příletu letem z třetí země detekční kontrole, což je známo jako zásada jednorázové bezpečnostní kontroly („one-stop security“), a aby mohli cestující přilétající takovým letem přicházet do styku s odletovými cestujícími podrobenými detekční kontrole, je vhodné podpořit harmonizovanou dohodu mezi Společenstvím a třetími zeměmi, které uznají, že normy ochrany uplatňované ve třetí zemi jsou rovnocenné normám Společenství.

1.6 Výbor vítá iniciativu Komise a plně podporuje základní principy návrhu.

1.7 Vítá rovněž zavedení společných pravidel pro bezpečnost letišť, protože postupy se v rámci Evropy značně liší a je důležité je standardizovat.

1.8 Pokud jde o přílohu, část 1 1.2 bod 5 a část 11, s ohledem na svobodu pohybu pracovníků ve Společenství a dostupnost pracovníků ze třetích zemí by Komise mohla nabídnout národním úřadům, letišťům, leteckým společnostem

atd. pomoc při ověřování osobních údajů potenciálních zaměstnanců, aby byly splněny požadavky na ověření spolehlivosti.

1.9 Cíl uvedený v prvním odstavci článku 1 návrhu nařízení by měl být upraven tak, aby jasně vyjadřoval, že příslušná ochranná opatření mají chránit civilní letectví před nezákonnými zásahy ohrožujícími bezpečnost civilního letectví. Tato opatření se nezabývají jinými druhy nezákonných zásahů, jako je krádež nebo pašování.

1.10 Evropská komise by měla vypracovat a provádět komplexní politiku na financování opatření pro ochranu letectví, která tvoří část národní bezpečnostní povinnosti členských států chránit občany před hrozbou terorismu.

1.11 K nařízení by měl být připojen mechanismus na posouzení dopadu, který bude mít každý budoucí návrh opatření pro ochranu letectví na toto odvětví. Tak bude zajištěno, že náklady na opatření a jeho dopad v porovnání s jeho účinností neúměrně vysoké.

2. Úvod

2.1 Cílem legislativního návrhu Evropské komise je vyjasnit právní rámec Evropské unie (stanovený platným nařízením 2320/2002), poskytnout základ společného výkladu mezinárodních požadavků stanovených Mezinárodní organizací pro civilní letectví, odstranit z veřejně dostupných oblastí citlivé informace a dále zdůraznit rozvoj požadavků na ochranu civilního letectví prováděním nařízení, tj. s využitím rozhodnutí 1999/468/ES o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi, které stanoví legislativní rozhodovací proces za účasti představitelů členských států EU a Evropské komise.

2.2 Cílem návrhu je nahradit platné nařízení za účelem vytvoření lepšího právního předpisu na základě čtyř zásad: zjednodušení, harmonizace, větší jasnosti a zvýšení úrovně ochrany.

3. Obecné připomínky

3.1 Cílem tohoto návrhu je vyjasnit, zjednodušit a dále harmonizovat právní požadavky, s cílem posílit celkovou ochranu civilního letectví.

3.2 Postupem času se ukázalo, že nařízení je příliš podrobné a že je třeba jej zjednodušit

3.3 Komise uznává zásadu subsidiarity, domnívá se však, že je vhodná větší míra harmonizace opatření a postupů k zajištění ochrany, než jaká v současnosti existuje.

3.4 V důsledku toho existuje 25 systémů jednotlivých členských států a z toho plyne i možné narušení hospodářské soutěže a neschopnost průmyslu využívat svobod jednotného trhu.

3.5 Zvýšená harmonizace je rovněž zásadním prvkem jednorázové bezpečnostní kontroly („one-stop security“) – zásady, podle níž transferové a tranzitní cestující, zavazadla a náklad není třeba podrobovat opětovné detekční kontrole, jelikož je možné důvěřovat tomu, že na výchozím letišti odletu byly dodrženy základní úrovně ochrany. Tento prvek je opět výhodou pro provozovatele působící na vysoce konkurenčním trhu, a stejně tak i pro cestující.

3.6 Komise zastává názor, že schopnost rychle jednat a reagovat na rizika, která se v průběhu času neustále mění, má zásadní význam pro zlepšení celkové úrovně ochrany.

3.7 Podle Komise není vhodné, aby byly podrobná opatření a postupy k zajištění ochrany zveřejňovány. Tento problém je možné vyřešit zahrnutím provozních podrobností do prováděcích předpisů. Výbor by chtěl zdůraznit důležitost toho, aby tato nová pravidla přihlížela ke specifickým potřebám osob se sníženou pohyblivostí v souladu s doporučeními, která uvedla Komise ve svém nedávném stanovisku k této věci. Bezpečnostní kontroly a jiná bezpečnostní opatření, jakkoli jsou oprávněná a nezbytná, mohou vytvořit další bariéry a omezit práva osob se sníženou pohyblivostí, což by bylo v rozporu s nedávnými snahami Komise zaručit zdravotně postiženým osobám a osobám se sníženou pohyblivostí rovné příležitosti v letecké dopravě v porovnání s ostatními lidmi.

3.8 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2320/2002 stanoví společná pravidla v oblasti ochrany civilního letectví. Cílem tohoto návrhu je tento právní předpis nahradit.

3.9 Nařízení (ES) č. 2320/2002 by tak bylo nahrazeno zjednodušeným, jasnějším nařízením, které stanoví obecné zásady.

3.10 Jediná dodatečná pravomoc, o níž Komise usiluje, se týká pravidel pro opatření k zajištění ochrany za letu. Ta zahrnují široké spektrum témat, jakými jsou například přístup do pilotní kabiny, neukázněná cestující a členové bezpečnostního doprovodu (tzv. „sky marshals“). Výbor by s výjimkou mimořádných okolností nedoporučoval využití bezpečnostního doprovodu.

3.11 Požadavek programů ochrany odráží stávající osvědčené postupy v odvětví letectví, a nepředstavuje tedy pro průmysl nebo správní orgány významnou zátěž. Pro dopravce ze Společenství by měly být schváleny vnitrostátním orgánem ze státu dopravce a vzájemně uznány ostatními členskými státy a řídicími orgány.

3.12 Článek 13 stanoví pro každý členský stát povinnost kontrolovat dodržování prostřednictvím národního programu kontroly kvality.

3.13 Článek 14 umožňuje provádění inspekcí Komise mimo jiné na letištích Společenství.

3.14 Článek 17 nahrazuje platný článek 10 týkající se ochrany letů z třetích zemí. Počítá s uzavíráním dohod mezi Společenstvím a třetími zeměmi, které by umožňovaly, aby transferové cestující, zavazadla a náklad nebylo třeba na letištích Společenství podrobovat opětovné detekční kontrole a/ nebo dodatečným bezpečnostním kontrolám.

3.15 Tohoto cíle má být dosaženo stanovením společných pravidel a společných norem v oblasti ochrany letectví, jakož i mechanismů pro kontrolu jejich dodržování.

3.16 Obsah nařízení (ES) č. 2320/2002 je nutné přezkoumat s ohledem na získané zkušenosti a uvedené nařízení je třeba nahradit novým právním předpisem, jehož cílem je zjednodušit, harmonizovat a vyjasnit stávající pravidla a zlepšit úrovně ochrany.

3.17 Vzhledem k potřebě větší pružnosti při přijímání opatření a postupů k zajištění ochrany, s cílem zohlednit měnící se hodnocení rizik a umožnit zavádění nových technologií, by měl nový právní předpis stanovit základní zásady toho, co je třeba učinit k zabezpečení civilního letectví před protiprávními činy.

3.18 Nový právní předpis by měl zahrnovat opatření k zajištění ochrany, která platí na palubě letadel leteckých dopravců Společenství nebo během jejich letů.

4. Konkrétní připomínky

Při provádění právního předpisu je třeba zvážit následující aspekty:

4.1 Je důležité, aby byly stanoveny společné normy týkající se zakázaných předmětů tak, aby se předešlo nejasnostem a sporům při bezpečnostních prohlídkách.

4.2 Příloha navrhovaného nařízení používá pojem „stálá namátková“, který však není definován. Je nezbytné vložit definici pojmu „stálá namátková“, aby byl zajištěn jednotný výklad této zásady v celé Evropě při jejím uplatnění na bezpečnostní kontroly.

4.3 Přísnější opatření by měla být zavedena jen jako reakce na specifické teroristické hrozby zjištěné členským státem při posuzování rizik. Zavedení přísnějších opatření je v protikladu k plánované harmonizaci bezpečnostních opatření v letectví v celé Evropské unii a vybudování oblasti jednorázové bezpečnostní kontroly. Veškerá další zastrašující nebo preventivní bezpečnostní opatření vyžadovaná členským státem musí být zavedena po podrobném projednání s provozovatelem letiště a dotčený členský stát musí dodatečná bezpečnostní opatření zaplatit v rámci své státní národní bezpečnostní povinnosti chránit občany před terorismem.

4.4 Některé letecké společnosti nepovolují kovové přístroje, např. nože a vidličky, zatímco jiné ano. Je třeba podpořit sjednocení všech leteckých přepraveců.

4.5 Zatímco nůžky, pilníky na nehty atd. jsou zakázány, skleněné láhve jsou povoleny. Jedná se o smrtící zbraně, zejména pokud jsou rozbité. Navrhuje se, aby byly všechny lahve prodávány bez cla (duty free) a veškeré láhve na palubě letadla plastové. Jinak by měly být uloženy v nákladovém prostoru letadla s ostatními zavazadly. Před prováděním je třeba toto schválit na mezinárodní úrovni.

4.6 Je důležité, aby byla záchranné vybavení, např. hasicí přístroj a bezpečnostní sekýra bylo zajištěno ve skříňce posádky, a aby k nim cestující neměli bezprostřední přístup.

4.7 Letecké společnosti by měly pokud možno používat zesílené kontejnery na zavazadla chránící proti výbuchu bomby, jako letecká společnost El Al.

4.8 V zájmu bezpečnosti by měly národní úřady pečlivě sledovat množství alkoholických nápojů, které lze cestujícím podávat, a bezpečnostní incidenty související s alkoholickými nápoji.

4.9 Zatímco přístup do kabiny pilota je chráněn zesílenými dveřmi, únosce by mohl dosáhnout přístupu slabou stěnou toalety, která je často umístěna těsně vedle kabiny pilota. Tuto stěnu bude nutné zesílit.

4.10 Článek 11 by měl zahrnovat leteckého a manipulačního agenta, který často zajišťuje bezpečnost.

4.11 Pokud jde o přílohu, část 11, měli by být všichni bezpečnostní instruktoři školeni ve schválených školících zařízeních, např. v Evropském institutu pro bezpečnostní školení (European Security Training Institute; EASTI), aby byla standardizována prezentace modulů bezpečnostního školení ICAO. Národní úřady by měly být povinny vypracovat národní školicí programy pro instruktory kvalifikované podle EASTI.

4.12 Pokud jde o přílohu, část 4 4.3 (se zvýšeným počtem deportovaných osob atd.) by měly být národní úřady povinny stanovit minimální oznamovací lhůtu pro přepravce/letiště/letové posádky k přípravě na navrhovanou přepravu potenciálně nebezpečných cestujících, pokud se taková přeprava bude týkat řádného komerčního letu.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti mořské environmentální politiky (Směrnice o mořské strategii)

KOM(2005) 505 v konečném znění – 2005/0211 (COD)

(2006/C 185/04)

Dne 29. května 2005 se Rada, v souladu s článkem 175 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 21. března 2006. Zpravodajkou byla paní SÁNCHEZ MIGUEL.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 137 hlasy pro a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV oceňuje návrh směrnice, který je součástí tematické strategie na ochranu a zachování evropského mořského prostředí, jež může zahrnout a koordinovat nějaké již existující právní opatření, především co se týče postupu v životním prostředí, podobně jako je stanoveno v RSV (Rámcová směrnice o vodě).

1.2 Výbor je ovšem kritický v tom smyslu, že návrh směrnice je sice důležitý, ale nedostatečný, neboť stav moří je natolik špatný, že by bylo zapotřebí přísnějších opatření, aby bylo dosaženo uplatnění a kontroly stávajících předpisů. Návrhem se částečně zasahuje do stavu mořského životního prostředí, proto si Výbor myslí, že rámcová směrnice by lépe splňovala účel, co se týče následného zapojení a rozvoje aspektů, které zde nebyly v dostatečné míře a hloubce zahrnuty.

1.3 Jelikož nejsou vytvářeny nové právní či správní nástroje, nybrž se pouze využívá již existujících, nevznikají pro členské státy další finanční náklady a především žádný nárůst administrativy, zároveň jsou integrovány stanovené systémy pro účast a konzultace veřejnosti a zainteresovaných stran, což je zásadní pro silnější zapojení občanů do témat životního prostředí.

1.4 EHSV chce předložit několik návrhů, které považuje za důležité pro zlepšení obsahu návrhu směrnice, Komise může hodnotit tyto návrhy jako příspěvek občanské společnosti, které se to týká.

1.4.1 Za prvé musí být upřesněno a stanoveno, jaké koordináční a kontrolní funkce má Komise vůči regionálním samosprávným celkům, jejichž úlohou je hodnocení a stanovení cílů a prováděcích opatření pro mořské prostředí, které spadá do jejich kompetencí. Tím by měly být vytvořeny ve všech mořských regionech jednotné a vyvážené postupy, neboť v této souvislosti musí být zohledněn přeshraniční charakter našich

moří a oceánů a centralizovaná koordinace by dokonce umožnila jednat v třetích zemích, ve kterých je možné provádět opatření Společenství, a především v těch, se kterými nás vážou mezinárodní dohody.

1.4.2 S ohledem na existující definice, především na definici o dobrém ekologickém stavu na základě generických kvalitativních deskriptorů, považuje EHSV za nutné zahrnutí kvantitativních deskriptorů, jako např. u RSV pro vnitřní toky, neboť dobrý stav moří z velké části závisí na kvantitě. Jako minimální cíle pro životní prostředí by měl být stanoven obsah sdělení, jak je objasněno v odstavci 5.5, neboť zachování generického postupu obsaženého v návrhu směrnice může narušit celkovou účinnost směrnice.

1.4.3 Výběr specifických oblastí, které jsou tak definované neboť v nich nelze dosáhnout ekologických cílů, by mohl na základě nejednoznačných definic vést v praxi k zneužití a proto EHSV navrhuje, aby byly důvody a postup schválení jejich výjimčnosti Komisí jednoznačně a přesně definovány.

1.5 Nakonec je třeba poukázat na dvě témata, která jsou velmi důležitá pro provádění zde navržených cílů. První se vztahuje na neprodlené použití všech dříve ustanovených opatření, které jsou obsaženy v balíčcích ERIKA I, II a III, především ty, které se vztahují na přístavy zodpovědné za příjem lodí, transevropské sítě pro dohled na provoz na mořích, zřízení systému auditu států pro registraci lodí, prozkoumání a inventarizace odpadových výrobků (včetně bomb, nádrží s radioaktivními výrobky) atd.

1.5.1 Za druhé je třeba připomenout a provádět výzkum v mořském prostředí, aby na základě obsáhlých a podložených znalostí mohly být konkretizovány cíle a stanoveny programy opatření pro opětovné nastolení dobrého stavu životního prostředí. V tomto ohledu by bylo nutné širší zapojení do evropského rámcového programu pro výzkum.

2. Odůvodnění

2.1 V roce 2002 ⁽¹⁾ Komise předložila sdělení, ze kterého vychází tento návrh směrnice, který stanovuje strategii na ochranu a zachování mořského prostředí z environmentálního pohledu, jejímž cílem je podporovat udržitelné využívání moří a zachovat mořské ekosystémy. V šestém akčním programu pro životní prostředí se již odkazovalo na nutnost vytvořit opatření pro ochranu a zachování mořského prostředí, a bylo vysvětleno, že cíl udržitelného využívání moří a oceánů nemůže být dosažen prostřednictvím jednotlivých opatření. Ukázalo se, že je nutné rychle jednat, neboť mnoho nebezpečí, která byla konstatována v šestém akčním programu, se staly realitou, která překonává nejhůrší očekávání ⁽²⁾.

2.2 Strategie navržená v uvedeném sdělení Komise vychází ze situace evropského mořského prostředí, která se v důsledku dopadu klimatických změn, znečištění moří nebezpečnými látkami, obchodního rybolovu, eutrofizace moří, a dále díky nebezpečnému nasazování exogenních druhů výrazně zhoršila. S ohledem na další překážky institucionálního charakteru, např. výlučná zodpovědnost členských států za své mořské vody, existence mezinárodních smluv s účinkem na třetí země a řada těžko proveditelných a kontrolovatelných globálních dohod ⁽³⁾ je zřejmé, že tato strategie musí být i přes zjištěné překážky vypracována.

2.3 Nedávno a ve stejné době jako tento návrh směrnice bylo předloženo jiné sdělení ⁽⁴⁾, které nebylo konzultováno s EHSV, v němž je zmíněno brzké vypracování zelené knihy o strategii pro mořské prostředí. Domníváme se, že Komise by měla brát v potaz obsah a připomínky ze stanovisek EHSV, a proto by bylo nejlepší požádat si novou konzultaci, do které by byly začleněny naše poznatky a stanoviska o politikách týkajících se mořského prostředí (rybolov, doprava, uhlovodíky atd.). EHSV jako zástupce občanské společnosti chce vyslovit svůj názor.

3. Obsah návrhu

3.1 Návrh směrnice, kterým se zabýváme, je nástroj k provádění strategie na ochranu a zachování mořského prostředí. Dále jsou zohledněny mezinárodní úmluvy, především ty, které v rámci Spojených národů ⁽⁵⁾ podepsala Komise

⁽¹⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu „Směrem ke strategii ochrany a zachování mořského životního prostředí“ (Communication from the Commission to the Council and the European Parliament – Towards a strategy to protect and conserve the marine environment KOM(2002) 539 v konečném znění).

⁽²⁾ Pro podrobnější analýzu viz Úř. věst. C 133, 6.6.2003 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu „Směrem ke strategii ochrany a zachování mořského životního prostředí“ (zpravodajka: María Candelas Sánchez Miguel).

⁽³⁾ Na vrcholném setkání v Johannesburgu (26. srpen - 4. září 2002) byly shrnuty v kapitolách I–IV dohody o oceánech a mořích, rybolovu, znečištění moří a výzkumu. Úř. věst. C 133, 6.6.2003.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 505 v konečném znění ze dne 14. 10. 2005.

⁽⁵⁾ Úmluva Spojených národů o mořském právu (UNCLOS), schválená rozhodnutím Rady 98/392/ES, 23. března 1998.

a členské státy, a regionální dohody ⁽⁶⁾, jejichž cíle mají být dosaženy pomocí této směrnice.

3.2 Návrh směrnice je rozdělen do pěti kapitol. V první se stanoví obecná ustanovení, ve kterých se definují předmět (článek 1), oblast působnosti (článek 2), mořské regiony a subregiony (článek 3), mořské strategie (článek 4), koordinace a spolupráce (článek 5) a příslušné orgány (článek 6).

3.3 Z této první části třeba poukázat na obsah článku 4 o mořské strategii, kterou mají vypracovat členské státy pro dotčený mořský region, která bude minimálně obsahovat následující:

— první posouzení současného environmentálního stavu dotčených vod a environmentálního dopadu lidských činností na tyto vody;

— určení dobrého environmentálního stavu dotčených vod;

— stanovení environmentálních cílů;

— stanovení a provedení programu sledování cílů.

Dále by měl nejpozději do roku 2016 být vypracován program opatření určený k dosažení dobrého environmentálního stavu moří a oceánů.

3.4 V druhé a třetí kapitole jsou vypracovány mořské strategie, v druhé jsou obsaženy předpisy pro vypracování strategií, ve třetí programy opatření.

3.4.1 Výchozím bodem pro **vypracování mořských strategií** je pro členské státy počáteční posouzení jejich evropských mořských vod (článek 7), do kterého zahrnují různé prvky, přičemž kladou důraz na hospodářskou a sociální analýzu jejich využívání a nákladů souvisejících se zhoršením mořského prostředí. Dále je určen dobrý environmentální stav (článek 8 a příloha II) a stanoveny environmentální cíle (článek 9 a příloha III), nakonec jsou stanoveny způsoby programů sledování (článek 10 a příloha II a IV) a způsoby schválení (článek 11).

⁽⁶⁾ Úmluva o ochraně mořského prostředí v oblasti Baltského moře, rozhodnutí 94/157/ES; Úmluva o ochraně mořského prostředí v severovýchodním Atlantiku, rozhodnutí 98/249/ES; Úmluva o ochraně Středozemního moře před znečišťováním, rozhodnutí 77/585/EHS, pozměněná v roce 1995.

3.4.2 Ve třetí kapitole jsou určeny **programy opatření**, které mají být provedeny členskými státy v dotčených mořských prostředích (článek 12 a příloha V), aby bylo dosaženo dobrého environmentálního stavu, Komise musí být na základě počátečních posouzení informována o programech opatření (článek 14), aby je mohla poté schválit (článek 15). Jsou stanoveny také ad-hoc opatření pro zvláštní oblasti (článek 13).

3.5 Kapitola IV obsahuje předpisy ohledně aktualizace strategií pro dotčené mořské regiony (článek 16) a požadavek na předložení průběžné zprávy každé tři roky (článek 17). Zvláštní zmínku si zaslouží článek 18, kterým se zavádí předpisy pro veřejné konzultace a informace v souladu se směrnicí 2003/35/ES. Také je zmíněna povinnost Komise vypracovat hodnotící zprávu o provádění této směrnice (článek 19), a provést přezkum obsahu směrnice patnáct let po vstupu v platnost.

3.6 V poslední, páté kapitole, se stanoví technická přizpůsobení, s obzvláštním důrazem na přílohy směrnice (článek 21) a Výbor, který bude Komisi v této činnosti nápomocen (článek 22).

4. Přípomínky k návrhům změn

4.1 Současný návrh směrnice musí být projednán v souvislosti s již zmiňovaným sdělením Komise Radě a Evropskému parlamentu „Směrem ke strategii ochrany a zachování mořského životního prostředí“ (viz stanovisko CESE 578/2003 ke sdělení). Sdělení obsahuje následující klíčové body:

- Jednotlivá opatření členských států a moře Společenství nevykazují žádané zlepšení mořského prostředí, jejich stav se naopak nadále zhoršuje;
- členské státy neprovádí účinnou kontrolu stavu mořských vod;
- vědecké poznatky v oblasti mořského prostředí jsou nedostatečné a vyžadují vyšší vědecké nasazení;
- definice prvků a cílů v souvislosti s nutnou strategií na ochranu a obnovu mořského prostředí je uspokojující a je navrženo 23 možných opatření.

4.2 Ve stanovisku EHSV jsou uvedeny následující aspekty:

- a) sdělení je prvním krokem pro zavedení aktivit zaměřených na ochranu a obnovu mořského prostředí;

- b) přesto chybí jasný a účinný postup, jako je např. předpis v RSV;

- c) tento postup na základě ekosystémů by měl obsahovat ustanovení o „dobrém stavu vod“, rozdělení mořského prostředí do oblastí, stanovení kritérií a mechanismů pro koordinaci mezi úřady atd.

4.3 V tomto ohledu jsou do návrhu směrnice určitým způsobem integrovány důležité příspěvky stanoviska EHSV a je stanoven podobný postup pro aktivity jako v RSV, s velkým rozdílem v úloze Komise, členských států a organizací různých jejich prvků, aniž by pro to byly dostatečně vysvětleny důvody a využití, a především jsou ve směrnici obsaženy závažné protiklady. Např:

- a) sdělení konstatuje nedostatky jednotlivých opatření a rámce Společenství a ve stávajícím návrhu směrnice je toto schéma postupu zachováno;

- b) sdělení obsahuje vyčerpávající definici prvků, cílů a opatření a ve stávající směrnici jsou tyto faktory zohledněny pouze v malé míře.

4.4 EHSV chápe, že stávající návrh směrnice je:

- a) potřebný ale nedostatečný pro to, aby EU dosáhla obnovy a ochrany mořského prostředí, která se týká nejen výsostných vod;
- b) dobrým východiskem, které by mělo být v důležitých aspektech dále propracováno;
- c) nekompletní, a proto je nutné vyvinout další body a posteriori, tyto musí být pak integrovány do návrhu, tak aby rámcová směrnice získala požadovaný dosah a hloubku.

4.5 Provádění směrnice spočívá téměř výlučně na členských státech, Komise řídí aktivity, je informována členskými státy a smysluplně schvaluje či odmítá definice o environmentálním stavu, cíle a indikátory životního prostředí, plán sledování a program opatření pro zvláštní oblasti.

4.6 Nejsou vytvářeny nové legislativní ani řídicí nástroje, využívá se stávajících nástrojů na úrovni Společenství a takových, které jsou stanoveny v mezinárodních dohodách podepsaných Evropskou unií.

4.7 Je vyjasněna forma podílu veřejnosti a zájmových stran prostřednictvím členských států.

5. Zvláštní poznámky

5.1 Zkušenosti získané z uplatňování ambiciózních evropských ustanovení v členských státech (RSV, IPPC) ukazují, že Komise musí mít důležitou roli nejen při dohledu, nýbrž také za dodržení zásady subsidiarity i ohledně koordinace a centralizace opatření k podpoře států. Za tímto účelem by měla Komise pod jejím vedením zřídit fórum úřadů zodpovědných za regiony a mořské oblasti, za účasti zájmových stran z vědeckých institucí, které se průkazně specializují v této oblasti, jakož i úřadů zodpovědných za rybolov a radionuklidy.

5.2 V návrhu směrnice by proto neměly být zahrnuty jen povinnost informovat a schvalovat s ohledem na navrhované počáteční vyhodnocení, dobrý environmentální stav, environmentální cíle, program sledování a program opatření, včetně ad-hoc opatření pro zvláštní oblasti, nýbrž i stanovit postup a lhůtu na zpracování možných odmítnutí. Tento postup by měl počítat s účastí zainteresovaných stran a všeobecně s veřejností a obsahovat prvky s dostatkem podnětů.

5.3 Obsah počátečního hodnocení je popsán v příloze II. V tabulce k „tlakům a dopadům“ je třeba v souladu se sdělením, které předcházelo návrhu směrnice, definovat antropogenní příčiny a jejich souvislost s zatížením a dopadem a s prvky a cíly ochrany mořského prostředí, aby mohly v této souvislosti být stanoveny vhodné aktivity a politické opatření strategie.

5.4 Definice „dobrého environmentálního stavu“ a „environmentálního stavu mořského prostředí“ je prováděna na základě „kvalitativních generických deskriptorů a kritérií a norem“. Kvantitativní deskriptory by měly být rovněž zahrnuty, neboť některé proměnné veličiny vztahující se jak na počáteční hodnocení tak na dobrý environmentální stav, vyžadují tuto charakteristiku ve svých deskriptorech. Pro sledování proměnných veličin zahrnutých do programů sledování jsou vyžadovány referenční kvantitativní údaje (např. hustota fytoplanktonu).

5.5 V článku 9 a příloze III se environmentální cíle definují na základě příliš obecných kritérií. Bylo by přínosné, kdyby byly stanoveny minimální prvky a cíle, přičemž by měl být zohledněn přinejmenším obsah sdělení z roku 2002:

- pokles biologické rozmanitosti a zničení životního prostoru,
- nebezpečné látky,
- eutrofizace,
- radionuklidy,

- chronické znečišťování ropou,
- odpad,
- mořský provoz,
- zdraví a životní prostředí,
- klimatické změny.

5.6 Program opatření (článek 12, příloha IV) musí obsahovat minimálně opatření, která jsou podle evropské legislativy povinná, především to, které se vztahuje na pobřežní vody a jehož akční program má za cíl zamezit škodám způsobeným různými zdroji znečištění, které jsou vyjmenovány v předchozím odstavci. Dále by byly zahrnuta i opatření, která jsou povinná podle mezinárodních dohod a úmluv, jakož i ad hoc opatření zaměřená na snížení dopadu zhoršení mořského prostředí ve „zvláštních oblastech“. Výhoda spočívá v tom, že všechny opatření a aktivity, které jsou rozděleny do různých ustanovení a právních předpisů, tak mohou být obsaženy v jednom celku a jejich dodržování tak bude usnadněno.

5.6.1 Na druhou stranu nesmí zůstat pouze u soupisu opatření, neboť se již ukázalo, že to nedokázalo zamezit zhoršování životního prostředí, a tak budou stěžejní k tomu, aby se dosáhlo uspokojivého ekologického stavu mořských oblastí. V tomto smyslu by bylo důležité pravidelně šířit v pobřežních státech osvědčené postupy v oblasti ekotechnologie (ekologické záchody, čisticí prostředky bez fosfátů, nárazníkové zóny a omezení v pobřežních oblastech atd.).

5.7 Návrh směrnice umožňuje, aby členské státy vybraly zvláštní oblasti, ve kterých nebude možno dosáhnout environmentálních cílů z následujících příčin:

- opatření či nečinnost jiného členského státu;
- přírodní příčiny nebo vyšší síla;
- změny nebo fyzikální znaky jako důsledek „opatření přijatých z důvodu obecného zájmu“.

5.7.1 Toto znění je natolik nejednoznačné, že při provádění může dojít ke zneužití, a proto je nutná:

1. jasná a přesná definice těchto příčin:
 - vypracování seznamu opatření nebo nedbalostí jiných členských států, které mohou ovlivnit proces dosažení environmentálních cílů;
 - definice událostí, které jsou považovány za přírodní příčinu, a kritéria, kterými je určena vyšší moc;

— kritéria pro definici koncepce „veřejného zájmu“;

2. stanovení postupu pro povolení těchto výjimek Komisí za účasti zainteresovaných stran a veřejnosti.

5.8 S ohledem na aspekty koordinace a spolupráce je vhodné mít na paměti třetí země, s nimiž EU sdílí oceány a moře, a ne pouze ty, se kterými má mezinárodní dohody, aby tak byla podpořena jejich spolupráce za účelem dosažení dobrých výsledků v oblasti životního prostředí.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Řízení průmyslových změn v přeshraničních regionech po rozšíření EU

(2006/C 185/05)

Dne 20. července 2005 se budoucí rakouské předsednictví Rady Evropské unie v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství rozhodlo konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci *Řízení průmyslových změn v přeshraničních regionech po rozšíření EU*

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala své stanovisko dne 22. března 2006. Zpravodajem byl pan Krzaklewski.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 21. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 69 hlasy pro, 2 hlasy proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

Část 1 – Závěry a doporučení EHSV

Rakouská vláda formálně požádala Poradní komisi pro průmyslové změny (CCMI) o vypracování průzkumného stanoviska ve věci Průmyslové změny a rozšíření EU: zkoumání následků v hraničních regionech.

Výbor považuje za důležité v průběhu příštího předsednictví stanovit přesnou a jasnou definici toho, co znamená výraz „region“ v přeshraničním a průmyslovém kontextu. Měly by být odlišeny regiony ležící podél nečlenských států EU a mělo by se vzít v úvahu, zda je daná sousední země přistupující zemí či nikoliv.

Je důležité odpovědět na otázku, jak stanovit hranici mezi vlivy změn, které se v těchto regionech objevily na počátku na 90.

5.9 Účast zainteresovaných stran a veřejnosti je v návrhu směrnice řízena pomocí stávajících státních systémů. Tyto jsou ale v řadě zemí zpochybňovány, v některých případech kvůli chybějící transparentnosti, v jiných kvůli pozdnímu zodpovědní otázek, a někdy na základě nejasností v souvislosti s organizacemi, které jsou považovány za „zainteresované strany“ atd. Proto by měla Komise stanovit jednoduchý a účinný postup pro shromažďování a zpracovávání stížností nebo obvinění ze strany zainteresovaných stran a veřejnosti, kterým by bylo zaručeno právo na informace, konzultace a účast veřejnosti. V tomto smyslu by mělo být odstraněno kritérium „smysluplnosti“ ze schvalovacího postupu, jak již bylo zmíněno.

let 20. století, a těch, které souvisejí se vstupem do EU, a zhodnotit efektivitu nástrojů Společenství použitých v těchto oblastech před vstupem a po něm a to, s jakým zpožděním zde byly politiky EU prováděny ve srovnání s jinými regiony.

Výbor konstatuje, že velmi důležitým a možná rozhodujícím faktorem, který ovlivnil provádění a rozvoj průmyslové politiky v přeshraničních regionech po rozšíření EU v současnosti i v minulosti, je schopnost zainteresovaných stran v těchto regionech využít prostředky strukturálních fondů EU. Je nezbytně nutné zvýšit jejich roli v těchto regionech. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském sdružení pro přeshraniční spolupráci (ESPS) poskytuje novou příležitost v této oblasti. Výbor zvláště zdůrazňuje potřebu zapojit hospodářské a sociální zájmové skupiny i jiné organizace občanské

společnosti, zvláště vzdělávací zařízení, zainteresované na založení ESPS. Zřizování takových právnických osob by mohlo dát podnět k přeshraniční spolupráci a posílit pocit identity těchto regionů a jejich snahu sladit své právní předpisy.

Výbor je přesvědčen, že rozvoj trhů práce v příslušných regionech představuje významný faktor průmyslových změn. V současnosti nadále trvají dočasné překážky mobility pracovníků v rámci EU. Výbor vyzývá členské státy, aby seriózně přezkoumaly, zda by bylo možné ukončit přechodná období dříve. Přitom je nutno odpovídajícím způsobem zapojit a konzultovat sociální partnery na všech relevantních úrovních. Co se týká jiných nástrojů průmyslové politiky, zdůrazňuje Výbor důležitost případného zavedení společného konsolidovaného základu pro daň z příjmu právnických osob (CCCTB).

Ve svém stanovisku Výbor opakovaně zdůrazňuje, že sociální dialog a občanská společnost mohou sehrát obzvláště důležitou úlohu při řízení průmyslové politiky v těchto regionech, jak při provádění dynamických průmyslových politik, tak při úsilí o překonávání problémů ve vzájemných vztazích mezi různými národnostmi, kulturními a etnickými skupinami.

Část 2 – Odůvodnění

1. Úvod

1.1 Krátce před převzetím předsednictví EU rakouská vláda formálně požádala Poradní komisi pro průmyslové změny (CCMI) o vypracování průzkumného stanoviska ve věci Průmyslové změny a rozšíření EU: zkoumání následků v hraničních regionech. Průzkumné stanovisko je samozřejmě uveřejněno před přijetím návrhu nebo politického rozhodnutí rozhodovacího orgánu EU.

1.2 Přechod k tržnímu hospodářství a provedení pravidel Společenství pro vnitřní trh a hospodářskou soutěž vytvořily novou dynamiku v mnoha regionech střední a východní Evropy. Přistoupení nových členských států ze střední a východní Evropy přiblížilo vzájemně hraniční regiony a v řadě případů oživilo dřívější obchodní a podnikatelské svazky. Tato nová dynamika však také způsobila problémy související především s politikou trhu práce a odhalila deficit infrastruktury spolupracujících přeshraničních regionů.

1.3 CCMI a Evropské středisko pro sledování změn (European Monitoring Centre on Change, EMCC) pořádali v Bratislavě ve dnech 17. a 18. října 2005 workshopy za účelem bližšího poznání probíhajících průmyslových změn v přeshraničních regionech rozšířené EU a shromáždění dat na přípravu stanoviska. Akce se konala v přeshraničním regionu CENTROPÉ a zúčastnili se jí členové CCMI, zástupci sociálních partnerů z Rakouska, Slovenska a Maďarska a experti.

2. Obecné poznámky – hodnocení situace v přeshraničních regionech v rozšířené EU

2.1 V hraničních regionech dnes žije okolo 33 % obyvatelstva EU a jejich rozloha představuje přibližně 40 % celkové rozlohy Evropy ⁽¹⁾.

2.2 Hranice EU se od podpisu Pařížské smlouvy o založení ESUO neustále mění. Tento proces bude dále pokračovat ve střednědobém časovém horizontu. Vzhledem ke stálým změnám, které s tím souvisejí, je nutné, aby EU systematicky aktualizovala svoji politiku pro hraniční regiony.

2.2.1 Regiony přistupujících zemí, které hraničí s EU, začínají vytvářet vazby s okrajovějšími sousedními regiony EU již před přistoupením, jako součást harmonizace své legislativy a socio-ekonomických systémů.

2.2.2 „Železná opona“ byla dosti zvláštním typem hranice. Velká část této hranice dnes leží uvnitř hranic EU-25. Když byla v roce 1989 stržena berlínská zeď, devět let po hnutí Solidarita v roce 1980, neměly regiony blízko hranice, která kdysi dělila země bývalého sovětského bloku od zbytku světa, především oblasti „země nikoho“, prakticky žádnou infrastrukturu. I přes značný pokrok, který byl učiněn při odstraňování následků politických rozhodnutí, která vedla k této situaci, je to stále problém, který není zdaleka vyřešen.

2.2.3 Další zvláštní hranici představuje pro EU Středozemní moře. Ačkoliv politika spolupráce mezi EU a středomořskými zeměmi funguje již mnoho let, není vzhledem k současnému vývoji na mezinárodním poli v posledních letech pro EU prioritou.

2.3 Řada přeshraničních iniciativ (např. Euroregiony) byla založena v hraničních regionech nových členských států již před jejich přistoupením jako nová forma přeshraniční spolupráce založená na dohodách dosažených mezi sousedními hraničními oblastmi. Nebylo nutné řídit fungování Euroregionů mezivládními dohodami. Tyto iniciativy byly založeny na svobodných rozhodnutích orgánů místní samosprávy a zainteresovaných stran. Spolupráce v rámci Euroregionů byla zaměřena na společné řešení problémů bez ohledu na politické hranice a na zahájení ekonomické spolupráce v oblasti komunikací a činností na ochranu životního prostředí.

2.4 V praxi se meziregionální spolupráce v EU uskutečňuje od 90. let 20. století v rámci za sebou jdoucích programů INTERREG. EHSV je určitým způsobem zapojen do této spolupráce a vypracoval stanoviska týkající se meziregionální spolupráce, založená na zkušenostech mimo jiné v oblasti Středomoří (stanovisko REG/95, 1995) a v Pobaltí ⁽²⁾ ⁽³⁾ ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ A. Zölner: Projev na 216. schůzi výboru pro zahraniční věci Senátu Polské republiky; Varšava, 26. října 2004.

⁽²⁾ Úř. věst. C 133, 31.5.1995.

⁽³⁾ Úř. věst. C 39, 12.2.1996.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 39, 12.2.1996.

2.4.1 EHSV stanovil, že meziregionální spolupráci podporovanou Společenstvím je možné vymezit podle následujících hledisek:

- a) typ území: region, velká města, místní územní celky subregionální úrovně,
- b) prostorová kategorie: přilehlé/nepřilehlé regiony (přeshraniční nebo nadnárodní spolupráce),
- c) geografická oblast: spolupráce v rámci EU nebo mezi regiony EU a sousedními regiony v nečlenských státech,
- d) úroveň spolupráce, jako například:
 - shromažďování společných zkušeností, vytváření sítí pro přenos know-how,
 - prostorové plánování,
 - společné projekty na získávání investic do infrastruktury a jiných oblastí.

2.4.2 Výbor ve svých stanoviscích k iniciativě INTERREG uvedl, že vazby mezi různými kategoriemi spolupráce byly v 90. letech 20. století určitým způsobem selektivní. Spolupráce například fungovala pouze na určitých úrovních a byla omezena na určité prostorové kategorie a geografické oblasti.

2.4.3 Významným úspěchem EU v přeshraničních regionech Francie, Belgie, Německa a Lucemburska, které všechny prošly intenzivní restrukturalizací, bylo použití metod na zabránění vyliďňování těchto oblastí a jejich přeměně na opravdové „postindustriální pouště“. Prostředky a opatření dle smlouvy ESUO významně ovlivnily procesy restrukturalizace.

2.5 V současnosti existuje v Evropě okolo 180 přeshraničních iniciativ. Většina z nich jsou nástroje na zmírnění negativních vlivů hranic. Na území nových členských států se nachází 32 Euroregionů. Je tudíž jasné, že nové členské státy EU jsou ve své podpoře zásady přeshraniční spolupráce velmi aktivní.

2.6 Většina ze 32 přeshraničních regionů, které pokrývají „nové“ a „staré“ členské státy, ještě čeká na společné iniciativy týkající se přímo průmyslové politiky, přestože mnoho společných podniků s touto oblastí politiky nepřímo souvisí.

2.7 Nové iniciativy v oblasti průmyslové politiky se objevily v těch přeshraničních regionech, které se nacházejí v blízkosti metropolitních oblastí (např. uvnitř trojúhelníku Vídeň-Budapešť-Bratislava), nebo které jsou oblastmi, ve kterých se nacházejí průmyslová centra nebo skupina velkých měst, která nemají metropolitní charakter (region Katovic a Ostravy podél česko-polských hranic).

2.7.1 Zajímavým novým příkladem průmyslové změny je region Friuli-Venezia Giulia na hranici Itálie a Slovinska, ve

kterém došlo k obnově zpracovatelské činnosti jak před rozšířením EU, tak po něm, především v nábytkářském průmyslu.

3. Konkrétní poznámky

3.1 Hlavní znaky přeshraničních regionů v rozšířené EU

3.1.1 Znaky přeshraničních regionů s rozvíjející se průmyslovou politikou, které jsou uvedeny v tomto stanovisku, byly určeny především na základě pozorování uskutečněném v regionu CENTROPE ⁽⁵⁾.

3.1.1.1 Tento region zahrnuje území ze třech nových a jednoho z patnácti starých členských států (v Rakousku se jedná o spolkové země Vídeň, Dolní Rakousko a Burgenland, v České republice o Jihomoravský kraj, na Slovensku o Bratislavský a Trnavský kraj, v Maďarsku o župy Győr-Moson-Sopron a Vas). Celý region sdružuje oblasti s problémy typickými pro okrajové regiony a s nimi sousedící hospodářsky dynamická centrální městská území.

3.1.1.2 V 90. letech 20. století prošla tato oblast rozsáhlou restrukturalizací, jejímž přímým důsledkem byly investice do části tohoto regionu. To vedlo také k posunům na trzích práce, z nichž odešla značná část zejména starších pracovníků a kde souběžně s investicemi – ne vždy na stejném místě – později vznikla poptávka po pracovní síle.

3.1.1.3 Díky rozšíření EU došlo na území, kde hraničí čtyři státy (Rakousko, Česká republika, Slovensko a Maďarsko), ke spojení rozmanitých regionálních trhů práce, jejichž integrace představuje výzvu. Přesídlení podniků a pracovních sil do měst i nedostatečná (dopravní) infrastruktura nadále zatěžují strukturu trhu práce, stejně jako výrazné mzdové rozdíly mezi Rakouskem a novými členskými státy EU a očekávaný nedostatek odborných pracovníků.

3.1.1.4 Nyní zaznamenáváme první známky vzniku přeshraničních výrobních sítí. Rozvoj dopravní infrastruktury, který vyžaduje velké investice, sehrál v tomto procesu svoji úlohu. To na oplátku vedlo k zaplnění prázdných míst a k obnově starých svazků.

3.1.2 Zahraniční a domácí investice jsou hlavním podnětem průmyslových změn v těchto regionech a také v malých a středních podnicích. V zemích, kde byly vytvořeny zvláštní ekonomické zóny nebo průmyslové zóny ještě před přistoupením, byla většina investic „přitahována“ do oblastí, které se jen zřídka, pokud vůbec, kryly s přeshraničními regiony (viz stanovisko Výboru CCMI/025). To pomáhá vysvětlit malý počet regionů s přeshraniční spoluprací, ve kterých byla rozvinuta nová průmyslová politika.

⁽⁵⁾ Společný workshop CCMI/EMCC, Bratislava, 17.-18.10.2005; prezentace Roberta Pedersiniho a Kláry Fóti (a dalších).

3.1.2.1 Hlavní hnací silou růstu jsou investice do rozvoje nezastavěných ploch („greenfield“) a ekonomicky již nevyužívaných lokalit („brownfield“) a přemístění podniků. Stimulem těchto investic byla mimo jiné identifikace nových trhů, rozdíly ve zdanění podniků, značné mzdové rozdíly a státní podpory. Tyto faktory podpořily proces restrukturalizace a přispěly k hospodářskému růstu.

3.1.2.2 Pomohly přilákat vysoce a středně kvalifikované zaměstnance a snížit náklady na pracovní sílu a další náklady. Významně vzrostla poptávka po dělnících obsluhujících stroje, montérech, strojních technikách, svářečích, strojních inženýrech a specialistech na informační technologie, a to se stále více projevuje v odvětvích zpracovatelského průmyslu v EU.

3.1.2.3 Výsledkem této činnosti je zlepšení řídicích schopností a vytvoření politiky lidských zdrojů a fungujících průmyslových vztahů. Umožnila též získat finanční prostředky na investice a pomohla posílit vazby s dodavateli a zákaznickým trhem.

3.1.2.4 Tyto investice se netýkaly pouze velkých firem v EU, ale také malých a středních podniků a firem mimo EU. Tyto firmy shromáždily investice, vytvořily multiplikační účinky, vazby s místními podniky a svazky s domácími podniky a zahraničními pobočkami.

3.1.3 Analýza strukturálních změn v průmyslu probíhajících ve zkoumaných přeshraničních regionech ukazuje, že metoda obecně používaná v těchto oblastech je metoda „krok za krokem“.

3.1.3.1 Jako první krok byla prováděná výrobní činnost náročná na pracovní sílu a spoléhala na nekvalifikované pracovníky. Jako druhý krok byli využíváni lépe kvalifikovaní pracovníci a dokonalejší služby. V případech, kdy byl první krok úspěšný, byly za účelem snížení nákladů na pracovní sílu učiněny pokusy o zadání určitých činností mimo firmy (ale uvnitř regionu).

3.1.3.2 Dvousměrná strukturální sloučení měla výrazný dopad na strukturální otázky týkající se těchto průmyslových změn. Sloučení dělíme na sloučení směrem nahoru (zahraniční společnosti v rámci regionu a mimo něj) a na sloučení směrem dolů (v rámci místní oblasti) a jejich cílem je získat konkurenční výhodu v rámci sítě nebo regionu.

3.1.3.3 Používaly se také přístupy s vyšším rizikem (založené na principu „sněhové koule“), které vedly k vytvoření silnějších pout. „Enklávy“ rozrůstající se společnosti, které vznikaly v důsledku tohoto procesu, byly snadno „transplantovány“ do jiných společností.

3.1.3.4 Stále běžnějším jevem v přeshraničních regionech, také v nových členských státech, je zakládání nových poboček společností dynamickými investory, kteří přecházejí do druhého kroku vývoje v daném regionu. Průmyslovou politiku stimulují v těchto regionech sítě společností často mezinárodní povahy, které se zabývají například interaktivním přeshraničním řízením lidských zdrojů.

3.2 Faktory růstu a integrace doprovázející průmyslové změny v přeshraničních regionech

3.2.1 Jednou z takových výzev pro průmyslovou politiku je využívání přímých pobídek a zavedení asymetrie mezi společnostmi. Větší problémy při používání této asymetrie mají společnosti, v jejichž síti jsou začleněny malé a střední podniky.

3.2.1.1 Jak popisuje R. Pedersini ve své prezentaci (viz pozn. 5), může nastat v blízké budoucnosti také zkrácení činností společností do střednědobého časového horizontu, jež bude mít přirozeně sociální důsledky a je nutné ho provést s využitím vhodných záručních mechanismů, které tvoří součást sociálního a hospodářského dialogu.

3.2.2 Jednou z velmi důležitých výzev pro rozvoj celé EU a pro budoucí průmyslovou politiku na jejím území, především v přeshraničních regionech, jsou rozdíly ve zdaňování podniků, zejména u daně z příjmu právnických osob ⁽⁶⁾.

3.2.2.1 Je zcela zásadní, aby bylo stanoveno, zda by daň z příjmu právnických osob měla být harmonizována a jak by měl být určen daňový základ – tzn. měl by být založen na registrovaném sídle společnosti (zdanění v domovském státě – Home State Taxation, HST) nebo na společném konsolidovaném základu pro daň z příjmu právnických osob (common corporate consolidated tax base, CCCTB)?

3.2.2.2 Systém HST vylučuje potřebu použít několik různých právních nařízení v EU na vyměření daně z příjmu. Tento systém však zahrnuje více rizik ⁽⁷⁾.

3.2.2.3 Používání CCCTB bude znamenat, že všechny podniky fungující přeshraničně budou používat jednotné principy na výpočet svého zdanitelného příjmu ⁽⁸⁾, bez ohledu na to, ve které zemi má společnost sídlo. Metoda CCCTB dále nebude vyžadovat žádné změny v současných vnitrostátních nařízeních, pouze schválení vytvoření nových dodatečných nařízení platících v celé EU pro podniky, které jsou činné v několika zemích.

⁽⁶⁾ KOM(2005) 532

⁽⁷⁾ Rafał Lipniewicz: Jeden system dla wszystkich przedsiębiorców (Jeden systém pro všechny podniky), Rzeczpospolita, 27.7.2004, č. 174

⁽⁸⁾ Viz výše.

3.2.2.4 Jednou nevýhodou CCCTB je riziko, že dva podniky z jedné země budou používat různé způsoby na vyměření svého zdanitelného příjmu.

3.2.3 Jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících rozvoj průmyslové politiky v těchto regionech je současný stav a tempo rozvoje dopravní infrastruktury v regionu a v jeho vstupních koridorech. Z tohoto důvodu je navíc k intenzivním investicím do výstavby a modernizace dopravní sítě v regionu nutné koncipovat projekty v oblasti dopravy a řídit je moderním způsobem prostřednictvím inovací a vědeckého výzkumu.

4. Závěry a doporučení

4.1 Koncept přeshraničního regionu s novou, fungující průmyslovou politikou je velmi komplexní povahy, a to jak z obecného hlediska, tak z hlediska specifických případů a polohy. Z tohoto důvodu Výbor považuje za důležité v průběhu příštího předsednictví stanovit přesnou a jasnou definici toho, co znamená výraz „region“ v přeshraničním a průmyslovém kontextu. Tato definice by měla odlišit regiony ležící podél nečlenských států EU a vzít v úvahu, zda je daná sousední země přístupující zemí či nikoliv.

4.1.1 Co se týče regionů ležících v nových členských státech na hranicích se „starými“ členskými státy EU je důležité odpovědět na otázku, jak stanovit hranici mezi vlivy změn, které se v těchto regionech objevily na počátku na 90. let 20. století, a těch, které souvisejí se vstupem do EU, a určit do jaké míry byly v těchto oblastech použity nástroje Společenství před vstupem a po něm.

4.1.2 Práce nového předsednictví by ve spolupráci s EHSV měla poskytnout odpovědi na tyto otázky:

- Nejsou nástroje Společenství (jak přímé tak nepřímé) používány v přeshraničních regionech nevyhovující potřebám těchto regionů a tudíž i celé EU?
- Jak je možné maximálně využít souladu zaznamenaného mezi zaměstnavateli a odborovými svazy, který se zdá být charakteristickým pro mnoho obchodních podniků v přeshraničních regionech?
- Co je možné učinit pro oddálení bezprostřední hrozby dvojitého přemístění z přeshraničního regionu do zemí východní Evropy a nakonec do Asie?

— Nebylo by rozumné, vzhledem k činnosti na zmírnění následků opožděného rozvoje (zapříčiněného jak historickými důvody, tak neúspěchem politik EU udržovat krok s potřebami těchto regionů) prováděné v mnoha přeshraničních regionech, zavést určité nástroje EU v těchto regionech předem a považovat je za způsob ověření politik a za pilotní řešení?

4.2 Vzhledem k přístupu, který je typický pro přeshraniční regiony v rozšířené EU a který je charakterizován:

- snahami o snížení nákladů na pracovní sílu,
- dynamickým přemístěním společností,
- snahami o zkracování plánovaného období činnosti společnosti do střednědobého časového horizontu,
- dynamickými změnami ve struktuře zaměstnanosti v důsledku používání metody „krok za krokem“,

považuje EHSV za velmi důležité zajistit sociální soudržnost a zabránit konkurenci, která vede ke znehodnocování pracovních-právních a sociálních norem. Proto je nezbytné, aby tyto procesy probíhaly s využitím nástrojů moderních průmyslových vztahů zavedených v EU, především v oblasti sociálního dialogu nebo dialogu zainteresovaných stran.

4.2.1 Vzhledem k potížím na trhu práce typickým pro přeshraniční regiony, způsobeným zanedbáváním v minulosti, restrukturalizací a dynamickými změnami z důvodu provádění zvláštní průmyslové politiky v těchto regionech, navrhuje EHSV používat jako pobídku k vytváření pracovních míst a zvyšování kvalifikace dočasné mechanismy na podporu zaměstnanosti, které byly dříve často v EU používány a kterými jsou subvencované podniky vytvářející trvalá pracovní místa.

4.2.2 Tento přístup by měl být formálně zajištěn proti zneužití veřejných peněz a mělo by být zaručeno, že takto vytvořená místa jsou opravdu nová a trvalá. Podrobnosti těchto zajišťovacích mechanismů byly stanoveny v revidovaných směrnicih EU o veřejných zakázkách.

4.2.3 Státní podporu nebo prostředky ze strukturálních fondů by neměly dostávat zejména ty podniky, které v rozporu s národními nebo mezinárodními právními předpisy po obdržení předchozí podpory přemístily pracovní místa nebo v rámci přemísťování propustily pracovníky v původním sídle podniku.

4.3 Výbor konstatuje, že velmi důležitým a možná rozhodujícím faktorem, který v současnosti i v minulosti ovlivnil řízení a rozvoj průmyslové politiky v přeshraničních regionech v rozšířené Evropě, je možnost zainteresovaných stran v těchto regionech využívat finančních prostředků ze strukturálních fondů EU. Zvýšení úlohy strukturálních fondů v těchto regionech je zcela zásadní jak pro zmírnění následků intenzivního přechodu, tak pro přizpůsobení se dynamické povaze používaných politik.

4.3.1 Na základě tohoto Výbor v návaznosti na své stanovisko⁽⁹⁾ k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o Evropském sdružení pro přeshraniční spolupráci (ESPS) obzvláště zdůrazňuje potřebu rozšířit ta ustanovení nařízení, která se týkají cíle a složení ESPS, o následující znění: „a hospodářských a sociálních subjektů a jiných zainteresovaných organizací občanské společnosti...“.

4.3.1.1 Právnícké osoby založené jak v rámci ESPS tak v rámci jiných strukturálních fondů by měly být zodpovědné za koordinaci různých zdrojů financování a za zajištění přípravy a realizace projektů fondů podporujících průmyslovou politiku v daném regionu. Toto financování by bylo dostupné zástupcům různých zainteresovaných stran v regionu. Založení takových právníckých osob by mohlo pomoci zlepšit motivaci k přeshraniční spolupráci a poskytnout regionům větší pocit sebedůvěry a zvýšit jejich snahu harmonizovat svá nařízení.

4.3.2 Při tvorbě a realizaci projektů podporovaných ze strukturálních fondů by se mělo využít existující výhody kombinovat zdroje z veřejných fondů s finančními zdroji od

soukromých investorů, aniž by veřejný podíl byl považován za zakázanou podporu. Z tohoto kritéria by netěžily společnosti, ale region – vytváření pracovních míst, rozvoj infrastruktury a produktivita hospodářství.

4.4 Výbor se domnívá, že rozvoj trhů práce v těchto regionech představuje významný faktor průmyslových změn. V současnosti nadále trvají dočasné překážky mobility zaměstnanců v rámci EU. Výbor vyzývá členské státy, aby seriózně přezkoumaly, zda by bylo možné ukončit přechodná období dříve. Přitom je nutno příslušně zapojit a konzultovat sociální partnery na všech relevantních úrovních.

4.4.1 Při podpoře lepších podmínek pro mobilitu pracovníků v přeshraničních regionech se nesmí zapomínat na možné národnostní a etnické napětí, které se může objevit. Specifická situace a zkušenosti regionů, ve kterých se vzájemně setkávají různé kultury a národnosti, znamenají, že tyto obtížné otázky je třeba překonat a zmírnit efektivněji než v jiných oblastech. Sociální dialog a občanská společnost mohou také sehrát obzvláště důležitou úlohu při překonávání problémů ve vzájemných vztazích mezi různými národnostmi a etnickými a kulturními skupinami⁽¹⁰⁾.

4.5 Činnost související s dynamickými strukturálními změnami v přeshraničních regionech by měla být doprovázena rozhodnutími na základě expertiz a měření, vědeckým výzkumem prováděným pod záštitou po sobě jdoucích předsednictví EU, protože spontánní iniciativy by se mohly ukázat nejen jako neúčinné, ale také jako destabilizující.

V Bruselu dne 21. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 234, 22.9.2005.

⁽¹⁰⁾ Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek – Zpráva o regionálním sociálním kapitálu v Evropě 2005.

PŘÍLOHA

stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru

Tyto pozměňovací návrhy, které byly podpořeny minimálně čtvrtinou odevzdaných hlasů, byly během jednání zamítnuty:

Odstavec 3.2.2.1

Je zcela zásadní, aby bylo stanoveno, zda by daň z příjmu právnických osob měla být harmonizována a jak by měl být určen daňový základ. —tzn. měl by být založen na registrovaném sídle společnosti (zdanění v domovském státě — Home State Taxation, HST) nebo na společném konsolidovaném základu pro daň z příjmu právnických osob (common corporate consolidated tax base, CCTB)?

Odstavec 3.2.2.2

Vyškrtnout

Odstavec 3.2.2.3

Vyškrtnout

Odstavec 3.2.2.4

Vyškrtnout

Odůvodnění

Projednávání možných řešení v oblasti daňové politiky nemá v tomto dokumentu opodstatnění. Není to ani úkolem stanoviska.

Hlasování:

Pro: 20

Proti: 50

Hlasování se zdrželo: 3

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o statistice Společenství v oblasti migrace a mezinárodní ochrany

KOM(2005) 375 v konečném znění – 2005/0156 (COD)

(2006/C 185/06)

Dne 15. listopadu 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. února 2006. Zpravodajkou byla paní Sciberras.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 131 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 V roce 1999 vstoupila v platnost Amsterodamská smlouva. Jedním z cílů této smlouvy je zachovávat a rozvíjet „...Unii jako prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími se kontroly na vnějších hranicích, práva azylu, přístěhovalectví a předcházení a potírání zločinnosti.“⁽¹⁾

1.2 To byl převratný milník, protože migrační politika tak byla přesunuta ze třetího pilíře Evropské unie založeného na mezivládní spolupráci do prvního pilíře, jehož politiky zahajuje Evropská komise. 1. květen 2004 je také počátkem nové fáze v oblasti migrační politiky v 25 členských státech, protože došlo k dalšímu rozšíření této postupné změny od vnitrostátní politiky ke společné politice.

1.3 Britskému předsednictví se povedlo 17. prosince 2005 úspěšně uzavřít dohodu o finančním výhledu na období let 2007-2013, jenž představuje rámec financí Unie pro následující období⁽²⁾.

1.4 Pod hlavičkou „občanství, svoboda, bezpečnost a spravedlnost“ je postaráno o bezpečnost občanů 25 členských států EU prostřednictvím očekávaných výdajů na různé iniciativy v oblastech jako je ochrana hranic. Očekává se, že v následujících osmi letech se výdaje spadající pod tuto hlavičku značně zvýší. Existují ale také iniciativy v oblasti sociálních politik, které se odrážejí v sociálních projektech jako Evropský fond pro uprchlíky a fond integrace, jejichž cílem je zlepšit poskytování služeb populacím přistěhovalců v členských státech.

⁽¹⁾ Článek 1-B.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV ze dne 19. 1. 2006 k tématu *Základní práva a spravedlnost*, zpravodajka: paní King (Úř. věst. C 69 ze dne 21. 3. 2006).

Stanovisko EHSV ze dne 14. 2. 2006 k tématu *Řízení migračních toků*, zpravodajka: paní Le Nouail Marlière (Úř. věst. C 88 ze dne 11. 4. 2006).

Stanovisko EHSV ze dne 14. 12. 2005 k návrhu rozhodnutí Rady, kterým se stanoví specifický program „Prevence, připravenost a zvládání následků teroristických útoků“ na roky 2007-2013, zpravodaj: pan Cabrera de Luna (Úř. věst. C 65 ze dne 17. 3. 2006).

1.5 Zasedání Evropské rady v Soluni v roce 2003 také vybídlo, aby byly prozkoumány „legální prostředky, které by umožnily státním příslušníkům třetích zemí migrovat do Unie, s přihlédnutím k přijímací kapacitě členských států“⁽³⁾.

1.6 Debata v tomto ohledu, zejména zhodnocení přijímací kapacity jednotlivých členských států, musí vzít v úvahu nejen počet obyvatel, rozlohu a velikost ekonomiky jednotlivých států, ale také existující populaci migrantů a současné migrační toky. Ty zase nebudou moci být správně zhodnoceny bez sladění statistických metadat (pravidel pro sběr dat) ve všech členských státech, aby byla zajištěna vnitřní shoda statistických údajů v rámci EU.

1.7 Absence harmonizace statistik je částečně výsledkem rozdílných definic migrace, které zase mohou souviset s rozdíly v legislativě týkající se migrace. Sběr dat je také neúčinný a má nedostatky, které brání vytvoření a rozvoji postupné harmonizace.

1.8 Nelegální přistěhovalectví a nehlášená práce jsou navíc běžné a jsou na vzestupu, což je částečně způsobeno omezením legálních cest legální migrace. Tato neregistrovaná migrace je oblastí, ve které je pravděpodobnější, že statistické měření bude nepřesné. Zejména v tomto případě se rozsah a postup statistických výpočtů bude lišit mezi různými národními statistickými úřady, a proto je tím důležitější, aby došlo k harmonizaci metadat mezi členskými státy. Otázka vykazování nižšího než skutečného počtu nelegálních přistěhovalců se například v USA objevila v podobě diskuse týkající se toho, jestli mají být údaje ze sčítání lidu opraveny použitím údajů o neregistrovaných obyvatelích, které byly získány pomocí technik výběru. Kromě technik výběru existují i další metody, které mohou být využity pro sběr statistických údajů. Například ve Francii jsou do sběru údajů zapojeny místní orgány.

⁽³⁾ Bod 30 závěrů předsednictví.

1.9 Návrh Ústavní smlouvy uznává „právo členských států stanovit objem vstupů státních příslušníků třetích zemí přicházejících z třetích zemí na jejich území s cílem hledat tam práci jako zaměstnanci nebo osoby samostatně výdělečně činné“⁽⁴⁾. EHSV je názoru, že toto ústavní omezení nebrání Unii, aby dosáhla vysoké úrovně legislativní harmonizace přijímání migrantů. EHSV zdůraznil nutnost aktivní politiky EU v oblasti ekonomické migrace a nutnost harmonizovaných právních předpisů.⁽⁵⁾

1.10 Další rozvoj právního rámce pro přistěhovalce je zčásti oprávněně demografickou realitou a plněním Lisabonské strategie. EHSV konstatoval, že „demografický vývoj v Unii a Lisabonská strategie ukazují, že bude nutné, aby Evropa disponovala aktivní politikou v oblasti přijímání ekonomických imigrantů. I když má každá země své vlastní potřeby a svá specifika, všechny se shodnou na potřebě otevřít se ekonomické imigraci.“⁽⁶⁾ Evropská unie a členské státy požadují právní předpisy, které umožní pracovní migraci legální a transparentní cestou. Výbor uznává, že ačkoliv důraz se zde klade na ekonomická hlediska migrace, je to sám o sobě zjednodušující přístup, a uznává, že členské státy také potřebují přijmout aktivní politiky týkající se vstupu neekonomických migrantů.

1.11 Velké migrační toky také způsobují problémy s přizpůsobením v hostitelských zemích následkem vzniklého tlaku na veřejné služby a rovněž možné důsledky na podmínky na trhu práce. Tyto důsledky se liší podle absorpční kapacity hostitelských zemí. Má-li být veřejné mínění poučeno o průvodních jevech migračních toků, je nezbytné, aby byly k dispozici přesné statistické informace, které se shodují ve všech členských státech. Statistická přesnost může také přispět k vzepření se xenofobním náladám, které mohou být přítomny jako součást veřejného mínění, například postoje jako „přistěhovalci berou práci místním“ a „je to invaze“.

1.12 Spolehlivé statistické informace mohou podpořit společný právní rámec, který by přispěl k ochraně práv migrantů. Výbor vyzývá Komisi, aby položila důraz na význam přesného shromažďování, třídění a výkladu statistických informací a tak se vyhnula chybnému výkladu údajů.

1.13 Vzhledem k tomu, že migrující pracovníci tvoří tak důležitou část pracovní síly, musí se při plnění cíle mobility trhu práce v rámci EU vzít v úvahu důsledky omezení pohybu a stěhování migrujících pracovníků, kteří pocházejí ze zemí mimo EU, mezi členskými státy. Tyto toky uvnitř EU by navíc

zmírnilly problémy s přizpůsobením, jimž čelí obce přijímající migranty, a které mají nižší absorpční kapacitu.

1.14 Výbor vychází z postoje, že aby byla zajištěna vážnost lidských práv a ochrana lidské důstojnosti každého jednotlivce, každý proces sběru nebo zpracování osobních údajů pro statistické účely anebo jiné oficiální použití osobních údajů, které byly tímto způsobem získány, by měly být důkladně zabezpečeny proti jakémukoliv zneužití postupu nebo jiným nepovoleným aktivitám.

2. Význam statistických údajů v mezích právního rámce

2.1 Statistické informace odrážející politické, sociální a ekonomické postoje a národní přístup zemí EU, pokud jde o otázku migrace, mohou ovlivnit stanovení, analýzu a přezkum migrační politiky v těchto zemích a zároveň k ní přispět.

2.2 Přesné statistické údaje jsou velmi důležité pro zmapování populací migrantů v zemích EU, včetně, mimo jiné, velikosti a dalších demografických charakteristik. Výbor naléhá na Komisi, aby zdůraznila potřebu přesných statistických údajů v této oblasti, aby členské státy uznaly význam tohoto tématu a umístily sem více prostředků.

3. Údaje o migraci

3.1 Nesmí se zapomínat na rysy tohoto migračního scénáře. Za prvé, východo-západní směr migrace ve snaze najít lepší životní podmínky převládá. Za druhé, v nových zemích EU je více přistěhovalců ze zemí mimo Evropskou unii, které zjevně lákají možné výhody vyplývající z členství těchto zemí v EU, při čemž je zde prémie v podobě využití těchto zemí jako odrazového můstku k pohybu dále na západ. Statistické informace o trendech migrace jsou pro členské státy velmi důležité, aby mohly analyzovat minulé a současné migrační toky a předvídat ty příští a analyzovat dopad na demografická, sociální a ekonomická hlediska a jejich potenciál, což pak ovlivní politiku v těchto oblastech.

4. Výhody statistických údajů

4.1 Většina členských států EU vytvořila důkladné statistiky o zemích původu žadatelů o azyl. Přesto jsou pro budoucí nadnárodní srovnávání stále velmi potřebné podrobnější statistiky založené na kritériích shodných v členských státech.

⁽⁴⁾ Článek III-267 odstavec 5.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV ze dne 9. 6. 2005 k tématu *Zelená kniha o přístupu EU k řízení ekonomické migrace*, zpravodaj: pan Pariza Castaños (Úř. věst. C 286 ze dne 17. 11. 2005).

⁽⁶⁾ Viz poznámku pod čarou 5, odstavec 1.5.

4.2 Navržené nařízení pro společný rámec pro shromažďování a sestavování statistik je nezbytné zejména v zemích, v nichž se nevede ani centrální databáze o migraci a azylu a v nichž si jednotlivé orgány vedou své vlastní databáze.

4.3 Jedna ze zásadně důležitých rolí, kterou statistika hraje, je vliv na rozvoj a přezkum politik. Například tam, kde statistiky ukázaly, že mezi populací osob přicházejících v rámci neřízeného přistěhovalectví jsou děti, nezletilí bez doprovodu, těhotné ženy a osoby se zdravotním postižením, to vedlo k vytvoření vnitrostátních politik týkajících se propouštění „zranitelných skupin“ ze zachytivé vazby a „nezletilých bez doprovodu“. Z toho důvodu má další selhání statistik při sběru více demografických a sociálně ekonomických informací, včetně toho, jakým jazykem mluví, kromě pouhého počtu příchozích dopad na politické linie. To může mít zároveň důsledky pro integraci migrantů na trhu práce.

4.4 Přesnější a úplné vedení statistik umožňuje vytváření lepších odhadů a tak poskytuje základ, na kterém lze stavět například budoucí plánování prostředků. Statistiky také poskytují hodnotný nástroj na podporu rozdělení prostředků. Ukázali roční statistiky například, že do země přichází rovnoměrný počet nezletilých bez doprovodu jako nelegální přistěhovanci, pak je potřeba, aby se naplánovaly nebo rozšířily prostředky za účelem poskytnutí zvláštních ubytovacích zařízení a podpůrných služeb pro tuto skupinu.

4.5 Kvalitní vedení statistik přispěje k zajištění toho, že poskytované služby budou uživatelům vyhovovat a že rozdělení prostředků mezi členské státy může být provedeno spravedlivě a poměrně.

4.6 Také srovnávací průzkum všech imigračních zákonů uplatňovaných v EU-25 by Evropské komisi rozhodně pomohl s lepší koordinací politiky přistěhovalectví na úrovni EU. Přestože přistěhovalectví spadá do pilíře Justice a vnitřní věci, evropští občané, zejména ze zemí, které jsou tímto lidským fenoménem postiženy, vyvíjejí stále větší nátlak, aby tato otázka byla vyřízena na úrovni EU. Cílem tohoto průzkumu by bylo usilovat o harmonizaci statistik a tak napomoci imigračním politikám EU, aby byly soudržnější.

4.7 Spolehlivé statistické informace a průzkumy týkající se charakteristických rysů nelegálních přistěhovalců by členským státům EU pomohly s analýzou základních příčin neřízeného přistěhovalectví. Tyto údaje by mohly zahrnovat sociálně-ekonomické prostředí těchto přistěhovalců, jejich základní dovednosti, touhy a důvody k emigraci. Tyto průzkumy by mohly vést k lepšímu standardu informací, které jsou o přistěhovalcích udržovány, a k organizaci prostředků pro ně, jako například vzdělávacích programů a programů odborné přípravy. Sběr statistických údajů o počtu přistěhovalců, kteří

byli informováni o žádostech o mezinárodní ochranu, o počtu podaných žádostech, počtu přijetí a zamítnutí různých druhů statusu (článek 4) je také velmi důležitý pro stanovení politik, které se týkají ochrany přistěhovalců. Shromažďování a zpracování údajů by mělo spadat pod kontrolu veřejných orgánů členských států, jimž by měly být poskytnuty lidské síly, know-how a nástroje. Staraly by se o důvěrnost osobních požadovaných údajů a o sestavování výročních zpráv svým parlamentům. Shromažďování a třídění těchto informací a statistických údajů vyžaduje společné úsilí členských států při náboru kvalifikovaných tlumočnicků, kteří by mohli s přistěhovanci komunikovat s cílem získat všechny údaje potřebné pro úspěšný průzkum. Podobné shromažďování údajů by členským státům také pomohlo při provádění odpovídajících politik. Shora uvedené programy přispívají k integraci přistěhovalců do společností členských států, a jsou k dispozici fondy pro sběr údajů o sociálním prostředí přistěhovalců, kromě dalších kritérií. Tyto statistické nástroje by také pomohly dalším subjektům, například evropskému středisku, při ochraně lidských práv.

4.8 Statistiky o zachytných a otevřených centrech, která přijímají nelegální přistěhovance, jsou také nezbytné, aby Evropská komise mohla přijít s návrhem společné politiky na toto téma.

4.9 Členské státy by měly spolupracovat také na shromažďování a třídění údajů o práci (legální i nelegální) a ubytování přistěhovalců. Tyto údaje poskytnou 25 zemím EU informace o směrech vývoje, což by mohlo vést k vytvoření politik zaměřených na zlepšení života a podmínek přistěhovalců za prací. Členské státy by tedy měly utajovat požadované osobní údaje a zodpovědné služby by měly vypracovávat výroční zprávy pro své parlamenty.

4.10 Statistiky mohou být využity také v informačních a integračních kampaních. Statistické údaje, zejména o sociálním prostředí a dosavadním vzdělání přistěhovalců, by občanům EU mohly dále pomoci, aby tyto přistěhovance pomohli integrovat. Z toho důvodu Výbor vyzývá Komisi, aby přijala význam sociálních údajů a údajů o vzdělání.

4.11 Statistiky o výdajích, které má hostitelská země na kontrolu, zadržení, repatriaci a integraci přistěhovalců, jsou také nanejvýš důležité, aby 25 zemím EU pomohly při sestavování nějaké podoby na solidaritě založeného společného fondu a politiky týkající se přistěhovalectví. Statistiky mohou také přispět k lepšímu zhodnocení potřeby financování.

4.12 Výbor vyzývá Komisi, aby zavedla nové kritérium příjezdů a zahrnula vstupy vzduchem, po souši a po moři, aby se vytvořily úplnější statistiky o prevenci nedovoleného vstupu a pobytu (článek 5) a zlepšení zdrojů údajů a norem (článek 9).

5. Nutnost zajistit mezinárodní ochranu přistěhovalců

5.1 Evropa byla v posledních letech svědkem přílivu osob přicházejících v rámci neřízeného přistěhovalectví ze zemí subsaharské Afriky a dalších afrických zemí. Osoby přicházející v rámci neřízeného přistěhovalectví a s úmyslem požádat o azyl jsou často osoby, které uprchly ze svých zemí před pronásledováním, mimo jiné, z náboženských, rasových a politických důvodů a také kvůli občanské válce, hladomoru, chudobě, přírodním katastrofám a ekonomickým důvodům. Mnoho jich bylo svědky zabíjení, mučení či jiného utrpení svých rodinných příslušníků anebo od nich byli odloučeni. Jejich zkušenosti během cesty způsobí, že jsou traumatizováni, zranitelní a potřebují ochranu. Kvalitní statistické informace o důvodech k emigraci mohou určit příčiny přistěhovalectví a pomoci při dalším rozvoji a vyhodnocování politik týkajících se azylu a obchodování s lidmi.

5.2 Země přijímající osoby, které přicházejí v rámci neřízeného přistěhovalectví, a všechny osoby, které s nimi budou pracovat, musí respektovat závazky vyplývající z mezinárodních lidských práv a vnitřních zákonů o přistěhovalectví a uprchlících, aby mohly přistěhovalcům poskytnout ochranu. Bezpečnostní složky (vojsko a policie) hostitelské země jsou povinny poskytnout počáteční záchranné akce a minimální normy EU pro přijetí. Během tohoto přijetí je poskytnuto lékařské ošetření, pokud je třeba, a zároveň se co nejpřesněji určuje země původu osob přicházejících v rámci neřízeného přistěhovalectví a další demografické údaje. Přistěhovalec má také základní právo na informaci o tom, jak požádat o azyl. Sběr statistických údajů o počtu přistěhovalců, kteří byli informováni o žádostech o mezinárodní ochranu, o počtu podaných

žádostí, počtu přijetí a zamítnutí různých druhů statusu (článek 4) je také velmi důležitý pro stanovení politik, které se týkají ochrany přistěhovalců.

5.3 Hostitelské země musí dodržovat závazky vyplývající z mezinárodních lidských práv, které přijaly, když podepsaly mezinárodní anebo regionální úmluvy, prohlášení nebo smlouvy. Evropská unie vyžaduje, aby členské státy v rámci základních požadavků *acquis* přistoupily k Úmluvě o uprchlících z roku 1951, Protokolu z roku 1967 a Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (ECHR). Zásadní dokument, který je oporou těchto úmluv, je Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948, která obsahuje právo žádat o azyl. Úmluva o uprchlících je podstatnou složkou rámce mezinárodních lidských práv. Ostatní úmluvy následovaly později, včetně Úmluvy proti mučení z roku 1984 a Úmluvy o právech dítěte⁽⁷⁾. Členské státy musí také dodržovat směrnice EU, zejména 2003/9/ES o minimálních normách pro přijímání⁽⁸⁾, 2004/83/ES o minimálních normách pro podmínky pro získání postavení uprchlíka⁽⁹⁾ a 2005/85/ES o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odmínání postavení uprchlíka⁽¹⁰⁾.

5.4 Je proto nezbytné, aby se hostitelské země držely těchto úmluv především s cílem zajistit, aby žadatelům o azyl byla poskytnuta základní ochrana a aby nebyli násilně vráceni před posouzením jejich žádosti o azyl a určením postavení uprchlíka, či humanitárního nebo jiného statusu.

5.5 Srovnávací průzkumy, jak členské státy uplatňují definice týkající se přistěhovalectví, které jsou uvedeny v článku 2, a uplatnění článku 4, jak bylo uvedeno výše (oba články jsou z výše citovaného zdroje), velmi přispívají k zajištění mezinárodní ochrany přistěhovalců.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ Mackey, Allan (Senior Immigration Judge, Spojené království). Přednáška s názvem „Politiky sloužící migračním účelům a nutnost zajistit ochranu žadatelů o azyl a uprchlíků“ (Policies serving migratory purposes and the need to assure protection to asylum seekers and refugees) přednesená na semináři TAIEX na Maltě ve dnech 15.-16. prosince 2005.

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV ze dne 7. 11. 2001 k návrhu směrnice Rady, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl v členských státech. Zpravodajové: pan Mengozzi a pan Pariza (Úř. věst. C 48, 21.2.2002 - není k dispozici v české verzi).

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV ze dne 13. 5. 2002 k návrhu směrnice Rady o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka, nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu. Zpravodajka: paní Le Nouail Marlière (Úř. věst. C 221, 17.9.2002 - není k dispozici v české verzi).

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV ze dne 6. 4. 2001 k návrhu směrnice Rady o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odmínání postavení uprchlíka. Zpravodaj: pan Melícias (Úř. věst. C 193, 10.7.2001 - není k dispozici v české verzi).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, použitelném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti

KOM(2005) 649 v konečném znění – 2005/0259 (CNS)

(2006/C 185/07)

Dne 13. února 2006 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. března 2006. Zpravodajem byl pan RETU-REAU.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 133 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí stanoviska Výboru

1.1 Návrh nařízení se týká problematiky, jež spadá pod článek 65 Smlouvy o založení Evropského společenství, a jeho právním základem je čl. 61 písm. c) této smlouvy; vzhledem ke specifikům pohledávek výživného a jejich přeshraničního vymáhání řeší náležitým způsobem zásady proporcionality a subsidiarity jak vůči soudním institucím a vnitrostátním právním předpisům, tak vůči osobám podléhajícím jejich pravomocím.

1.2 Tato problematika se dotýká rodinného práva a vymáhání pohledávek výživného, z hlediska sociálního je pak rovněž nutno vzít v potaz riziko chudoby.

1.3 Návrh také řeší požadavky na jednoznačnost a právní jistotu pro zúčastněné strany, třetí strany, jež jsou účastníky řízení, i dotčených úřadů; dále chrání osobní údaje před jakýmkoli použitím mimo účely řešení příslušného sporu a splnění povinnosti plátce výživného.

1.4 Výbor přes několik zvláštních poznámek schvaluje tuto legislativní iniciativu Komise a vyjadřuje potěšení nad úsilím věnovaným přípravě tohoto dobrého předpisu, zejména formou předběžných konzultací a předběžné studie o dopadech, které přispěly ke kvalitnímu právnímu zpracování textu; dále schvaluje zvolenou formu nařízení i právního základu, nejvhodnější pro harmonizaci problematiky s evropským rozměrem, navzdory rozdílům, jež přetrvávají mezi národními právními systémy.

1.5 Haagskou úmluvu o právu použitelném na vyživovací povinnost ratifikoval jen malý počet členských států, většina však (17 z 25) ratifikovala úmluvu o výkonu rozhodnutí v této oblasti. Nicméně vzhledem k existujícím výhradám a možnosti a priori postavit ustanovení veřejného pořádku proti rozhodnutí jiného státu může dojít k tomu, že bude nemožné užití takového rozhodnutí, i když pochází z jiného státu. Tato situace vytváří překážky volnému pohybu soudních rozhodnutí v prostoru Společenství, jež je nutno odstranit.

1.6 Výbor proto vyzývá Radu, aby schválila navrhované nařízení, jež přinese právní jistotu a nabídne praktická prováděcí opatření ve prospěch příjemců výživného v přeshraničním kontextu a v zájmu Evropanů (Evropanek).

1.7 Výbor dále vyzývá vlády Spojeného království a Irska, aby zvážily svoji možnost účasti na opatřeních (opt in), a vládu Dánska, aby usnadnila výkon rozhodnutí v oblasti úhrad výživného, a to v souladu s Haagskou úmluvou o výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, již tato země ratifikovala, a aby zvážila zapojení do spolupráce ad hoc s ostatními členskými státy za tímto účelem, bude-li o to požádána.

2. Návrh Komise**2.1 Původ návrhu, mezinárodní rozměr**

2.1.1 Program opatření pro provádění zásady vzájemného uznávání rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních přijatý dne 30. listopadu 2000 požaduje odstranění postupu exequatur prospívající příjemcům výživného, jejichž práva jsou již chráněna „nařízením Brusel I“⁽¹⁾ o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Tento program také předpokládá, že může být nutné vytvořit určité společné procesní předpisy v rámci harmonizace procesu a zlepšit účinnost výkonu rozhodnutí cizozemských soudů v dožádaném členském státě, zejména zjištěním majetkových hodnot povinného.

2.1.2 Vzájemné uznávání musí probíhat v rámci spolupráce mezi soudními orgány členských států a předpokládá harmonizaci kolizních norem.

2.1.3 Haagská konference o mezinárodním právu soukromém připravuje aktualizaci stávajících úmluv a podle Komise se mezinárodní postup a postup Společenství doplňují; Haagská iniciativa umožní další rozvoj spolupráce s třetími zeměmi a mohla by přinést výsledky, jichž bude možno později využít v EU.

⁽¹⁾ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

2.2 Cíle návrhu nařízení

2.2.1 Návrh by měl odstranit všechny překážky, které stojí v cestě vymáhání pohledávek výživného v jednom z členských států Unie příjemcem výživného s bydlištěm v jiném členském státě.

2.2.2 Příjemcům musí být dána možnost získat bezplatně exekuční titul, který lze přímo uplatnit v evropském právním prostoru a který jim umožní vymoci dlužné pravidelné výživné.

2.2.3 Absence jednotného systému nezbytně vyžaduje zavedení jediného právního nástroje, jenž pokryje všechny oblasti, které se dotýkají soudní spolupráce v občanskoprávních věcech. Pojem vyživovací povinnosti a pojem příjemce výživného se stát od státu liší a možné uplatnění výhrad proti výkonu určitého rozhodnutí vyplývá z Haagské úmluvy z roku 1973 (článek 26), jež je v současnosti nadřazena právním předpisům Společenství; již bylo navrženo zrušení této výjimky – viz článek 71 nařízení „Brusel I“ – pomocí nástroje ad hoc k vymáhání pohledávek výživného.

2.3 Obsah návrhu nařízení

2.3.1 Harmonizace kolizních norem; je-li rozhodné právo stanoveno harmonizovanými předpisy, usnadní se pohyb rozhodnutí, jež bude vydáno podle práva, jež vykazuje dostatečný a nesporný vztah k rodinné situaci příjemce a plátce.

2.3.2 Uznávání a přímá použitelnost rozhodnutí na celém území Evropské unie.

2.3.3 Přijetí konkrétních prováděcích opatření státem, v němž má plátce bydliště, včetně přístupu k informacím o ekonomické situaci plátce a zavedení právních nástrojů umožňujících přímý výkon srážkami ze mzdy, popřípadě přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu.

2.3.4 Zlepšení pořadí pohledávek výživného; posílení soudní spolupráce v občanskoprávních věcech – příslušné sjednocené modely listin jsou přílohou nařízení.

3. Obecné poznámky

3.1 Výbor uznává naléhavost a přiměřenost návrhu specifického nařízení o přeshraničním vymáhání výživného. Jako lex specialis je toto nařízení nadřazeno ostatním obecným ustanovením o spolupráci v občanskoprávních věcech; obnovuje přednost právních předpisů Společenství v oblasti, jež byla dosud

vyňata na základě vůle států, aniž by však měnilo vnitrostátní předpisy členských států.

3.2 Navrhovaný způsob stanovení majetku plátce a srážek zaručuje respektování práva na soukromí a důvěrnost osobních údajů. Plátce je povinen informovat příjemce výživného o jakékoliv změně zaměstnavatele nebo účtu u peněžního ústavu.

3.3 Nařízení je řešením pro příjemce výživného, aniž by bylo dotčeno právo plátce pohledávku výživného napadnout nebo požádat o přezkum částky u původního soudu; žádost o přezkum má odkladný účinek na prováděcí opatření.

3.4 Vykonávací řízení určuje stát, v němž se provádí výkon rozhodnutí, nezávisle na tom, ve kterém státě bylo rozhodnutí vydáno.

3.5 Předcházející vydání zelené knihy⁽²⁾, organizace konzultací a schůzí expertů i studie o situaci v každém z členských států umožnily dospět k soudržnému, jasnému a z praktického hlediska dobře strukturovanému návrhu, jenž by měl umožnit odstranění překážek, jež dosud stojí v cestě přeshraničnímu vymáhání pohledávek výživného.

4. Zvláštní poznámky

4.1 Článek 3

EHSV se domnívá, že prvním kritériem pro určení pravomoci soudů by mělo být místo obvyklého bydliště příjemce výživného, a proto navrhuje převrátit pořadí bodů a) a b).

4.2 Článek 15

Výbor soudí, že příjemce výživného by měl vždy mít prospěch ze zákona, který mu toto právo uděluje, a proto není přípustné odvolávat se na zákon, který toto právo ubírá, vyjma případného imperativního důvodu veřejného pořádku podle tohoto nařízení.

4.3 Článek 35

Výbor je toho názoru, že nařízení pro zablokování peněžních prostředků na účtu by nemělo být úplné, ale mělo by se omezit na částky, které jsou nezbytné pro splnění vyživovací povinnosti, protože jinak by byl majitel účtu připraven o prostředky k obživě na neurčitou dobu, dokud nebude vydáno rozhodnutí ve věci hlavní, což jasně neodpovídá zamýšlenému cíli.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁾ KOM(2004) 254 v konečném znění

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění

KOM(2005) 507 v konečném znění – 2005/0214 (COD)

(2006/C 185/08)

Dne 15. prosince 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. března 2006. Zpravodajkou byla paní ENGELEN-KEFER.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 103 hlasy pro, 19 hlasy proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení Výboru

1.1 EHSV hodnotí pozitivně cíle navržené Komisí a podporuje je, i když jsou opatření k dosažení těchto cílů hodnoceny různě.

1.2 Existují především pochybnosti, zda jsou úpravy o odchylkách a výjimkách vzhledem ke skutečnému dosažení cíle účelná. To se týká jednak úpravy o výjimkách při převoditelnosti a jednak dlouhých přechodných období pro zkrácení tzv. zkušební doby.

1.3 Cíle usnadnit mobilitu a zajistit účinné doplňkové zajištění příjmu ve stáří může být ale dosaženo pouze tehdy, jestliže budou upraveny také odlišné daňové systémy v členských státech.

1.4 Při dalším zpracování návrhu směrnice by se proto měla vzít v úvahu následující hlediska:

- Pro odstranění překážek mobility pracovníků je nutné mít co nejvíce vzájemně sladěný systém jak pro nabytí, tak pro zachování a převod nároků na penzijní připojištění. V souvislosti s tím musí být dostatečně zohledněny dopady na různé systémy penzijního připojištění v členských státech a případné zvýšení výdajů v systémech penzijního připojištění.
- Finanční účast zaměstnavatelů při vytváření doplňkového zabezpečení ve stáří je nezbytná a žádoucí. Aby se zabránilo negativním dopadům, jsou nutná přechodná nařízení, která zaměstnavatelům umožní postupně upravit systémy zabezpečení.

— Vzhledem k zásadním cílům směrnice je třeba stanovovat co nejkratší lhůty provádění a brát v úvahu to, co je pro jednotlivé státy skutečně nezbytné.

— Stejně tak by mělo být zváženo všeobecné a časově neomezené vynětí některých způsobů provádění.

— Činnosti vedoucí k odstranění překážek mobility v oblasti systémů penzijního připojištění musejí probíhat okrajově v oblasti daňového ošetření těchto systémů.

2. Úvod

Dne 20. října 2005 předložila Evropská komise svůj návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění. Svůj návrh odůvodňuje tím, že z důvodu rostoucího významu systémů penzijního připojištění pro zajištění ve stáří je nutné odstranit překážky mobility. Překážky mají být odstraněny jak při změně pracoviště mezi členskými státy, tak také v rámci členských států.

2.1 Komise uvádí překážky, které je potřeba odstranit:

- předpoklady pro nabytí nároků na důchod,
- předpisy týkající se ochrany odložených nároků,
- pravidla převoditelnosti nároků.

Kromě toho lze podle názoru Komise mobilitu zvýšit tehdy, když jsou pracovníci (lépe) informováni o důsledcích změny zaměstnavatele na nároky na penzijní připojištění.

2.2 Komise považuje návrh za výsledek dlouholeté výměny informací a zkušeností na evropské úrovni. Jednání o dohodě mezi sociálními partnery nebyla zahájena z důvodu rozdílných představ o účelu a prostředcích akce Společenství.

2.3 Na základě článků 42 a 94 Smlouvy o ES chce Komise tímto návrhem vytvořit společné zásady pro vypracování příslušných právních předpisů v členských státech. Tím by se mělo také dosáhnout toho, aby usazení podniku v jiném členské státě nezabraňovalo to, že je těžké sehnat kvalifikovaný personál, protože tento personál je vázán úpravami o penzijním připojištění na jiné podniky.

2.4 Komise odůvodňuje volbu směrnice jako nástroje tím, že jen tak může být vytvořen vyvážený vztah mezi nutnými právy zaměstnanců na volný pohyb a nezbytnou flexibilitou národních zákonodárců při provádění za současného zohlednění národních zvláštností systémů penzijního připojištění.

3. Shrnutí návrhu

3.1 Směrnice definuje v souladu s definicemi směrnice 98/49/ES pojmy používané v oblasti této úpravy.

3.2 Návrh stanovuje zásadu, že příspěvky penzijního připojištění, které byly vloženy do systému penzijního připojištění zaměstnancem, resp. zaměstnavatelem jménem zaměstnance, se při ukončení pracovního poměru nesmějí ztratit, i když na základě těchto příspěvků ještě nedošlo k nabytí žádných nároků na pozdější výplatu důchodu. Musí být tedy zajištěno, aby vložené příspěvky mohly být buď vyplaceny nebo převedeny.

3.3 K dosažení toho, aby právě mladí zaměstnanci nepřišli o své nároky při změně zaměstnavatele, by podle názoru Komise minimální věk, od kterého mohou vzniknout nároky na penzijní připojištění, neměl překročit v členských státech 21 let.

Kromě toho by čekací doba, tj. doba, která musí uplynout od vzniku pracovního poměru, než se zaměstnanec může stát členem systému penzijního připojištění, měla činit maximálně jeden rok.

Také tzv. zkušební doba, tedy doba, která musí uplynout od začátku platby příspěvků, než příspěvky vedou k nároku na důchod, nesmí být delší než dva roky.

3.4 Podle mínění Komise je nutné stanovit přiměřenou úpravu odložených nároků na důchod, přičemž rozhodnutí, v jaké formě a jakými prostředky to provést, je přenecháno členským státům. Jestliže jsou nároky systému penzijního připojištění nízké, může existovat při změně zaměstnavatele vedle možnosti převodu také možnost úhrady nároků, pokud nároky nepřekročí určitou mez (stanovenou členskými státy).

3.5 Aby byla podporována mobilita a odstraněny nevýhody při změně zaměstnavatele, mělo by být usnadněno převedení nabytých nároků v systému penzijního připojištění jednoho zaměstnavatele do systému penzijního připojištění nového zaměstnavatele. Tento převod rovněž nesmí vést k finančním újmám třeba v důsledku rozdílných výpočtů nebo uložení nadměrných nákladů.

3.6 Zaměstnanec má mít vždy vyhrazeno právo rozhodnout se, jestli chce své nároky převést nebo je ponechat u staré instituce s důchodovým připojištěním.

3.7 Zaměstnanci by měli podle návrhu být na požádání a v přiměřené lhůtě informováni o tom, jaké důsledky má změna pracoviště na nároky ze systémů doplňkového zabezpečení ve stáří.

3.8 Provádění

Provádění směrnice musí v členských státech proběhnout nejpozději do 1. července 2008.

Pro zkrácení tzv. zkušební doby na dva roky mohou členské státy využít dodatečnou lhůtu 60 měsíců (počítáno od 1. července 2008). Její využití musí být konkrétně odůvodněno.

3.9 Kromě toho mohou být podpůrné pokladny, podniky, které vytvářejí rezervy na důchodové zabezpečení a systémy penzijního připojištění fungující na základě průběžného financování neomezeně dlouho vyjmuty z možností převodů. Je nutno informovat Komisi o konkrétních důvodech. Příslušný členský stát musí oznámit, jaká opatření učinil nebo plánuje, aby byla zajištěna převoditelnost. Nejpozději do roku 2018 má být přezkoumáno, zda jsou nutná další opatření, aby se také pro tyto systémy zlepšila převoditelnost.

4. Obecné hodnocení

4.1 Vzhledem k tomu, že se názory sociálních partnerů na dosah a obsah evropské úpravy velice liší, nebyla využita možnost dohody mezi sociálními partnery, která je stanovena v článku 139 Smlouvy o ES.

4.2 EKOS, UNICE a CEEP však v preambuli rámcové dohody o pracovních smlouvách na dobu určitou uznaly, že „inovace v podnikových sociálních systémech jsou nutné, aby byly přizpůsobeny dnešním podmínkám a především umožnily převoditelnost nároků“.

4.3 Z toho je zřejmý shodný záměr podrobně se zabývat nutností harmonizace právních základů pro nabytí a zachování nároků na penzijní připojištění. I když je kontext pracovních poměrů na dobu určitou jiný než volný pohyb pracovníků, uznávají strany dohodu, že se podmínky zaměstnání mění, a to podmiňuje potřebu úprav podnikových sociálních systémů.

4.4 To ostatně odpovídá i důležité roli, kterou mají sociální partneři ve většině členských států při vytváření systémů penzijního připojištění. Jelikož se opatření sociálních partnerů omezují (musí omezovat) na národní oblast, je záměr Komise vytvořit směrnici smysluplný.

4.4.1 Přesné předpisy pro systémy penzijního připojištění by měly být stanovovány na úrovni členských států i pomocí kolektivních smluv mezi sociálními partnery. Předpisy vydané na evropské úrovni o podmínkách nabytí nároků by se proto měly omezit na zásadní otázky a stanovovat pouze zásady pro opatření prováděná na úrovni jednotlivých států, přičemž je nutno poskytnout sociálním partnerům dostatečný prostor pro kolektivní vyjednávání.

4.4.2 Článek 4 směrnice by měl být nahrazen takto: „Pokud jsou stanoveny podmínky pro nabytí nároku jako např. minimální věk, čekací doby a/nebo tzv. zkušební doby, musí být tyto podmínky spravedlivé a musí být založeny na objektivních (a nediskriminačních) důvodech.“

4.5 Změna zaměstnavatele se může negativně projevit na nabytí a výši nároků na penzijní připojištění.

To ovlivňuje rozhodnutí pracovníků, zda zaměstnavatele změnit či ne, i když toto rozhodnutí závisí na celé řadě faktorů.

4.6 Především v důsledku demografického vývoje nebude plnění ze zákonného důchodového pojištění ani v členských státech, ve kterých je zákonné důchodové pojištění nejdůležitějším zdrojem příjmu ve stáří, v budoucnu dostačovat k zajištění životní úrovně. Proto získávají systémy penzijního připojištění stále větší význam, i když mohou být taktéž negativně ovlivněny demografickým vývojem.

4.7 Z hlediska uznání základního cíle evropského jednotného trhu zaručit volný pohyb osob, ale také s ohledem na nutnost zlepšit rámcové podmínky pro systémy penzijního připojištění, je proto třeba pozitivně hodnotit přístup Komise a její úsilí pracovat na odstranění překážek mobility u systémů penzijního připojištění.

4.8 Navíc smlouva o ES zavazuje Radu v článku 40 následovně: „Rada vydá ... směrnice nebo nařízení vymezující opatření potřebná k zavedení volného pohybu pracovníků“. Zde je základ návrhu z článku 42 ještě posílen článkem 40.

4.9 I pro dosažení zásadního cíle Lisabonské strategie posílit evropský hospodářský prostor vytvořením znalostní společnosti má odstranění překážek mobility velký význam. Znalostní společnost je předpokladem pro vývoj společnosti a zároveň nejdůležitější produktivní síla. Je založena na inovaci a ideovém

bohatství občanů. Aby došlo k jejímu posílení, musí probíhat stálá výměna znalostí a zkušeností. Mobilita pracovníků zde může být velkým přínosem. Kromě toho je i zajištění sociální soudržnosti součástí Lisabonské strategie. Proto může být stanovení cílů v návrhu směrnice Komise podporováno i z tohoto hlediska.

4.10 Jinak je třeba uvést, že již nařízení Rady č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství se zabývalo otázkou zamezení nevýhod (také) pro zajištění ve stáří. Jako jeden z prvních nástrojů sociální politiky by měly být odstraněny překážky, resp. negativní následky volného pohybu. V tom smyslu je návrh Komise důsledným pokračováním této politiky především také s ohledem na to, že u doplňkových systémů zajištění ve stáří je v nařízeních mezera, která musí být uzavřena z důvodu rostoucího významu pro zajištění životní úrovně ve stáří.

4.11 „Evropský rok mobility pracovníků“, jímž byl Evropskou komisí vyhlášen rok 2006, nyní v pravý čas přinese činnosti, jež by měly vést k odstranění překážek mobility.

4.12 V členských státech existují rozdílné systémy penzijního připojištění, je tedy dáno povahou věci samotné, že k postupné harmonizaci těchto rozdílných systémů může dojít pouze pomocí evropského rámce, jehož cílem je usnadnit přechod z jednoho systému penzijního připojištění do druhého.

4.13 Pokud by bylo možné toto konstatovat na evropské úrovni, pak by bylo s ohledem na homogenitu životních a pracovních podmínek málo účelné, aby se na jedné straně zlepšila harmonizace pro odchod do zahraničí, na druhé straně změna zaměstnání v rámci členského státu zůstala bez povšimnutí. Zdá se proto správné následovat přístup Komise a odstranit jak přeshraniční překážky, tak i překážky mobility pracovníků v rámci jednoho státu.

4.14 Návrh směrnice však nepokrývá jednu důležitou oblast úpravy, a sice otázku harmonizace zdanění systémů penzijního připojištění. Rozdílné daňové ošetření v členských státech ale představuje závažnou překážku mobility, jelikož zaměstnanci mohou být zdaněni dvakrát (z příspěvků a ze zisku). Zahrnutí zdanění by totiž vyžadovalo jednomyslné schválení Radou, přičemž hrozí nebezpečí, že směrnice by mohla být zablokována. Komise se proto snažila zabývat se zdaněním ve svém sdělení z 19. dubna 2001 a v současné době zahájila řízení pro nesplnění povinnosti s několika členskými státy. Výbor ze toho názoru, že bez tohoto kroku Komise nemůže být cíle zlepšení přenositelnosti nároků na penzijní připojištění dosaženo.

5. K jednotlivým úpravám

5.1 Mnohé hovoří pro to, že dlouhé čekací doby, dlouhá lhůta pro nabytí nepropadnutelných nároků a vysoké minimální stáří mohou skutečně negativně ovlivnit rozhodnutí změnit pracoviště.

Proto se návrh Komise snížit jak čekací dobu, tak věk pro vstup do systému a zkušební dobu ubírá správným směrem. Bylo by tedy možné považovat zvolená opatření za první krok k cíli úplného odstranění těchto překážek vstupu do systému.

5.2 Je však třeba zohlednit i důsledky, jež by navržené úpravy mohly mít zejména na dobrovolné systémy penzijního připojištění financované zaměstnavatelem. Musí být totiž přihlédnuto také k tomu, že tato opatření mohou vést k vyšším finančním nákladům. To by mohlo ohrozit ochotu dále tyto systémy zachovávat.

5.3 Dobrovolné přísliby příspěvků financovaných zaměstnavatelem jsou ale na druhé straně také důležitým nástrojem personální politiky. Co se týče „soutěžení o nejlepší mozky“ by proto vzhledem k měnícím se demografickým poměrům a vzrůstající potřebě odborníků mohlo být také zcela v zájmu zaměstnavatelů dát příslib brzy po krátké době zaměstnání. Navíc je doplňkový systém zabezpečení jen jedním z nástrojů personální politiky, u něhož stojí vždy v popředí zabezpečovací charakter. Delší čekací a zkušební doby naproti tomu stimulují věrnost zaměstnance vůči podniku a zvyšují tak dobu jeho setrvávání v podniku.

5.4 Celkově musí být brán ohled také na to, že poměr mezi systémy penzijního připojištění, které jsou financovány (pouze) zaměstnavatelem, a těmi, které si zaměstnanec financuje z vlastních příspěvků, je v členských státech různý. Pro zohlednění těchto rozdílů by bylo možné pro členské státy stanovit možnosti rozlišování podle financování systémů.

5.5 Je třeba jasně zdůraznit přístup Komise, jehož cílem je odstranit překážky týkající se konkurence u podniků, které chtějí zakládat pobočky v jiných státech EU. Dlouhé lhůty a vysoký vstupní věk totiž personál zavazují, a brání tak mobilitě.

5.6 Komise přihlíží k potřebě postupné úpravy tím, že pro provádění předpisu o lhůtách právních nároků může být požadována prodloužená lhůta provádění.

5.7 Co se týče ochrany odložených nároků na důchod, nelze popřít, že by závazek úpravy mohl zvýšit finanční náklady v systémech penzijního připojištění.

Na druhé straně je to především závislé na formě daného příslibu. Pokud se jedná o příslib příspěvků, je úprava odložených nároků málo smysluplná, neboť hodnota vzniklého kapitálu závisí na vývoji kapitálových trhů a výnosů. To by ovšem potom mohlo mít možný negativní dopad na příslib plnění, protože již nebudou žádné přísliby poskytovány.

5.8 Úprava se vzhledem k funkci doplňkového zabezpečení, jež spočívá v přiměřeném doplnění nároků ze zákonných důchodových systémů ve stáří, zdá být nutná. Formulace obsažená v návrhu je však pouze málo závazná pro příslušná opatření členských států a příklady v bodu odůvodnění 7 je nutno také hodnotit pouze jako návrhy. Dále není jasné, jestli hodnocení věrnosti vůči podniku jako důvod pro rozdílnou úpravu nebo jako povinnost úpravy výplat, nikoli nároků, odpovídá představám Komise o spravedlivé úpravě.

5.9 Možnost právní nároky do určité mezní hodnoty, která bude stanovena podle zvyků příslušného státu nepřevádět, nýbrž je vyplatit, se zdá být správná.

5.10 Rozhodnutí, zda budou nároky vyplaceny nebo zachovány je však pouze na systémech penzijního připojištění. I právní nárok ohodnocený podle obecných předpisů jako málo významný ale může být pro pracovníka jako pravidelný doplňkový příjem ve stáří zajímavý. Vyplacení nároku, ke kterému by došlo proti jeho vůli, by mu případně mohlo bránit ve změně zaměstnavatele.

5.11 EHSV podporuje cíle návrhu Komise o převoditelnosti nároků na penzijní připojištění. EHSV obzvláště vítá, že se Komise neomezuje pouze na předkládání návrhů na zlepšení převoditelnosti nároků na penzijní připojištění, nýbrž že chce rozsáhlým úsilím odstranit překážky mobility u systému doplňkového zabezpečení.

5.12 U úpravy o převodu je zvláště nutné vyzdvihnout to, že podle představ Komise nemá zaměstnanci vzniknout při převodu žádná finanční újma. To slouží účelu, který směrnice sleduje. Neboť pouze jestliže převod může být proveden bez finanční újmy pro zaměstnance, rozhodne se při pochybnostech pro převod, a tím pro změnu zaměstnavatele.

5.13 Také vzhledem k povinnosti lépe informovat lze konstatovat, že konkrétní návrhy mohou být pro cíl směrnice užitečné, i když je třeba zohlednit, že tyto povinnosti je třeba stanovit podle konkrétních možností především menších podniků.

5.14 Je však třeba kriticky poznamenat, že čl. 6 odst. 1 by mohl být v souvislosti s definicí v článku 3 f vykládán tak, že nárok na převod nároků na penzijní připojištění mají pouze ti zaměstnanci, kteří změni pracoviště na základě vlastního rozhodnutí. Zaměstnanci, kteří dostanou výpověď, by tím byli

ale značně znevýhodněni. Zdá se proto užitečné, také vzhledem k nutnému cíli zabránit chudobě ve stáří, zahrnout všechny formy změny zaměstnavatele do oblasti působnosti čl. 3 odst. 1.

5.15 Kromě toho by proti zásadnímu cíli směrnice mohlo působit to, že některé systémy penzijního připojištění mohou být v podstatě z převoditelnosti vyjmuty. Členské státy sice mají Komisi informovat o tom, jaká opatření učiní pro to, aby zapojily také tyto systémy, vzhledem k diskusi probíhající již mnoho let a naléhavé nutnosti vybudovat stabilní druhý pilíř zabezpečení ve stáří, se však zdá, že to možná nebude stačit. Jinak lze počítat s přijetím návrhů Komise jen při uplatnění odpovídajících přechodných období kvůli rozdílnosti systémů v členských zemích. Proto by mohly být stanoveny konkrétní lhůty a cíle.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

PŘÍLOHA

stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru

Tento pozměňovací návrh, který byl podpořen minimálně čtvrtinou odevzdaných hlasů, byl během jednání zamítnut:

Odstavec 4.10

Doplnit nový odstavec za odstavec 4.10

„4.10.1 Návrh zaměřuje směrnici na převod penzijního kapitálu při změně zaměstnání, což není vždy vhodné. Bylo by lepší zajistit právo na posílení získaných penzijních nároků v souladu s tím, jak se státní důchod řeší v nařízení č. 1408/7.“

Odůvodnění

Bylo by možná praktické používat tytéž zásady pro kombinování různých systémů připojištění a pro různé státní důchodové systémy.

Výsledek hlasování:

Pro: 49

Proti: 54

Hlasování se zdrželo: 19

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku mezikulturního dialogu (2008)

KOM(2005) 467 v konečném znění – 2005/0203 (COD)

(2006/C 185/09)

Dne 16. listopadu 2005 se Rada v souladu s článkem 262 Smlouvy zakládající Evropské společenství rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. března 2006. Zpravodajkou byla paní Agnes CSER.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 79 hlasy pro, 39 hlasy proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí návrhu rozhodnutí

Cílem návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, který předložila Komise (KOM(2005) 467 v konečném znění), je vyhlásit rok 2008 Evropským rokem mezikulturního dialogu.

Návrh zapadá do rámce strategie představené Evropským parlamentem, Radou a Komisí, který vyhlášením Evropského roku přispívá k vytvoření evropského občanství za účelem plnění hlavních společných strategických cílů, a to tím, že staví uznání a přijetí lidských práv na úroveň Společenství a podporuje národní, regionální a místní spolupráci.

Mezikulturní dialog je třeba považovat za nástroj, který může EU usnadnit realizaci mnoha strategicky důležitých cílů. Kromě národní, regionální a místní spolupráce se podpora dialogu zavádí v celé Unii, ale také v rámci evropské politiky sousedství mezi různými sociálními, ekonomickými a profesními skupinami a mezi jednotlivci.

1.1 Obecné cíle návrhu

Obecné cíle návrhu jsou tyto:

- Je třeba podporovat mezikulturní dialog jako nástroj, který umožňuje evropským občanům a všem těm, kteří dočasně či trvale sídlí v Evropské unii, aby získali vědomosti, kvalifikaci a schopnosti, které jim umožní přizpůsobit se otevřenějšímu, avšak také složitějšímu prostředí, a překonat překážky, které jim brání využívat možností, jež jim nabízí dynamická a pluralitní společnost v Evropě a všude ve světě.
- Též je třeba upozornit evropské občany a všechny jednotlivce žijící v Unii na význam budování aktivního evropského občanství, otevřeného světu, které respektuje kulturní rozdíly a je založeno na společných hodnotách EU, kterými

jsou lidská důstojnost, svoboda, rovnost, nediskriminace, solidarita, demokratické principy a právní stát, jakož i respektování lidských práv včetně práv osob náležejících k menšinám.

1.2 Specifické cíle návrhu

Specifické cíle mezikulturního dialogu, které stanovuje návrh, spočívají:

- ve zviditelnění všech programů a činností Společenství, které podporují mezikulturní dialog;
- ve zdůraznění přínosu, který mají jednotlivá kulturní dědictví pro náš způsob života; ve vysvětlení evropským občanům a obyvatelům Evropské unie, zvláště mladým lidem, že je důležité najít prostředky, které díky mezikulturnímu dialogu umožní vytvořit aktivní evropské občanství, které je otevřené světu, respektuje kulturní rozmanitost a je založeno na společných hodnotách Evropské unie;
- v podpoře inovace a horizontálního a mezisektorového rozměru iniciativ, jež jsou zaměřeny na podporu mezikulturního dialogu zvláště u mladých lidí.

2. Obecné připomínky

2.1 Výbor vítá, že v návrhu rozhodnutí se pojem „aktivní evropské občanství“ nevztahuje pouze na občany Evropské unie uvedené v článku 17 Smlouvy zakládající Evropské společenství, ale na všechny osoby, které jsou trvale či dočasně usídleny v Evropské unii.

2.2 Výbor je potěšen, že návrh rozhodnutí hodlá též prostřednictvím mezikulturního dialogu posílit spolupráci se třetími zeměmi.

2.3 Výbor pozitivně hodnotí skutečnost, že mezikulturní dialog je považován za nástroj spolupráce vhodný pro podporu stability a demokracie navázáním partnerských vztahů jak v Unii, tak mimo ni.

2.4 Výbor oceňuje, že návrh rozhodnutí podporuje a dokonce posiluje harmonizaci a koordinaci činností a programů určených k provádění společných strategií evropských institucí. V důsledku kulturních rozdílů se totiž činnost a spolupráce různých institucí na úrovni Společenství a na národní, regionální a místní úrovni vyznačuje nedostatečnou jednotností, odchylkami a rozdíly v efektivitě a výsledcích. Kdyby evropské kultury skutečně udržovaly stálý dialog, který by jim umožnil vyjádřit jejich identitu, přineslo by to zlepšení a nový impuls fungování, účinnosti a výsledkům různých institucí Společenství na národní, regionální a místní úrovni.

2.5 Výbor je potěšen, že evropské kulturní dědictví může být nejen uznáno, ale také využíváno a přijímáno každým jednotlivcem, a to díky rozvoji vzdělání, inovace a rovných příležitostí pro všechny, podpoře mezikulturního dialogu na úrovni Společenství a koordinaci tohoto dialogu na úrovni členských států.

2.6 Výbor vítá, že v rámci Evropského roku mezikulturního dialogu spolupráce mezi členskými státy přispívá k provádění cílů Společenství, a proto podporuje vyhlášení roku 2008 Evropským rokem mezikulturního dialogu.

2.7 EHSV navrhuje, aby byl Evropský rok mezikulturního dialogu využit nikoli k posílení „menšinových“ či „typicky kulturních“ rozdílů, nerovností, rozporů a sporů, které mohou mít hospodářské, sociální, environmentální a politické příčiny, ale pro předcházení konfliktů určením příčin, které je vyvolávají, obeznámením s kulturními rozdíly, jejich akceptováním a tím, že bude mezikulturní dialog používán jako nástroj.

2.8 Za tímto účelem a v souladu se stanoviskem a doplňujícím stanoviskem k sociálnímu rozměru kultury „EHSV klade důraz na to (...), aby Evropská unie byla prostorem pro autoreflexi a pro vzájemné tážení týkající se kulturních politik všech členských států. Aby byla vhodným prostředím pro nové kulturní zamýšlení nad kulturou. Příprava roku mezikulturního dialogu (2008) by měla být příležitostí pro Komisi, aby předložila podrobnou zprávu o skutečném rozsahu tohoto dialogu, o přetrvávajících překážkách a o překážkách nových, se kterými se setkává, o nových hypotézách, které by mohly být formulovány s ohledem na skutečné prohloubení dialogu. EHSV je vypracováním této zprávy připraven přispět k „sociálnímu rozměru kultury“ (...).“⁽¹⁾

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV ze dne 15.3.2006 k tématu Sociální rozměr kultury. Zpravodaj: pan Le Scornet (SOC/191).

3. Podrobné připomínky

3.1 Díky tomu, že je EHSV poradním orgánem Evropského parlamentu, Rady a Komise, navázal specifické vztahy mezi evropskými kulturami. Jeho členové jsou skutečnými Evropany, jelikož respektují hodnoty a kulturu jednotlivých sociálních partnerů, berou zřetel na jejich rovnováhu při vypracovávání stanovisek a přijímají konsensuální rozhodnutí v zájmu evropských občanů.⁽²⁾

3.2 Prostřednictvím aktivní spolupráce a jejich činnosti na úrovni Společenství, ale také na národní, regionální a místní úrovni členové EHSV reprezentují, podporují a realizují mezikulturní dialog v občanské společnosti.

3.3 EHSV upozorňuje Evropský parlament, Radu a Komisi na to, že text Společenství jasně neuvádí respektování kultur třetích zemí a jejich rozmanitosti, jelikož návrh Komise se odvolává na článek 151 smlouvy (povinnost vzájemného respektování členských států) při určování svých cílů. Ačkoliv je třeba vyloučit jakýkoli regulační zásah ze strany Evropské unie, Evropská komise a ostatní instituce musí vyzvat členské státy, aby podporovaly respektování kulturních rozdílů a napomáhaly mírumilovnému dialogu mezi jednotlivými kulturami.

3.4 Pro naši dobu je naneštěstí čím dál více typické napětí plynoucí z konfliktů mezi různými kulturami a náboženstvími, což vyvolává otázku, zda by Evropská unie neměla zvážit nezbytnost začlenit do smluv vzájemné respektování různých kultur. Tyto konflikty a napětí ukazují, že si Evropská unie musí důsledně stanovit za cíl vzájemně respektovat různé kultury. V tomto období „krize evropského vědomí“ a mezikulturních konfliktů může podpora evropských kulturních hodnot svědčit o jistém optimismu a důvěře v budoucnost Unie. Proto by se Evropská unie měla zasadit o rozvíjení kulturního a náboženského dialogu s ostatními národy, například podporou kulturního cestovního ruchu⁽³⁾.

3.5 Mezikulturní dialog musí být založen především na podpoře respektování různých kultur, zvyků a tradic občanů žijících na území Unie.

⁽²⁾ Pracovní program předsedkyně Evropského hospodářského a sociálního výboru Anne-Marie Sigmund pro funkční období 2004/2006 a roční hodnocení pracovního programu předsedkyně Evropského hospodářského a sociálního výboru Anne-Marie Sigmund pro funkční období 2004/2006.

⁽³⁾ Tento názor byl již schválen ve stanovisku EHSV z vlastní iniciativy na téma „Cestovní ruch a kultura - dvě síly pro růst“ (zpravodaj: pan Pesci) ze dne 15.3.2006.

3.6 Stoupající mobilita občanů EU a stále větší počet migrujících pracovníků, kteří jsou často následováni svými rodinnými příslušníky či příbuznými, naznačují, že je třeba přijmout opatření k podpoře respektování kultur a tradic, jež se v Evropě nevyskytují. Tuto úlohu by měly vykonávat evropské instituce a členské státy v rámci svých koordinačních funkcí.

3.7 EHSV na základě výše uvedených dokumentů Unesco navrhuje posílit Evropské středisko pro sledování rasismu a xenofobie a učinit z něj koordinační orgán na úrovni Společenství, aby byla podpořena kulturní integrace desítek miliónů občanů přistěhovaleckého původu v zájmu vzájemného uznání a respektování různých kultur.

3.8 EHSV lituje, že mezi nástroji k provádění stanovených cílů návrh neuvažuje o vytvoření sdělovacího prostředku pro celé Společenství, rádiové stanice či televizního programu, který by vysílal v jazyce evropských občanů. Komise však mezitím vydala Bílou knihu o evropské komunikační politice, navazující na akční plán o komunikaci a na Plán D jako demokracie, dialog a diskuse. Tyto dokumenty kladou důraz na dialog s evropskými občany. Soukromé sdělovací prostředky, ať na internetu či v tištěné podobě, nemohou samy o sobě plně realizovat cíle Společenství.

3.9 EHSV již v několika stanoviscích vyjádřil obavy ohledně financování projektů, dalšího plnění stanovených cílů v rámci velice užitečného konceptu Evropského roku či jejich vyváženosti a udržitelnosti. ⁽⁴⁾

Samotný projekt evropských roků ostatně vyžaduje hodnocení, aby bylo možné určit, jak vzbudit a zajistit pozornost veřejnosti a jak nastolit a zajistit rovnováhu požadavků na trvalou udržitelnost. Není totiž možné zajistit monitorování těchto programů, které se každoročně stanovují, jelikož nejsou zaručeny příslušné finanční prostředky na příští roky a provádění cílů je nerovnovážné. Jde tedy o to, zjistit, jak může projednávané rozhodnutí zaručit všem občanům a jejich institucím vzájemné uznání a akceptování jejich kultur s cíli, které jsou stanoveny na rok.

3.10 Je nepochybné, že cíle Evropského roku rovných příležitostí pro všechny a Evropského roku mezikulturního dialogu, jakož i aktivní občanství a participativní demokracie, na něž se zaměřuje komunikační strategie Evropské komise, nemohou

být realizovány prostřednictvím jednotlivých jednoletých programů. Proto je třeba harmonizovat programy a využít finančních zdrojů, aby bylo možné tyto cíle plnit dlouhodoběji či dokonce trvale.

3.11 EHSV pochybuje o tom, že bude možné provádět prioritní cíle v rámci navrhovaného rozpočtu. Tento rozpočet je především určen na podporu činnosti v celém Společenství a proto je namísto otázka, zda 8 plánovaných akcí není nepoměrné vzhledem k provádění stanovených cílů. Z toho důvodu je podpora místních iniciativ občanů také nejistá.

3.12 EHSV navrhuje, aby Komise vypracovala nejen kvantitativní, ale též kvalitativní ukazatele, aby zhodnotila provádění cílů Evropského roku vzhledem k četným formám mezikulturního dialogu. EHSV se zavazuje, že se na těchto pracích bude podílet jako zástupce organizované společnosti.

3.13 EHSV navrhuje, aby byla vypracována encyklopedie evropské kultury na základě akcí a činností během Evropského roku mezikulturního dialogu 2008, ze které by pak vycházela příručka evropských kultur, jež by mohla být základem pro rozvoj evropského občanství. Soubor osvědčených metod a příručka by byly nezbytné v rámci pomoci při integraci migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků.

4. Podpora různých zvyků, tradic a kultur

4.1 EHSV podporuje Všeobecnou deklaraci Unesco o kulturní rozmanitosti („Rozmanitost dialogu je kulturním bohatstvím světa“) ⁽⁵⁾ a cíle stanovené v Úmluvě o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů ⁽⁶⁾, zvláště cíl zaměřený na „podporu interkulturality za účelem rozvíjení kulturní interakce v duchu budování mostů mezi národy“.

4.2 Jeden z cílů Evropského roku mezikulturního dialogu, vyjádření humánního citění v různých uměleckých pojetích, patří mezi největší hodnoty evropského kulturního dědictví. Znalosti o jiných kulturách a jejich přijetí úzce souvisí se znalostmi týkajícími se citění a hodnot ostatních osob, jejich uznání a přijímání. Pokud je hlavní cílovou skupinou mládež, je zvláště důležité brát zřetel na zdravý citový vývoj, a to je důvod, proč musíme podporovat iniciativy přispívající k rozvoji mezikulturní uvědomělosti.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV ze dne 14.2.2006 k hodnocení Evropského roku osob se zdravotním postižením, zpravodajka: paní Gunta Anca (Úř. věst. C 88, 11.4.2006).

⁽⁵⁾ Všeobecná deklarace Unesco o kulturní rozmanitosti, přijatá na 31. zasedání Generální konference (Paříž, 2. listopadu 2001).

⁽⁶⁾ Tato deklarace byla přijata na Generální konferenci Unesco v říjnu 2005.

4.3 EHSV souhlasí s návrhem, že by bylo vhodné ustanovit Den mezikulturního dialogu, jehož datum by mohlo odpovídat datu 21. května, který dříve stanovilo Unesco pro Světový den kulturní rozmanitosti pro dialog a rozvoj. Při této příležitosti by mohly instituce Společenství udělit symbolickou cenu vzdělávacím ústavům a organizacím občanské společnosti, které se vyznamenaly při vytváření a uskutečňování mezikulturního dialogu. Tento den by mohly být pořádány slavnostní akce.

4.4 Zapojení organizací občanské společnosti, vzdělávacích ústavů a evropských občanů hraje v podpoře mezikulturního dialogu rozhodující úlohu. Proto by EHSV velice uvítal vytvoření ceny, i pouze symbolické (výherci by měli možnost používat logo Evropského dne mezikulturního dialogu), jako odměny pro evropské občany, organizace občanské společnosti a vzdělávací ústavy, které se vyznamenaly v podporování mezikulturního dialogu, zejména prostřednictvím iniciativ, jejichž cílem je ozřejmit mládeži, že je důležité, aby členové společnosti vzájemně respektovali tradice a kulturní hodnoty ostatních, a to nejen na místní, regionální a národní úrovni, ale též na úrovni Společenství.

4.5 EHSV sdílí názor Komise a Evropského parlamentu, že mládež musí být hlavním cílem iniciativ podporujících mezikulturní dialog. EHSV však upozorňuje evropské instituce na to, že je třeba neopomíjet starší generace.

5. Koordinace s ostatními programy

5.1 Aby bylo možné co nejúčinněji plnit cíle stanovené v návrhu rozhodnutí, EHSV klade důraz na účelnost harmonizace a sjednocení cílů a všech nástrojů Evropského roku

rovných příležitostí pro všechny (2007) a plánu D jako demokracie, dialog a diskuse.

5.2 Vzhledem k rozmanitosti iniciativ určených na podporu dialogu mezi všemi kulturami, které zahájily jednotlivé členské státy, EHSV soudí, že evropské instituce by měly zřídit koordinační orgán, pověřený harmonizací, podporou a šířením těchto iniciativ.

5.3 Mezi úspěšnými mezikulturními iniciativami je třeba mimo jiné zmínit program Leonardo, který podporuje evropský rozměr vzdělávání tím, že přispívá k rozvíjení inovačních iniciativ v této oblasti a projektů realizovaných v rámci mezinárodních partnerství⁽⁷⁾, dále nadaci Anny Lindh⁽⁸⁾, jakož i EuromedCafé⁽⁹⁾, který podporuje mezikulturní dialog mezi středomořskými zeměmi.

5.4 Návrh rozhodnutí bere zřetel na globalizaci v hospodářském životě, ale zároveň je jeho cílem podporovat soulad a koordinovat kulturní rozmanitost, a tak hodlá vytvořit přidanou hodnotu a dynamiku nezbytnou pro dosažení cílů obnovené Lisabonské strategie.

5.5 EHSV by se rád zapojil do následujících činností v rámci spolupráce s nevládními organizacemi:

- vytváření trvalého mezikulturního dialogu
- spolupráce při oslavách 25. výročí (listopad 2006) deklarace OSN (která odmítá nesnášenlivost a diskriminaci založenou na náboženství nebo víře)
- hodnocení roku 2008.

Na základě výše uvedeného EHSV učiní návrh ve svém stanovisku z vlastní iniciativy.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ Mezi iniciativami probíhajícími ve třetích zemích lze zmínit Tshwane University of Technology (Jižní Afrika), West Virginia (Spojené státy), GE4 Student Exchange in Engineering (Spojené státy, Latinská Amerika a Asie) atd.

⁽⁸⁾ Nadace Anny Lindh, vytvořená za účelem podpory vzájemného poznání a respektování evropských národů a středomořských zemí je součástí akčního plánu barcelonského procesu.

⁽⁹⁾ EuromedCafé jsou internetové stránky, vytvořené Fondazione Laboratorio Mediterraneo za účelem obnovy a oživení dialogu a komunikace mezi evropskými a středomořskými zeměmi.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Postavení zdravotně postižených osob v rozšířené Evropské unii: Evropský akční plán 2006 – 2007

KOM(2005) 604 v konečném znění

(2006/C 185/10)

Dne 28. listopadu 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. března 2006. Zpravodajkou byla paní Greif.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 55 hlasy pro, 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje opatření navržená Evropskou komisí v Evropském akčním plánu (DAP) 2006-2007.

1.2 EHSV je toho názoru, že monitorování směrnice o rovném zacházení v zaměstnání a povolání by mělo být i nadále prioritou v období, na které se vztahuje DAP.

1.3 EHSV vyzývá Komisi, aby předložila návrh zvláštní směrnice zohledňující zdravotní postižení po vypracování studie proveditelnosti týkající se rozvoje nediskriminační legislativy na evropské úrovni.

1.4 Viditelný nedostatek konkrétních akcí v evropské strategii zaměstnanosti (ESZ) je hlavním znakem nedostatečného zapojení EU. ESZ byla jedním z hlavních mezníků pro ověření závazků EU a členských států vůči DAP. V tomto testu nikdo neuspěl. Revidované cíle evropské strategie zaměstnanosti by měly posílit mainstreaming zdravotního postižení v Hlavních směrech zaměstnanosti a národních programech reforem.

1.5 EU se musí zavázat k zásadě mainstreamingu těchto iniciativ:

- strukturálních fondů a zabezpečit, aby současná nařízení, strategické hlavní směry a operační programy zohlednily zásady nediskriminace a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením,
- 7. rámcového programu a zabezpečit, aby existovaly projekty v oblastech výzkumu jako design pro všechny, systémy IKT, přechod k nezávislému životu atd.,
- dopravy podporující začlenění přístupnější železniční, mezinárodní autobusové a námořní dopravy.

1.6 EHVS lituje, že členské státy EU vyvíjejí nedostatečné úsilí při prosazování otázek zdravotního postižení při vytváření národní politiky. Síla DAP závisí na zájmu jednotlivých států přijmout zásady akčního plánu.

1.7 EHSV vyzývá evropské instituce, aby projednávaly a přijímaly cíle DAP na evropské úrovni. Úsilí při interní komunikaci a zvyšování povědomí by mělo vést k lepší viditelnosti zdravotního postižení při vytváření evropské politiky.

1.8 Organizace na evropské úrovni, například Evropské fórum zdravotně postižených a další reprezentující nevládní organizace, by měly být dále podporovány ve své práci v rámci nového programu Progress.

1.9 EHSV nabádá Komisi, aby v **budoucím programu jednání** věnovala pozornost těmto specifickým otázkám:

- klíčovému významu koncepce **nezávislého života** a právu postižených lidí nebyt oddělení v ústavech nebo vyloučení ze společnosti; přístup k informacím, mobilitě, bydlení, do budov a především k osobní asistenci jsou klíčovými prvky nezávislého života osob se zdravotním postižením. V tomto ohledu je prioritou modernizace systémů sociální ochrany; ⁽¹⁾
- klíčovému významu **aktivní politické účasti** osob se zdravotním postižením ve společnosti; zdravotně postižené osoby by měly mít rovné příležitosti k dosažení svého práva na aktivní účast v rozhodovacích procesech, rozvoji politiky, monitorování a hodnocení, atd. prostřednictvím zastupujících nevládních organizací a sítí. Role příslušných nevládních organizací by měla být posílena na národní a evropské úrovni, čímž by také menší a slabší nevládní organizace měly získat své místo mezi jinými většími asociacemi;

⁽¹⁾ Některé zastupující nevládní organizace tvrdí, že osobní asistence by se proto měla stát právem osob se zdravotním postižením, které by se mohlo provádět přímým financováním: to je podmínkou strukturálního posunu v zajišťování základních lidských práv.

- oblasti **mimo zaměstnání** by měly být řešeny v budoucnosti, např. vzdělání, kultura, volný čas atd.;
- odpovídající pozornost by měla být věnována dopadu **mnohonásobné diskriminace, kulturním rozdílům, chudobě** atd. Přiměřený důraz na tyto aspekty by mohl zvýraznit ty kategorie osob se zdravotním postižením, které jsou nyní „neviditelné“;
- přizpůsobené pracoviště (včetně asistenčních technologií a přípravy na zaměstnání) a jmenování **úředníků pro rovnoprávnost** ve firmách by mohlo být stimulem pro rovné příležitosti v zaměstnání;
- odpovídající pozornost by měla být věnována **bezpečnosti práce** z hlediska předcházení zdravotnímu postižení.

2. Úvod

2.1 EHSV s velkým zájmem přijal toto sdělení. ⁽²⁾

2.2 Evropský akční plán (DAP) ⁽³⁾ přijatý v roce 2003 jako víceletý akční plán na období od roku 2004 do roku 2010 má za cíl zohlednění zdravotního postižení ve všech příslušných politikách Evropské unie a vypracování konkrétních činností na podporu zapojení zdravotně postižených do evropských společností.

2.2.1 Priority první fáze DAP byly zaměřeny na přístup tělesně postižených lidí na trh práce, používání IKT a na přístupnost veřejných budov.

2.2.2 Prioritní činnosti druhé fáze DAP se zaměřily na aktivní účast postižených lidí ve společnosti, přístup ke kvalitní pomoci, pečovatelským a zdravotním službám, podporu přístupnosti zboží a služeb a na posílení kapacity analýzy.

2.3 DAP předpokládá vypracování dvouleté zprávy o postavení zdravotně postižených lidí, ve které bude provedena revize cílů i analýza postavení postižených v příslušném období.

2.4 EHSV lituje, že dvouletá zpráva byla nakonec změněna na krátké sdělení; první částí sdělení je dvouletá zpráva za období 2004-2005 a druhou částí je akční plán pro druhou fázi 2006-2007.

2.4.1 Informace obsažené v přílohách sdělení jsou velmi zajímavé pro vyhodnocení. EHSV však lituje, že poskytnuté informace jsou omezené, protože analýza nebere v úvahu

všechny iniciativy konané v EU. Členské státy měly poskytnout více informací v dotazníku, který Komise pro zprávu sestavila.

2.4.2 EHSV lituje, že informace v přílohách nebyly dosud přeloženy do všech úředních jazyků Evropské unie kromě angličtiny.

2.5 Zdravotně postižené osoby tvoří 10 % obyvatelstva a toto procento se zvyšuje se stárnutím společnosti. To znamená, že v rozšířené Evropské unii je více než 50 milionů postižených. ⁽⁴⁾

2.6 Zdravotně postižení lidé – muži a ženy, chlapci a dívky – představují rozmanitou a různorodou skupinu. Tato rozmanitost by měla být zohledněna na všech úrovních rozvíjení politik.

2.7 EHSV pravidelně vyjadřuje velkou podporu plné integraci zdravotně postižených osob a vyzývá k vypracování zvláštní směrnice zohledňující zdravotní postižení. ⁽⁵⁾

2.8 EHSV uvedl některá zvláštní doporučení ve stanovisku k akčnímu plánu 2004-2005. ⁽⁶⁾ EHSV bere na vědomí, že některá vydaná doporučení byla přijata, ale bohužel mnoho dalších nebylo, zvláště výzva na vypracování zvláštní směrnice zohledňující zdravotní postižení a jeho zahrnutí do evropské strategie zaměstnanosti.

2.9 EHSV analyzuje tento akční plán z hlediska současných jednání o Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením. ⁽⁷⁾

⁽⁴⁾ Eurostat ve své publikaci Zaměstnanost osob se zdravotním postižením v roce 2002 uvádí, že z osob ve věku od 16 do 64 let 44,6 milionů - tj. jeden ze šesti (15,7 %) - uvedlo, že mají dlouhodobý zdravotní problém nebo postižení.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV ze dne 14.2.2006 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů na téma provádění, výsledky a celkové hodnocení Evropského roku osob se zdravotním postižením 2003. Zpravodajka: paní Anca (Úř. věst. C 88, 11.4.2006).

Stanovisko EHSV ze dne 25.2.2004 ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů k tématu Rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením: Evropský akční plán. Zpravodaj: pan Cabra de Luna (Úř. věst. C 110, 30.4.2004).

Stanovisko EHSV ze dne 26.3.2003 ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu - Vznik právně závazného nástroje Spojených národů pro podporu a ochranu práv a důstojnosti osob se zdravotním postižením. Zpravodaj: pan Cabra de Luna (Úř. věst. C 133, 6.6.2003).

Stanovisko z vlastní iniciativy EHSV ze dne 17.7.2002 k Integraci osob se zdravotním postižením do společnosti. Zpravodaj: pan Cabra de Luna (Úř. věst. C 241, 7.10.2002).

Stanovisko EHSV ze dne 17.10.2001 k návrhu rozhodnutí Rady o Evropském roku osob se zdravotním postižením 2003. Zpravodaj: pan Cabra de Luna (Úř. věst. C 36, 8.2.2002).

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV ze dne 25.2.2004 ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů k tématu Rovné příležitosti pro osoby se zdravotním postižením: Evropský akční plán. Zpravodaj: pan Cabra de Luna (Úř. věst. C 110, 30.4.2004).

⁽⁷⁾ Mezinárodní úmluva o právech osob se zdravotním postižením. OSN New York, 2006 (pracovní text).

⁽²⁾ KOM(2003) 650 v konečném znění.

⁽³⁾ Akční plán v oblasti zdravotního postižení (DAP).

3. Současná situace

Celkový přehled

3.1 EHSV souhlasí s tím, že cíle vybrané pro druhou fázi DAP jsou velmi důležité.

3.2 EHSV se domnívá, že Evropská komise by měla aplikovat sociální přístup, když se zabývá tímto problémem v různých dokumentech, což by umožnilo zvýšit používání neutrálnějšího a všeobecnějšího jazyka pro širší oblast zdravotního postižení. Překlady některých dokumentů z angličtiny provedené Komisí používají jazyk, který není plně v souladu se sociálním přístupem k oblasti zdravotního postižení.

3.3 EHSV sdílí obavy Evropské komise ohledně nedostatku příslušných statistických údajů o osobách se zdravotním postižením, které jsou nezbytné pro budoucí rozvoj politiky v této oblasti. Současný výzkum se nyní zabývá pouze zdravotně postiženými osobami, které jsou aktivní/zaměstnané a většinu postižených občanů (osoby žijící v ústavech, děti) nezahrnuje.

3.4 EHSV je znepokojen tím, že je velký rozdíl mezi mírou zaměstnanosti zdravých a zdravotně postižených osob. Eurostat v roce 2003 potvrdil, že „účast postižených v pracovním procesu je skutečně mnohem nižší: 78 % těžce postižených ve věku od 16 do 64 let je mimo pracovní proces ve srovnání s 27 % lidí bez zdravotního postižení. Dokonce u osob v pracovním procesu je míra nezaměstnanosti téměř dvakrát vyšší u těžce postižených ve srovnání se zdravými osobami. Pouze 16 % osob, které mají pracovní omezení, je poskytována pomoc při práci“. ⁽⁸⁾

3.5 V určitých aspektech má EHSV tendenci nesouhlasit plně s některými důvody uvedenými ve zprávě Komise, které vysvětlují dvakrát vyšší míru nečinnosti u osob se zdravotním postižením ve srovnání se zbývajícím obyvatelstvem. Argument tzv. „lákových podpor“ ⁽⁹⁾ je nedostatečný důvod, který přesouvá veškerou zodpovědnost na stranu postižených.

3.5.1 Za negativními statistikami se skrývají složitější překážky jako neochota zaměstnavatelů, nepřizpůsobená pracoviště, nerovný přístup na trh práce, chybějící pomoc k samostatnému bydlení (buď osobní asistence nebo pomocné přístroje), diskriminace v dopravě, vzdělání, přístupu ke zboží a službám, IKT atd. Přestože 43,7 % dotazovaných postižených osob je přesvědčeno, že by mohly s odpovídající pomocí pracovat, ve skutečnosti pouze 15,9 % z nich skutečně takovou pomoc dostává. ⁽¹⁰⁾

⁽⁸⁾ Statistics in Focus, téma 3: Zaměstnávání osob se zdravotním postižením v Evropě v roce 2002, Eurostat 26/2003.

⁽⁹⁾ Pravděpodobně vyšší sociální podpora než mzda a riziko ztráty podpory při nástupu do zaměstnání.

⁽¹⁰⁾ Statistics in Focus, téma 3: Zaměstnávání osob se zdravotním postižením v Evropě v roce 2002, Eurostat 26/2003.

3.5.2 V důsledku toho je EHSV přesvědčen, že každá revize systému sociálního zabezpečení i systémy zaměstnanosti by měly vzít v úvahu komplexnost důvodů, pro které zdravotně postižená osoba nemá přístup na trh práce nebo se na něm nemůže udržet. ⁽¹¹⁾

3.6 Podpora zaměstnanosti

3.6.1 EHSV vítá, že Evropská komise učinila vážné kroky k monitorování transpozice a provádění směrnice o zaměstnanosti ⁽¹²⁾. Monitorování by mělo být prováděno ve spolupráci se sociálními partnery a zástupci nevládních organizací. EHSV je přesvědčen, že směrnice o zaměstnanosti, která zakazuje diskriminaci při zaměstnávání z mnoha důvodů, včetně zdravotního postižení, je právně závazná a neposkytuje pouze právo na protest, a že Komise má klíčovou úlohu jako strážce efektivního provádění směrnice.

3.6.2 EHSV nesdílí stanovisko Evropské komise, pokud jde o obsazení zdravotního postižení v Evropské strategii zaměstnanosti (ESZ). ⁽¹³⁾ Zohlednění problematiky zdravotního postižení v ESZ bylo značně zredukováno a je tomu tak od té doby, co byla tato dimenze opomenuta v národních programech reform.

3.6.3 Výbor podpořil nařízení Komise o použití článků 87 a 88 Smlouvy o ES na státní podpory zaměstnanosti ⁽¹⁴⁾ a výjimky týkající se státní podpory na zapojení osob se zdravotním postižením do hlavního trhu práce.

3.6.4 EHSV důrazně vyzývá sociální partnery k tomu, aby podnikli další kroky týkající se zaměstnávání osob se zdravotním postižením. V roce 2004 podali sociální partneři zprávu o iniciativách, které podnikli v této oblasti. ⁽¹⁵⁾

3.6.5 EHSV také podporuje iniciativy Evropského sociálního fondu vedoucí k integraci postižených na trhu práce. Iniciativa EQUAL byla velmi prospěšná pro podporu rovnosti osob se zdravotním postižením. Nový rámec Evropských sociálních fondů by měl vzít v úvahu některé zásady, které byly opomenuty v současných právních předpisech, jako je zásada přístupnosti a designu pro všechny u projektů financovaných ESF.

⁽¹¹⁾ 57 % zdravotně postižených lidí získalo postižení v průběhu pracovního života.

⁽¹²⁾ DIR 2000/78, 27. listopadu 2000.

⁽¹³⁾ Rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států ze dne 12.7.2005. Zohlednění zdravotního postižení v evropské strategii zaměstnanosti. http://europa/comm/dgs/employment_social/index_en.htm.

⁽¹⁴⁾ Nařízení Komise (ES) 2204/2002.

⁽¹⁵⁾ Zpráva o iniciativách sociálních partnerů v členských zemích za účelem provádění hlavních směrů zaměstnanosti, CEEP, UNICE/UEAPME a ETUC, rok 2004.

3.6.6 EHSV bere s uspokojením na vědomí, že Evropská komise zahájila akční plán Společenství pro potírání diskriminace ⁽¹⁶⁾.

3.6.7 EHSV je toho názoru, že na ostatní iniciativy, jako je vrcholná schůzka o rovném postavení a Evropský rok rovných příležitostí pro všechny 2007, by měla navazovat významná politická rozhodnutí nebo politiky a legislativa.

3.6.8 EHSV lituje, že organizace osob se zdravotním postižením na národní úrovni byly celkově vyloučeny z vytváření národních programů reforem. Revidovaná lisabonská agenda by měla posílit účast občanské společnosti tak, aby byly lépe dosaženy její cíle.

3.6.9 EHSV je přesvědčen, že dialog s občanskou společností – sociálními partnery a příslušnými nevládními organizacemi – jak na evropské, tak na národní úrovni – je důležitý pro zajištění účinnosti strategií zaměstnanosti. Zapojení zástupců nevládních organizací zdravotně postižených je velmi důležité.

3.7 Zařazení zdravotně postižených osob do společnosti

3.7.1 EHSV nedávno vyjádřil svůj názor na Evropský rok osob se zdravotním postižením (EYPD) a vyzval Evropskou komisi, aby ve své příští dvouleté zprávě o situaci osob se zdravotním postižením zhodnotila plnění politických závazků přijatých v průběhu evropského roku, zejména provádění usnesení Rady o zaměstnanosti, vzdělání, přístupnosti elektronických technologií a kultuře a vyslovila doporučení integrovat problematiku zdravotního postižení do otevřené metody koordinace v rámci Lisabonské strategie. ⁽¹⁷⁾

3.7.2 EHSV vítá ověřené postupy v nařízení o právech cestujících v letecké dopravě, ve kterém jsou mainstreamingové procesy jasné.

3.7.3 Výbor vítá úspěchy ⁽¹⁸⁾ dosažené v oblasti přístupnosti IKT pro osoby se zdravotním postižením a další iniciativy ⁽¹⁹⁾. Jsou i další oblasti, ve kterých by mohl být učiněn pokrok, jako telekomunikace s regulačním rámcem a televizní vysílání.

3.7.4 EHSV zastává názor, že evropské strukturální fondy jsou nástrojem Evropské unie na podporu jejích zásad

⁽¹⁶⁾ 2000/750/ES; Rozhodnutí Rady ze dne 27. listopadu 2000, kterým se stanoví akční program Společenství pro potírání diskriminace (2001 až 2006).

⁽¹⁷⁾ Viz poznámku pod čarou č. 5.

⁽¹⁸⁾ Sdělení - Přístupnost elektronických technologií - KOM(2005) 425 v konečném znění, 13.9.2005.

⁽¹⁹⁾ Iniciativy k harmonizaci požadavků na přístupnost v oblasti IKT; Pokyny týkající se přístupnosti internetu; studijní plán evropského designu pro všechny.

a legislativa a programování fondů by měly obsahovat nediskriminaci a přístupnost. Zdravotní postižení by mělo být průřezovou otázkou fondů.

3.7.5 EHSV vyjadřuje znepokojení nad různými úrovněmi ochrany práv postižených osob v EU. Rozsah ochrany a práv jednotlivce závisí na místě jeho bydliště.

3.7.6 Výbor tedy má obavy, že některé aspekty diskriminace postižených byly ve zprávě o první fázi DAP opomíjeny nebo nebyly účinně zpracovány, například: dopad diskriminace na osoby se zdravotním postižením by měl být analyzován z mnoha aspektů, jako je pohlaví, rasový a etnický původ, náboženství nebo víra, věk nebo sexuální orientace; ⁽²⁰⁾ právo zdravotně postižených na nezávislý život.

EHSV je přesvědčen, že zdravotní postižení není výhradním určujícím faktorem osob se zdravotním postižením a že i jiné okolnosti mohou ovlivnit kvalitu jejich každodenního života.

4. Akční plán EU v oblasti zdravotního postižení (DAP) 2006-2007

4.1 Evropská komise přijala nový soubor cílů pro druhou fázi. EHSV je rád, že cíle se i nadále týkají hlavních problémů, se kterými se setkávají postižení lidé.

4.2 EHSV nesouhlasí s výrokem, že „všeobecné zohledňování zdravotního postižení bylo v některých oblastech úspěšné, zvláště v oblasti zaměstnanosti, informačních a komunikačních technologií a vzdělávání“. To je v rozporu s některými tvrzeními společné zprávy o sociálním začleňování, kde se tvrdí, že „... ale na pozadí hospodářské výkonnosti, která je přinejlepším smíšená, není vidět žádné výrazné zlepšení situace. Plány jasně potvrzují závěry z přepracované Lisabonské strategie, tedy rozdíly mezi tím, k čemu se členské státy zavazují ve společných cílech, a snahou politiky těchto cílů dosáhnout“. ⁽²¹⁾

4.3 EHSV je přesvědčen, že skupina na vysoké úrovni zabývající se zdravotním postižením je velmi důležitá pro provádění DAP a měla by být posílena; skupina by měla předložit konkrétní výsledky a doporučení, které by měly být přijaty Radou Evropské unie.

4.3.1 EHSV intenzivně podporuje zapojení Evropského fóra zdravotně postižených a jiných specifických evropských organizací postižených do diskuse skupiny na vysoké úrovni, aby se zajistila účast hnutí zdravotně postižených na definování politik týkajících se evropských občanů se zdravotním postižením.

⁽²⁰⁾ Článek 13 Smlouvy o ES - důvody diskriminace.

⁽²¹⁾ Společná zpráva o sociální ochraně a sociálním začleňování 2006 (KOM(2006) 62 v konečném znění).

4.4 EHSV je potěšen, že Evropská komise podniká kroky k zahájení řízení pro porušení předpisů proti státům, které dosud netransponovaly směrnici, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání 2000/78 do svých národních systémů nebo ji řádně neprovádějí. ⁽²²⁾

4.5 Prioritní oblasti ve druhé fázi

4.5.1 Druhá fáze DAP se zaměřuje na aktivní zapojení osob se zdravotním postižením a staví na občanské koncepci zdravotního postižení. ⁽²³⁾ To znamená, že postižení lidé se mohou individuálně rozhodovat a řídit svůj každodenní život stejně jako lidé bez postižení.

4.6 Podpora aktivity

4.6.1 EHSV konstatoval ve svém předcházejícím stanovisku, že osoby se zdravotním postižením nejsou uvedeny v nové modernizované verzi Lisabonské strategie. ⁽²⁴⁾

4.6.2 EHSV varuje, že zvýšení míry zaměstnanosti a činnosti osob se zdravotním postižením není možné bez zlepšení pracovních podmínek a boje proti diskriminaci v oblastech jako je vzdělání, doprava, IKT, přístup ke zboží a službám atd.

4.6.3 EHSV je toho názoru, že revize cílů Evropské strategie zaměstnanosti musí vzít v úvahu mainstreaming zdravotního postižení. Pokud tomu tak není, ochrana osob se zdravotním postižením bude stále více redukována.

4.6.4 Evropské strukturální fondy budou významně napomáhat integraci, co se týče zásady nediskriminace a přístupnosti pro osoby se zdravotním postižením. Nové programové období strukturálních fondů musí zabránit vytváření nových překážek prostředí a podporovat komplexnější použití fondů.

4.6.5 Nové nařízení Evropské komise o blokových výjimkách pro podpory na vzdělávání a zaměstnanost musí vytvořit spravedlivý systém podpory účasti osob se zdravotním postižením na pracovním trhu. Nová revize by měla zjednodušit postupy s cílem ulehčit přístup zaměstnavatelů k podpoře pro jejich zdravotně postižené zaměstnance.

4.6.6 Podniky sociálního hospodářství mohou cenným způsobem přispět k integraci osob se zdravotním postižením na pracovním trhu.

⁽²²⁾ Rakousko, Finsko, Německo a Lucembursko.

⁽²³⁾ Jak je stanoveno v Chartě základních práv EU, čl. 26 (Unie uznává a respektuje právo postižených na opatření, která jim mají zajistit nezávislost, společenskou a profesní integraci a účast na životě společnosti).

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV ze dne 14.2.2006 ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů na téma provádění, výsledky a celkové hodnocení Evropského roku osob se zdravotním postižením 2003. Zprávodajka: paní Anca (Úř. věst. C 88, 11.4.2006).

4.7 Prosazování dostupnosti kvalitních podpůrných a pečovatelských služeb

4.7.1 EHSV souhlasí s Evropskou komisí v tom, že tato otázka je významná.

4.7.2 EHSV se domnívá, že jakékoliv činnosti podporující život lidí se zdravotním postižením v evropských společnostech by měly být založeny na základních lidských právech, mezi která patří:

— právo na svobodu pobytu a svobodu vybrat si místo svého pobytu,

— právo na respektování soukromí a rodinného života,

— nikdo nesmí být svévolně zbaven svobody,

— nikdo nesmí být podroben mučení nebo nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu,

— právo na vzdělání,

— právo na zdraví včetně přístupu k informacím a službám v oblasti zdraví a reprodukčního zdraví,

— nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku.

4.7.3 EHSV proto vítá ujištění Komise, že bude podporovat nezávislý život, desinstitucionalizaci a desegregaci zdravotně postižených osob umístěných ve velkých pobytových zařízeních.

4.7.3.1 EHSV vyzývá Komisi, aby zajistila, že se všechny zúčastněné strany koncepce nezávislého života, jako jsou veřejné orgány na národní úrovni, organizace zastupující osoby se zdravotním postižením a EU, budou aktivně účastnit tohoto procesu.

4.7.3.2 Nezávislý život to není pouze žít skutečně ve společnosti, ale také být rovnoprávnou součástí společnosti. Nezávislý život znamená plnou účast na všech aspektech společnosti.

4.7.3.3 EHSV se domnívá, že všechna opatření k revizi pečovatelských služeb by měla podporovat nezávislý život osob se zdravotním postižením. Součástí nové strategie dlouhodobé péče i součástí nové strategie sociální ochrany by měl být specifický cíl deinstitucionalizace a rozvoje alternativ založených na životě v komunitách. Alternativy by měly také obsahovat iniciativy jako osobní asistenty, asistenční zařízení, pomocné služby, informovanost, odbornou přípravu, zapojení postižených osob do jejich vlastní péče atd.

4.7.4 EHSV vyzývá ke zlepšení norem pro kvalitu služeb poskytovaných osobám se zdravotním postižením. Tyto normy by měly být vypracovány ve spolupráci s organizacemi osob se zdravotním postižením. Každý model podpůrných a pečovatelských služeb by se měl zakládat na kvalitě, kontinuitě, přístupnosti a finanční udržitelnosti.

4.7.5 Otevřená metoda koordinace pro zdraví by také měla zohlednit potřeby osob se zdravotním postižením a jejich základní práva při přístupu ke službám.

4.8 Zvyšování dostupnosti zboží a služeb

4.8.1 EHSV vítá nařízení o právech osob s omezenou pohyblivostí v letecké dopravě a iniciativy v širším rámci dopravy (železniční, autobusová a námořní doprava) a turistiky, které umožní volný pohyb lidem se zdravotním postižením.

4.8.2 Pro překonání rozdílů v digitální oblasti v evropských společnostech je nezbytný přístup k novým technologiím. EU musí zabezpečit, aby projekty 7. rámcového programu zlepšily výzkum nových technologií, asistenčních zařízení a designu všech výrobků a služeb.

4.8.3 EHSV je přesvědčen, že při současných jednáních o směrnici o službách na vnitřním trhu by měly být rozhovory o přístupu ke zboží a službám v EU projednány potřeby zdravotně postižených spotřebitelů.

4.8.4 EHSV doporučuje Evropské komisi, aby připravované sdělení o sociálních službách obecného zájmu vzalo v úvahu zásadu kontinuity, přístupnosti a evropských norem kvality i finanční udržitelnosti.

4.9 Zvyšování analytických schopností EU

4.9.1 Evropská unie musí být schopna měřit situaci osob se zdravotním postižením.

4.9.2 EHSV se domnívá, že by měly být poskytnuty spolehlivější a srovnatelnější údaje pro osoby se zdravotním postižením. Současné statistiky EU obsahují analýzu založenou na pohlaví a věku. Pro analýzu statutu osob se zdravotním postižením a pro budoucí rozvoj politiky je velmi důležité, aby byl proveden podrobný rozpis statistik na úrovni EU.

4.9.3 Je nutný další akademický výzkum se zvláštní pozorností zaměřenou na potřeby osob se zdravotním postižením a zároveň lepší analýza vícenásobné diskriminace.

Evropský rok rovných příležitostí pro všechny 2007 je jedinečnou příležitostí k tomu, aby Komise převzala zodpovědnost pro vyrovnání/harmonizaci právní ochrany proti diskriminaci osob se zdravotním postižením v celé EU a podnikla kroky v případech jejího porušení.

EHSV s potěšením očekává příští dvouletou zprávu o DAP v roce 2008.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti Strategické obecné zásady Společenství, 2007–2013

KOM(2005) 299 v konečném znění – SEK(2005) 904

(2006/C 185/11)

Dne 5. července 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský sociální a hospodářský výbor ve věci

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, jež byla pověřena přípravnými pracemi k tomuto tématu, přijala své stanovisko dne 23. března 2006 (zpravodaj: pan VEVER).

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 21. dubna 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 47 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor lituje, že strategické obecné zásady politiky soudržnosti pro období 2007–2013 byly Komisí předloženy jeden rok po návrzích rozpočtového programování a nastavení strukturálních fondů pro toto období, namísto aby byly předloženy současně nebo v předstihu. Za těchto podmínek se obecné zásady více přibližují dodatečným opatřením než skutečným hlavním směrům, kterými by měly být.

1.2 Tento rozpor je o to více politováníhodný, že potřeba takových hlavních směrů je v kontextu četných a komplexních problematik soudržnosti období 2007–2013 naléhavá: doplňková opatření rozšíření, konsolidace eura, dohánění zpoždění Lisabonské strategie konfrontované se zrychlováním globalizačních tlaků. V kontextu negativních dopadů vyvolaných nedostatečným hospodářským růstem, velkými rozdíly mezi členskými státy a příliš omezeným rozpočtem Společenství existují k jejich řešení silné stránky Unie, ale jejich využití je spíše potenciální než skutečně zajištěné (konsolidace rozšířeného jednotného trhu, infrastruktura budoucnosti, reformy přizpůsobení se).

1.3 EHSV se domnívá, že vazby mezi prioritami strategických obecných zásad a cíli strukturálních fondů nejsou explicitně vyjmenovány a že podmínky jejich realizace by měly být upřesněny. První priorita zaměřená na atraktivnější a podporu investic tak nastoluje základní otázku nutnosti posílit víru v sám rozvoj Unie. Druhá priorita podpory inovací a podnikání vyvolává otázku trvalé nepřizpůsobivosti komunitárních prostředků (blokování patentu Společenství, mezery v právním statutu evropského podniku, zásahy fondů omezené příliš na dotace). Třetí priorita podporující vytváření nových pracovních míst znovu poukazuje na dohánění zpoždění Lisabonské strategie a stále vzdálené optimalizace fungování hospodářského a sociálního aspektu jednotného trhu v konfrontaci s globalizačními tlaky.

1.4 EHSV sdílí znepokojení Evropského parlamentu, že rozpočet Společenství stanovený Evropskou radou v prosinci roku 2005 na období 2007–2013 je příliš nízký: jeho přetrvávající horní hranice 1,045 % hrubého národního důchodu (tedy 0,36 % pro rozpočet politiky soudržnosti) znamená, že je dokonce nižší než před rozšířením z 15 na 25 členských států, přitom výzvy spojené s rozdílností uvnitř EU a mezinárodní konkurencí jsou výrazně silnější. Zásadní otázka, na niž tedy nyní musí dát strategické obecné zásady 2007–2013 pro politiku soudržnosti, zní: Jak pracovat lépe za méně prostředků? EHSV navrhuje jako odpověď diverzifikaci prostředků na politiku soudržnosti, větší posílení zásahů a modernizaci způsobů řízení.

1.5 EHSV doporučuje diverzifikovat prostředky politiky soudržnosti prostřednictvím nově promyšlených finančních zásahů Unie.

1.5.1 Strukturální fondy musí mít možnost využívat i jiné nástroje než subvence, poskytovat – v úzké spolupráci s Evropskou investiční bankou a Evropským investičním fondem – půjčky, snížení úroků, zajišťování úvěrů a podporovat investiční a rizikový kapitál.

1.5.2 Takové rozložení, v mnohem větším měřítku než navrhuje pouze sám program Jeremie, by vytvořilo násobící efekt zásahů fondů, umožnilo by lepší komplementaritu s investicemi veřejných a soukromých investičních fondů a kompenzovalo směšně nízký rozpočet.

1.5.3 Za tímto účelem se EHSV vyjadřuje kladně k podstatnému růstu úvěrových kapacit a zajišťovacích kapacit Unie, k posílení spolupráce s bankovním a finančním sektorem a k nutnosti odpovídajícím způsobem upravit nová nařízení týkající se strukturálních fondů. Tyto tři podmínky by naléhavě vyžadovaly, aby Evropská komise předložila návrhy vedoucí k takovým změnám.

1.6 EHSV doporučuje posílit zásahy strukturálních fondů ve shodě s evropskými prioritami.

1.6.1 Kromě přímé podpory státům a regionům, které ji nejvíce potřebují a se kterou je třeba pokračovat a zesílit ji, to znamená posílit financování transevropských infrastrukturálních sítí za přispění partnerství veřejného a soukromého sektoru a pomoci příhraničním regionům.

1.6.2 Za tímto účelem EHSV žádá výrazné přehodnocení rozpočtu pro transevropské sítě, který byl nechán programem v prosinci 2005 stranou navzdory cílům Lisabonské strategie.

1.6.3 Současně je nutným předpokladem, že komunitární podpory budou více využívány k tomu, aby pomohly členským státům lépe provádět obecné zásady, komunitární rozhodnutí a závazky, ať už se jedná o transponování směrnic, či provádění Lisabonské strategie. Přehodnocen by měl být zejména objem rozpočtových prostředků na podporu vzdělávání, rovněž snížený v prosinci roku 2005 na minimum.

1.7 EHSV navrhuje modernizovat způsoby řízení politiky soudržnosti a posílit transparentnost a interaktivitu.

1.7.1 Takové opatření vyžaduje, aby komunitární podpory, po vzoru státních podpor, dokazovaly, že jsou plně slučitelné s evropskou politikou hospodářské soutěže.

1.7.2 Rovněž to vyžaduje lepší zapojení činitelů organizované občanské společnosti, především sociálních partnerů, při sestavení, vedení a následného monitorování evropské politiky soudržnosti.

1.7.3 Za tímto účelem EHSV žádá, aby zapojení socioprofesionálních činitelů bylo explicitně ošetřeno opatřeními v rámci strategických obecných zásad. Podmínky jejich realizace v každém členském státě by měly být upřesněny v přílohách programových a revizních dokumentů.

2. Úvod

2.1 Sdělení Komise přijaté dne 5. července 2005 o strategických obecných zásadách politiky soudržnosti 2007–2013 doplňuje řadu předchozích návrhů.

2.1.1 Rozpočtové zásady Společenství pro období 2007–2013, předložené dne 17. února 2004, byly vypočítány na základě míry 1,14 % hrubého národního důchodu (HND).

2.1.2 Návrhy právních předpisů upravujících nástroje strukturálních fondů (FEDER, ESF, Kohezní fond) pro období 2007–2013 byly předloženy dne 14. července 2004⁽¹⁾; Komise navrhla stanovit fondům tři cíle:

⁽¹⁾ Stanoviska EHSV k obecným ustanovením týkajícím se fondů, k Fondu soudržnosti a k Evropskému fondu regionálního rozvoje, Úř. věst. C 255, 15. 10. 2005, s. 79, 88 a 91.

2.1.2.1 cíl konvergence, navazující na současný cíl 1, ve prospěch méně rozvinutých regionů Unie, zejména těch, jejichž HDP je nižší než 75 % průměru EU; k těmto účelům bude využito 78,54 % zdrojů fondů,

2.1.2.2 cíl podpořit konkurenceschopnost a zaměstnanost na regionální úrovni, navazující na současný cíl 2, ve prospěch ostatních regionů EU, určený zejména na podporu regionů při realizaci Lisabonské strategie a zvyšování míry zaměstnanosti; k těmto účelům bude využito 17,22 % zdrojů fondů,

2.1.2.3 cíl evropské územní spolupráce, navazující na současný program INTERREG; k těmto účelům bude využito 3,94 % zdrojů fondů.

2.1.3 Komise dále představila dne 14. července 2004 návrh statutu evropského uskupení přeshraniční spolupráce, který by měl ulehčit takové aktivity v rámci Společenství⁽²⁾.

2.2 Dne 5. července 2005 představila Komise strategické obecné zásady politiky soudržnosti pro období 2007–2013 a zdůraznila tři priority, které byly formulovány jinak než výše zmíněné cíle zásahů strukturálních fondů, i když se s nimi částečně shodují:

2.2.1 první priorita strategických obecných zásad je zaměřena na zvýšení investiční přitažlivosti,

2.2.2 druhá priorita strategických obecných zásad se týká podpory inovací a podnikání,

2.2.3 třetí priorita strategických obecných zásad podporuje vytváření nových pracovních míst.

2.3 Tyto strategie obecných zásad by měly být prováděny skrze strategické národní referenční rámce, které budou následně stanoveny Komisí, členskými státy a regiony.

2.4 Představení strategických obecných zásad bylo posledním dílcem, který ještě chyběl v diskusi o uceleném souboru politiky soudržnosti pro období 2007–2013. Nadále by bylo více logické, aby Komise zahájila diskusi o politice soudržnosti spíše představením těchto strategických obecných zásad, které mají definovat globální politický rámec, než plány na právní úpravu fondů, která by měla být jejich prováděcími předpisy. Pokud se nezlepší vzájemné uspořádání, jež by mělo zajistit strategickým obecným zásadám jasnou vedoucí úlohu a ne úlohu doprovodnou, existuje riziko, že se přidaná hodnota evropské politiky soudržnosti rozmělní a znovu se podpoří návrat ke strategiím rozvoje na národních úrovních, což by mělo zcela jasně škodlivý dopad na soudržnost, konkurenceschopnost a hospodářskou a sociální účinnost Unie.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 255, 14. 10. 2005, s. 76.

2.5 Debata o obecných rozpočtových zásadách pro období 2007–2013 a právních předpisech upravujících fondy pro toto období byla zahájena za složitých okolností odrážejících do značné míry výrazně odlišné náhledy 25 členských států na výše a způsoby intervencí. Po prvním neúspěchu v červnu roku 2005 navrhla Evropská rada 17. prosince 2005 dohodu o rozpočtu založenou na výrazných ústupcích: stanovila strop rozpočtu na léta 2007–2013 na 1,045 % HND, tedy 252 miliard eur, z nichž 82 % je určeno pro cíl konvergence, 48,5 miliardy, tedy 15,5 %, na cíl dosáhnout konkurenceschopnosti a vyšší zaměstnanosti a 7,5 miliardy eur, tedy méně než 2,5 %, je určeno pro cíl evropské územní spolupráce.

2.6 Evropský parlament takové složení rozpočtu, velmi vzdálené jeho očekávání, 18. ledna 2006 odmítl. Rada a Evropský parlament tedy znovu zahájily jednání, aby se pokusily najít řešení, na němž by se shodly, jež dne 4. dubna 2006 vyústilo v dohodu, podle níž by se měl celkový objem rozpočtu navýšit o 4 miliardy eur (z nichž dvě by měly tvořit rezervu). Tuto dohodu musí ještě obě strany ratifikovat.

3. Připomínky k výzám politiky soudržnosti pro období 2007–2013

3.1 Období 2007–2013, pro něž jsou určeny strategické obecné zásady politiky soudržnosti, bude obsahovat velmi důležité výzvy:

3.1.1 Základní výzvou bude pokračovat v procesu rozšiřování a dokončit jej. Evropská unie by měla poté, co se počet jejích členů roku 2004 rozšířil z 15 na 25, přijmout v roce 2007 dva další státy. Poté by mohly následovat další, a to po roce 2013, ne-li dříve, jelikož seznam možných kandidátů ke vstupu dnes ani zdaleka není uzavřen. V každém případě, i pokud rozšiřování upevňuje význam a váhu jednotného trhu, zvyšuje kapacitu růstu, zaměstnanosti, mezinárodního obchodu, výroby, spotřeby a konkurenceschopnosti v kontextu globalizace, stále rostoucí rozsah hospodářských a sociálních rozdílů bude vyžadovat skutečný kvalitativní skok v koordinování evropských a národních politik, řízení a upevňování jednotného trhu a společného územního plánování Unie.

3.1.2 Také by bylo žádoucí rozšířit eurozónu a současně zajistit její posílení, atraktivitu a lepší účinnost vyjádřenou prostřednictvím ekonomického růstu a zaměstnanosti. V eurozóně je dnes pouze 12 členských států z 25. Jejím hlavním cílem je rozšíření do roku 2013 o co nejvyšší počet členů, pokud budou splňovat všechny podmínky vstupu. Stejně jako rozšiřování Unie bude rozšiřování eurozóny vyžadovat větší konvergenci v podmínkách pro konkurenceschopnost, nejprve na hospodářské úrovni a posléze i v mnoha dalších návazných oblastech, od daňové oblasti, zejména pokud jde o harmonizaci výměrů, až po sociální politiku.

3.1.3 Strukturální změny se budou během tohoto období nadále rozvíjet:

3.1.3.1 globalizace a nástup rýsujících se nových ekonomických mocností budou zvyšovat konkurenční tlak a násobit počet relokací,

3.1.3.2 technologické změny se ještě urychlí, zejména díky oživení prostřednictvím inovací globalizované informační společnosti,

3.1.3.3 odchod ročníků poválečného „baby boomu“ do důchodu posílí demografické stárnutí Evropy, což povede v členských státech ke změnám životní úrovně, zaměstnanosti a vyváženosti sociálních dávek,

3.1.3.4 migrační tlaky, které mají původ v méně rozvinutých třetích zemích, budou pravděpodobně i nadále růst; bude žádoucí lépe je řídit, a to na jednu stranu pomocí lepšího přizpůsobení potřebám a integračním kapacitám Unie, na druhou stranu pomocí významného a zásadního posílení účinnosti podpory rozvoje emigračních zemí tak, aby se přímo na místě vytvářelo více pracovních míst a hospodářský a sociální pokrok. Zároveň bude třeba lépe zapracovat do školních osnov a vzdělávacích programů na všech úrovních potřebné zvyknutí si na imigraci.

3.1.3.5 Boj proti sociálnímu vyloučení a chudobě jak uchazečů o zaměstnání, tak „chudých pracujících“ zůstane důležitým požadavkem pro evropskou politiku soudržnosti. Pokud nevyřešíme tento typ problémů, které přesahují otázku zaměstnanosti jako takovou, v praxi bude obtížné dospět k zabezpečení soudržnosti nejen z hlediska sociálního, ale rovněž z pohledu ekonomického.

3.1.4 Dovršení Lisabonské strategie roku 2010, stanovené Radou již roku 2000, bude jedním z klíčových prvků tohoto období hlubokých změn. Uskutečňování této strategie se však zpomalilo. Pro Evropu tedy bude současně naléhavější a obtížnější toto zpoždění dohnat, aby si zachovala svou konkurenceschopnost.

3.2 Tváří v tvář největším výzám budoucích let by se mohla evropská politika soudržnosti opírat o několik důležitých výhod, mezi kterými je možné nalézt:

3.2.1 specifickou váhu evropského vnitřního trhu, který představuje více než půl miliardy Evropanů a ekonomický, obchodní a lidský potenciál stále ještě plně nevyužitý jak na úrovni ekonomické poptávky a nabídky, tak na úrovni trhu práce,

3.2.2 evropský model společenských vztahů a evropský sociální dialog, které kladou důraz na zhodnocení lidských zdrojů jakožto odpověď na výzvy, jaké v podmínkách globalizace představují zaměstnanost, rozvoj, zdraví a kvalita života;

3.2.3 dynamiku hospodářského růstu nových členských států, který často dosahuje dvojnásobku průměru Společenství a který by měl přispět k odbourávání základních rozdílů v rozvoji a podpořit hospodářskou a obchodní dynamiku Unie,

3.2.4 nové příležitosti pro územní plánování a investice vytvořené sjednocením evropského kontinentu, které umožňují upravit jeho vnitřní hospodářské uspořádání a použít inovační schémata pro infrastruktury a územní plánování, které umožní předefinování jeho ekonomického vnitřního uspořádání a zavedení inovačních schémat infrastruktury a územního uspořádání,

3.2.5 hospodářské a sociální reformy Lisabonské strategie, které by měly být nadále základní oporou úspěchu politiky soudržnosti Evropské unie, pokud se budou rozvíjet za aktivní účasti sociálních partnerů a přinesou s sebou vzájemný stimulační efekt obou svých složek.

3.2.6 Celkově by měla pomoc evropské politiky soudržnosti usilovat především o posílení trendu růstu a zaměstnanosti rozvojem vzájemného pozitivního působení těchto dvou faktorů (prohloubení a rozšíření vnitřního trhu, investice a územní plánování, reformy v členských státech).

3.3 Evropská politika soudržnosti by také měla počítat s podstatnými obtížemi, které plnění tohoto úkolu ztíží.

3.3.1 Na prvním místě je třeba uvést přetrvávající obtíže se znovuvytvořením silné hospodářské dynamiky v Evropě. Aniž by zmenšovala náskok svých konkurentů, Evropská unie za nimi nadále zaostává. Míra hospodářského růstu je celkově slabá, nezaměstnanost v mnohých členských státech vysoká a postihuje jak mladší, tak nejstarší věkové skupiny, vytváření nových pracovních míst a podpora výzkumu jsou nedostačující a relokační trend narůstá. Současné postavení Evropy v celosvětovém žebříčku výkonnosti zdaleka neodráží ambice formulované před pěti lety. Podstatné zlepšení této situace je stále v nedohlednu.

3.3.2 Další velká výzva pro politiku soudržnosti bude spjata s mírou ekonomických a sociálních rozdílů, které se objevily po rozšiřování. K jejich vyrovnání bude třeba hodně času. Bude vhodné inovovat přístupy a metodiky politiky soudržnosti v porovnání s těmi, které se používaly během uplynulých let, tedy v době, kdy byly rozdíly ve vývoji mezi jednotlivými členskými státy menší.

3.3.3 Dalším slabým bodem politiky soudržnosti je nedostatečná koordinace hospodářských politik včetně daňové politiky, které jsou i nadále příliš uvolněné, a to i mezi zeměmi, které patří do eurozóny. S rostoucím počtem členských států bude třeba tento přístup napravit, a to i přesto, že to bude stále složitější. Toto zvýšení koordinace hospodářských politik by mělo být provázáno i větší shodou v oblasti sociálních přístupů.

3.3.4 Mezi nefungující prvky, které je třeba napravit, patří i nízká míra propojení činitelů občanské společnosti, jež je ještě markantnější v porovnání se zásadní a silnou státní správou

a čistě bilaterálním řízením Komise spolu s členskými státy při zavádění této politiky soudržnosti. ⁽³⁾

3.3.5 Co se týká evropských fondů, zůstanou i nadále poměrně skromné v porovnání se stále rostoucími požadavky. Dohoda ze dne 17. prosince 2005 omezující evropský rozpočet pro období let 2007–2013 na 1,045 % hrubého národního důchodu snižuje rozpočet politiky soudržnosti na 0,36 % HND. Evropské rozpočtové prostředky tak byly redukovány na úroveň, která je nižší než před rozšířením z 15 na 25 členských zemí, což vyvolává obavy, které EHSV sdílí s Evropským parlamentem. Takový objem, který samozřejmě nemá nic společného s objemem federálního rozpočtu (rozpočet Spojených států amerických představuje více než 20 % HDP), se rovněž jeví jako přehnaně omezený vzhledem k cílům Unie na poli soudržnosti.

3.3.6 Zásadní otázka, na niž tedy již nyní musí dát odpověď strategické obecné zásady pro politiku soudržnosti na období 2007–2013, zní: Jak pracovat lépe za méně prostředků? Bude proto třeba více než jindy dohlížet na co možná nejefektivnější využití těchto omezených prostředků, které by měly být využity ne k dlouhodobému poskytování podpor, ale k vytváření vhodných podmínek pro autonomní a udržitelný rozvoj. To bude na jednu stranu vyžadovat konvergenci a maximální komplementaritu s národními rozpočty a na druhou stranu zavádění a podporu tržních nástrojů, které mohou ve spojení s veřejnými dotacemi poskytnout dostatek prostředků nezbytných k zajištění společného rozvoje Evropy.

3.3.7 Jako odpověď na všechny tyto výzvy by byla vhodná diverzifikace prostředků na politiku soudržnosti, účinnější posílení zásahů a modernizace způsobů řízení. Tyto různé návrhy jsou upřesněny níže.

4. Připomínky k prioritám politiky soudržnosti pro období 2007–2013

4.1 Obecné zásady politiky soudržnosti pro období 2007–2013 jsou součástí nástrojů sloužících k dosažení základní priority, jíž je „hospodářský růst a zaměstnanost“. Opírají se o stejné nazvané partnerství definované Evropskou radou v březnu 2005 a o integrované hlavní směry navržené také se stejným názvem Komisí v červnu 2005.

4.2 Sdělení Komise zdůrazňuje jakožto příspěvek k této obecné prioritě „hospodářský růst a zaměstnanost“ především tři priority: zatraktivnění investic do Evropy, rozvoj inovací a podnikání, podporu zaměstnanosti a vzdělávání. Tyto tři priority jsou doplněny snahou o kvalitnější územní plánování, která jde napříč odvětvími, a to v oblastech venkova i městských aglomerací, na přeshraničních, národních a regionálních úrovních.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu „Budování naší společné budoucnosti – politické úkoly a rozpočtové prostředky rozšířené Unie v letech 2007–2013“, Úř. věst. C 74, 23.3.2005, s. 32.

4.3 První priorita zaměřená na zatraktivnění investičních aktivit a na podporu přílivu investic je obzvláště důležitá. Její realizace by měla být prosazována zejména v méně rozvinutých regionech rozšířené Unie, které si zaslouží prospěch z přednostního využívání nástrojů, přičemž je třeba nezapomenout na přechodná opatření, jež budou působit ve prospěch dosud upřednostňovaných regionů. V důsledku omezení spojených s evropskými intervenčními fondy musí být přednostně podporovány kapitálové investice zejména soukromého sektoru do priorit evropského hospodářského rozvoje.

4.3.1 Navzdory pokroku dosaženému v utváření jednotného vnitřního trhu, v nastolení hospodářské a měnové unie a v realizaci některých reforem Lisabonské strategie se však Evropské unii doposud nepodařilo vytvořit mechanismus pro autonomní a výrazný růst, který by zhodnocoval součinnost a doplňkovost jejích národních ekonomik. Bude proto složité vést účinnou politiku soudržnosti, aniž se posílí důvěra všech zúčastněných stran (podnikatelů, zaměstnanců, investorů) v budoucnost hospodářského a sociálního rozvoje Unie a bezpochyby i v její politickou budoucnost a budoucnost jejích institucí.

4.3.2 Pro dosažení těchto cílů tedy bude během příštích let nutné snížit faktor nejistoty, který v současné době negativně ovlivňuje takové oblasti, jakými jsou dokončení jednotného trhu, nastolení konkurenceschopné integrované ekonomiky založené na euru, povzbuzení růstu a zaměstnanosti, zlepšení životních podmínek, úspěšné provádění Lisabonské strategie, účinné řízení a správa evropských institucí a optimální a udržitelné územní plánování v Evropě po rozšíření ve smyslu harmonizace ekonomického a sociálního pokroku a pokroku v otázkách životního prostředí.

4.3.3 Sdělení Komise klade důraz na investice do infrastrukturních sítí, zejména dopravních. Nicméně nebyl proveden rozbor důvodů, které vedly k přetrvávání zpoždění v těchto oblastech. K odstranění tohoto zpoždění by bylo žádoucí důrazněji upřednostnit financování transevropských dopravních, energetických a telekomunikačních sítí, jež jsou základním předpokladem pro dosažení soudržnosti Unie. Můžeme zde pouze litovat drastického snížení financování těchto sítí, jež navrhuje dohoda ze 17. prosince 2005: skutečnost, že se tato priorita stala velkou obětí Evropské rady, je v přímém protikladu k závazkům z Lisabonu, k jejichž splnění stanovená lhůta vyprší uprostřed období 2007–2013. EHSV tedy po vzoru Evropského parlamentu požaduje, aby se pro financování transevropských sítí dohodl jasně přehodnocený rozpočet.

4.3.4 Sdělení Komise zdůrazňuje rovněž další dvě investiční priority politiky soudržnosti: na jedné straně podporu investic do životního prostředí a na straně druhé upevňování energetické soběstačnosti Evropy.

4.3.4.1 Dále by bylo vhodné zde podtrhnout přímý vztah, který je nutné mezi těmito prioritami zajistit, a podporu výše zmíněným evropským infrastrukturním sítím.

4.3.4.2 Také je nutné se ujistit o tom, že ze strany příjemce evropských podpor jsou respektovány environmentální požadavky.

4.4 Druhou prioritou, která byla politice soudržnosti určena, je podpora inovací a podnikání. Komise tímto přístupem přímo přejímá priority Lisabonské strategie, jež se týkají rozvoje Evropy založené na znalostech.

4.4.1 Tato priorita obsahuje především růst investic do výzkumu.

4.4.1.1 Je třeba zde poznamenat, že Evropa ve svém celku technologicky ztrácí oproti svým velkým partnerům. Prostředky členských států směřované do výzkumu jsou často dokonce o více než třetinu nižší než cíl 3 % HDP stanovený Lisabonskou strategií, a nejen že se jejich objem během uplynulých let nezvýšil, ale byl naopak omezen, či dokonce snížen. Evropský rozpočet rámcového programu pro výzkum a vývoj (FP7) je v porovnání s rozpočty výzkumu členských států nízký a je rovněž nedostatečným koordinačním prvkem těchto národních programů. V institucionálních procesech Společenství ostatně i nadále přetrvávají, a to i na nejvyšší úrovni, závažné bariéry, které vytvářejí velmi špatný dojem. Neúspěch patentu Evropské unie, který trvá již 30 let, je příkladem velmi politováníhodné neschopnosti Unie přijmout a použít prostředky, které by jí umožnily plnit její ambice.

4.4.1.2 Z tohoto důvodu tedy bude třeba realizovat skutečnou evropskou politiku výzkumu, jejíž věrohodnost bude posílena. V rámci nutných změn parametrů rozpočtu Společenství by to vedlo k výraznému růstu evropských prostředků určených na podporu výzkumu, přičemž by tyto prostředky měly být skutečným koordinačním prvkem pro národní programy. Dalším předpokladem by bylo prosazení patentu Evropské unie, který by zpočátku případně nebyl uplatňován ve všech členských státech, pokud by nebylo dosaženo jednomyšlné shody. Kde by ostatně bylo euro, Schengen nebo evropská sociální politika, kdyby byly jejich realizace podmíněny podobnou jednomyslností?

4.4.2 Další potřebou, kterou stanovuje sdělení Komise, je podporovat zakládání nových podniků a jejich rozvoj, zejména v prostoru vytvořeném novými technologiemi, a rozšiřovat jejich propojování na evropské úrovni.

4.4.2.1 Je politováníhodné, že malým a středním podnikům stále chybí možnost zvolit si evropský zjednodušený právní statut, který by jim usnadnil působení na nadnárodní úrovni.

4.4.2.2 EHSV proto opětovně žádá, jako ve svém stanovisku z vlastní iniciativy „Přístup MSP k evropskému právnímu statutu“⁽⁴⁾, aby byl ku prospěchu malých a středních podniků takový evropský právní statut Komisí bez dalších prodlev představen a rychle přijat.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 125 z 27.5.2002, s. 100.

4.4.2.3 EHSV lituje, že Komise na podzim roku 2005 rozhodla bez konzultace o stažení návrhů týkajících se právního statutu pro evropské asociace a evropskou vzájemnou společnost, jejichž nutnost je více než jindy patrná.

4.4.3 Sdělení Komise ostatně zdůrazňuje závažnost otázky finančních podpor pro podniky a nezbytnost umožnění přístupu k těmto podporám zejména podnikům realizujícím inovace.

4.4.3.1 Je třeba zde zdůraznit, že schopnost strukturálních fondů umožnit podnikům co nejsnazší přístup k čerpání finančních podpor je ve své současné podobě silně omezená. V této oblasti je okrajová i za situace, kdy dodatečné podpory omezené pouze na spolufinancování pilotních projektů mohou být v dostatečně cílených a příkladových oblastech účinné. EHSV s uspokojením sleduje spuštění iniciativ JASPERS a JEREMIE, jež sdružují Komisi, Evropskou investiční banku, Evropský investiční fond a Evropskou banku pro obnovu a rozvoj. Iniciativa JASPERS má za cíl pomoc národním a regionálním orgánům států, jež vyhovují kritériím cíle konvergence pro přípravu velkých infrastrukturních projektů. Cílem programu JEREMIE je zlepšení přístupu malých podniků k financování. EHSV si přeje, aby se tyto iniciativy skutečně staly funkčními a čitelnými na místní úrovni, tak aby nový rámec činnosti dosáhl maximální účinnosti v oblasti hospodářského rozvoje a vytváření aktivit, a tedy pracovních příležitostí na místě.

4.4.3.2 Aby mělo čerpání z fondů přímý a znatelnější dopad na podporu financování podniků, bylo by třeba vybavit je nástroji s širším účinkem, jako jsou například bankovní úvěry, uvolnění rizikového kapitálu, přístup k mikroúvěrům a zárukám pro malé podniky. To by muselo nutně vést ke znovudefinování prostředků fondů a způsobu jejich využití, jež je dnes omezeno hlavně na poskytování podpor. Po vzoru programu JEREMIE, ovšem v mnohem větším měřítku by šlo o přeměnu těchto podpor na finanční produkty: jedno euro poskytnuté na zajištění půjčky rizikového kapitálu by tak umožnilo financovat pět až deset eur investic jednoho MSP, a zabezpečilo tak násobný efekt zásahů evropských fondů. Doporučení EHSV týkající se této základní problematiky jsou dále rozvinuty v 5. kapitole tohoto stanoviska.

4.4.3.3 Také je nutné připomenout, že rychlé a účinné dokončení jednotného evropského finančního trhu spolu s účinnou politikou konkurenceschopnosti a upevněním hospodářské a měnové unie by umožnilo zásadním způsobem zlepšit přístup podniků všech velikostí k finančním prostředkům. Tento bod ve sdělení Komise vůbec není zdůrazněn, a to i přesto, že toto dokončení je jedním z jejích hlavních úkolů, za které nese zodpovědnost.

4.5 Třetí prioritou, kterou Komise určuje politice soudržnosti, je vytváření vyššího počtu pracovních míst a zlepšení jejich kvality.

4.5.1 První podmínkou pro vytváření více pracovních míst je podpora a posílení hospodářského růstu a zjednodušení vytváření pracovních míst v tomto rámci. Předpokladem tohoto cíle je dynamičtější hospodářství, jednak v oblasti nabídky, jednak pokud jde o poptávku, které jde ruku v ruce s administrativními, fiskálními a sociálními opatřeními příznivějšími ke zmíněnému vytváření pracovních míst, opatřeními, která odpovídají situaci zejména malých podniků, nezávisle výdělečně činných osob a živnostníků a která podporují odborné znalosti. Jak již bylo výše uvedeno, mohou mít strukturální fondy v těchto oblastech pouze omezený dopad, přitom však budou moci účinně podporovat pilotní a specifické projekty a podporovat osvědčené postupy.

4.5.2 Dále bude nutné, jak zdůrazňuje Komise, rozvíjet přizpůsobivost trhu práce. Strukturální fondy musí klást zvláštní důraz na zlepšení fungování tohoto segmentu jednotného trhu. To bude vyžadovat posílení mobility včetně přenositelnosti nároku na důchod a odstranění bariér na evropském trhu práce, zejména v oblasti služeb⁽⁵⁾, kde se vytvářejí více než dvě třetiny nových pracovních míst, s ohledem na sociální podmínky stanovené v zákonech a kolektivních smlouvách.

4.5.3 Důraz je dále Komisí vhodně kladen na požadavky zlepšení úrovně přípravy na zaměstnání. EHSV však velmi znepokojuje v prosinci roku 2005 naplánované snížení rozpočtu na celoživotní vzdělávání o polovinu, které navrhla Komise. EHSV požaduje jeho přehodnocení na úroveň, která by byla v souladu s cíli Lisabonské strategie. V této oblasti se budou nadále požadovat nové dovednosti, s větší mírou zodpovědnosti a požadavkem po větší iniciativě. V tomto duchu budou muset budoucí programy umožnit větší respektování regionálních priorit. Je zásadní, aby finanční prostředky z Evropského sociálního fondu byly co nejvíce uzpůsobeny potřebám regionů a nebyly vyhrazeny pouze ke spolufinancování národních politik.

4.5.3.1 Celkově EHSV zdůrazňuje, že by mělo být učiněno vše pro to, aby byla zvýhodněna doplňkovost a účinnost nástrojů a aby došlo k mobilizaci veřejných a soukromých činitelů formou trvalého partnerství v rámci regionálních strategií opírajících se o tyto tři priority: upřednostňovat přístup všech k inovacím a k celoživotnímu vzdělávání, zlepšovat řízení a rozvoj lidských zdrojů ve všech podnicích, zvýšit podíl žen, zvýšit míru aktivity až po odchod do důchodu, lépe odpovídat na potřeby ekonomiky a lépe nastavovat politiku vzdělávání, podporovat odborné vzdělávání a učňovské školství na všech úrovních, zejména pokud jde o obory, které se potýkají s nedostatkem pracovních sil, upřednostňovat vzdělávací programy, jež skutečně vedou k začlenění stále rostoucí nezačleněné části veřejnosti do hospodářských aktivit.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu, Úř. věst. C 221 z 8.9.2005, s. 113.

4.5.3.2 Strukturální fondy by se dále měly přednostně podílet na financování vzdělávacích programů evropského rozsahu, jakými jsou například úspěšné programy Erasmus a Leonardo. Tyto programy by měly nyní přejít na vyšší rychlostní stupeň, aby dokázaly podpořit dva až třikrát více mladých Evropanů.

4.5.4 Zvláštní důraz by měl být mimo jiné kladen na stárnutí populace, které samo o sobě vyžaduje specifické přizpůsobení výše uvedených aspektů spojených s vytvářením pracovních míst a systémů sociálního zabezpečení (administrativní, fiskální a sociální podmínky, péče o dítě včetně cenově dostupného hlídání, trh práce, vzdělání a lidské zdroje).

4.6 Tyto tři priority strategických obecných zásad doplňuje požadavek po jejich působení napříč sektory, což svým způsobem vytváří čtvrtou prioritu, která v sobě odráží územní aspekt politiky soudržnosti.

4.6.1 Sdělení oceňuje podíl měst na hospodářském růstu a na vytváření pracovních míst (lepší řízení urbanizačních procesů a s nimi spjatých hospodářských, sociálních a environmentálních otázek), přičemž zároveň oceňuje hospodářskou diverzitu na venkově (zachování služeb veřejného zájmu, rozvoj sítí, podporování center rozvoje). Vzájemné působení mezi těmito požadavky a třemi prioritami strategických obecných zásad by si bývalo zasloužilo explicitnější popis.

4.6.2 Sdělení také podtrhuje potřeby tříúrovňové územní spolupráce na úrovni:

4.6.2.1 přeshraniční spolupráce, zaměřené zejména na rozvoj vzájemných výměn a na podporu ekonomické a sociální integrace,

4.6.2.2 nadnárodní spolupráce, zaměřené zejména na posílení společných aktivit strategického významu mezi státy (doprava, výzkum, sociální začleňování),

4.6.2.3 meziregionální spolupráce, zaměřené zejména na podporu šíření osvědčených ekonomických, sociálních a environmentálních postupů.

4.6.3 EHSV však lituje, že tento odkaz na potřeby evropské územní spolupráce se objevuje pouze jako doplňková či přidavná priorita hlavních směrů, místo aby byl explicitně jednou z nich.

4.7 Celkově vede rozbor těchto tří priorit strategických obecných zásad doplněných o územní rozměr k několika zásadním otázkám.

4.7.1 Zaprvé, priority strategických obecných zásad nejsou dostatečně přesné, aby mohly vytvářet skutečný „strategický“ intervenční rámec a rámec řízení politiky soudržnosti; jsou spíše odkazem na osvědčené postupy, které je třeba podporovat pomocí různých zásahů.

4.7.2 Obzvláště vazby mezi prioritami strategických obecných zásad a třemi obecnými cíli použití fondů nejsou vůbec přesně vymezené. To je hlavní nedostatek; zatímco strategické obecné zásady by měly intervence fondů vymezovat, jsou pouze jejich doplňkem. V důsledku toho pak strategické obecné zásady působí spíše jako doprovodné směrnice než jako hlavní směry, kterými by měly být.

4.7.3 Aby obecné strategické zásady skutečně byly tím, čím jsou nazývány, a lépe plnily svou roli, bude zcela nezbytné definovat jejich prioritní cíle i pro následující oblasti:

4.7.3.1 „přidaná hodnota“ evropské politiky soudržnosti v porovnání s národními a místními politikami,

4.7.3.2 „územní koncentrace“ na pólech a osách evropského rozvoje, jež umožní zajistit globální dopad přípravy,

4.7.3.3 „vymezení směrodatných rámců“ pro zásahy evropských fondů, jež by zajistilo, že strategické obecné zásady budou představovat účinný a koherentní rámec a nebudou pouze jednoduchými doprovodnými nástroji.

5. Připomínky k prostředkům politiky soudržnosti pro období 2007–2013

5.1 Komise obzvláště zdůrazňuje, jak důležitou roli pro podporu politiky soudržnosti hrají strukturální fondy (Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond) a Kohezní fond. Upřesňuje, že jejich používání v rámci výše zmíněných strategických obecných zásad musí umožňovat povzbuzení hospodářského růstu lepší využívání příležitostí na jednotném trhu, podporu silnějšího sblížení a odstraňování rozdílů mezi členskými státy, posílení regionální konkurenceschopnosti a rozvoj a zkvalitnění integrace v Evropské unii na hospodářské, sociální a kulturní úrovni.

5.2 V prvé řadě si všimneme, že Evropská unie bude konfrontována se stále více se prohlubujícím rozdílem mezi omezením rozpočtových prostředků fondů a rozsahem potřeb (rozdíly v rozvoji členských států, zpoždění s budováním infrastruktur, prodlevy s úplným zavedením jednotného trhu, nedostatky v konkurenceschopnosti a v realizaci Lisabonské strategie). Vnitřní přestavba rozpočtových priorit Společenství je nezbytná, včetně pokračování již započatých reforem společné zemědělské politiky. Ale růst prostředků strukturálních fondů bude umožněn jen v omezené míře, a to v závislosti na tom, zda a do jaké míry zůstane omezena celková výše rozpočtu Společenství. V každém případě se výše prostředků, která se odvíjí od hladiny 1,045 % HDP rozpočtu Společenství a pro politiku soudržnosti představuje podíl 0,36 % (308 miliard eur v 862miliardovém rozpočtu, přičemž rozpočet by měl být rozšířen o 4 miliardy na základě dohody ze 4. dubna, kterou však musí Parlament a Rada ještě ratifikovat), nezdá EHSV sama o sobě dostatečnou k tomu, aby umožnila Unii dosáhnout jejich cílů soudržnosti stanovených pro období 2007–2013.

5.3 Bylo by proto vhodné soustředit co možná nejvíce pozornosti:

5.3.1 na jedné straně na způsoby zásahů fondů, které by měly působit na investice silnějším pákovým efektem, což bude vyžadovat více inovací, než jich bylo doposud,

5.3.2 na druhé straně na skutečnou koncentraci zásahů fondů, jež by měla vést k větší strukturovanosti zejména na nadnárodní a přeshraniční úrovni.

5.4 V otázce způsobů zásahu fondů stojí za to zdůraznit několik poznatků:

5.4.1 Nejprve je nutné připomenout, že zásahy strukturálních fondů mohou politiku soudržnosti Unie pouze doplňovat. Nemohou být jejím jediným, či dokonce hlavním nástrojem. Měly by v podstatě vést v rámci společných obecných zásad k podpoře využívání kapitálu, který má trh k dispozici, a k provázanějšímu využívání státních a regionálních rozpočtů. Jedná se tedy především o to zajistit pákový efekt. V tomto kontextu musí strukturální nástroje Unie představovat zásadní nástroj pro evropské územní plánování a doplňovat při tom komunitární politiky a probíhající hospodářské a sociální změny.

5.4.2 Využívání fondů Unie a fondů Evropské investiční banky by proto mělo být nastaveno v závislosti na flexibilitě a inovativnějším finančním poradenství. Jak Komise neustále připouští, fondy by neměly být omezeny pouze na udělování podpor, ale měly by podporovat další nástroje, jako například poskytování půjček, zajišťování úvěrů, nástroje konvertibility a investiční a rizikový kapitál. EHSV nejen že souhlasí s těmito závěry, ale navíc požaduje, aby z nich byly vyvozeny veškeré důsledky a byla provedena skutečná reforma způsobů finančních zásahů v Unii.

5.4.2.1 EHSV zastává názor, že rozvoj takových alternativních intervenčních nástrojů na straně strukturálních fondů, úzce provázaných s Evropským investičním fondem a s Evropskou investiční bankou, by umožnil výrazně posílit dopad zásahů Společenství a lépe je skloubit s veřejnými a soukromými kapitálovými investicemi. Zvláště by vedly k tomu, že soukromá a veřejná sféra by se obě podílely na financování investic, zejména malých a středních podniků, které jsou tradičními finančními partnery chápány jako rizikové a jejichž podmínky pro získávání úvěrů se mohou v budoucnu v důsledku Basilejských dohod II ještě více ztížit. Takové nástroje by představovaly účinný prostředek pro zmírnění důsledků plynoucích z omezení evropského rozpočtu. Jedno euro podpory by bylo často lépe využito, kdyby se použilo jako záruka pro pět až deset eur půjčky. Zejména by to umožnilo zvýšit počet příjemců podpory a vyvíjet větší tlak na jejich zodpovědnost, než když se jim poskytnou nenávratné subvence.

5.4.2.2 Tyto nové intervenční prostředky by měly být zavedeny s co největším navázáním na praxi, aby se dosáhlo maximálního pákového efektu na hospodářský a sociální rozvoj. Další zdroje by mohly být uvolněny lepší koordinací zásahů strukturálních fondů a jiných finančních institucí, které jsou činné v oblasti evropského rozvoje, jako například Evropská banka pro obnovu a rozvoj. Prioritní oblastí pro intervence by měla být rozsáhlejší a aktivnější podpora partnerství veřejného a soukromého sektoru na evropské úrovni, v prostředí transparentní a otevřené obchodní soutěže, zaměřená zejména na financování rozsáhlých projektů infrastruktury, které jsou nezbytné pro globální soudržnost stejně jako pro společnou konkurenceschopnost Evropy. Jak bylo zmíněno výše (*), v každém případě by měl být výrazně přehodnocen objem rozpočtových prostředků přidělených na transevropské síť, neboť partnerství veřejného a soukromého sektoru nemohou uspět bez dostatečně pevného zajištění z veřejných fondů Společenství.

5.4.2.3 Taková reforma způsobů intervencí fondů Společenství by vyžadovala zvýšení kapacity Evropské unie pro poskytování a čerpání úvěrů. Dále by s sebou nesla kromě intenzivnější spolupráce s Evropskou investiční bankou a jinými finančními institucemi vytvoření skutečného partnerství s evropským bankovním a finančním sektorem. Současně by muselo dojít k posílení podmíněnosti podpor jak na úrovni členských států, tak na úrovni přímých příjemců. V tomto smyslu by také bylo vhodné doplnit reformu předpisů upravujících evropské fondy pro období 2007–2013, aby nové systémy finančního poradenství mohly být plně funkční. EHSV tedy požaduje, aby Evropská komise předložila nové návrhy týkající se těchto tří oblastí.

5.4.3 Je politováníhodné, že sama otázka řízení strukturálních fondů byla během posledních let velmi nejasná a byla zastíněna bilaterálními vztahy mezi administrativou Společenství a národní administrativou, aniž se objevily nějaké snahy o účinnější koordinaci, kontrolu nebo dostatečné následné vyhodnocování správného použití fondů. Evropský účetní dvůr často poukazoval na tuto neblahou situaci, avšak dílčí nápravy, které následovaly, byly příliš omezené. Obecná zásada vyšší transparentnosti koncepcí a přijetí a realizace politik Společenství se ještě nerozšířila, jak již tomu mělo být, na fungování a správu fondů. Strategické obecné zásady politiky soudržnosti by v budoucnu měly v tomto ohledu představovat pevný základ pro jasnou změnu.

5.4.4 Z důvodu inovací nezbytných pro zajištění tohoto lepšího řízení evropských podpor je nutné systematictěji sledovat, zda jsou podpory Společenství v souladu s pravidly hospodářské soutěže. Některé nedostatečně kontrolované zásahy fondů mohly pod záminkou odstraňování regionálních rozdílů v minulosti způsobit vážné a škodlivé porušení zásad spravedlivé hospodářské soutěže. Tyto dva cíle je přitom možné dokonale sladit. Podpory Unie jsou veřejné podpory přirovnatelné ke státním podporám, a musí proto podléhat stejné kontrole. Tato zásada zároveň nutně usiluje o lepší

(*) Viz odstavec 4.3.3.

vzájemné uspořádání evropských, národních a regionálních podpor. Výroční zpráva Komise o hospodářské soutěži by v budoucnu měla obsahovat kapitolu o podmínkách kontroly podpor Společenství, a to v souladu s politikou podporující hospodářskou soutěž v Unii. EHSV již toto doporučení v minulosti předložil, dosud však bohužel zůstalo bez odezvy.

5.5 Co se týká soustředění zásahů, Komise by měla bdít nad tím, aby podporovala lepší zaměření zásahů evropských fondů vzhledem k evropštějšímu rozměru územního plánování Unie, což se v současné době ani zdaleka neděje, a to nad rámec dílčích pokroků dosažených na základě modelů pro zásah Společenství.

5.5.1 Strukturální fondy se ve svých zásadách doposud v podstatě vůbec nepokoušely více se zaměřit na nadnárodní dimenzi, a to i přesto, že byl právně i hospodářsky vytvořen velký jednotný evropský vnitřní trh, rozšířen dnes na 25 členských států. Strukturální fondy byly většinou řízeny Komisí na základě národních priorit stanovených členskými státy, přičemž se přímo neodkazovalo na potřeby nové spolupráce plynoucí z odstranění fyzických, technických a fiskálních překážek výměn, přestože se dále prohloubily hospodářské a sociální rozdíly, které vyžadují posílení nadnárodních vazeb a sítí.

5.5.2 Tuto situaci by bylo vhodné napravit tím, že pro zásahy budou jasněji vymezeny priority, aby se tak zpevnil styčné body mezi členskými státy na národní, nadnárodní i přeshraniční úrovni. Vyjádření Komise k těmto otázkám by měla být přehodnocena, prohloubena a měla by být součástí samého jádra zásahových priorit fondů, a ne pouze jejich dodatečným doplňkem.

6. Připomínky k začlenění do národních a regionálních politik

6.1 Začlenění politiky soudržnosti do národních a regionálních politik představuje zásadní, Komisí neustále zdůrazňovaný úkol. Je nutné dosáhnout určitého pokroku zejména v těchto dvou směrech:

6.2 Zprv je třeba zajistit, aby se podpory Společenství využívaly efektivně k tomu, aby byly obecné zásady, rozhodnutí a závazky Společenství v jednotlivých členských státech optimálně realizovány. Zvláště se jedná o:

6.2.1 správné transpozice evropských směrnic ve stanovených lhůtách,

6.2.2 posílení administrativní spolupráce na evropské úrovni, zejména v oblasti zajištění dobrého fungování jednotného trhu,

6.2.3 zlepšení v prosazování paktu stability a hospodářského růstu, který by neměl zůstat omezen pouze na hranici pro deficity, ale měl by vytvořit cestu vedoucí ke společnému hospodářskému řízení.

6.3 Zadruhé je třeba zajistit, aby podpory Společenství přispívaly k posílení koherence národních a evropských politik,

zejména pokud jde o účinnější provádění Lisabonské strategie. Zvláště se jedná o:

6.3.1 doplňkovost k strukturálním hospodářským, sociálním a administrativním reformám,

6.3.2 zjednodušení právního rámce a rozvoj evropských přístupů k samočinným sociálním a profesním regulacím, jež si zaslouží podporu, (⁷)

6.3.3 urychlené dokončení evropského finančního prostoru, které povede k optimálnímu využití výhod plynoucích z používání společné měny euro,

6.3.4 sblížení daňových soustav způsobem, který by podpořoval investice a inovace, což by umožnilo lépe zaštitit hospodářskou soutěž v rozdílných systémech členských států.

6.4 Je nezbytné v maximální míře se vyhnout tomu, aby se na národní či regionální úrovni k rámci, který byl stanoven Evropskou unií, přidávala další doplňková kritéria, neboť se musí zachovat nezbytná elasticita pro stanovení obsahu budoucích programů. Ze stejného důvodu by bylo třeba vyhnout se zavádění postupů, jež by a priori stanovovaly přidělení prostředků na sedm let, a bylo by též třeba nezbavit se možnosti snadno přizpůsobit probíhající programy.

6.5 Konečně EHSV si přeje, aby pomoci Společenství přispěly k podpoře evropského přístupu k průmyslu, jenž by umožnil na různých úrovních (evropské, národní, regionální) koordinovat veřejné orgány a činitele organizované občanské společnosti. (⁸)

6.6 EHSV těší, že na zasedání Rady Evropské unie v prosinci roku 2005 byl vyjádřen zásadní souhlas se založením Fondu pro přizpůsobení globalizaci, jenž „bude určen na zvýraznění snahy pomoci pracujícím, kteří přišli o zaměstnání z důvodu významné restrukturalizace světových obchodních výměn, a pomoc těmto osobám doplnit si vzdělání a znovu zaměstnání najít.“ Vedoucí státní a vládní představitelé vyzvali Radu, aby vymezila kritéria pro čerpání z tohoto fondu. EHSV se domnívá, že do jejich definování by měli být zapojeni evropští meziprofesionální, či dokonce oborová sociální partneři.

7. Připomínky k zapojení socioprofesionálních činitelů do politiky soudržnosti

7.1 Zapojení socioprofesionálních činitelů do politiky soudržnosti je vysoce naléhavé. EHSV žádal o toto zapojení zejména ve svém stanovisku z roku 2003 k partnerství pro realizaci strukturálních fondů (⁹). Komise uznává tuto nutnost a zdůrazňuje, že se rozhodujícím způsobem bude účastnit na lepším přizpůsobení a provádění této politiky v praxi. Přesto však nepředkládá žádné návrhy, které by upravovaly způsoby intervencí a které by strukturální fondy začlenily do strategických obecných zásad soudržnosti.

(⁷) Zpráva Specializované sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“ k „Aktuálnímu stavu koregulace a autoregulace v rámci jednotného trhu“.

(⁸) Viz stanovisko EHSV k moderní průmyslové politice, Úř. věst. C 110, 9.5.2006.

(⁹) Úř. věst. C 10, 14.1.2004, s. 21.

7.2 EHSV proto navrhuje doplnit strategické obecné cíle politiky soudržnosti pro období 2007–2013, a to stanovením přesného rámce pro zapojení socioprofesionálních činitelů. Po vzoru ustanovení Dohody z Cotonou ve prospěch nestátních činitelů zemí Afriky, Karibiku a Pacifiku, výslovně konzultovaných a přidružených k řízení evropské pomoci, by celý tento rámec měl být součástí strategických obecných cílů a vůči členským státům by měl mít vynucovací účinek.

7.3 Tento rámec by dále měl obsahovat následující cíle:

7.3.1 zapojit sociální a profesní činitele a sociální partnery do procesu definování evropských základních obecných zásad (zejména strategického globálního dokumentu), do jejich decentralizovaného provádění na národních úrovních (zejména strategického národního referenčního rámce stanoveného členskými státy) stejně jako na úrovních regionálních a místních,

7.3.2 prohloubit tento dialog nejen v jeho hospodářských, ale i sociálních a environmentálních aspektech tak, aby se rozvíjel účinně, při zapojení všech činitelů a trvale,

7.3.3 sociální a profesní činitele přímo zapojit do zvyšování zaměstnanosti, zejména pomocí smluvního uspořádání mezi sociálními partnery; důvodem je zejména modernizace systému odborného vzdělávání a zlepšení přizpůsobivosti trhu práce,

7.3.4 podněcovat aktéry občanské společnosti, aby více využívali výhod, které přináší jednotný evropský trh, a to prostřednictvím podpory transevropských výrobních, obchodních a infrastrukturních sítí a prostřednictvím zavádění prvků samostatné a společné sociálně profesní regulace, která přispívá k dokončení jednotného trhu,

7.3.5 definovat společně se sociálními a profesními činiteli efektivní modely partnerství veřejného a soukromého sektoru, které budou ve variantách přizpůsobeny koncesím, investičním pobídkám, poskytování záruk a subdodavatelství,

7.3.6 na těchto základech vytvořit více programů partnerství veřejného a soukromého sektoru zaměřených zejména na infrastrukturu a financování malých a středních podniků na místní úrovni,

7.3.7 podněcovat sociální a profesní činitele, aby znásobili své iniciativy evropské spolupráce týkající se výzkumu a inovací technologií,

7.3.8 podporovat inovační přístupy sociálních a profesních činitelů, které přispívají k dosahování cílů udržitelného rozvoje.

7.4 Aby byl takový dialog účinný, musí být lépe organizován a strukturován, a to jak v Bruselu, tak na úrovni jednotlivých členských států a regionů. Rámec zapojení by proto měl předpokládat následující nástroje:

7.4.1 opírat dialog o efektivní využívání informací, správně převzaté úředními orgány členských států, týkajícími se strategických obecných zásad a jejich různých způsobů realizace,

7.4.2 konzultace opírat o informace související s důvody a se vznikem problematiky, což umožní zapojení socioprofesionálních činitelů do studií dopadů,

7.4.3 informovat socioprofesionální činitele o tom, co následuje po konzultacích a co navazuje na jejich návrhy,

7.4.4 připojit k oficiálním programovým či revizním dokumentům výpis podmínek, za kterých je nutné konzultovat socioprofesionální partnery,

7.4.5 podporovat v případě přeshraničních a meziregionálních programů společné konzultace a rovněž utváření přeshraničních a meziregionálních socioprofesionálních partnerství,

7.4.6 podporovat sociální dialog v těchto oblastech na přeshraniční a meziregionální úrovni, zejména upřesněním volitelného nadnárodního rámce pro kolektivní vyjednávání, jak je uvedeno v sociální agendě na období let 2005–2010.

7.5 EHSV znovu vyjadřuje svou podporu návrhu Komise věnovat 2 % z prostředků Evropského sociálního fondu na rozvoj možností a aktivit vyvíjených společně sociálními partnery.

7.6 EHSV se za jasně vyjádřené podpory Evropské rady z března 2005 dohodl na rozvoji evropské informační sítě a podpoře iniciativ činitelů občanské společnosti, které přispívají k realizaci Lisabonské strategie. Tato síť bude plně zastiťovat iniciativy těchto činitelů zaměřené na posílení účinnosti evropské politiky soudržnosti v období 2007–2013.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Účinky mezinárodních dohod o snižování skleníkových plynů na procesy průmyslových změn v Evropě

(2006/C 185/12)

Dne 10. února 2005 se Evropský hospodářský a sociální výbor rozhodl v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu vypracovat stanovisko k tématu *Účinky mezinárodních dohod o snižování skleníkových plynů na procesy průmyslových změn v Evropě*

Poradní komise pro průmyslové změny, která byla pověřena prací Výboru k tomuto tématu, přijala své stanovisko dne 30. ledna 2006. Zpravodajem byl pan Zbořil a spoluzpravodajem pan Činčera.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna 2006), Evropský hospodářský a sociální výbor přijal následující stanovisko 79 hlasy pro, 11 hlasů bylo proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod – cíle EU ve snižování emisí skleníkových plynů

1.1 Globální změna klimatu je v současnosti jedním z nejvýznamnějších témat nejen vědeckých a politických diskusí a akcí, ale i denního života společnosti. Mezinárodní aktivity zahájené na přelomu osmdesátých a počátkem devadesátých let vedly nejprve k ustavení Mezivládního panelu ke změně klimatu (IPCC) v roce 1989, následně k zahájení jednání na úrovni OSN (1990) a poté k přijetí Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC) v roce 1992. Tato úmluva (UNFCCC) vstoupila v platnost 21. března 1994.

1.2 Ke změnám klimatu docházelo již v dávné historii a poznatky o historickém klimatu jsou patrné pouze z paleoklimatologických měření a pozorování, příp. z geologických jevů a archeologických nálezů (*proxy data*), neboť kvalitní meteorologické záznamy z té doby nejsou k dispozici. Nové analýzy proxy dat pro severní polokouli naznačují, že zvýšení globální teploty ve 20. století je největší za uplynulých tisíc let.

1.3 Velká většina států a regionů, které jsou výrazněji citlivé ke klimatické změně jsou také obvykle pod tlakem dalších faktorů, jako jsou prudký růst populace, vyčerpávání přírodních zdrojů a chudoba. Politika, vyvinutá s přispěním rozvinutých zemí, s respektováním potřeb rozvojových zemí a z ní odvozená opatření mohou současně podpořit pokrok udržitelného rozvoje a rovnosti příležitostí a posílit efekty adaptačních opatření. To by mělo snížit tlak na zdroje, zlepšit management environmentálních rizik a zlepšit životní podmínky nejchudších členů společnosti. Rovněž to může vést ke snížení zranitelnosti v důsledku klimatických změn. Proto je třeba při navrhování a zavádění mezinárodních a národních rozvojových iniciativ brát zřetel na rizika klimatické změny.

1.4 Podle Třetí hodnotící zprávy (TAR), kterou v roce 2001 připravil Mezivládní panel ke změně klimatu (IPCC), se globální

průměrná teplota povrchu planety od roku 1861 zvýšila a podle analýz Světové meteorologické organizace se devět zcela nejteplejších roků vyskytlo právě v posledních deseti letech. Zcela nejteplejším rokem byl rok 1998, následovaný roky 2002, 2003, 2004 a 2001. Ve 20. století došlo k nárůstu průměrné teploty o $0,6 \pm 0,2$ °C a projekce dalšího vývoje ukazují, že bez přijetí odpovídajících opatření by teplota měla do konce 21. století vzrůst od dalších 1,4 až 5,8 °C.

1.5 Předpoklad, který má velkou podporu ve vědeckých kruzích převážně v Evropě a kterému se přikládá v politické rovině mimořádný význam, je identifikace hlavní příčiny změny klimatu jako důsledku zvyšování množství skleníkových plynů v zemské atmosféře pocházejících z lidské činnosti, zejména ze spalování fosilních paliv. Tento předpoklad je založen na spojitostech mezi dlouhodobým nárůstem koncentrací skleníkových plynů v atmosféře (zvláště oxidu uhličitého) a dlouhodobým vývojem globální teploty ve 20. století a dále na výstupech z klimatických modelů sestavených s cílem odhadnout rozsah a účinky klimatických změn v budoucnosti s ohledem na scénáře vývoje emisí skleníkových plynů a jejich koncentrací v atmosféře.

1.6 Vliv člověka na globální změnu klimatu je přes nejistoty spojené s působením aerosolů a některých přírodních faktorů (vulkanická činnost a vyzařování – *solar irradiance*) již prokazatelný. Globální klima však ovlivňují i cykly sluneční aktivity a faktory geofyzikální a proto stanovení přesné výše vlivu člověka ve vztahu ke změnám přirozeného charakteru klimatu zatím nelze a pravděpodobně ještě dlouho nebude možné. Nejistoty souvisí rovněž s reprezentativností dostupných dat a s výstupy klimatických modelů, které stále ještě nepopisují zcela přesně veškeré zpětné vazby a proto nemohou s dokonalou přesností simulovat všechny složky klimatického systému.

1.7 Při přípravě projekcí atmosférických koncentrací skleníkových plynů a aerosolů a následně projekcí vývoje budoucího klimatu vycházejí klimatické modely z emisních scénářů dle Zvláštní zprávy o emisních scénářích (SRES), kterou připravil IPCC. Emisní scénáře zohledňují různé předpoklady socio-ekonomického, energetického a populačního vývoje světa do konce 21. století.

1.8 Zranitelnost společenských a přírodních systémů v důsledku klimatických extrémů je demonstrována na ztrátách na životech, škodách a ztížených životních podmínkách v důsledku sucha, povodní, vln horka, lavin a větrných bouří. Podle projekcí dalšího vývoje by četnost většiny extrémních projevů počasí měla ve 21. století vzrůst a předpokládá se i zhoršení jejich dopadů jak co do jejich rozsahu, tak i do intenzity.

1.9 Ke zlepšení schopnosti zjišťovat, přiřazovat a plně pochopit klimatické změny je nutný další výzkum, který pomůže snížit míru nejistot spojených s projekcemi budoucích klimatických změn. Zvláštní důraz je třeba klást na podporování dalšího přesnějšího měření a systematického pozorování, modelování a podrobnějších analýz zejména dopadů klimatické změny.

1.10 Politickým rozhodnutím zainteresovaných států a Evropského společenství byla hypotéza antropogenní příčiny globální změny klimatu v důsledku nárůstu obsahu skleníkových plynů v atmosféře přijata jako základ pro uplatnění principu předběžné opatrnosti a pro vypracování politiky a strategie k omezení klimatických změn snížením emisí skleníkových plynů, především oxidu uhličitého ze spalování fosilních paliv.

1.11 Praktickým důsledkem těchto politických rozhodnutí je přijetí Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu (prosinec 1997) a jeho vstup v platnost 16. února 2005.

1.12 Kjótský protokol zavazuje smluvní strany snížit emise skleníkových plynů v období 2008 – 2012 o příslušný objem podle svého závazku, uvedeného v příloze B protokolu, oproti stavu emisí v roce 1990. Členské státy EU-15 jsou povinny snížit svoje celkové emise o 8 % (tj. absolutně o 336 Mt CO₂ ekv. ročně). Nové členské země mají stanoveny přílohou B své vlastní redukční cíle. Většinou jde rovněž o závazek 8 %, v případě Maďarska a Polska o 6 %. Maďarsku, Polsku a Slovinsku stanovuje příloha B odlišný referenční rok. Protokol

rovněž nabízí možnost uplatnění flexibilních mechanismů (obchodování s emisemi, projekty Společného zavádění – Joint Implementation – v rozvinutých zemích a projekty Mechanismů čistého rozvoje – Clean Development Mechanisms – v rozvojových zemích), které mají rozvinutým zemím pomoci ke snížení emisí a splnění svého Kjótského závazku za výhodnějších ekonomických podmínek a zároveň pomoci rozvojovým zemím k transferu nových technologií.

1.13 Členské státy EU-15 se na celkových emisích EU-25 podílejí přibližně 85 % a nové členské státy 15 %. Současné emisní inventury ukazují, že k roku 2003 se podařilo v EU-15 jako smluvní straně Kjótského protokolu snížit svoje celkové emise skleníkových plynů pouze o 1,7 %, což značně snižuje reálné výhledy EU-15 na dosažení kjótského cíle do období 2008-2012. Přestože od roku 1995 vykazují emise v EU-15 nárůst o 3,6 % a v posledních pěti letech dokonce o 4,3 %, poslední projekce emisí předpokládají, že další dodatečná opatření na snižování emisí společně s využitím kjótských mechanismů mohou vést ke snížení emisí o 8,8 % do roku 2010, což je více než ukládá EU-15 kjótský cíl. Nové členské státy EU vykazují v období 1990-2003 snížení celkových emisí skleníkových plynů o 22 %, byť významné části tohoto poklesu bylo dosaženo zásluhou transformačních procesů, zejména v první polovině devadesátých let; po roce 1995 emise poklesly o 6 % a v posledních pěti letech vykazují stabilizaci.

1.14 Přestože výhled naplnění závazků Kjótského protokolu v členských státech EU 15 naznačuje, že snížení emisí do roku 2012 může představovat problém, dokument připravený pro zasedání Rady (březen 2005) obsahuje hodnoty středně- a dlouhodobých redukčních cílů pro ekonomicky vyspělé státy v řádu 15-30 % do roku 2020 a 60-80 % do roku 2050 v porovnání s rokem 1990. Co se týče dopadů takovýchto kroků, odhaduje IPCC, že růst světového HDP bude v období 1990 – 2100 zpomalen o 0,003 až 0,06 procenta ročně⁽¹⁾. Odhady Evropské komise počítají (v případě snahy o dosažení koncentrace CO₂ v atmosféře 550 ppmv) s poklesem růstu HDP EU-25 o 0,5 procenta v roce 2025 v případě snižování emisí CO₂ o 1,5 procenta ročně po roce 2012. Ovšem pouze za předpokladu zapojení všech zemí do boje proti klimatickým změnám a do systému obchodu s emisními povolenkami. V případě unilaterálního přístupu EU může být dopad na HDP EU 2 – 3x větší a to bez znatelných environmentálních výsledků⁽²⁾.

⁽¹⁾ IPCC Working Group 3 report „Climate Change 2001: Mitigation“, technical summary, s. 61.

⁽²⁾ Winning the Battle Against Global Climate Change: KOM(2005)35 ze dne 9. února 2005, s. 15.

1.15 Hlavním problémem Kjótského protokolu je skutečnost, že se jeho smluvními stranami nestaly USA, které produkuje absolutně největší množství skleníkových plynů (téměř 25 % celosvětového množství) a země s největším očekávaným růstem emisí skleníkových plynů (Indie a Čína apod., kde vzrostly emise od roku 1990 o více než 20 %) zatím nemají v kontrolním období 2008 – 2012 stanoveny žádné redukční cíle. Zatímco na počátku mezinárodních jednání v roce 1990 byl podíl rozvojových států na celosvětových emisích zhruba 35 %, v roce 2000 již činil kolem 40 % a projekce naznačují, že kolem roku 2010 bude tento podíl 50 % a v roce 2025 až 75 %. To představuje vážné ohrožení cílů celé této iniciativy. Jestliže se nepodaří politickým jednáním dosáhnout globální shody v přístupu k problému klimatických změn, pak izolované úsilí evropských zemí (EU) nemůže přinést žádoucí pozitivní efekty a může naopak způsobit vážnou nerovnováhu v hospodářském vývoji.

1.16 Přes veškeré možné výhrady k dosavadní úrovni znalostí o podstatě probíhajících klimatických změn a ke způsobu, jakým byla politika týkající se klimatických změn iniciována, vypracována a přijata, je nutno konstatovat, že mnohé aktivity směřem k omezování emisí skleníkových plynů mohou mít významný pozitivní efekt – snižování energetické náročnosti v hospodářské i soukromé sféře. K jeho dosažení je nutno hledat vhodné motivační mechanismy a především investovat do rozvoje vědy, výzkumu, vývoje nových technologií a zásadních inovací.

2. Prostředky k dosažení cílů EU ve snižování emisí skleníkových plynů

2.1 Evropská unie přijala k naplnění svých závazků z Kjótského protokolu snížení celkových emisí skleníkových plynů do období 2008 až 2012 o 8 % a k dalšímu efektivnímu omezování emisí skleníkových plynů strategický program – Evropský program ke změně klimatu a v jeho rámci pak řadu konkrétních regulačních opatření většího nebo menšího významu, z nichž jsou nejdůležitější:

2.1.1 Směrnice 2003/87/ES⁽³⁾ o vytvoření systému obchodování s povolenkami skleníkových plynů (EU-ETS) má představovat rozhodující nástroj pro splnění závazku ke snížení emisí skleníkových plynů. Tato Směrnice byla zavedena v průběhu roku 2004, kdy byly rovněž předloženy

a pro většinu zemí schváleny Národní alokační plány alokující množství povolenek k vypouštění skleníkových plynů jednotlivými zdroji a jejich provozovateli. Směrnice vstoupila v platnost efektivně 1. ledna 2005 a má umožnit provozovatelům zdrojů emisí skleníkových plynů obchodovat tak, aby optimalizovali své náklady na snižování těchto emisí.

2.1.2 Propojovací směrnice flexibilních mechanismů Kjótského protokolu a obchodování s emisními povolenkami má umožnit propojení flexibilních mechanismů JI a CDM na systém obchodování s povolenkami skleníkových plynů (EU-ETS) jako prostředek pro naplnění vlastních cílů členských zemí/podnikatelských subjektů v mezinárodní spolupráci s dalšími zeměmi, které ratifikovaly Kjótský protokol.

2.1.3 Směrnice 2001/77/ES o podpoře výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů⁽⁴⁾ je velmi důležitým nástrojem zavádění a využití obnovitelných zdrojů energie (voda, vítr, fotovoltaika, biomasa, geotermální energie) s cílem vyvážit ekonomické nevýhody počátečního období zavádění obnovitelných zdrojů energie do praktického uplatnění.

2.1.4 Směrnice 2003/30/ES o podpoře biopaliv⁽⁵⁾ zahrnující využití biopaliv v palivech pro motorová vozidla vytvářející zvýhodněné podmínky pro omezování spotřeby fosilních kapalných paliv ve prospěch růstu podílu motorových paliv z obnovitelných zdrojů.

2.1.5 Směrnice 2004/8/ES o podpoře společné výroby tepla a elektrické energie⁽⁶⁾ s cílem napomoci vyššímu energetickému využití fosilních paliv kogenerační technikou.

2.1.6 Směrnice 2003/96/ES o zdanění energetických produktů a elektřiny⁽⁷⁾ zavádějící na území EU tzv. uhlíkovou daň, resp. vytvářející rámec pro ekologickou daňovou reformu a pro internalizaci externalit.

2.1.7 Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o látkách obsahujících fluór a vyvolávajících skleníkový efekt (HFCs, PFCs a SF₆)⁽⁸⁾ – schválení se očekává během letošního roku.

2.1.8 Opatření zavádějící hodnocení tepelně technických parametrů staveb a jejich zlepšování a některé další regulační technické prostředky.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 283/33, 27.10.2001.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 123/42, 17.5.2003.

⁽⁶⁾ Úř. věst. L 52/50, 21.2.2004.

⁽⁷⁾ Úř. věst. 283/51, 31.10.2003

⁽⁸⁾ KOM(2003) 492 v konečném znění.

⁽³⁾ Úř. věst. 275/32, 25.10.2003.

2.2 Zatímco regulační rámec vytvářený směrnicemi o obnovitelných zdrojích energie, kogeneraci, zdanění energetických produktů a podpoře biopaliv upravují tržní podmínky pro snazší a efektivnější snižování spotřeby fosilních paliv a v zásadě i pro rovné podmínky pro podnikatele ve stejných oborech, uplatnění směrnice o obchodování s povolenkami emisí skleníkových plynů vyvolává řadu rozporných reakcí, zvláště pokud se týká přípravy a schvalovacího procesu národních alokačních plánů na jednotlivé zdroje. Toto schéma postrádá právě atributy vytváření rovných podmínek pro účastníky systému obchodování jak na národní úrovni mezi jednotlivými výrobními obory, tak na úrovni mezinárodní mezi jednotlivými členskými státy.

2.3 V případě uplatnění směrnice o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů lze konstatovat, že tržní působení tohoto nástroje je mnohem přehlednější. Dává předem jasná pravidla, za jakých podmínek bude odkup energie do distribučních sítí na národní úrovni probíhat. Dá se předpokládat, že tyto podmínky budou přirozeně mezi jednotlivými státy rozdílné, což lze vnímat rovněž jako narušení rovných podmínek hospodářské soutěže, nicméně, je však věcí každé členské země, jaké má priority a možnosti a podle toho si může nastavit zvýhodnění výkupních cen elektřiny z jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů.

2.4 Poněkud v pozadí za regulačními prostředky lze hledat podpůrné prostředky, především v uplatnění vědy a výzkumu v 6. rámcovém programu⁽⁹⁾, v němž jsou na vědu a výzkum související se změnou klimatu alokovány prostředky ve výši 2 120 mil. EUR na období let 2003-2006. Prostředky jsou určeny do oblastí „udržitelných energetických systémů“, „udržitelné povrchové dopravy“ a do oblasti „globální změny ekosystémů“. V návrhu 7. rámcového programu⁽¹⁰⁾ na období 2007 – 2013 jsou mezi priority zařazena témata vodíku a palivových článků, výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů a kapalných motorových biopaliv, ale i čistých technologií uhlí a sekvestrace, energetických úspor a hospodárného využití v kapitole Energie se zdroji v celkové výši 2 931 mil. EUR a dále témata výzkumu klimatických změn a možností omezování zranitelnosti a rizik v kapitole Životní prostředí a klimatické změny se zdroji v celkové výši 2 535 mil. EUR.

2.5 Mezi oblastí, v nichž lze dosáhnout podstatnějších úspor emisí skleníkových plynů, patří zejména rozšíření využívání biomasy, kvalitnější péče o lesní porosty a jejich obnovu a rozšiřování zalesňování neobdělávané zemědělské půdy ve vhodných oblastech. Úspor emisí lze rovněž dosáhnout

podporou aktivit směřujících k využívání geologické sekvestrace a k podpoře bezpečného využívání jaderné energie.

2.6 Zatímco některé země se rozhodly od jaderné energie ustoupit nebo se jí od začátku vzdát, hraje v jiných zemích jaderná energie velkou roli při výrobě energie. Na vývoji jaderné fúze se pracuje, odhaduje se však, že bude trvat nejméně padesát let, než bude tento postup ekonomicky realizovatelný. V důsledku toho zůstává podpora bezpečnosti jaderného štěpení, recyklace vyhořelého jaderného paliva a řešení problémů konečného ukládání i nadále výzvou. Řada zemí považuje podporu a zachování jaderné energie za adekvátní nástroj pro snížení emisí skleníkových plynů. Jiné země mají k takovému přístupu z důvodu rizik spojených s jadernou energií rezervovaný postoj.

2.7 Poměrně malá pozornost je věnována velmi důležité problematice snižování zranitelnosti Evropského teritoria jako celku a specificky jednotlivých členských zemí v důsledku možných klimatických změn. Tato velmi významná oblast si zaslouží mnohem větší pozornost a vložené finanční prostředky mají největší efektivitu.

3. Vlivy uplatnění Kjótského protokolu a opatření politiky omezování klimatických změn na průmyslové změny

3.1 Vlivy uplatnění Kjótského protokolu a odpovídajících politik a opatření je možno rozdělit do dvou skupin: (i) vlivy vyvolávající strukturální změny průmyslových odvětví (včetně možné delokalizace některých výrobců až sektorů) a (ii) vlivy působící primárně na zvyšování efektivity využití energie a vyvolávající vnitřní změny v jednotlivých odvětvích, zvláště v odvětvích s vysokou energetickou náročností. Pro dosažení úspěchu bez zbytečných ztrát je nutno volit takové prostředky, které poskytují rovnováhu regulace a pozitivní tržní motivace. V opačném případě hrozí nebezpečí, že úspěch politiky klimatických změn bude mimo reálné možnosti.

3.2 Strukturální změny mohou vyplynout z použití nástrojů, které zvýší náklady na primární (fosilní) zdroje energie a na elektrickou energii. Důvody růstu cen jsou (a) dosud jen částečně liberalizovaný trh energií a z toho plynoucí riziko monopolistického chování velkých energetických společností, které si mohou dovolit přenést zvýšené náklady na opatření k omezování změn klimatu (povolenky, výkupní ceny energií z obnovitelných zdrojů) do svých tržních cen a (b) externě uložené zvýšení cen v důsledku zdanění. Je nutno říci, že na

⁽⁹⁾ Rozhodnutí Rady 2002/835/ES ze dne 30. září 2002.

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 119 ze dne 6. dubna 2005.

částečně liberalizovaném trhu EU jsou ty národní trhy, které jsou již plně liberalizované, náchylné ke zvyšování cen energií pod záminkou boje proti klimatickým změnám, například plným přenesením ceny uhlíku. Významné zvýšení cen elektřiny a deformace struktury průmyslu lze očekávat jako důsledek následujících opatření:

3.2.1 Podpora výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů má celou řadu dopadů a přínosů a tyto vlivy se liší podle daného druhu obnovitelné energie. Relativně nejméně problematické je využití vodní energie (s ohledem na nutnost promyšlených a šetrných úprav vodních toků a s ohledem na problematičnost velkých vodních děl) U větrné energie roste škála problémů s uplatněním a systémovým zajištěním. Celou řadu omezení a administrativních úprav vyžaduje spalování biomasy tak, aby převažovaly přínosy nad náklady na využití tohoto rozmanitého obnovitelného zdroje. Zde máme na mysli především nebezpečí vykupování biomasy velkými elektrárenskými podniky jako přísady do paliva pro tepelné elektrárny a tím zvyšování její ceny do takové míry, že se stane příliš drahou pro lokální vytápění, nebo pro navazující zpracovatelský průmysl. Skutečně čisté zdroje (fotoelektrické články a geotermální energie) jsou doposud v takovém stádiu vývoje, že jejich běžné uplatnění ve větším měřítku nepřichází v úvahu. Dopadem je v každém případě vyšší výkupní cena energie z obnovitelných zdrojů stanovená arbitrárně a promítnutá do ceny elektřiny pro odběratele. Obecně je však žádoucí využívání obnovitelných zdrojů energie podporovat a hledat optimální cesty k jejich ekonomické návratnosti.

3.2.2 Vzhledem k tomu, že zdanění primárních energií neproběhlo ve všech zemích na stejné úrovni a členské země se značně liší co do vnitřních specifických podmínek, vytváří toto opatření nevyváženost, která může ovlivnit alokaci investic do rozvoje kapacit a nových technologií v energeticky náročných odvětvích a tudíž průmyslovou změnu. Tento nástroj by měl být používán jako poslední možné řešení s maximální opatrností, zvláště s ohledem na to, že zdanění primárních energií v Evropském prostoru znevýhodňuje v hospodářské soutěži ty země, kde zdanění proběhlo.

3.2.3 Zavedení Evropského systému obchodování s povolenkami emisí (EU-ETS) je spojováno s růstem cen energií (různé prameny a pro různá teritoria uvádějí rozpětí od 8 až do 40 %) a snížením konkurenceschopnosti projevujícím

se poklesem HDP v rozsahu od 0,35 % do 0,82 %. Obdobně se očekává pokles exportní výkonnosti evropské ekonomiky a zostření konkurence ze zemí s nižší cenou energie nezátíženou prostředky na omezování klimatických změn. Zavádění tohoto systému je velmi chaotické a znepráhledňuje investiční prostředí obecně, přičemž favorizuje spíše ty, kteří ve svých procesech a řídicích systémech nejsou efektivní.

3.2.4 Strukturální reakce některých průmyslových oborů (výroba železných i neželezných kovů, stavebních materiálů, chemický a papírenský průmysl apod.) jsou vedle vývoje cen energií umocňovány i v důsledku zavedení EU-ETS. Tyto obory vynaložily v uplynulém období počátkem devadesátých let velké prostředky na modernizaci a na snižování energetické náročnosti a některé se i výrazně rozvíjely v objemech výroby. EU-ETS ve skutečnosti nastavuje systém přidělování povolenek do takové pozice, že modernizované společnosti budou muset povolenky nakupovat, zatímco ti, kdo nevynaložili žádné úsilí a prostředky, dostanou ve formě povolenek a možnosti jejich prodeje „příspěvek“ na svůj rozvoj. Už hlavní obchodovací období 2008-2012 může tyto firmy přivést do neřešitelné ekonomické situace, poněvadž se v mnoha případech dostaly na technická a technologická minima emisí i energetické účinnosti a další snižování je mimo racionální možnosti.

3.2.5 V některých odvětvích (především v ocelářském průmyslu) se uvolňují skleníkové plyny jako důsledek fyzikálně-chemických procesů. Ve většině případů již tyto emise byly sníženy na technicky nejnížší hodnoty. Tyto fyzikálně-chemické emise, které již není možné dále snížit, by měly být vyjmuty z obchodování. To ovšem nezabavuje příslušná průmyslová odvětví povinnosti snižovat stávající emise v jiných výrobních oblastech (výroba energií). Kritickým faktorem je i horní hranice celkového objemu povolenek pro jednotlivé státy a jednotlivé provozovatele zdrojů. S ohledem na to, že se systém začíná teprve rozvíjet, neexistují dosud významné praktické zkušenosti s jeho funkčností a praktickými dopady. Názory na jeho účinky pokrývají spektrum od naprosté skepse po přehnaný optimizmus. Skutečností zůstává, že ani tvůrci systému nezveřejnili konkrétní hodnoty ve snížení emisí skleníkových plynů po zavedení EU-ETS v bilancích přínosů uvažovaných opatření ke snižování emisí skleníkových plynů, nicméně hospodářská sféra upřednostňuje dobrý funkční a nediskriminující systém obchodování před zdaněním energií.

3.3 Změny vyvolané ostatními nástroji lze považovat za mnohem důležitější. Nepoutají sice tolik mediální pozornosti, jako EU-ETS, zato postupně přinášejí v absolutním měřítku skutečné snižování spotřeby energií anebo snižování spotřeby fosilních paliv pro výrobu energie. Jedná se tedy o velmi žádoucí směr vývoje s konkretizovaným potenciálem snižování emisí skleníkových plynů, i když ani u něj nelze pominout některá rizika.

3.3.1 Při plném uplatnění směrnice o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů v zamýšleném rozsahu se počítá se snížením emisí skleníkových plynů v členských státech EU 15 o 100 – 125 Mt CO₂ ekv. a jedná se svým rozsahem o největší přínos ke snižování emisí skleníkových plynů. Vedle přímého efektu snížení emisí lze počítat s přínosy v rozvoji technologií a zařízení jak fyzikálních procesů výroby energie (voda, vítr, fotovoltaika), tak procesů termických při energetickém využití biomasy. Rizikem v případě využití biomasy může být ztráta některých obnovitelných surovin (zvláště dřeva) pro zpracovatelská odvětví. Proto je nutno podporu volit kvalifikovaně tak, aby k ztrátě surovinových zdrojů nemohlo docházet. Rizikem v případě větrné energie je její nestabilita a velký podíl energie z větrných zdrojů může ohrozit spolehlivost dodávek elektřiny v sítích, takže vyžaduje zálohování kapacit stabilními zdroji.

3.3.2 Směrnice o podpoře biopaliv ve své plné implementaci má přinést snížení emisí skleníkových plynů (EU 15) o 35 – 40 Mt CO₂ a současným druhotným efektem je nová příležitost pro zemědělství a zpracovatelský průmysl při zajišťování surovin a vlastních biopaliv pro motorová vozidla.

3.3.3 Směrnice o podpoře kombinované výroby tepla a elektřiny je významnou složkou systému omezování emisí skleníkových plynů s potenciálním efektem snížení emisí (EU 15) o 65 Mt CO₂ ročně a je cílena na zvýšení energetické účinnosti výroby tepla všude tam, kde dosud nebyl systém využíván (zvláště větší zdroje tepla pro vytápění lidských sídlišť apod.). Mnohé průmyslové instalace systém již dlouhodobě používají. Rizikem je většinou poměrně vysoká cena paliv oproti přírůstku získané energie a tudíž malá návratnost investice, značná investiční náročnost všude tam, kde je nutno při zavedení systému provádět retrofit základních zařízení a dále skutečnost, že tyto zdroje nejsou obvykle provozovány nepřetržitě, což zhoršuje jejich přístup do sítě. V oblasti dodávek energií se celkové možnosti úspor emisí skleníkových plynů odhadují na 250 – 285 Mt CO₂ ekv.

3.3.4 Uplatnění daňových nástrojů by mělo být velmi opatrné a měly by mít spíše pozitivní motivační efekt ve snížení daňového zatížení subjektů při omezení emisí skleníkových plynů. Otázkou je zdanění pohonných hmot v letecké dopravě. V současnosti je letecká doprava oproti jiným druhům dopravy daňově zvýhodněna, ovšem podílí se na emisích skleníkových plynů pouze cca 2 %. Případné daňové zatížení leteckých paliv musí být realizováno v globálním kontextu, kroky musí být navrženy a učiněny s ohledem na vysoce konkurenční prostředí v letecké dopravě a nemohou být jednostranné ze strany EU.

3.3.5 V oblasti spotřeby je potenciální rozsah úspor odhadnut na 215 – 260 Mt CO₂ ekv.; z toho lepší tepelné vlastnosti budov mohou přinést celkovou úsporu 35 – 45 Mt CO₂ ekv. V dopravě je potenciál úspor odhadován na 150 – 180 Mt CO₂ ekv.

3.3.6 Součástí oblasti politik je nařízení o látkách obsahujících fluór a vyvolávajících skleníkový efekt (HFCs, PFCs a SF₆) se týká poměrně malého podílu skleníkových plynů. V současné době tyto látky pokrývají přibližně 2 % celkových emisí skleníkových plynů EU a lze očekávat, že jejich podíl vzroste na 3 % v období po roce 2012. Možnosti k jejich redukci lze spatřovat zejména v omezování používání těchto látek v komerčních chladicích zařízeních, při výrobě HFC-23 a v pevných či mobilních klimatizačních jednotkách. Podle posledních odhadů IPCC se mohou náklady pohybovat v rozpětí 10÷300 US\$/t CO₂ ekv. (sektorová a regionální odlišnost). Potenciál úspor emisí je hodnocen ve výši 18 – 21 Mt CO₂ ekv.

3.3.7 Významný potenciál snížení obsahu skleníkových plynů má sekvestrace do zelené hmoty, kde lze dosáhnout 60 – 100 Mt CO₂ ekv., budou-li vytvořeny potřebné předpoklady.

3.4 Jímání a ukládání CO₂ do vhodných geologických podloží či do vytěžených hlubinných prostorů (geosekvestrace) vyžaduje jeho separaci z vhodných antropogenních zdrojů, přepravu na místo uskladnění a izolaci od atmosféry na dlouhá časová období. Snížení emisí tímto způsobem je ovlivněno množstvím jímaného CO₂, snížením celkové efektivity elektrárén a průmyslových závodů v důsledku energetické náročnosti procesů jímání, přepravy a uskladnění a podílem CO₂ udrženího v uskladnění. Současné techniky mohou podržet v uskladnění asi 90 % jímaného množství CO₂. K tomu je třeba asi o 15 – 30 % více energie (hlavně pro jímání) pro provoz těchto systémů, což vede k celkové účinnosti snižování emisí asi 85 %.

4. Závěry a doporučení

4.1 Změna klimatu je jedinečný problém, s nímž se lidstvo ve své moderní historii dosud nesetkalo. Je problémem globálním, dlouhodobým (až několik století) a znamená složité vzájemné působení klimatických, environmentálních, ekonomických, politických, institucionálních, sociálních a technologických procesů. Z toho vyplývají významné mezinárodní a mezigenerační důsledky v kontextu širších společenských cílů, jako jsou rovnost a udržitelný rozvoj. Vytvoření odezvy na klimatické změny je charakterizováno rozhodováním za významné neurčitosti a rizikem, zahrnujícím možnost nelineárních, případně nevratných změn.

4.2 Negativní projevy globálních klimatických změn souvisejí s narůstající extrémností povětrnostních jevů (např. záplavy, povodně, sesuvy půdy, sucha, větrné smrště, apod.), které vyvolávají stále se zvyšující škody na životech i majetku. Propočty nákladů a přínosů aktivit směřujících ke zmírnění dopadů se liší tím, jak je určována prosperita, jaký je rozsah a metodika analýzy a jaké výchozí předpoklady byly pro analýzy použity. Výsledkem je, že propočtené náklady a přínosy nemusí odrážet skutečné náklady a přínosy aktivit ke zmírnění klimatických změn.

4.3 Pokud nebudou vzaty při stanovování dalších politik směřovaných ke snižování emisí skleníkových plynů všechny ekonomické propočty, hrozí těm státům, které ratifikovaly Kjótský protokol nebezpečí odlivu některých průmyslových výrobců do ekonomicky vyspělých zemí, které s podpisem protokolu stále váhají, příp. do rozvojových států, pro které zatím žádné kvantitativní závazky z Kjótského protokolu nevyplynou. Výsledkem mohou být ekonomické ztráty a ztráta konkurenceschopnosti, bez žádoucího globálního snížení emisí.

4.4 Úspěšné zavedení opatření ke zmírnění klimatických změn musí překonat mnoho technických, ekonomických, politických, kulturních, sociálních, behaviorálních a institucionálních překážek bránících plnému využití technických, ekonomických a sociálních příležitostí těchto zmírňujících aktivit. Potenciál zmírňujících příležitostí a druhů překážek se liší region od regionu, sektor od sektoru a také se vyvíjejí v čase.

4.5 Účinné zavedení opatření ke zmírnění klimatických změn může být výraznější, jestliže jsou opatření politik ke změně klimatu integrována s jinými, neklimatickými cíli národních a sektorových politik a přeměně se na široké strategie přechodu k dosažení dlouhodobých sociálních a technologických změn vyžadovaných jak myšlenkou udržitelného rozvoje, tak zmírněním klimatických změn.

4.6 Koordinované aktivity zemí a sektorů mohou napomoci ke snížení nákladů opatření ke zmírnění klimatických změn, mohou řešit ohledy konkurenceschopnosti, potenciální konf-

likty s pravidly mezinárodního obchodu a úniky uhlíku. Skupina zemí, které chtějí omezit kolektivně své emise skleníkových plynů, by se měla dohodnout na uplatnění dokonale vyprojektovaných a účinných mezinárodních nástrojů.

4.7 Změna klimatu je jevem globálním, a proto bychom k ní měli takto přistupovat. Je třeba využít veškerých politických nástrojů a jednání k zahrnutí všech podstatných světových emitentů skleníkových plynů do snah o snižování globální úrovně koncentrací skleníkových plynů v atmosféře. Jejich „výběr“ by měl brát v úvahu odhadovanou úroveň celkových emisí skleníkových plynů v atmosféře po roce 2012. Skutečného pokroku nelze dosáhnout bez použití přiměřených politických i ekonomických prostředků.

4.8 Je také třeba realisticky zhodnotit odhodlání států samotné EU k realizaci daleko ambicióznějších cílů direktivního omezování emisí po roce 2012 s přihlédnutím k Lisabonské strategii a současným dosahovaným výsledkům přijatých a uplatněných opatření. V tomto smyslu vítáme náměty obsažené ve sdělení Komise „Winning the Battle against Climate Change“ a jeho doprovodných materiálech.

4.9 Přístup EU v nejbližší době by se měl zaměřit na přípravu věcné argumentace při mezinárodních jednáních o klimatických změnách. Tato jednání musí vést v budoucnosti k přijatelnému způsobu pokračování procesu snižování emisí skleníkových plynů po roce 2012 za účasti všech ekonomicky vyspělých států a hlavních producentů emisí v rychle se rozvíjejících ekonomikách a z rozvojových států obecně. Jestliže k tomu nedojde, je třeba vzít v úvahu skutečnost, že Kjótský protokol ve svojí současné podobě bude v roce 2012 pokrývat pouze přibližně ¼ celkových světových emisí skleníkových plynů. Za takové situace nemůže být ve své současné podobě účinným nástrojem k řešení problematiky globálního klimatu do budoucna a proto bude nezbytné hledat taková řešení, která by na něj plynule navazovala. Jejich součástí pak musí být i nové posouzení nástrojů na snižování emisí skleníkových plynů, včetně EU-ETS, jak z hlediska jejich skutečného dopadu na globální objem emisí skleníkových plynů, tak z hlediska jejich nákladové efektivity a administrativních zátěží. Výzkum porovnání návrhů a plánů jednotlivých skupin států na dlouhodobé snižování emisí skleníkových plynů by měl být zahájen neprodleně, aby bylo možno včas přijmout správná rozhodnutí.

4.10 Politickými prostředky je nutné dosáhnout zapojení globální komunity do řešení globálních problémů. Je třeba otevřeně připustit, že zapojení nemusí být v zájmu všech velkých emitentů a unilaterální přístup se jim vyplatí vzhledem k jejich geografickým podmínkám (USA, Čína). V případě politického neúspěchu může setrvávání vedoucí role EU na poli klimatických změn vést k oslabení schopnosti adaptace bez znatelného efektu na samotné klimatické změny.

4.11 Tyto problémy nelze řešit bez výrazného prohloubení znalostí jak o příčinách jevů, tak o možnostech omezování příslušných antropogenních vlivů. Bez dostatečných prostředků vynakládaných na vědu, a výzkum monitoring a systematické pozorování nelze zajistit požadovaný rychlejší rozvoj vědeckého poznání skutečných příčin klimatických změn.

4.12 Je nepochybné, že v mnoha ohledech je klíčovým faktorem jak hospodářského úspěchu, tak postupného snižování emisí skleníkových plynů hospodárná výroba a především hospodárné využívání energií. Za přiměřené a efektivní nástroje na straně výroby energie pokládáme růst výroby energií z obnovitelných zdrojů selektivně podle specifických podmínek jednotlivých členských zemí včetně využívání biopaliv v dopravě, racionální využití potenciálu kogenerace, zvyšování celkové účinnosti výroby elektřiny a tepla s tím, že si musíme být vědomi mezí účinnosti těchto nástrojů. Relativně bezproblémovým příspěvkem vedoucím ke snížení emisí skleníkových plynů je také využívání solárního ohřevu vody za účelem vytápění, nebo za účelem získávání teplé užitkové vody a využití tepelných čerpadel, která se v současnosti stávají již zcela rentabilní pro použití v malých rozměrech, například pro rodinné domky.

4.13 Za další účinné nástroje pokládáme dekarbonizaci výroby elektřiny a tepla s využitím všech dostupných zdrojů paliv a surovin včetně podpory výroby energie z jaderných zdrojů, fotovoltaické elektřiny a vodíkových technologií přede-

vším v oblasti výzkumu a vývoje a zvyšování bezpečnosti systémů výroby a použití. Na straně konzervace energie se jedná vedle klasického snižování energetické náročnosti průmyslových výrob také o zkvalitnění tepelně technických vlastností budov a o významný růst efektivní hromadné dopravy. Tyto nástroje budou rovněž vyžadovat značné objemy prostředků na vědu a výzkum a velké implementační úsilí, chce-li EU skutečně převzít vedoucí postavení v boji proti klimatickým změnám.

4.14 Všechna opatření musí být přijímána po provedení důkladné analýzy vazeb a dopadů, aby nepřiměřenými kroky nebyla ohrožována konkurenceschopnost a ve své podstatě akceschopnost EU jako celku a jednotlivých členských zemí. Například podpora výroby energie z biomasy nesmí mít ohrožující vliv na některá průmyslová odvětví v tom, že bude likvidovat jejich surovinovou základnu, a růst cen energií v důsledku opatření k potlačení emisí skleníkových plynů se nemůže dostat do prohibitivního pásma s významnými sociálními dopady.

4.15 Pro zajištění bezpečnosti obyvatelstva je nutno s přihlédnutím k regionálním podmínkám připravit plány na omezení zranitelnosti klimatickými změnami a podporovat rozvoj varovných a výstražných systémů v návaznosti na monitorování a systematická pozorování. Efektivní kroky v této oblasti si vyžádají hluboké strategické a ekonomické analýzy, věcné plánování a alokaci odpovídajících finančních prostředků jak na úrovni EU, tak jednotlivých členských států a regionů.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh získal nejméně čtvrtinu hlasů, byl však v rozpravě zamítnut:

Odst. 4.13

Za další účinné nástroje pokládáme dekarbonizaci výroby elektřiny a tepla s využitím ~~všech~~ jiných dostupných zdrojů paliv a surovin ~~včetně podpory výroby energie z jaderných zdrojů~~, zejména fotovoltaické elektřiny a vodíkových technologií především v oblasti výzkumu a vývoje a zvyšování bezpečnosti systémů výroby a použití.

Odůvodnění

Škrtnutí argumentace týkající se jaderné energie vyplývá z pozměňovacího návrhu k odstavci 2.6.

Hlasování

Pro: 25

Proti: 54

Zdrželo se hlasování: 12

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Právní rámec pro spotřebitelskou politiku

(2006/C 185/13)

Evropský hospodářský a sociální výbor se dne 10. února 2005 rozhodl vypracovat v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu stanovisko k tématu *Právní rámec pro spotřebitelskou politiku*.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. března 2006. Zpravodajem byl pan PEGADO LIZ.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 45 hlasy pro, 26 hlasy proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí

1.1 V každém právním společenství platí, že zamýšlená politika musí vycházet z právního základu, který stanovuje meze působnosti daného společenství a podmínky jeho činnosti. Evropská unie je právním společenstvím a musí tento požadavek splňovat.

1.2 Přiměřený, funkční a účinný právní základ musí být jasný, přesný a samostatný. Musí obsahovat cíle, základní principy a kritéria k provádění politiky, kterou zamýšlí dané právní společenství uplatňovat. Musí zahrnovat všechny oblasti politiky, pro kterou byl vytvořen.

1.3 V Evropské unii se po přijetí Maastrichtské smlouvy nový právní základ pro činnost v oblasti politiky ochrany spotřebitelů, článek 129 A, brzy ukázal nepostačujícím k tomu, aby mohl sloužit za základ rozvoje samostatné politiky v této oblasti.

1.4 Nedostatečné uplatňování tohoto právního základu během let potvrdilo, že nejde o přiměřený a účinný právní základ pro podporu skutečné politiky ochrany zájmů spotřebitelů na úrovni Společenství.

1.5 Úpravy, které přinesl nový článek č. 153 Amsterdamské smlouvy, nemohly napravit odhalené nedostatky a texty, předložené v souladu s očekávaným přijetím Evropské ústavy, na tyto otázky také nepřinesly odpověď.

1.6 Spotřebitelská politika je zřejmě jednou z politik, které jsou evropským občanům nejbližší. Může do značné míry ovlivnit jejich kladný postoj k evropskému ideálu, pokud tento ideál odpovídá jejich potřebám a snahám, čemuž vždy tak nebylo ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EHSV na to upozornil zejména ve svém stanovisku nazvaném „Spotřebitelská politika po rozšíření Evropské unie“, Úř. věst. C 221, 8.9.2005. Evropský parlament se také chystá ve své zprávě o podpoře ochrany zájmů spotřebitelů v nových členských státech tuto skutečnost uznat (zpravodaj: Henrik Dam Kristensen, PE 359.904/02-00). Uznání tohoto druhu by mimo jiné mohlo být lépe zajištěno doplňujícím rozvojem přístupů autoregulace, koregulace a alternativních způsobů urovnávání sporů.

1.7 Hlavní směry Komise v oblasti politiky ochrany spotřebitelů ⁽²⁾ bohužel potvrzují povážlivé zhoršení ochrany a podpory zájmů spotřebitelů. Tento nedostatek umocňuje potřebnost a naléhavou nutnost zvážení právního základu pro tuto oblast, obsaženého ve Smlouvě.

1.8 Toto stanovisko takovou úvahu předkládá. Vedla Evropský hospodářský a sociální výbor ke konstatování, že kromě nezbytné politické vůle dosáhnout pokroku v politice ochrany zájmů spotřebitelů ve smyslu zvýšené podpory jejího začlenění a ochrany jejích zájmů ve všech oblastech politik Společenství je rovněž nutné přistoupit k hloubkové studii o přetvoření právního rámce, aby byla posílena politika ochrany zájmů spotřebitelů.

1.9 S podporou četných příspěvků od mnoha evropských právníků, jejichž odbornost v dané věci je všeobecně uznávána, může být Evropský hospodářský a sociální výbor schopen závěrem předložit návrh na přijetí nového právního základu pro spotřebitelskou politiku. Měl by rozhodujícím způsobem přispět ke zlepšení, ke zjednodušení a snad i k redukci právních předpisů a doporučit Komisi, Radě a také členským státům, aby nezapomněli vzít návrh tohoto druhu v úvahu při další revizi textu Smlouvy.

2. Úvod – cíl stanoviska z vlastní iniciativy

2.1 Když se EHSV rozhodl schválit toto stanovisko z vlastní iniciativy, bylo jeho cílem podpořit důkladnou reflexi o tom, jaký právní základ zvolit pro spotřebitelskou politiku na evropské úrovni, tedy článek 153 Smlouvy, a to v souvislosti jak s ústavním textem, předloženým jednotlivým členským státům, tak se sekundárním právem. Měl rovněž na paměti zapojení zástupců zainteresovaných v této problematice a specialistů na právo Společenství ve spotřebitelské oblasti.

⁽²⁾ Velmi zřetelné v nové směrnici 2005/29/ES z 11.5.2005 (Úř. věst. L 149, 11.6.2005) o nekalých obchodních postupech, ve svém akčním programu v oblasti zdraví a ochrany spotřebitele (2007/2013) (KOM(2005)115 v konečném znění) a ve stažení návrhu nařízení, kterým se stanoví podpora prodeje na vnitřním trhu (KOM(2005)462 v konečném znění, 27.09.2005).

2.1.1 Vědomi si slabých stránek, které současné znění článku 153 obsahuje, souhlasila většina s názorem, že existence zmíněných slabých stránek vedla k malému praktickému využití tohoto článku jako právního základu sekundárního práva v oblasti podpory práv a zájmů spotřebitelů a také pro rozvoj spotřebitelské politiky v Evropské unii. Ta by mohla být jednoznačně zkvalitněna, kdyby se jí dostalo přiměřeného, funkčního a účinného právního základu.

2.2 Evropské instituce obecně a zejména sdružení občanské společnosti, spotřebitelská sdružení a účastníci sociálního dialogu by byli zajisté těmi prvními, kdo by ze zlepšení právního základu spotřebitelské politiky ve Smlouvě mohl těžit.

2.2.1 EHSV, jakožto fórum pro institucionální zastoupení organizované občanské společnosti, je chápán jako místo předurčené k úspěšnému splnění tohoto úkolu, v duchu interakce mezi účastníky sociálního dialogu a s podporou univerzitních odborníků v dané oblasti.

2.2.2 EHSV je toho názoru, že spotřebitelská politika je zřejmě jednou z politik, které jsou evropským občanům nejbližší. Může a měla by do značné míry ovlivnit jejich kladný postoj k evropskému ideálu, pokud tento ideál odpovídá jejich potřebám a snahám.

2.2.3 14. října 2005 uskutečnil Evropský hospodářský a sociální výbor slyšení mnoha zástupců, kteří kladně odpověděli na otazník, sestavený za tímto účelem. Názory a návrhy, které z tohoto slyšení vzešly, umožnily stanovisko lépe zakotvit. EHSV chce touto cestou poděkovat všem těm, kteří k vypracování stanoviska přispěli ⁽³⁾.

3. Otázkou je právní rámec pro spotřebitelskou politiku

3.1 Současný právní základ politiky obrany spotřebitelů je obsažen v hlavě XIV Smlouvy, nazvané „ochrana spotřebitelů“, v článku 153. Článek je tohoto znění:

1. „K podpoře zájmů spotřebitelů a zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Společenství k ochraně zdraví,

⁽³⁾ Na slyšení dne 14. října 2005 byli přítomni: pan Carlos Almaraz (UNICE), profesor Thierry Bourgoignie (Univerzita Québec, Montréal), paní Nurie Rodriguez (Svaz evropských spotřebitelských organizací), pan Denis Labatut a paní Kalliopi Spyridaki (Svaz skupin nezávislých maloobchodníků v Evropě - Union of Groups of Independent Retailers of Europe; UGAL), pan Jon-Andreas Lange (Forbrukerradet – Rada norských spotřebitelů), pan William Vidonja (Evropský výbor pojišťoven - Comité Européen des Assurances; CEA), pan Patrick von Braunmühl (Spolkový svaz spotřebitelů - Verbraucherzentrale Bundesverband; vzbv) a pan Hubert J.J. van Breemen (VNO NVW).

Kromě toho jsme získali písemné komentáře v odpovědi na dotazník, zasláný několika desítkám právníků a akademiků z celé Evropy. Vyjádření zaslali: profesor Thierry Bourgoignie (Univerzita Québec, Montréal), profesor Jean Calais-Auloy (Fakulta práva a ekonomických věd, Montpellier), pan Stephen Crampton (?), profesor Mário Frota (APDC - Associação Portuguesa de Direito do Consumo), paní Cornelia Kutterer (Svaz evropských spotřebitelských organizací - Bureau Européen des Unions de Consommateurs), pan Jon-Andreas Lange (Forbrukerradet – Rada norských spotřebitelů), paní Renée-Claude Mäder (Spotřebitelství, bydlení a životní prostředí - Consommation, Logement et Cadre de Vie; CLCV), profesor Stephen Weatherill (ÉCLG), profesor Hans Micklitz (Institut für Europäisches Wirtschafts- und Verbraucherrecht e.V. Universität Bamberg), paní Gaëlle Patetta (UFC - Que choisir), profesor Norbert Reich (Universität Bremen Fachbereich Rechtswissenschaften), organizace UNICE a také Euro Commerce.

bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.

2. Požadavky na ochranu spotřebitelů jsou zohledňovány při vytváření a provádění ostatních politik a činností Společenství.

3. Společenství přispívá k dosažení cílů uvedených v odstavci 1 prostřednictvím:

a) opatření přijatých podle článku 95 v rámci vytváření nebo fungování vnitřního trhu;

b) opatření, která podporují, doplňují a sledují politiku členských států.

4. Opatření uvedená v odst. 3 písm. b) stanoví Rada v souladu s postupem uvedeným v článku 251 a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem.

5. Opatření přijatá podle odstavce 4 nebrání členskému státu zachovávat nebo zavádět přísnější ochranná opatření. Tato opatření musí být slučitelná se Smlouvou a budou oznámena Komisi.“ ⁽⁴⁾

3.2 K tomu, aby byla ochrana spotřebitelů zařazena mezi otázky spadající do působnosti Evropské unie, jí nutně musí být věnováno zvláštní ustanovení Smlouvy, v souladu s ustanovením článku 5 téže Smlouvy, jehož konsolidované znění je toto:

„Evropský parlament, Rada, Komise, Soudní dvůr a Účetní dvůr vykonávají své pravomoci za podmínek a pro účely, které vymezují jednak ustanovení smluv o založení Evropských společenství a následných smluv a dokumentů, jež je mění či doplňují, a jednak ostatní ustanovení této smlouvy.“

3.3 Význam tohoto pravidla, podle něhož mají tedy členské státy pravomoc určit své vlastní pravomoci, je třeba zdůraznit, neboť nedostatky, nepřesnosti textu či jeho rozporuplný charakter mohou vést k prohlášení pravidel následně přijatých evropskými institucemi za neplatné, v souladu se Smlouvou.

⁽⁴⁾ Kromě citovaného článku se spotřebitelská politika zakládá na různých dalších ustanoveních Smlouvy o EU, mezi kterými je možné ihned rozeznat ustanovení, které dalo popud k výzvě členským státům v předmluvě, tedy zajistit podporu „hospodářského a sociálního pokroku svých obyvatel, v souladu se zásadou udržitelného rozvoje a v rámci vybudování vnitřního trhu“ a vytvoření „společného občanství příslušníků jejich zemí“, jakož i ustanovení článků 2 a 6 této Smlouvy a také ustanovení uvedených v článku 2; čl. 3 odst. 1 písm. t); čl. 17 odst. 2; čl. 33 odst. 1 písm. e; čl. 34 odst. 2 II; čl. 75 odst. 3 II; čl. 81 odst. 3; a čl. 87 odst. 2, písm. a) Smlouvy o ES v konsolidované verzi ve Smlouvě z Nice.

3.4 Je na místě v této fázi zmínit, jak Soudní dvůr ve svém rozhodnutí z 5. října 2000 připomněl, že každý akt přijatý na základě článku 100 A (dnes 95) musí mít za cíl zlepšení podmínek pro vytváření a fungování vnitřního trhu. Soud uvedl, že kdyby ke zvolení článku 100 A za právní základ stačilo pouhé konstatování nesrovnalostí mezi státními právními předpisy a teoretické riziko zásahu do základních svobod či narušení hospodářské soutěže, bylo by soudní přezkoumání dodržování právního základu zbaveno veškeré účinnosti.⁽⁵⁾

3.5 Požadavek na vytvoření jasného a tedy mezinárodně kontrolovatelného právního základu by se měl rovněž odrazit na úrovni politik jako nepopíratelný ústavní ukazatel nutnosti vytvořit politiku ochrany spotřebitele. Stojí za připomenutí, že Evropský jednotný akt ze dnů 17. a 28. února 1986 částečně zaplnil mezeru v Římské smlouvě vložením hlavy věnované pouze článkům 130 R až 130 T (dnes články 174 až 176). Cíle, které sleduje článek 175 a kritéria definovaná tímto textem pro činnost Společenství v oblasti životního prostředí prokazatelně přispěly k vytvoření účinného souboru norem v této oblasti.

3.5.1 Ze srovnání současného znění článků 175 a 153 Smlouvy je zřetelně vidět, že sama kvalita právního základu je určující pro další zásahy. V oblasti životního prostředí jsou cíle jasné a přesně stanoveny.

Článek 175 navíc určuje zásady, ze kterých vychází činnost Společenství v dané oblasti.

Technické parametry určené v čl. 175 odst. 3 jsou také faktory, které přispívají k racionálnímu a užitečnému uplatňování politiky v oblasti životního prostředí.

3.5.2 Jelikož má zákonodárny orgán Společenství pravomoc posoudit přiměřenost opatření, jež hodlá přijmout, je zřejmé, že kvalita právního základu je rozhodující, neboť snižuje možnosti prokazatelně mylného posouzení, zneužití pravomoci či zřejmého překročení posuzovací kompetence⁽⁶⁾.

4. Je článek 153 přijatelným právním základem pro vytvoření politiky Společenství pro evropské spotřebitele?

4.1 Tyto informace nutí ke konstatování, že současný článek 153 Smlouvy již netvoří právní základ poskytující dostatečné záruky vzhledem k cílům pro ochranu spotřebitelů.

4.2 Připomeňme, že spotřebitelské právo na evropské úrovni se následně v zásadě vyvíjelo na základě reference, kterou je článek 95 Smlouvy, a vděčí za mnohé podnětům pocházejícím z realizace vnitřního trhu. Politika ochrany spotřebitele zajistě usiluje o horizontální záběr a v dalších oddílech Smlouvy

existují výslovné odkazy na nutnost zohlednit ochranu spotřebitelů. Nicméně lze obecně říci, že článek 153 v současném znění je nedostatečný.

4.3 Bylo rovněž konstatováno, že opatření k ochraně a obraně spotřebitelů byly na základě článku 153 přijaty pouze výjimečně (dříve článek 129-A).

4.4 K této kritice, která ze spotřebitelské politiky činí doplněk pravidel upravujících rozvoj vnitřního trhu, je třeba rovněž připojit důsledky vyplývající z rozhodnutí Soudního dvora evropských společenství z 5. října 2000⁽⁷⁾, které byly zmíněny výše. Nejistota vyplývající z této judikatury může vést ke zpochybnění, a to zejména cestou řízení o předběžných otázkách, samotného právního základu některých směrnic, přijatých v oblasti ochrany spotřebitelů (záruky, domácí prodej atd.).

4.5 Navíc současný text určuje jako kritérium vysokou úroveň ochrany spotřebitelů. Vysoká úroveň ochrany spotřebitelů v podobě, jak ji určuje článek 153, nevede nutně k tomu, aby členské státy usilovaly o právní systém, který nabízí nejvíce záruk. Článek 153. odst. 5 umožňuje v podobných případech zachovat právní systémy s vyšším stupněm ochrany, pod podmínkou, že jsou slučitelné se Smlouvou.

4.5.1 Navíc určení vysoké úrovně ochrany zdaleka není snadnou záležitostí. Parametry, jež musí být zohledněny, nejsou v článku 153 vůbec uvedeny a mohou vést k několika obtížím s výkladem.

4.6 Dnes se tedy situace jeví tak, že právní základ by měl být zrevidován s ohledem na následující úvahy.

4.6.1 Politika ochrany spotřebitelů musí být součástí vlastních pravomocí Unie a nesmí být chápána jako doplněk politiky členských států. Je paradoxní považovat ochranu spotřebitelů za problematiku v působnosti členských států a tvrdit, že může přispět ke zlepšení vnitřního trhu.

4.6.2 Zdraví, bezpečnost a ekonomické zájmy spotřebitelů jsou chápány jako oblasti, do kterých musí Evropská unie vnést svůj příspěvek. Bylo by vhodné je chápat spíše jako cíle, jejichž záběr by si jistě zasloužil rozšířit. Je třeba si rovněž položit otázku, zda ekonomické zájmy spotřebitelů jsou jediným kritériem, které je třeba vzít v úvahu? Prokazatelně zde existuje více než zřejmý rozpor mezi podporou těchto zájmů a přispěním k jejich ochraně.

4.6.3 Právo na informace, právo na vzdělání a právo sdružovat se s cílem chránit tyto zájmy jsou zásadami, které by bylo vhodné uznat za základní pravidla určující politiku Unie.

4.6.4 Vzhledem k tomu, že kritéria, jež je třeba mít na paměti při určování vysoké úrovně ochrany, nejsou stanovena, měla by být zmíněna v samotné Smlouvě.

⁽⁵⁾ Soudní dvůr Evropských společenství, 5. října 2000, Spolková republika Německo vs. Parlament a Rada, případ C-376/98, Sb., I-8149, viz podrobněji odstavce 76 až 89.

⁽⁶⁾ K těmto otázkám viz Soudní dvůr Evropských společenství, 20. 10. 1977, S.A. ROQUETTE FRERES, případ 29/77, Sb. str. 1835.

⁽⁷⁾ C-376/98, Sb., 1/8498, Německo vs. Parlament a Rada.

4.6.5 Úvaha o ochraně spotřebitelů jako o samostatném právním základě bude muset zohlednit prioritu, která musí být přiznána jak obsahu, tak formě politiky Společenství. Zásada dvojí subsidiarity je samozřejmě omezením, které jak na evropské, tak na státní úrovni ochromuje veškerou politiku ochrany spotřebitelů. Dvojí subsidiarita, kterou zavádí článek 153, musí být za těchto podmínek samozřejmě odstraněna.

4.6.6 Právní základ ve Smlouvě musí také být součástí úsilí o dosažení stavu, kdy spotřebitel není pouze chráněn či bráněn, ale je skutečně aktivní. Spotřebitel je občanem, jenž při možnostech nabízených společností musí samozřejmě mít právo se vyjádřit a být slyšen.

4.6.7 Bude rovněž vhodné zjistit, zda by ustanovení Smlouvy, týkající se přístupu k Soudnímu dvoru, neměla uznat přímý přístup spotřebitelským sdružením jakožto zastupujícím skupinám, kterých se týkají právní akty přijaté Evropskou unií.

4.6.8 Dodejme, že se text ve svém současném znění zakládá na ohraničené koncepci ochrany spotřebitelů v podstatě zaměřené pouze na kladný přínos informací.

5. Cíle, zásady a kritéria pro určení právního základu pro spotřebitelskou politiku

5.1 Která obecná kritéria musí určovat kvalitu právního základu ve Smlouvě?

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že právní základ musí:

- být jasný a přesný,
- obsahovat cíle, které rámcově sleduje určená politika, vychází zásady této politiky a prováděcí kritéria,
- být samostatný.

Tyto jednotlivé charakteristiky jsou nezbytné k tomu, aby mohlo dojít k nápravě výše zmíněných problémů.

5.2 Kromě toho mohou být do perspektivy upřesnění právního základu začleněny okrajové otázky. Je třeba rovněž zvážit možnosti ve věci kvality harmonizace. Komise podporuje politiku maximální či kompletní harmonizace. Je skutečně třeba, aby zvolená úroveň ochrany byla skutečně vysoká, jinak by hrozilo, že dojde k vývoji maximální či totální harmonizace na úkor zájmů spotřebitelů.

5.3 Navrhovaný text upravuje čl. 3. odst. 1 Smlouvy jasným začleněním politiky podpory a ochrany zájmů spotřebitelů do seznamu cílů, které instituce sledují.

5.4 Navrhované znění článku 153 uvádí tři oblasti:

5.4.1 Obsahuje soupis cílů sledovaných politikou Evropské unie ve spotřebitelské oblasti. Jedná se o tradiční cíle. Je nicméně třeba zdůraznit některé jejich zvláštnosti:

- Novinkou v této problematice je podpora práva na informace, na vzdělání, na účast a práva sdružovat se s cílem

chránit a zastupovat zájmy spotřebitelů, zejména uznáním individuálních a kolektivních práv v této oblasti. Je jasným znakem, že musí být samozřejmě vytvořeny mechanismy kolektivního odvolání, ale je třeba také vytvořit způsoby, jak kolektivně zapojit spotřebitele do vypracování pravidel, která se jich týkají.

- Ochrana zdraví a bezpečnosti spotřebitelů je přirozeně tradičním tématem, které musí být potvrzeno jako jeden z cílů, které Smlouva sleduje.

- Jako zcela nový prvek se objevuje podpora právních, ekonomických, sociálních a kulturních zájmů spotřebitelů. Chápe spotřebitele jako aktivní prvek ve společnosti a ne jako pouhého uživatele výrobků a služeb. Na základě uznání podpory těchto zájmů spotřebitele mohou být vypracovány politiky, zejména politika trvalého rozvoje. V tomto duchu může být rovněž vypracována politika těsně propojující podporu zájmů spotřebitelů a ohled na životní prostředí.

5.4.2 Ve fázi, kdy formulujeme znění článku 153, je možné potvrdit některé zásady:

- preventivní činnost,
- účinná náprava,
- rozvoj trvalé spotřeby,
- zásada „platí původce rizika“,
- zásada účasti.

Dodržování těchto pěti zásad je nezbytné k úspěšnému provádění výše popsané politiky.

5.4.3 Navrhovaný text tradičně připomíná, že požadavky, jež jsou zde sice součástí samostatného základu, též nemohou být při rozvíjení dalších politik Evropské unie opomíjeny.

5.4.4 Při vypracování těchto opatření je třeba zohlednit určité parametry. Otázka vysokého stupně ochrany zohlední zejména existující socioekonomické údaje, které umožní přesně určit chování spotřebitelů při získávání a využívání výrobků a služeb uvedených na trh. Podobným způsobem musí být potvrzeno výslovné uznání kolektivního odvolání.

5.4.5 Článek 153a v navrhované podobě určuje politiku, kterou by měla Rada vést.

Jedním z diskutovaných problémů je otázka přímé působnosti směrnic. Navrhované řešení upřednostňuje jako způsob harmonizace nařízení. Činí právě probíhající diskusi o působnosti směrnic zbytečnou. Pracuje se na vytvoření pružného modelu, jak umožnit členským státům zaujmout postoj v případech, kdy mají v úmyslu zachovat či vytvořit ochranná opatření.

Toto řešení dává přednost maximální harmonizaci, podléhající nicméně hodnocení případ od případu.

5.4.6 Text článku 153 obsahuje také jednu inovaci v tom, že povyšuje spotřebitelská sdružení na úroveň příjemců, kterým jsou určena opatření přijatá podle článku 230 Smlouvy. Jinými slovy se sdružení mohou přímo odvolat k Soudu proti aktům Společenství, které neuznávají ustanovení této Smlouvy.

6. Závěr – návrh nového právního základu

S ohledem na zmíněné údaje předkládáme návrh tohoto znění:

Článek 153

1. Politika Společenství v oblasti spotřeby zajišťuje sledování těchto cílů:

- podpora práva na informace, na vzdělání, na účast a práva sdružovat se s cílem chránit a zastupovat zájmy spotřebitelů, zejména uznáním individuálních a kolektivních práv v této oblasti;
- ochrana zdraví a bezpečnosti spotřebitelů;
- podpora právních, ekonomických, sociálních a kulturních zájmů spotřebitelů.

2. Politika Společenství v oblasti ochrany spotřebitelů usiluje o nejvyšší úroveň ochrany. Je založena na těchto zásadách:

- zásada preventivní činnosti;
- zásada účinné nápravy poškození individuálních a společných práv a zájmů spotřebitelů;
- zásada „platí původce rizika“;
- zásada rozvoje spotřebitelské politiky a trvalé ochrany;
- zásada účasti spotřebitelů na vypracování a uplatňování pravidel prostřednictvím instancí zastupujících jejich zájmy.

3. Požadavky na ochranu spotřebitelů jsou zohledňovány při vytváření a provádění ostatních politik Společenství.

4. Při vytváření činnosti v oblasti ochrany spotřebitelů Společenství zohledňuje:

- vysokou úroveň ochrany, která je spotřebitelům přiznána v jednotlivých členských státech;
- dostupné socioekonomické údaje o získání a využívání výrobků a služeb dostupných na trhu;

- účinnost existujících odvolacích procesů pro případ poškození práv či zájmů spotřebitelů, zejména uznáním činností společného zájmu.

Článek 153-A

1. V souladu s postupem uvedeným v článku 251 a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem Rada stanoví opatření nutná k dosažení cílů uvedených v čl. 153 odst. 1; tato opatření jsou pravidelně revidována s cílem zaručit, že budou nadále zajišťovat vysokou úroveň ochrany spotřebitelů.

2. Harmonizační opatření prováděná podle odstavce 1 nebrání členskému státu zachovávat nebo zavádět přísnější ochranná opatření. Tato opatření musí být slučitelná se Smlouvou a budou oznámena Komisi.

3. Komise do šesti měsíců od oznámení zmíněného v odstavci 3 rozhodne o zamítnutí vnitrostátního opatření a zejména prokáže, že dané opatření znamená překážku pro fungování vnitřního trhu. Pokud v tomto období k rozhodnutí nedojde, je opatření chápáno jako přijaté, kromě situací, kdy složitost otázky vyžaduje prodloužení lhůty maximálně na jeden rok, a v takovém případě je členský stát o prodloužení uvědomen během první šestiměsíční lhůty.

4. Komise v úzké spolupráci s členskými státy zajišťuje účinné provádění opatření přijatých k podpoře práv a zájmů spotřebitelů. Členské státy jsou zejména povinny přijmout ustanovení nutná k tomu, aby mohly

- a) určit a uplatňovat sankce účinného charakteru, přiměřené a odstrašovací, v případech nedodržení opatření stanovujících povinnosti či zákazy pro ochranu spotřebitelů;
- b) dosáhnout zastavení podobných přestupků;
- c) předvídat soudní a mimosoudní zjednodušené postupy pro prevenci a nápravu poškození práv a zájmů spotřebitelů a spravedlivou náhradu utrpěných škod.

5. Sdružení spotřebitelů řádně uznaná podle vnitřního práva členských států či Evropskou komisí jsou v souladu s článkem 230 Smlouvy chápána jako příjemci, kterým jsou určena opatření přijatá k provádění tohoto článku a článku 153.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

PŘÍLOHA I

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Během diskuse byly zamítnuty následující pozměňovací návrhy, u nichž však vždy nejméně čtvrtina členů hlasovala pro:

Odstavec 1.3

Zrušit odstavec.

Odůvodnění

Odstavec 1.3. obsahuje kategorické tvrzení: „V Evropské unii se po přijetí Maastrichtské smlouvy nový právní základ pro činnost v oblasti politiky ochrany spotřebitelů, článek 129 A, brzy ukázal nepostačujícím k tomu, aby mohl sloužit za základ rozvoje samostatné politiky v této oblasti“. Tato závažná kritika není podepřena žádným důkazem.

Výsledek hlasování

Pro: 23

Proti: 39

Hlasování se zdrželo: 5

Odstavec 1.4

Zrušit odstavec.

Odůvodnění

Odstavec 1.4 obsahuje kategorické tvrzení, které říká: „Nedostatečné uplatňování tohoto právního základu během let potvrdilo, že nejde o přiměřený a účinný právní základ pro podporu skutečné politiky ochrany zájmů spotřebitelů na úrovni Společenství.“ Tato závažná kritika není podepřena žádným důkazem.

Výsledek hlasování

Pro: 23

Proti: 39

Hlasování se zdrželo: 5

Odstavec 1.5

Zrušit odstavec.

Odůvodnění

Odstavec 1.5 obsahuje kategorické tvrzení tohoto znění: „Úpravy, které přinesl nový článek č. 153 Amsterodamské smlouvy, nemohly napravit odhalené nedostatky a texty, předložené v souladu s očekávaným přijetím Evropské ústavy, na tyto otázky také nepřinesly odpověď.“ Tato závažná kritika není podepřena žádným důkazem.

Výsledek hlasování

Pro: 23

Proti: 39

Hlasování se zdrželo: 5

Odstavec 4.6.1

Zrušit celý odstavec.

Odůvodnění

Tento bod, který stanoví, aby byla spotřebitelská politika součástí pravomocí EU, by zabránil možnosti existence přísnějších pravidel pro danou oblast v členských státech.

Výsledek hlasování

Pro: 26

Proti: 35

Hlasování se zdrželo: 8

Odstavec 4.6.7

Zrušit odstavec.

Odůvodnění

Není žádoucí, aby sdružení spotřebitelů měla přímý přístup k Soudnímu dvoru. Všechna sdružení hájící zájmy by pak mohla vyžadovat tento přístup jménem svých členů. Takové právo by mohlo vyvolat nepříjemné situace (jako ve Spojených státech amerických tzv. class actions (skupinové žaloby)).

Výsledek hlasování

Pro: 30

Proti: 38

Hlasování se zdrželo: 4

Odstavec 5.4.1

Odstranit část textu:

- „Novinkou v této problematice je podpora práva na informace, na vzdělání, na účast a práva sdružovat se s cílem chránit a zastupovat zájmy spotřebitelů, zejména uznáním individuálních a kolektivních práv v této oblasti. Je jasným znakem, že ~~musí být samozřejmě vytvořeny mechanismy kolektivního odvolání, ale je třeba také vytvořit způsoby, jak kolektivně zapojit spotřebitele do vypracování pravidel, která se jich týkají.~~“

Odůvodnění

Není žádoucí, aby sdružení spotřebitelů měla přímý přístup k Soudnímu dvoru. Všechna sdružení hájící zájmy by pak mohla vyžadovat tento přístup jménem svých členů. Takové právo by mohlo vyvolat nepříjemné situace (jako ve Spojených státech amerických tzv. class actions (skupinové žaloby)).

Výsledek hlasování

Pro: 30

Proti: 40

Hlasování se zdrželo: 3

Odstavec 5.4.4

Vypustit poslední větu:

- „5.4.4 Při vypracování těchto opatření je třeba zohlednit určité parametry. Otázka vysokého stupně ochrany zohlední zejména existující socioekonomické údaje, které umožní přesně určit chování spotřebitelů při získávání a využívání výrobků a služeb uvedených na trh. ~~Podobným způsobem musí být potvrzeno výslovné uznání kolektivního odvolání.~~“

Odůvodnění

Není žádoucí, aby sdružení spotřebitelů měla přímý přístup k Soudnímu dvoru. Všechna sdružení hájící zájmy by pak mohla vyžadovat tento přístup jménem svých členů. Takové právo by mohlo vyvolat nepříjemné situace (jako ve Spojených státech amerických tzv. class actions (skupinové žaloby)).

Výsledek hlasování

Pro: 27

Proti: 42

Hlasování se zdrželo: 4

Odstavec 5.4.6

Zrušit odstavec.

Odůvodnění

Není žádoucí, aby sdružení spotřebitelů měla přímý přístup k Soudnímu dvoru. Všechna sdružení hájící zájmy by pak mohla vyžadovat tento přístup jménem svých členů. Takové právo by mohlo vyvolat nepříjemné situace (jako ve Spojených státech amerických tzv. class actions (skupinové žaloby)).

Výsledek hlasování

Pro: 26

Proti: 44

Hlasování se zdrželo: 2

Odstavec 6

Zrušit odstavec.

Odůvodnění

Odstavec 6 obsahuje ambiciózní návrh nového právního rámce politiky ochrany spotřebitele. Jak se ukázalo u předchozích odstavců 1.3, 1.4 a 1.5, v textu stanoviska chybí dostatečné důkazy, že tyto změny jsou nezbytné nebo potřebné. Místo iniciování rozsáhlého pozměňovacího návrhu týkajícího se současného právního rámce politiky na ochranu spotřebitele by se stanovisko mělo mnohem intenzivněji zaměřit na skutečné argumenty, proč by měl být nový právní rámec prioritou, až dojde k příští revizi znění smlouvy.

Výsledek hlasování

Pro: 23

Proti: 39

Hlasování se zdrželo: 5

Článek 153

Odstranit v bodě 4 text poslední odrážky.

~~„účinnost existujících odvolacích procesů pro případ poškození práv či zájmů spotřebitelů, zejména uznáním činností společného zájmu.“~~

Odůvodnění

Není žádoucí, aby sdružení spotřebitelů měla přímý přístup k Soudnímu dvoru. Všechna sdružení hájící zájmy by pak mohla vyžadovat tento přístup jménem svých členů. Takové právo by mohlo vyvolat nepříjemné situace (jako ve Spojených státech amerických tzv. class actions (skupinové žaloby)).

Výsledek hlasování

Pro: 27

Proti: 44

Hlasování se zdrželo: 2

Článek 153-A

Vyškrtnout čtvrtý odstavec článku 153 A, který stanovisko navrhuje začlenit do Smlouvy.

Odůvodnění

Podle tohoto znění by spotřebitelská politika byla podřízena předpisům vnitřního trhu. To není v souladu s obsahem zbývajících částí stanoviska.

Výsledek hlasování

Pro: 27

Proti: 34

Hlasování se zdrželo: 14

*PŘÍLOHA II***ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru**

Následující text obsažený ve stanovisku sekce byl zamítnut ve prospěch pozměňovacího návrhu, který shromáždění přijalo, avšak minimálně čtvrtina členů hlasovala pro původní znění.

Odstavec 6, článek 153-A

2. Harmonizační opatření budou mít prioritně podobu nařízení.

Výsledek hlasování

Pro zrušení odstavce: 31

Proti: 24

Hlasování se zdrželo: 14

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Plnění lisabonského programu Společenství: Politický rámec k posílení zpracovatelského průmyslu EU – cesta k integrovanějšímu přístupu k průmyslové politice

KOM(2005) 474 v konečném znění

(2006/C 185/14)

Dne 15. října se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výrobu a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. března 2006. Zpravodajem byl pan Ehnmark.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 38 hlasy pro, 1 hlasem proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Shrnutí stanoviska

1.1 Lisabonská strategie poskytuje širokou škálu horizontálních opatření zaměřených na vytvoření rámce, jenž by posílil konkurenceschopnost Evropy. Doposud chyběly odvětvové přístupy. Novým sdělením Evropské komise EU postupuje o krok blíže vytvoření společné evropské průmyslové politiky. Společná politika a společné priority by měly posílit konkurenceschopnost Evropy v globálním kontextu. Sdělení Komise k rámci pro integrovanou průmyslovou politiku je proto velmi vítáno.

1.2 EHSV podporuje širokou analýzu nezbytných podpůrných opatření ve 27 odvětvích zpracovatelského průmyslu, uvedenou ve sdělení. EHSV dále podporuje ustavení 14 odvětvových a meziodvětvových pracovních skupin, jejichž cílem bude navrhnout konkrétnější opatření na zvýšení konkurenceschopnosti evropského průmyslu.

1.3 Sdělení se však nedaří nepokrýt zásadní aspekty vytváření a provádění evropské průmyslové politiky. Zodpovědnost za provádění této politiky je svěřeno jiným oddělením v Komisi, národním a regionálním správním orgánům a průmyslu samotnému. Otázky „kdo dělá co“ jsou ponechány na dalším uvážení.

1.4 Sdělení zejména nezdůrazňuje nezbytné rozdělení rolí mezi EU a národní úroveň. 14 nových odvětvových pracovních skupin bude působit hlavně na úrovni EU. EHSV zdůrazňuje, že je zásadní vybudovat koordinaci s národní úrovní. To ušetří čas a průmysl si nemůže dovolit časové ztráty.

1.5 Sdělení dále neposkytuje mnoho vodítek v otázkách úlohy vlád v oblasti inovace a konkurenceschopnosti a hranic mezi zpracovatelským průmyslem a službami.

1.6 Pro budoucí práci EHSV zdůrazňuje, že je důležité úzce zapojit zainteresované strany a zejména sociální partnery. EHSV považuje za zásadní, že sociální partneři mohou uzavřít dohody o změnách a inovaci průmyslu, jak je tomu již v některých státech EU.

1.7 Ve sdělení odpovídá EU na otázku „Má evropský zpracovatelský průmysl budoucnost?“. Pokud jde o EHSV, je připraven zahrnout otázky evropské průmyslové politiky do monitorovací sítě vytvořené pro Lisabonskou strategii.

2. Úvod

2.1 Průběžné hodnocení Lisabonské strategie, jak bylo předloženo Evropské radě v březnu 2005, podalo velmi smíšený obraz toho, čeho bylo dosaženo během prvních pěti let.

2.2 Lisabonská strategie neuspěla především v oblasti hospodářského a průmyslového růstu a ve vytváření více lepších pracovních míst. V rámci globální hospodářské soutěže se Evropa potýká s problémy. Mnohá hodnocení ukazatelů týkajících se růstu a konkurenceschopnosti dávají na vedoucí pozici Spojené státy spolu se severskými zeměmi. Velké ekonomiky Evropy jsou daleko za nimi. V nedávném žebříčku Světového hospodářského fóra se Spojené království umístilo na 13. místě, Německo na 15. a Francie na 30. místě, bezprostředně před Španělskem. Na druhé straně je třeba podotknout, že co se týče hospodářského růstu vedou si některé nové členské státy EU dobře. Slovensko vykázalo v roce 2005 růst HDP ve výši 5,5 %, Polsko 5,4 %.

2.3 Nedávný průzkum růstu produktivity, který uskutečnila celosvětová obchodní organizace „The Conference Board“, naznačuje, že vedoucí evropské ekonomiky během desetiletého období dále zaostávají za USA. 15 starých členů EU v roce 2005 vykázalo růst produktivity ve výši 0,5 %, zatímco USA 1,8 % a Japonsko 1,9 %.

2.4 Jako reakci na rozhodnutí Evropské rady z března 2005 prezentovala Evropská komise v průběhu roku značné množství návrhů a sdělení, které se týkaly otázek restrukturalizace průmyslu, produktivity, konkurenceschopnosti i podpory podnikání a malých a středních podniků.

2.5 Co však v této paletě nových návrhů chybí, je úsilí zaměřit se na otázky jednotlivých průmyslových odvětví, zejména ve zpracovatelském průmyslu, a vytvořit základ pro odvětvová nebo vertikální podpůrná opatření. Svým novým sdělením „Cesta k integrovanějšímu přístupu k průmyslové politice“ začala Komise naplňovat tuto potřebu.

3. Nástin návrhu nového politického rámce

3.1 Sdělení můžeme považovat za zahájení nového procesu, který vychází z analýzy situace konkurenceschopnosti 27 odvětví zpracovatelského průmyslu.

3.2 Hlavní pozornost se věnuje tomu, co samy podniky vidí jako překážky pro inovaci, konkurenceschopnost a růst. Důraz se přitom klade na malé a střední podniky (MSP), což je logické vzhledem k tomu, že zpracovatelský průmysl v EU tvoří z velké většiny MSP, které se podílejí 58 % na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu. V rámci přípravných prací bylo konzultováno též mnoho zainteresovaných stran.

3.3 Odvětví zpracovatelského průmyslu analyzovaná ve sdělení zahrnují čtyři hlavní oblasti: potravinářský průmysl a vědy o živé přírodě, strojírenský a systémový průmysl, módní a návrhářský průmysl a surovinový průmysl a průmysl mezi-produktů. Tato analýza konkrétně pokrývá průmyslová odvětví od biotechnologií a léčiv přes strojírenství a elektrotechniku až po průmysl obranný a kosmický a zahrnuje i textilní a nábytkářský průmysl, keramiku, ocel, chemikálie a papír a celulózu.

3.4 Posouzení konkurenceschopnosti 27 odvětví používalo následující kritéria:

- zajištění otevřeného a konkurenceschopného jednotného trhu,
- znalosti, například výzkum, inovace a dovednosti,
- zlepšování právní úpravy,
- vytváření součinnosti mezi politikami konkurenceschopnosti, energetiky a životního prostředí,
- zabezpečení plné a spravedlivé účasti na světových trzích,
- napomáhání sociální a hospodářské soudržnosti.

3.5 Závěry u jednotlivých odvětví ukazují případy, kdy „je dané výzvě v oblasti politik přisuzována nejvyšší priorita mezi mnoha relevantními výzvami“, abychom citovali ze sdělení. Přes tento pokyn nejsou závěry zcela transparentní. Například v oblasti biotechnologií registrujeme potřebu většího výzkumu, nikoli však poptávku po větším počtu kvalifikovaných pracovníků. U textilního průmyslu zaznamenáváme potřebu výzkumu a většího počtu kvalifikovaných pracovníků společně s přístupem na trhy, ale nikoli potřebu čelit narušením obchodu.

3.6 Komise navrhuje zahájit 7 významných průřezových politických iniciativ s cílem čelit společným výzvám a znovu posílit součinnost. Zmíněné průřezové iniciativy jsou tyto:

- Iniciativa zaměřená na práva duševního vlastnictví a na padělání
- Skupina na vysoké úrovni pro konkurenceschopnost, energetiku a životní prostředí
- Vnější aspekty konkurenceschopnosti a přístupu na trhy
- Nový program zjednodušování právních předpisů
- Zlepšování kvalifikací pro jednotlivá odvětví
- Řízení strukturálních změn ve zpracovatelském průmyslu
- Integrovaný evropský přístup k průmyslovému výzkumu a inovacím.

3.7 Komise kromě těchto průřezových iniciativ dále navrhuje několik nových odvětvově zaměřených iniciativ. Mezi tyto iniciativy patří fórum pro léčiva, přezkum strategie pro vědy o živé přírodě a biotechnologiích v polovině období, nové skupiny na vysoké úrovni pro chemický průmysl a obranný průmysl, iniciativa týkající se evropského kosmického průmyslu, pracovní skupina pro konkurenceschopnost IKT a zahájení dialogu o politikách v oblasti strojírenství.

4. Obecné poznámky

4.1 Nové sdělení je první významnou snahou o vytvoření komplexních odvětvových iniciativ zaměřených na konkurenceschopnost a inovaci ve zpracovatelském průmyslu. Tato iniciativa je vítaná. Horizontální programy a iniciativy nestačí. Díky svému uspořádání poskytuje toto nové sdělení cenný základ pro rozhodnutí o konkrétních opatřeních. Tato iniciativa obsahuje složitou analýzu problematiky růstu a konkurenceschopnosti v mnoha průmyslových odvětvích.

4.2 Komise prezentovala návrh jako rámec pro stanovení priorit. Vůdčí záležitostí je zavést opatření zaměřená na řešení výzev globalizace.

4.3 Chybí zde však jasné propojení mezi snahami na úrovni EU a nezbytným zapojením vlád, průmyslu a zainteresovaných stran na národní a regionální úrovni. Předpokládá se, že to se uskuteční v rámci dalšího procesu, především v nových odvětvových a meziodvětvových pracovních skupinách. Existuje však zřejmé riziko, že to bude znamenat rozsáhlé plánování a omezené provádění.

4.4 Aby k tomu nedošlo, EHSV doporučuje, aby byly učiněny konkrétní kroky k zajištění nezbytné koordinace. Tím by bylo dosaženo i širšího prostoru pro aktivní účast různých zainteresovaných subjektů.

4.5 Nové sdělení, spolu s různými jinými návrhy a sděleními, představuje další krok k vytvoření evropské průmyslové politiky. Je to realistická cesta? Maje na paměti výzvy, které má evropský průmysl před sebou, EHSV dospěl k závěru, že je to pravděpodobně nejlepší cesta z hlediska podpory konkurenceschopnosti a využití specifických výhod Unie, jako jsou její vysoká úroveň znalostí a velmi rozsáhlý vnitřní trh.

4.6 Komise nadšeně zdůrazňuje, že nové sdělení má odpovídat duchu Lisabonské strategie a rozšířit celkové snahy ze strategie vyplývající. Skutečná realizace, tzn. více výzkumu nebo vzdělávání nebo právních předpisů, bude úkolem jiných oddělení v Komisi a národních a regionálních orgánů. Plánování a provádění je nutno koordinovat.

4.7 V přístupu Komise je určitá rozpolcenost. Je třeba dále posoudit vyváženost mezi horizontálními programy a novými odvětvovými snahami.

4.8 Sdělení neobsahuje zdroje na různé činnosti. Namísto toho mají nezbytné zdroje na úrovni EU přijít z programu CIT (Výbor pro inovace a transfer technologií), rámcového programu pro výzkum, strukturálních fondů a vzdělávacích programů, abychom se zmínili o těch nejdůležitějších. Koordinovat politiku včetně zdrojů bude obtížný a delikátní úkol především proto, že dostupné evropské finanční zdroje jsou v poměru k potřebám a požadavkům relativně omezené.

4.9 Zavádění pokročilých nových výrobních postupů a strojů, zejména u MSP, bude vyžadovat úvěry za výhodných podmínek. Do práce odvětvových a meziodvětvových plánovacích skupin by měly být úzce zapojeny EIB a EIF.

4.10 Ve svém novém návrhu se Komise soustřeďuje na úroveň EU, zatímco o regionálních aspektech se zmiňuje pouze okrajově. Analýza se nezabývá významem metropolitních oblastí a jejich obrovského potenciálu na podporu inovací v průmyslu a jeho konkurenceschopnosti. Toto a stejně tak i otázky týkající se regionální průmyslové politiky je třeba zvážit v rámci dalšího procesu.

4.10.1 Výbor poznamenává, že Komise neuvádí konkrétní návrhy co se týče průmyslových odvětví s obzvláště vysokým stupněm regionální koncentrace.

4.11 V reakcích ze strany průmyslu a zainteresovaných subjektů týkajících se opatření na podporu konkurenceschopnosti převládají tři témata: více výzkumu a napojení na výzkum, více vzdělávání a odborného školení, zejména v oblasti dovedností, a snadnější přístup k finanční podpoře zvláště pro soukromé podnikání a mikropodniky.

4.12 Většina odvětví zpracovatelského průmyslu analyzovaných v novém sdělení jmenuje zkvalitnění odvětvové kvalifikace jako bod, kde „je dané výzvě v oblasti politik přisuzována nejvyšší priorita“, abychom citovali ze sdělení. Otázky kvalifikace a jejího zlepšení mají zásadní význam. Navrhovaná průřezová iniciativa týkající se otázek kvalifikace, doufejme, přinese inovační návrhy.

4.13 Sdělení věnuje málo pozornosti významu vlád při poskytování rovných možností pro průmysl, a zvláště pro zpracovatelský průmysl. V průběhu práce bude jistě shromážděno množství připomínek ohledně toho, jak mohou vlády podpořit průmysl např. v oblasti vzdělávání, dopravních systémů, energetických a IKT sítí.

4.14 Sdělení se nezabývá faktem, že hranice mezi zpracovatelským průmyslem a službami je stále nejasnější. Co tento fakt znamená z hlediska lidských zdrojů, tržních přístupů a dostupnosti trhu, právní úpravy a přístupu k financím?

4.15 Ohledně přístupu k finančním prostředkům ze strany MSP lze uvést, že v široké analýze 27 odvětví je zaznamenáno pouze pět konkrétnějších požadavků, jmenovitě u léčiv, biotechnologií, zdravotnických přístrojů a strojírenství a elektrotechniky. Je dosti překvapivé, že stejný požadavek nebyl zaznamenán u surovinového průmyslu a průmyslu mezi produktů, máme-li uvést jeden příklad.

5. Směrem k evropské průmyslové politice

5.1 Nové sdělení Evropské komise je dalším krokem EU k vytvoření společného rámce pro evropskou průmyslovou politiku. To je vítáno. Společná politika a společné priority by měly zvýšit konkurenceschopnost Evropy v globálním měřítku. Zároveň musí být evropská průmyslová politika v kontextu struktur vytvořených na podporu průmyslu (vzdělávání a výzkum jsou pouze dva příklady) a na konzultaci se zaměstnanci, když zmíníme alespoň některé aspekty. Trvale udržitelná konkurenceschopnost pro Evropu není možná bez plné účasti společnosti a občanů.

5.2 Často se uvádí, že průmysl požaduje rovné možnosti s jasnými (a nebyrokratickými) systémy signalizace. Mnozí akceptují tento postoj: co nejméně byrokracie a co nejvíce podpory všeobecně. Můžeme citovat z nedávné Rady pro konkurenceschopnost: „Ministři zdůraznili, že břemeno legislativy a předpisů by nemělo mít nepříznivý účinek na konkurenceschopnost.“ Zároveň lze uvést, že administrativní závazky by neměly být chápány jako pouhé náklady, protože často nahrazují 25 různých národních právních předpisů a tak snižují provozní náklady. V nedávném sdělení Komise se uvádí, že náklady uložené právními předpisy, z nichž administrativní závazky tvoří pouze jednu složku, je nutné analyzovat v širším kontextu s ohledem na náklady a přínosy právních úprav v oblasti hospodářské, sociální a environmentální.

5.3 Globální hospodářská soutěž, se kterou je konfrontována EU i jiná seskupení států, je nelítostná. Není zde místo pro sebeuspokojení. Na druhé straně pro Evropu nemůže být růst a konkurenceschopnost nikdy samoúčelným cílem. Existence Evropské sociální vize je všeobecně uznávána a byla shrnuta v Lisabonské strategii následovně: vysoká úroveň konkurenceschopnosti založená na znalostech, vysoké ambice v oblasti sociální soudržnosti a odpovědná politika v otázkách životního prostředí. Evropská průmyslová politika je jak součástí Lisabonské strategie, tak i ambicí, která přetrvává o mnoho let déle než tato strategie. Ale bez ohledu na časové horizonty bude průmyslová politika součástí základních priorit stanovených v Lisabonské strategii.

5.3.1 Komise předložila revidovanou strategii udržitelného rozvoje, o které Rada rozhodne později v tomto roce. Rámcová průmyslová politika je v souladu s prioritami strategie udržitelného rozvoje.

5.4 Evropská průmyslová politika by se z tohoto pohledu měla soustředit na tři prioritní cíle: stanovit prioritní odvětví pro udržitelnou konkurenceschopnost, použít prioritní opatření k jejímu dosažení a urychlit sjednocení vnitřního trhu jako jednoho z klíčových kroků pro podporu vytváření rovných možností pro všechny. Na úrovni EU to znamená věnovat pečlivou pozornost tomu, čeho je možné realisticky dosáhnout prostřednictvím iniciativ na evropské úrovni. Průmyslová politika by prostřednictvím těchto cílů mohla poskytovat skutečnou přidanou hodnotu průmyslu, národním vládám a samosprávám na regionální úrovni, sociálním partnerům a organizované občanské společnosti.

5.5 Výbor vítá oznámení Komise o vytvoření pracovních skupin k několika aspektům a různým úvahám. Domnívá se však, je nutno dále upřesnit vztahy průmyslové politiky k ostatním oblastem, máme-li odstranit určité nejasnosti, jež uškodily rozvoji velkých evropských průmyslových projektů.

5.5.1 Především je nutno vyjasnit vazby mezi politikou hospodářské soutěže a průmyslovou politikou.

5.5.2 Za druhé Komise předložila akční plán modernizace práva společností, mezi jehož aspekty lze nalézt posílení práva akcionářů. Je otázkou zásadní důležitosti, aby tato modernizace nevedla k poškození průmyslových investic.

5.5.3 Bylo by vhodné zajistit koordinaci skupiny komisařů pro hospodářské záležitosti, vnitřní trh, politiku hospodářské soutěže a Lisabonské strategie, s cílem zabránit všem rizikům nedostatečné soudržnosti, jež by ohrozila důvěryhodnost a účinnost celého oživení průmyslové politiky.

5.6 Evropská průmyslová politika musí brát v úvahu významnou úlohu veřejného sektoru, který poskytuje znalosti a infrastrukturu, pokud se zmíníme jen o dvou podstatných bodech. V některých zemích existují úzké kontakty mezi průmyslem a veřejným sektorem. Jinde tomu tak naopak není. Význam veřejného sektoru pro inovace dokládá fakt, že v USA jsou výdaje veřejného sektoru na inovace dvakrát vyšší než v Evropě. I když vezmeme v úvahu, že velký podíl tvoří výdaje na vojenské účely, číslo ukazuje na význam veřejného sektoru. V evropské perspektivě by vhodným příkladem byly minulé (a částečně současné) veřejné výdaje na rozvoj nových farmaceutických produktů v některých zemích. Význam veřejného sektoru lze rovněž doložit jeho úlohou v rozšiřování zařízení IKT, zejména širokopásmových sítí.

5.7 Střednědobé hodnocení lisabonské strategie také inspirovalo sociální partnery k vytváření plánů na zajištění budoucnosti evropského zpracovatelského průmyslu. Evropská organizace zaměstnavatelů UNICE předložila rozsáhlý kritiku a návrhy týkající se lisabonské strategie. ORGALIME, zastupující strojí-

renství, elektronický a kovodělný průmysl ve 23 evropských zemích, předložil rozsáhlý plán rozvoje evropského zpracovatelského průmyslu jako součást kritiky sdělení Komise. Ze strany zaměstnanců Evropská federace kovodělníků (EMF) předložila na podzim roku 2005 akční plán s názvem „Oživení evropského zpracovatelského průmyslu“, který shrnuje řadu návrhů obsažených v jiných plánech.

5.8 Plán EMF uvádí 15 klíčových opatření rozdělených do dvou bloků. První, pod názvem *Výzkum a vývoj*, klade důraz na větší objem prostředků na výzkum a na věnování větší pozornosti sociální inovaci, ve druhém, pod názvem *Sociální rámec pro inovaci*, jsou vyjmenována další konkrétní opatření pro podporu MSP, podnikání, celoživotního učení a pro restrukturalizaci evropských trhů práce se zaměřením na sociální zabezpečení.

5.9 Tento akční plán, jako i další plány od sociálních partnerů, dokazuje stupeň konvergence v analýze výzev, kterým evropský průmysl čelí. V obecných rysech existuje shoda co se týče budoucí cesty pro Evropu. Tato paralelní určení klíčových výzev a opatření poskytuje platformu pro sociální dialog a dohody o sociálním partnerství ve prospěch inovace a konkurenceschopnosti. (viz též kapitola 6).

5.10 Lisabonská strategie je úspěšná v oblasti podpory konceptu společnosti založené na vysoké úrovni znalostí a vedoucí úlohy Evropy v oblasti kvalifikace, odborných schopností a výzkumu a vývoje. Rozhodnutí Barcelonské Evropské rady snažit se o vyčlenění 3 % HDP na výzkum je teoreticky široce chváleno a podporováno.

5.11 Stojí za povšimnutí, že Komise během svých dialogů a diskusí se zástupci průmyslu nenalezla mnoho nových nápadů a myšlenek a řešení důležité otázky, jak přenášet znalosti z vysokých škol do oblastí průmyslu. Komise se sama vrací k těmto otázkám v některém ze svých příštích sdělení. Musí to však být především samy podniky, které přezemnou potřebnou zodpovědnost za vytvoření příslušných napojení na výzkum. Vezmeme-li v úvahu, jak pomalý je pokrok v naplňování cíle, podle kterého mají být 3 % evropského HDP věnována na výzkum a vývoj, je tento nedostatek nápadů, jak přenášet znalosti z vysokých škol do průmyslu, znepokojivý. Další příčinou obav je počet studentů vědeckých a technických oborů v EU, který ve srovnání s hlavními konkurenty Unie klesá. Podstatné pro MSP je, aby zlepšily svůj současný lidský kapitál a uvedly akademické pracovníky do výroby a inovace. 7. rámcový program by měl poskytnout podporu MSP při zavádění zdokonalených technologických výzkumných a výrobních technik.

5.12 V tomto kontextu je třeba připomenout, že i v případě, že by byla 3 % evropského HDP věnována na výzkum, zaostávala by Evropa stále za USA i Japonskem. Cíl 3 % je pouze cílem přechodným, což již uznaly i některé členské státy EU. Celosvětová hospodářská soutěž si v horizontu 15–20 let vyžaduje vyšší ambice.

5.13 Obdobně lze komentovat i hledisko potřeby větší míry zvyšování kvalifikace a celoživotního učení. Z průmyslu přichází mnoho signálů ohledně problematiky zvyšování kvalifikace, což však není možné řešit na úrovni EU. Na úrovni EU je možné určit a analyzovat charakter příslušných potřeb, ale k samotnému provádění musí dojít na národní a regionální úrovni. Potřebné zkušenosti nepochybně poskytne Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (CEDEFOP).

5.14 V tomto kontextu má význam si připomenout, že širší debata v rámci politiky vzdělávání o celoživotním učení ve skutečnosti začala již na počátku 70. let, kdy OECD vypracovala významnou analýzu této oblasti. Od té doby bylo však vyzkoušeno jen velmi málo opravdu nových přístupů, které by spojily možnosti a prostředky z oblasti průmyslu samotného, z veřejného sektoru a od samotných jednotlivců – kteří mohou vyžadovat lepší příležitosti pro zvyšování kvalifikace, které podporují jejich mobilitu na trhu práce.

5.15 Zaměřování se na přesun průmyslu do zahraničí a jeho přemístění obecně poutá velkou pozornost na potřebu zaručit pracovníkům základní práva v globálním měřítku. Dohoda ILO z roku 1998 o „Deklaraci o hlavních principech a právech v práci“ poskytla základ pro zaměstnanecké předpisy a standardy, které by měly být lépe uplatňovány v systému mezinárodního řízení. Předpisy OECD představují politické závazky vlád. Pokud má být změna považována za pozitivní, je třeba prokázat, že změna nemusí mít nulový výsledek a také že změny v podnicích, průmyslových odvětvích, regionech a na pracovních trzích je možné řídit sociálně spravedlivým způsobem.

5.15.1 V této souvislosti je třeba uznat význam evropských odborových rad. Tyto rady jsou konkrétní odpovědí na požadavky na široce použitelnou informační a konzultační strukturu v rámci přeshraničních podniků. I když na vytvoření takové struktury je potřeba určitý čas a přestože současná směrnice o odborových radách je poněkud vágní, jsou odborové rady nedílnou součástí širších snah o rozvoj evropské průmyslové politiky.

5.16 Evropská průmyslová politika může zásadně přispět k evropské konkurenceschopnosti. Předkládané sdělení Komise je jedním ze stavebních kamenů. EHSV podal výčet dalších. EHSV by navrhl, aby Komise převzala iniciativu při zahájení další debaty a jednání v rámci sociálního dialogu a dalších souvisejících fór.

6. Poznámky k odvětvovým návrhům

6.1 EHSV podporuje zvolené sledování parametrů pro analýzu 27 odvětví zpracovatelského průmyslu. I v rámci tohoto velmi ambiciózního přístupu jsou však u jednotlivých výsledků této analýzy zřejmé určité rozpory. EHSV však v každém případě podporuje příslušné snahy a závěry. EHSV

také může podpořit zvolená témata pro úvodní řadu odvětvových a průřezových pracovních skupin.

6.2 EHSV obzvláště vítá zejména plánovanou skupinu na vysoké úrovni pro konkurenceschopnost, energetiku a životní prostředí. Životní prostředí a technologie spořicí energii mohou v globálním kontextu Unii poskytnout významné výhody. Nové celosvětové vědomí o nebezpečích, která přináší klimatická změna v důsledku přílišné závislosti na fosilních palivech, by mělo silně podpořit úsilí změnit systémy výroby a spotřeby. Úkol skupiny na vysoké úrovni je nelehký. Další země, z nichž USA jsou pouze jedním příkladem, nyní také hojně investují do technologií šetrných k životnímu prostředí.

6.3 Klíčovým faktorem ve vývoji a marketingu výrobků se stává design. Designu by se měla věnovat pozornost ne v rámci jedné odvětvové pracovní skupiny, ale jako jedné z horizontálních otázek v několika těchto pracovních skupinách. V několika zemích EU zaznamenává průmyslový design celou řadu úspěchů. Na tom je třeba stavět.

6.4 Sdělení Komise se výslovně nezabývá otázkami komunikace a kontaktu s průmyslem obecně a různými skupinami zainteresovaných subjektů. Vezmeme-li však v úvahu, že podstatná část realizace bude probíhat pomocí informací a komunikace, je třeba těmto otázkám věnovat značnou pozornost. Jak jinak se velká skupina MSP dostane k důležitým informacím o společných podnicích a různých podpůrných opatřeních?

6.5 Jiným zásadním aspektem provádění programu je faktor času. Vývoj výrobku ve zpracovatelském průmyslu není pomalá záležitost, neboť to nedovoluje celosvětová hospodářská soutěž. Bude nezbytné, aby různé pracovní skupiny na úrovni EU přijaly i přísné časové rámce a tím poskytly přidanou hodnotu těm, kteří se zabývají průmyslovými rozhodnutími o investicích a rozvoji.

6.6 EHSV sdílí obavu Komise, že přesun pracovních míst z EU do zemí s nízkými náklady na pracovní sílu bude mít bolestivé následky pro místní úroveň a jednotlivá odvětví, především pro pracovníky s nízkou kvalifikací, kterým je třeba pomoci vypořádat se s důsledky restrukturalizace průmyslu. EHSV již v jiných souvislostech prosazoval, aby strukturální fondy byly více a lépe využívány na aktivní a proaktivní opatření na řešení důsledků globalizace. EHSV dále zváží nedávný návrh na vytvoření fondu pro přizpůsobování se globalizaci.

7. Potřeba širšího sociálního dialogu

7.1 V některých zemích již ambiciózní dohody sociálních partnerů o inovaci v průmyslu existují jako vyjádření společných zájmů a priorit pro další rozvoj zpracovatelského průmyslu.

7.2 Jako příklad je možno uvést, že v roce 1997 byla podepsána průmyslová dohoda mezi sociálními partnery ve Švédsku. Od té doby signatáři dohody předložili mnoho návrhů na dosažení zlepšení průmyslové konkurenceschopnosti. Signatáři se hlavně zaměřili na takové otázky jako založení konkurenceschopných průmyslových výzkumných institutů, zvýšení počtu výměn mezi průmyslovými a vzdělávacími zařízeními a instituty, podpora inovace nových a rostoucích společností a podpora středisek průmyslového rozvoje. Mnoho těchto návrhů bylo vládou přijato.

7.3 EHSV zdůrazňuje, že je absolutně nezbytné, aby se zainteresované strany, a zvláště sociální partneři, úzce zapojily do procesu inovace, konkurenceschopnosti a restrukturalizace. Tempo změn se nebude snižovat. Proaktivní přístup ke změnám na základě vzájemné důvěry se proto stává nezbytností. Úspěšné řízení průmyslových změn vyžaduje sociální dialog založený na konsolidovaném partnerství založeném na důvěře a na kultuře dialogu a charakterizovaný účinným zastoupením a stabilními strukturami. Účinné zastoupení vyžaduje též vysokou znalost aktuálních otázek a výběrů.

7.3.1 Je třeba poukázat na úsilí mnoha evropských odborových rad (viz odst. 5.13.1) posílit odpovědnosti těch, kdo jsou do jejich práce zapojeni. To je zásadní pro obě strany účastníci se dialogu. Bez vysoké úrovně znalostí a odpovědnosti nebudou moci rady fungovat jako základní součást konzultací a dialogu.

7.4 EHSV vyjadřuje naději, že sdělení Komise k integrované průmyslové politice spolu s jinými iniciativami poskytne platformu pro inspiraci pro úzké zapojení zainteresovaných stran, zejména sociálních partnerů, do procesů změn. EHSV uvedl své názory na sociální dialog a průmyslové změny ve stanovisku přijatém v září 2005 ⁽¹⁾.

7.5 V reakci na závěry Evropské rady z roku 2005 spustil EHSV interaktivní síť, která pokrývá zkušenosti s prováděním Lisabonské strategie. EHSV kladně zváží rozšíření této sítě tak, aby pokrývala i otázky týkající se zapojení zainteresovaných stran, a zejména sociálních partnerů, do vytváření budoucí podoby evropské průmyslové politiky.

8. V listopadu 2005 přijala Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI) doplňující stanovisko ke sdělení o integrovanějším přístupu k průmyslové politice. Zpravidlem byl pan Pezzini.

8.1 CCMI považovala za velice zajímavý fakt, že se Komise ve svém sdělení věnuje tématu odvětvové politiky v rámci průmyslové politiky, která se znovu dostává do středu pozornosti. Přesněji řečeno, CCMI vyjádřila své přesvědčení, že nové směry odvětvové politiky by mohly mít skutečný vliv, kdyby se k nim přistupovalo strukturovaným způsobem v rámci sociálního dialogu na místní, národní a evropské úrovni.

8.2 CCMI nicméně zdůraznila, že ve sdělení Komise chybí konkrétní iniciativy, akční plány a zejména dostatečné finanční prostředky, nezbytné pro podporu daných politik. Za tímto účelem by bylo velmi důležité zapojit EIB a EIF zejména do podnikových projektů.

8.3 CCMI rovněž zdůraznila, že Komise by měla uznat důležitost stále modernějšího veřejného sektoru.

8.4 CCMI dále vyzdvihla význam regionální průmyslové politiky, sestavené proaktivním způsobem. CCMI rovněž zdůraznila význam obchodní politiky pro úspěšnou průmyslovou politiku. Závěrem CCMI vyzdvihla důležitost základních práv pracovníků, tak jak je definují dohody Mezinárodní organizace práce (ILO). Komise by měla uznat důležitost stále modernějšího veřejného sektoru.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

Předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Úř. Věst. C 24 , 31.1.2006.

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh byl zamítnut, ale obdržel alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 7.5

Vyškrtnout druhou větu

„V reakci na závěry Evropské rady z roku 2005 spustil EHSV interaktivní síť, která pokrývá zkušenosti s prováděním Lisabonské strategie. ~~EHSV kladně zváží rozšíření této sítě tak, aby pokrývala i otázky týkající se zapojení zainteresovaných stran, a zejména sociálních partnerů, do vytváření budoucí podoby evropské průmyslové politiky.~~“

Odůvodnění

Klást důraz na specifické zapojení sociálních partnerů do vytváření budoucí podoby evropské průmyslové politiky znamená podceňovat úlohu malých a středních podniků, profesních organizací specialistů, oborových sdružení a vědeckých kruhů v provádění Lisabonské strategie.

Hlasování

pro: 11

proti: 27

zdrželo se hlasování: 1

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Pracujeme společně, pracujeme lépe: nový rámec pro otevřenou koordinaci politiky sociální ochrany a začlenění v Evropské unii

KOM(2005) 706 v konečném znění

(2006/C 185/15)

Dne 22. prosince 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Zaměstnanost, sociální věci, občanství“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. března 2006. Zpravodajem byl pan Olsson.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 20. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 31 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Stručný názor EHSV

1.1 EHSV souhlasí s předmětem sdělení. K posílení sociálního rozměru Lisabonské strategie dojde, pokud členské státy prostřednictvím nového rámce propůjčí větší politickou váhu cíli modernizace a zlepšení sociální ochrany. Sociální rozměr je nezbytný k tomu, aby bylo možné čelit výzvám vyplývajícím z globalizace a stárnutí populace. Různé cíle Lisabonské strategie, zvláště udržitelný hospodářský růst, větší počet lepších pracovních míst a větší sociální soudržnost, musí být posilovány a podporovány stejnou měrou.

1.2 Komise potřebuje zahájit dialog s členskými státy, aby zvýšila povědomí o příslušných sociálních politikách.

1.3 Ačkoli EHSV iniciativu vítá, rád by poukázal na to, že je třeba přihlížet ke konkrétním rysům všech tří jednotlivých dílčích oblastí, jejich odlišným fázím vývoje, ale i k rozdílům mezi členskými státy.

1.4 Jedním ze tří přesahujících cílů je „posílit správu, transparentnost a zapojení zainteresovaných stran do navrhování, provádění a monitorování politiky.“ Sociální partneři a jiné klíčové subjekty organizované občanské společnosti se musejí mnohem více zapojit do všech klíčových aspektů procesu.

1.5 Nový rámec a jeho cíle jsou pro členské státy dobrou příležitostí, jak zdůraznit sociální rozměr ve svých národních programech reformy při stanovování a provádění konkrétních národních priorit.

1.6 EHSV by měl v rámci probíhajících činností monitorovat nový rámec otevřené koordinace a před jarním summitem v roce 2007 podat zprávu o pokroku.

2. Stručný obsah dokumentu Komise

2.1 Komise navrhuje zjednodušenou otevřenou metodu koordinace sociální ochrany a sociálního začlenění v souladu se svými prvními plány z roku 2003. Jsou stanoveny přesahující společné cíle, které jsou doplněny konkrétními cíli pro každou z následujících tří dílčích oblastí:

- 1) odstranění chudoby a sociálního vyloučení,
- 2) přiměřené a udržitelné důchody a
- 3) přístupná a udržitelná zdravotní a dlouhodobá péče vysoké kvality.

2.2 Cílem návrhu je definice nového rámce, jenž by z otevřené metody koordinace učinil silnější a viditelnější proces, který je lépe integrován do Lisabonské strategie. Je třeba zlepšit postupy a systém práce (zapojení subjektů, správu, časový plán, podávání zpráv, hodnocení, výměnu osvědčených postupů, vzájemné učení, informace). Nový rámec se vztahuje na tříleté období (2005-2008).

2.3 Členské státy musejí do září 2006 na základě společných cílů předložit národní strategie sociální ochrany a sociálního začlenění, aby mohly být zařazeny do národních programů reformy, které by měly být hotovy 15. října 2006.

3. Obecné poznámky

3.1 Aby mohl Výbor plnit svou poradní funkci, měl být návrh zveřejněn do 22. prosince 2005. Toto zpoždění znemožnilo Výboru řádně přispět k příslušným schůzím ministrů a k jarnímu summitu v březnu 2006.

3.1.1 EHSV již konstatoval a kritizoval krátké lhůty pro konzultace u jiných důležitých otázkách, jako například u návrhu Komise k tématu integrovaných hlavních směrů pro růst a zaměstnanost⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Viz stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Rady o hlavních směrech politiky zaměstnanosti členských států (na základě článku 128 Smlouvy o ES), zpravodaj: pan Henri Malosse, Úř. věst. C 286, 17.11.2005.

Výbor zdůrazňuje, že při předkládání důležitých návrhů, které jsou součástí revidované Lisabonské strategie, musí být dodržena kvalita postupu konzultací.

3.2 V každém případě vzhledem k tomu, že se návrh opírá o tříletý cyklus, může toto stanovisko přispět k provádění a monitorování nového rámce členskými státy a Komisí.

3.3 EHSV nedávno vyjádřil svůj názor na správu Lisabonské strategie a zároveň komentoval provádění otevřené metody koordinace^(?). V roce 2003 Výbor přijal stanovisko k prvnímu návrhu Komise na zefektivnění^(?). Toto stanovisko se zabývalo úvahami Výboru o využití otevřené metody komunikace v souvislosti s důchody a zdravotní péčí^(*). EHSV v současné době rovněž připravuje stanoviska k dalším souvisejícím tématům^(?).

3.4 K naší lítosti jen několik národních programů reforem předložených v říjnu 2005 obsahovalo prvky sociální ochrany a sociálního začlenění. Příslušné zainteresované strany nyní musejí navrhnout a provádět národní strategie a programy reforem, aby tak zajistily zohlednění sociálního rozměru. Toto stanovisko by mělo být považováno za příspěvek k tomuto procesu.

3.5 EHSV souhlasí s předmětem sdělení. K posílení sociálního rozměru Lisabonské strategie dojde, pokud členské státy prostřednictvím nového rámce propůjčí větší politickou váhu cíli modernizace a zlepšení sociální ochrany. Sociální rozměr je nezbytný k tomu, aby bylo možné čelit výzvám vyplývajícím z globalizace a stárnutí populace. Různé cíle Lisabonské strategie, zvláště udržitelný hospodářský růst, větší počet lepších pracovních míst a větší sociální soudržnost, musí být posilovány a podporovány stejnou měrou.

^(?) Viz stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Směrování k evropské znalostní společnosti - příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii (průzkumné stanovisko), zpravodaj: pan Jan Olsson, spoluzpravodajové: paní Eva Belabed a pan Joost va Iersel, Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

^(?) Viz stanovisko EHSV k tématu Strengthening the social dimension of the Lisbon strategy: Streamlining open coordination in the field of social protection* (Posílení sociálního rozměru Lisabonské strategie: zefektivnění otevřené komunikace v oblasti sociální ochrany), zpravodaj: pan Wilfried Beirnaert, Úř. věst. C 32, 5.2.2004.

^(*) Stanovisko EHSV ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru k tématu Supporting national strategies for safe and sustainable pensions through an integrated approach* (Integrovaný přístup k podpoře národních strategií pro jisté a udržitelné důchody, zpravodajka: paní Giacomina Cassina, Úř. věst. C 48, 21.2.2002, s. 101.

^(?) Viz probíhající práce EHSV k tématu Social cohesion: fleshing out a European social model* (Sociální soudržnost: realizace evropského sociálního modelu), SOC 237 a k Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down the procedure for implementing Regulation (EC) No 883/2004 on the coordination of social security systems* (návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, jež stanoví postup provádění nařízení (EK) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení), SOC 197.

3.6 Vzhledem k této skutečnosti a k trvale znepokojivé sociální situaci v Evropské unii EHSV naléhá na Evropskou komisi a členské státy, aby občanům vyslaly jasné pozitivní poselství týkající se zvýšeného úsilí o zdůraznění sociálního rozměru jako třetího pilíře Lisabonské strategie.

3.7 EHSV uznává, že politiky sociální ochrany jsou převážně v pravomoci členských států. Komise však potřebuje zahájit dialog s členskými státy, aby zvýšila povědomí o příslušných sociálních politikách. EHSV naléhá na členské státy, aby převzaly politickou odpovědnost a čelily budoucím výzvám. Výbor zdůrazňuje, že dosažení evropských cílů stanovených v novém rámci bude záviset na odhodlání a schopnosti každého členského státu plnit své závazky na podporu sociálního pokroku v rámci modernizace a procesu vedoucího k finanční udržitelnosti sociální ochrany.

3.8 Je třeba plně využít nutného pozitivního vzájemného působení mezi hospodářskou politikou, strategiemi zaměstnanosti a sociální ochrany. Ambiciózní sociální politiky založené na solidaritě by měly být považovány za produktivní faktor, jenž má příznivý vliv na růst a zaměstnanost^(*). Udržitelnost sociálních politik zároveň závisí na hospodářském růstu podporovaném lepší evropskou koordinací hospodářských politik.

3.9 Ačkoli EHSV iniciativu vítá, rád by poukázal na to, že při spojení dílčích oblastí, jež jsou ve výrazně odlišných fázích vývoje, je třeba dále přihlížet ke konkrétním rysům všech tří jednotlivých dílčích oblastí, odlišným fázím vývoje, ale i k rozdílům mezi členskými státy.

Je nutné se zabývat rozdíly v kvalitě evropských nástrojů pro koordinaci národních politik. Zatímco v oblasti sociálního začlenění jsou konkrétní hlavní směry a cíle – společně s hlavními směry evropské politiky zaměstnanosti – smysluplné, v oblasti důchodů a zdraví je evropská koordinace stále do značné míry omezena na dohody o obecných kvalitativních cílech.

3.10 Při vývoji a provádění tří různých dílčích oblastí by však členské státy měly plně využít synergií účinků mezi nimi, protože se v mnoha případech překrývají. Opatření, které se učiní v jedné dílčí oblasti, může mít přímý vliv na ostatní dílčí oblasti. Pro členské státy je rovněž důležité překlenout propast mezi politickou vůlí a skutečným prováděním.

^(*) Viz Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise, o Sociální agendě, odst. 1.2, zpravodajka: paní Engelen-Kefer, Úř. věst. C 294, 25.11.2005.

4. Konkrétní poznámky

Zapojení subjektů

4.1 Jedním ze tří přesahujících cílů je „posílit správu, transparentnost a zapojení zainteresovaných stran do navrhování, provádění a monitorování politiky.“

Sociální partneři a jiné klíčové subjekty organizované občanské společnosti se zapojují stále příliš málo. Využití otevřené metody komunikace v různých odvětvích nepřineslo očekávané výsledky, neboť členské státy se neidentifikovaly s dohodnutými cíli a činnostmi. Podobně několik národních akčních plánů vykazuje nedostatky, zejména co se týče vytvoření jasných národních cílů a strategií a aktivní účasti všech příslušných subjektů. Národní plány pro oblast zaměstnanosti, sociálního začlenění a jiné byly místo toho zčásti upraveny na byrokratické zprávy o činnosti.

4.2 EHSV je přesvědčen, že větší zapojení organizované občanské společnosti do všech fází procesu zvýší kvalitu národních akčních plánů. To zajistí, že zájmy a přání občanů budou v plánech zohledněny.

4.3 Komise právem prohlašuje, že otevřená metoda koordinace může podpořit zapojení do vytváření sociální politiky. Se sociálními partnery a dalšími příslušnými zainteresovanými stranami občanské společnosti je třeba se dohodnout na konsenzu, co se týče reformy k dosažení modernizace sociální ochrany s finanční udržitelností. EHSV se vyslovuje pro rozsáhlé zapojení subjektů ve všech fázích; od utváření politiky až k provádění a hodnocení. Participační rozhodování nezproštuje volené zákonodárce jejich odpovědnosti s ohledem na podporu sociálního pokroku a vysoké úrovně sociální ochrany.

4.4 EHSV uznává, že otevřená metoda koordinace postupovala odlišně ve všech třech dílčích oblastech, na které se nový rámec vztahuje. Otevřená metoda koordinace byla v oblasti sociálního začlenění více participační než v oblasti důchodů, ale stále to nebylo postačující. Zapojení sociálních partnerů a dalších klíčových subjektů do strategie týkající se důchodů bylo velmi omezené. Navzdory naléhavé potřebě zlepšit otevřenou metodu koordinace v oblasti sociálního začlenění EHSV velmi zdůrazňuje názor Komise, co se týče potřeby většího zapojení zainteresovaných stran do zbývajících dvou dílčích oblastí.

4.5 Na rozdíl od omezeného zapojení subjektů do otevřené metody koordinace v oblasti důchodů EHSV poukázal na mnohem vyšší míru zapojení zainteresovaných stran do evropských legislativních činností, pokud jde o systém doplňkových zaměstnaneckých důchodů. Tento protiklad odhaluje potřebu

zvýšit atraktivitu a zajímavost otevřené metody koordinace pro všechny zainteresované subjekty.

4.6 EHSV navrhuje, aby Výbor pro sociální ochranu organizoval pravidelnější a rozsáhlejší setkání se zástupci sociálních partnerů a jiných příslušných organizací občanské společnosti evropské úrovně i úrovně členských států. EHSV se rovněž domnívá, že představitelé vlády ve Výboru pro sociální ochranu mají velkou odpovědnost za organizaci setkání a účast při konzultacích se sociálními partnery a dalšími příslušnými zainteresovanými stranami občanské společnosti ve vlastních zemích.

4.7 EHSV by v rámci probíhajících činností týkajících se provádění Lisabonské strategie (7) měl zapojit sociální partnery a příslušné organizace občanské společnosti, jakož i hospodářské a sociální rady, pokud existují, do monitorování nového rámce otevřené koordinace a do podávání zpráv o pokroku před jarním summitem v roce 2007. Výbor by se měl zaměřit zejména na správu a oblasti, kde se skutečné zapojení subjektů do navrhování a provádění národních priorit projevilo jako úspěšné.

4.8 Transparentnost

Aby bylo zapojení zainteresovaných stran smysluplné, musejí mít včas přístup ke klíčovým dokumentům týkajícím se otázek politiky. Transparentnost je zapotřebí také tehdy, když Komise EU a členské státy analyzují a vyhodnocují nový rámec, například při provádění vzájemných hodnocení a při určování ukazatelů.

4.9 Vzájemné učení a osvědčené postupy

Vzájemné učení je ve všech třech dílčích oblastech nesmírně důležité. Je nutné vytvářet účinné systémy pro šíření osvědčených postupů a využívání nelegislativních opatření. Výměna zkušeností a vzájemné učení musí zahrnovat všechny subjekty s rozhodovací pravomocí na všech úrovních. Vzhledem k tomu, že sociální partneři a další příslušné zainteresované strany občanské společnosti mají specifické znalosti a rozsáhlé zkušenosti se sociálními politikami, musejí být zapojeny do určování a hodnocení možností pro šíření osvědčených postupů. Horizontální otázky, jež jsou pro úspěch nového rámce klíčové, zahrnují modely participačního rozhodování a zapojení zainteresovaných stran. Další důležitou otázkou je najít cesty a metody, jak vytvořit společnost přístupnou všem. A nakonec je nezbytné sladit sociální ochranu a konkurenceschopnost, aniž by došlo k odsunutí určitých skupin mimo trh práce. V tomto ohledu EHSV odkazuje na probíhající diskuse o celoživotním přístupu k zaměstnanosti a rovnováze mezi flexibilitou a jistotou zaměstnanosti. (8)

(7) Provádění Lisabonské strategie, příspěvní následující po mandátu Evropské rady 22. a 23. března 2005.

(8) Viz probíhající činnost EHSV k tématu Flexicurity: případ Dánska, zpravodajka: paní Anita Vium, ECO 167 a stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Směrování k evropské znalostní společnosti - příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii (průzkumné stanovisko), zpravodaj: pan Jan Olsson, spoluzpravodajové: paní Eva Belabed a pan Joost va Iersel, Úř. věst. C 65, 17.3.2006.

4.10 Vzájemné hodnocení

Vzájemné hodnocení a výměna osvědčených postupů jsou užitečné nástroje, neboť jsou konkrétní a inspirují zapojené subjekty. Komise musí zajistit, aby sociální partneři a další příslušné organizace občanské společnosti byly zapojeny do vzájemného hodnocení.

4.11 Evropský program PROGRESS

Sociální partneři a další příslušné organizace občanské společnosti musejí být schopny realizovat projekty ve všech dílčích oblastech nového programu Progress. Ve svém stanovisku EHSV vyjádřil obavy v souvislosti se skrovnými finančními prostředky programu⁽⁹⁾. Po rozhodnutí Evropské rady o finančním výhledu na období let 2007–2013 naše obavy vzrostly. EHSV velmi zdůrazňuje svou dřívější výzvu vyčlenit dostatečné finanční prostředky pro všechny dílčí části programu, včetně projektů souvisejících se sociální ochranou a sociálním začleněním.

4.12 Ukazatele

Pro poskytnutí dostatečně detailního, skutečného obrazu pokroku s ohledem na cíle je nutný analytický přístup, jenž se opírá o spolehlivé a srovnatelné ukazatele vysoké kvality. K určení příslušných ukazatelů jsou zapotřebí prostředky vyčleněné pro výzkum. Je nezbytné zaručit spolehlivost sběru a vyhodnocování dat. Zatímco jsou na evropské a národní úrovni stanovovány ukazatele, EHSV opakuje svůj požadavek vyzvat zainteresované subjekty k účasti na formulaci a hodnocení ukazatelů.⁽¹⁰⁾ Měl by to učinit Výbor pro sociální ochranu i členské státy.

Je třeba rozvíjet kvalitativní ukazatele. Je důležité, aby se příslušná kritéria založená na potřebách lidí odrážela ve výběru ukazatelů, a mohla tak změřit například přístupnost sociální ochrany pro všechny, kvalitu ve vztahu k očekáváním, zapojení uživatelů i uživatelskou vstřícnost.

Je třeba propojit ukazatele používané v otevřené metodě koordinace s ukazateli v Lisabonské strategii, a tak vytvořit ucelený obraz pokroku.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu na rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Programu Společenství pro zaměstnanost a sociální solidaritu - PROGRESS, zpravodaj: pan Wolfgang Greif, Úř. věst. C 255, 14.10.2005.

⁽¹⁰⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Social Indicators* (Sociální ukazatele, stanovisko z vlastní iniciativy), zpravodajka: paní Giacomina Cassina, Úř. věst. C 221, 19.9.2002.

4.13 Zlepšení viditelnosti

EHSV při mnoha příležitostech zdůraznil, že komunikaci mezi Evropou a jejími občany má stálý nedostatek příslušných transparentních informací. Vzhledem k tomu, že nový rámec se týká otázek, jež jsou občanům blízké, EHSV zdůrazňuje význam trvalé diskuse na všech úrovních, která by se zabývala budoucími výzvami a strategickou volbou v oblastech sociální ochrany, důchodů, zdravotní péče a sociálního začlenění. V této souvislosti musí Evropská komise také zlepšit viditelnost vlastních činností. Návrhy na to, jak podpořit takovou diskusi v rámci Lisabonské strategie, lze najít v jiných stanoviscích⁽¹¹⁾.

5. Doplnující poznámky k cílům

5.1 Nový rámec a jeho cíle jsou pro členské státy dobrou příležitostí, jak zdůraznit sociální rozměr ve svých národních programech reforem při stanovování a provádění konkrétních národních priorit, jež jsou spjaty s celkovými lisabonskými cíli, a plně dodržet zásadu subsidiarity. EHSV však nabádá členské státy, aby plně využívaly obecných pokynů připravovaných Evropskou komisí⁽¹²⁾.

5.2 V rámci dílčí oblasti sociálního začlenění „odstranění chudoby a sociálního vyloučení“ členské státy v průběhu roku 2006 sestaví nové národní akční plány sociálního začlenění.

5.2.1 EHSV se domnívá, že je nutné učinit konkrétní kroky, co se týče prioritních aktivit definovaných v březnu 2005 Radou pro zaměstnanost a sociální věci. EHSV připomíná cíl EU, aby členské státy učinily rozhodující kroky k odstranění chudoby do roku 2010⁽¹³⁾. EHSV dále zdůrazňuje, že politiky pro boj proti sociálnímu vyloučení jsou důležité z hlediska potřeby čelit demografickým výzvám.

5.2.2 EHSV považuje za zvláště důležité soustředit se na následující oblasti:

- boj proti chudobě, zejména mezi dětmi a mládeží, v rozsahu rámce politiky, jež podporuje děti a rodiny (včetně neúplných rodin) a rovnost, přičemž zároveň brání šíření chudoby mezi generacemi,

⁽¹¹⁾ Viz stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Příspěvek Komise k období pro úvahu a poté: Plán D pro demokracii, dialog a diskusi, zpravodajka: paní Jillian van Turnhout, Úř. věst. C 65, 17.3.2006 a stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Směrování k evropské znalostní společnosti - příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii (průzkumné stanovisko), zpravodaj: pan Jan Olsson, zpravodajové: paní Eva Belabed a pan Joost va Iersel, CESE 1500/2005.

⁽¹²⁾ Pracovní dokument Evropské komise Guidelines for Preparing National Reports on Strategies for Social Protection and Social Inclusion* (Obecné pokyny pro přípravu národních zpráv o strategiích sociální ochrany a sociálního začlenění).

⁽¹³⁾ Evropská rada v Lisabonu, březen 2000.

- nová a lepší pracovní místa pro nejvíce znevýhodněné osoby, také „chudé pracovníky“,
- podpora rovného postavení mužů a žen,
- podpora rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- opatření proti diskriminaci,
- integrace etnických menšin,
- předcházení existenci bezdomovců a boj proti tomuto jevu,
- přístup ke zdravotnickým a sociálním službám vysoké kvality bez ohledu na příjem,
- situace chronicky nemocných osob,
- záruka minimálního příjmu, opatření ke snížení zadluženosti a k přístupu k finančním službám a mikroúvěrům.

5.3 V rámci dílčí oblasti důchodů: „přiměřené a udržitelné důchody“, národní strategie pro důchody byly předloženy v loňském roce. V roce 2006 se předpokládá už jen doladění.

5.3.1 Prioritní otázky by mohly zahrnovat:

- zajištění příjmu ve stáří, který by starším lidem umožnil důstojně žít a zabránil jejich vyloučení ze společnosti,
- důchodové systémy poskytující přiměřené plnění pro skupiny osob zaměstnaných na smlouvy „nového stylu“ a pro samostatně výdělečně činné,
- podporu jednotlivce v rámci plánování důchodu.

5.4 V rámci dílčí oblasti zdravotní a dlouhodobé péče: „přístupná udržitelná zdravotní a dlouhodobá péče vysoké kvality“, členské státy poprvé sestaví národní plány.

5.4.1 EHSV by rád zdůraznil, že pečovatelské služby vysoké kvality odpovídající přísným technickým normám by měly být přístupné pro všechny. Pro dosažení finančně udržitelné zdravotní a dlouhodobé péče jsou aktivity týkající se prevence nesmírně důležité.

5.4.2 Prioritní otázky v nových národních akčních plánech by mohly zahrnovat:

- preventivní zdravotní péči,
- zdravotní péči na pracovišti pro všechny, zejména pro boj proti duševním a fyzickým onemocněním, a tedy pro poskytnutí příležitosti prodloužit si produktivní věk,
- spolupráci mezi poskytovateli sociální a zdravotní péče,
- vztah mezi poskytovateli péče a výrobci zboží a služeb v tomto odvětví,
- služby pro osoby, jež jsou na ně odkázané,
- normy kvality,
- výcvik pro různé kategorie pracovníků v pečovatelských službách, který by udržel pracovníky v tomto odvětví a přilákal nové,
- práva pacientů,
- poskytnutí domácí péče.

V Bruselu dne 20. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o informacích o plátcích podáváných v souvislosti s převodem finančních prostředků

KOM(2005) 343 v konečném znění – 2005/0138 (COD)

(2006/C 185/16)

Dne 26. září 2005 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedeně.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 23. března 2006. Zpravodajem byl pan BURANI.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 21. dubna 2006), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 85 hlasy pro, 15 hlasy proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Účelem návrhu nařízení je provést do právních předpisů Společenství zvláštní doporučení č. VII od Finanční pracovní skupiny (FATF) vydané s cílem **zamezit teroristům a jiným zločincům** volný přístup k elektronickým převodům kapitálu a zjistit případy zneužití, když k nim dojde ⁽¹⁾. Zařazuje se mezi ostatní právní a správní předpisy zaměřené jednak na **obstavení majetku teroristů** ⁽²⁾ a jednak na předcházení praní špinavých peněz pocházejících z **nezákonné činnosti** ⁽³⁾.

1.2 Po formální stránce jsou opatření stanovená v návrhu Komise v zásadě jednoduchá, jsou však velmi obsáhlá a jejich praktické uplatňování obtížné. Návrh stanoví **povinnosti pro poskytovatele platebních služeb** – tedy pro finanční instituce, které zajišťují převody finančních prostředků – **shromáždit informace o plátcích**. Tyto informace musí **doprovázet pohyb finančních prostředků od poskytovatele platebních služeb plátce až k poskytovateli platebních služeb konečného adresáta (příjemce)**. Předpis se vztahuje na **převody finančních prostředků v rámci EU** a s několika výjimkami a odchylkami rovněž na převody z a do třetích zemí.

1.3 EHSV plně souhlasí s nutností nařízení, jehož legitimita vyplývá z článku 95 Smlouvy. Toto řešení získalo navíc předběžný souhlas členských států a poskytovatelů platebních služeb. Panuje obecný konsensus o účelnosti přijetí přímo použitelného nástroje, tedy nařízení namísto směrnice, jejíž převedení do národních právních předpisů by znamenalo nejednotné uplatňování. Opatření stanovená v dokumentu Komise jsou v zásadě správná a účelná. EHSV má však **určité**

pochybnosti o jejich skutečné účinnosti, přinejmenším z krátkodobého hlediska.

1.4 EHSV se domnívá, že toto nařízení se vyznačuje určitými „slabinami“, protože ponechává široký prostor pro individuální hodnocení poskytovatelů platebních služeb a protože stanovuje technické postupy, které zločincům poskytují široký prostor pro jejich obcházení.

2. Obecné poznámky a připomínky

2.1 Problematika boje proti **nezákonné činnosti** (jak jsou činnosti organizovaného zločinu často nazývány v jazyce Společenství) byla poprvé vyváženým způsobem – alespoň z hlediska pojetí – projednávána Radou z Dublinu v roce 1996 a odrazila se pak v **akčním programu** přijatém Radou z Amsterdamu v roce 1997 ⁽⁴⁾. Jednalo se o skupinu 30 podrobných a vzájemně koordinovaných programů, které měly být uskutečněny nejpozději do konce roku 1998, avšak po osmi letech není uskutečněna stále většina z nich.

2.2 Pojetí „organizovaného zločinu“ prodělalo různé vývojové fáze. V roce 1998 OLAF ⁽⁵⁾ (tehdy UCLAF) upozornil na rozsáhlé **daňové podvody**, které financím Společenství způsobily škody, jakožto na **fenomén připisovaný organizovanému zločinu**. Následné útoky na „dvojčata“ a další, které následovaly, měly za následek, že do konceptu byl zahrnut rovněž **terorismus**, a to s patřičnou platností a důrazem.

2.3 Stejným směrem se ubíral vývoj myšlenek a činností Finanční pracovní skupiny (FATF), kterou zřídily státy skupiny G8, a která je ještě stále nejdůležitějším společným

⁽¹⁾ FATF, Revised Interpretative Note to Special Recommendation VII: Wire Transfer.

⁽²⁾ Nařízení Rady (ES) č. 2580/2001 a 881/2002.

⁽³⁾ Směrnice č. 91/308/EHS, č. 2001/97/ES.

⁽⁴⁾ Akční program o organizovaném zločinu, Úř. věst. C 251, 15.8.1997.

⁽⁵⁾ KOM(1998) 276 v konečném znění o ochraně finančních zájmů Společenství - boj proti podvodům - roční zpráva 1997 [dokument není k dispozici v češtině].

orgánem vlád. Na základě svého poslání bojovat proti praní špinavých peněz pocházejících z organizovaného zločinu již FATF **rozšířila svoji působnost na veškeré formy finančních aktivit spojených s terorismem**. Obzvláště významných je jejich devět zvláštních doporučení (SR), která byla z velké části zapracována do předpisů Společenství o praní špinavých peněz a o systémech platebního styku. Doporučení SR VII, „elektronický platební styk“ prováděný teroristy a dalšími zločinci, jsou provedena v návrhu zkoumaného nařízení.

2.4 Přijetí koncepce, že nezákonné **finanční aktivity** – ať již spojené s terorismem či s organizovaným zločinem – představují **globální jev**, který je třeba jednotným způsobem potírat, by mělo tu výhodu, že by zavedlo jasnější terminologii, která je důležitá rovněž (ale nejenom) pro praktický boj v terénu. Dnes se stává, že na úrovni Společenství i na národní úrovni se klade důraz na ten či onen prvek: v mnoha přijatých iniciativách se čas od času hovoří o „organizovaném zločinu, včetně terorismu“ nebo o „terorismu a jiných zločinech“. Ne vždy je pro vyšetřovací orgány či poskytovatele platebních služeb snadné přesně zařadit nezákonné finanční aktivity do určité oblasti, tím spíše, že v určitých oblastech, jako je obchod se zbraněmi a s drogami, nelegální přistěhovalectví, padělání bankovek a dokumentů a další, si **terorismus vytvořil úzké vazby na organizovaný zločin a naopak**.

2.5 Z hlediska boje proti nelegálním **finančním aktivitám** tudíž organizovaný zločin a terorismus představují **dva aspekty stejného jevu**. Dojem, že tato koncepce není vždy jasná, vyplývá také z preambule návrhu zkoumaného nařízení, který opakovaně hovoří o „**boji s praním špinavých peněz a financování terorismu**“. Bez ohledu na plánovaná opatření se EHSV domnívá, že tato formulace je zavádějící, a sice z důvodů, které budou podrobněji vyloženy v připomínkách k jednotlivým článkům. Mělo by být jasné, že se jedná o organizovaný zločin a terorismus.

2.6 Na druhé straně původ tohoto dualismu koncepcí pramení ze samotné FATF: název devíti zvláštních doporučení uvedených v odstavci 2.3 zní „Financování teroristů“ bez další konkretizace; „výkladové poznámky“, které je provázejí, jsou pojmenovány jako „zvláštní doporučení týkající se financování terorismu“⁽⁶⁾. V textu se však hovoří o „bránění přístupu teroristů a dalších zločinců k ...“⁽⁷⁾. Při uplatňování doporučení skupiny FATF Komise toto rozlišení převzala a zařadila návrh nařízení mezi opatření na **boj proti terorismu**. Podle EHSV by však měla být považována spíše za opatření, které je třeba přiřadit k obecnějším opatřením na **boj proti praní špinavých peněz a organizovanému zločinu**. Z právního hlediska není toto rozlišení důležité, avšak je důležité v praxi, jak se pokusíme osvětlit v níže uvedených připomínkách.

⁽⁶⁾ Special recommendations on terrorist financing.

⁽⁷⁾ Preventing terrorists and other criminals from having unfettered access.

3. Poznámky ke znění návrhu

3.1 **Článek 2 – oblast působnosti.** Nařízení se vztahuje na převody finančních prostředků, které odesílá nebo přijímá poskytovatel platebních služeb se sídlem ve Společenství. Vztahuje se rovněž (článek 7) na převody ze Společenství příjemcům vně Společenství a na převody do Společenství z třetích zemí (článek 8), s několika úpravami.

3.1.1 Nařízení se nevztahuje na převody finančních prostředků, které vyplývají z **obchodních transakcí** uskutečněných kreditní nebo debetní kartou za podmínky, že tyto převody jsou doprovázeny **jedinečným identifikačním údajem**, podle něhož lze danou transakci **zpětně dohledat až k plátcí**. Elektronické transakce (*e-money*), tedy transakce uskutečňované předplacenými kartami, nejsou výslovně vyloučeny ani výslovně zmíněny. K technickým postupům se vyjádří sami poskytovatelé platebních služeb. EHSV za sebe podotýká, že pro transakce prostřednictvím karet existuje opačný postup než u platebních příkazů: poskytovatel platebních služeb plátce (kterému je zaslán výpis z účtu s podrobným přehledem transakcí uskutečněných prostřednictvím karty) nemá informace o činnosti příjemce ani o vztazích mezi plátcem a příjemcem. V převážné většině případů bude nejen **nemožné rozlišovat obchodní transakce od neobchodních**, ale často bude i technicky nemožné určit plátce.

3.2 **Článek 5 – informace doprovázející převody finančních prostředků a vedení evidence.** Poskytovatelé platebních služeb musí v příkazu k platbě uvést úplné informace o plátcí poté, co prověřili a **shledali jejich úplnost a správnost**. U převodů do výše 1 000 EUR adresovaných příjemcům vně Společenství „může“ poskytovatel platebních služeb určit rozsah této prověrky. Tato oprávněná a realistická flexibilita nařízení může ostatně umožnit unik nepřetržitěho toku financí **skrýtému pod označením „převody přistěhovačů“**. Na druhé straně se prověrka běžně vyžadovaná u všech ostatních příkazů jeví u tohoto druhu převodů problematická, neboť převody často uskutečňuje mnoho jedinců v hotovosti prostřednictvím různých poskytovatelů platebních služeb a zjišťování jejich totožnosti není příliš důležité.

3.2.1 V každém případě zproštění od kontroly u příkazů do výše 1 000 EUR od poskytovatelů platebních služeb vyžaduje, aby uplatňovali různé, nákladné a zbytečné postupy. Lepší by bylo uvést v textu tohoto článku odkazy na platné předpisy o praní špinavých peněz, které se týkají příkazů zadaných plátcí, kteří nemají běžný účet.

3.3 Článek 9 – převody finančních prostředků s chybějícími informacemi o plátcích. Podle článku 6 musí poskytovatel platebních služeb plátce sdělit poskytovateli platebních služeb příjemce informace o plátcích. Pokud tyto informace chybějí nebo jsou neúplné, poskytovatel platebních služeb příjemce o ně může požádat poskytovatele platebních služeb plátce. Smí rovněž platbu odmítnout, zadržet ji nebo ji provést na svou vlastní odpovědnost, avšak v souladu s předpisy upravujícími praní špinavých peněz. Pokud by se situace opakovala, poskytovatel platebních služeb příjemce musí **odmítnout všechny příkazy od takového poskytovatele platebních služeb nebo s ním přerušit obchodní styky.** O takovém rozhodnutí je třeba **informovat „orgány činné v boji proti praní špinavých peněz nebo financování teroristů“.**

3.3.1 S povinností úvěrové instituce přerušit ve stanovených případech styky s jinou úvěrovou institucí vyvstává jasný problém *proporcionality*: spojení mezi mezinárodními úvěrovými institucemi totiž není omezeno na převody finančních prostředků, které naopak obvykle představují jen jeho zlomek, nýbrž zahrnuje úvěrové linky, služby, obchod s cennými papíry atd., a dosahuje objemů, které daleko přesahují neobvyklé nebo za neobvyklé považované převody peněžních prostředků. Okamžité přerušování styků, jak navrhuje Komise, by poskytovatelům platebních služeb i jejich klientům způsobilo nesmírné a neospravedlnitelné škody.

3.3.2 Formulace „orgány činné v ..“ vznáší základní otázku položenou v úvodní části stanoviska. Vzhledem k tomu, že obecné předpisy upravující praní špinavých peněz ukládají poskytovatelům platebních služeb a jejich zaměstnancům velkou odpovědnost (i trestní), není vždy snadné pochopit, zda lze transakci, která již byla označena za „podezřelou“, přiřadit „obvyklému“ zločinu nebo terorismu. V každé zemi existují nejrozličnější vyšetřovací orgány a orgány činné v oblasti stíhání trestného činu: kriminální policie (v některých případech rozdělená na dva různé orgány), finanční policie, celní úřady, tajné služby. Při neexistenci přesných informací bude muset poskytovatel platebních služeb sám zjistit, **na který orgán se má obrátit.** Nařízení tedy od poskytovatelů platebních služeb požaduje úsudek, který se vymyká jejich odborné způsobilosti.

3.3.3 Proto je nezbytný předpis, který by členským státům ukládal povinnost **zřídit jediné kontaktní místo**, odpovědné za shromažďování oznámení a za jejich předávání příslušným vyšetřovacím orgánům⁽⁸⁾. Toto opatření však již bylo stanoveno v programu Rady na rok 1998.

3.4 Článek 10 – hodnocení na základě rizika. Tento článek stanoví, že poskytovatel platebních služeb příjemce musí brát v úvahu neúplné informace o plátcích jako podezřelý prvek, který je třeba hlásit odpovědným orgánům. Předpis ponechává poskytovateli platebních služeb právo určit případ od případu, zda se jedná o chybu, opomenutí nebo „skutečný“ podezřelý

případ. Tento úkol může být velmi obtížný, vezme-li se v úvahu, že každý poskytovatel platebních služeb musí každý den provést značné množství transakcí. Pokud jde o oznamovací povinnost, platí poznámky v odstavcích 3.3.2 a 3.3.3.

3.5 Článek 13 – technické překážky. Tento článek se týká převodů ze třetích zemí. Podle těchto pravidel musí poskytovatel platebních služeb příjemce vést nejméně po dobu pěti let záznamy o všech obdržených informacích o plátcích bez ohledu na to, zda jsou tyto informace úplné či nikoli. Pokud existuje zprostředkovatel platebních služeb se sídlem ve Společenství, má povinnost sdělit neexistenci úplných informací konečnému poskytovateli platebních služeb. Tyto předpisy nevyvolávají zvláštní připomínky, snad jen že vedení záznamů po tak dlouhou dobu může představovat značnou zátěž a může přerůst v kumulaci milionů údajů, což by bylo opodstatněné pouze pokud by se skutečně mělo za to, že vedení záznamů může být užitečné. Možná by se o této otázce mělo uvažovat a doporučit vedení záznamů jen u částek převyšujících určitou výši.

3.6 Článek 14 – povinnost spolupracovat. Poskytovatelé platebních služeb mají povinnost **spolupracovat** s orgány činnými v boji proti praní špinavých peněz nebo financování teroristů a **bezodkladně poskytovat informace a údaje**, které mají k dispozici. Tyto orgány mají povinnost použít získané informace „pouze za účelem předcházení, vyšetřování, odhalování či stíhání praní špinavých peněz nebo financování terorismu“.

3.6.1 EHSV vyjadřuje svůj **plný souhlas** s těmito předpisy. Připojuje pouze jednu poznámku, aby vyhověl orgánům z některých kruhů, které **projevily výhrady** ohledně možného oslabení předpisů na ochranu soukromí: vyšší zájem celku zapojeného do boje proti velmi vážným nebezpečím pro společnost vyžaduje v určitých případech **zanedbání hlavních zásad**, aby zaručil její ochranu. Povinnost použít získané informace pouze pro stanovené účely, kterou orgány mají, je sama o sobě zárukou proti potenciálnímu porušení. Obecněji řečeno by měla platit úvaha, že kdo uskuteční platbu ve prospěch subjektů, které sledují „skutečné“ sociální nebo veřejně prospěšné cíle, nemá se čeho obávat. Nejedná se totiž ani o daňový únik, ani o porušení zákona, ani o zavrženíhodný čin.

3.6.2 Z jiného úhlu pohledu je třeba si klást otázku, jakou účinnost mají tato opatření v praxi. Pro poskytovatele platebních služeb by mělo platit obecné pravidlo „*know your customer*“ (poznaj svého klienta), podle něž – pokud se uplatní – se upouští od kontroly a oznámení v případě klientů, jejichž důvěryhodnost je známa a prokázána. Toto pravidlo lze poměrně snadno uplatnit na příjemce, bylo by však daleko obtížnější a svízelnější prověřovat plátce, zejména pokud se platby uskutečňují způsobem zmíněným v odstavci 3.1.1.

⁽⁸⁾ Potřeba jediného kontaktního místa trvá již dlouho a není původním požadavkem EHSV. Byla již obsažena v akčním programu Rady z roku 1997 zmíněném v odstavci 2.1, podle kterého měl každý členský stát zřídit jediné kontaktní místo, které by umožnilo přístup ke všem orgánům činným v trestním řízení. Po tolika letech tento orgán stále ještě neexistuje a spolupráce mezi vyšetřovacími orgány a orgány činnými v trestním řízení na úrovni členských států i Společenství představuje i nadále nedořešený problém.

3.7 Článek 19 – převody finančních prostředků na dobročinné organizace v rámci členského státu. Tento článek stanoví **výjimku** z povinností uvedených v článku 5: členské státy mohou zprostit poskytovatele platebních služeb od povinnosti dodržovat pravidla ohledně sdělování informací o plátcích, pokud se jedná o převody finančních prostředků na **organizace vykonávající dobročinnou, náboženskou, kulturní, vzdělávací, sociální, spolkovou či environmentální činnost** nebo činnost spojenou s podporou udržitelného rozvoje, pokud:

- a) jsou tyto organizace povinny předkládat své výkazy orgánům veřejné správy a jsou pod jeho dohledem nebo jsou povinny nechávat revidovat své účty externím auditorem,
- b) se platby omezí na maximální částku 150 EUR,
- c) se převody uskuteční výlučně jen v rámci území členského státu.

3.7.1 Pro členské státy, které uplatní navrhovanou výjimku, bude vedení seznamů příslušných organizací a kontrola dodržování předpisů jistě velkou výzvou. Kromě toho by poskytovatel platebních služeb musel případ od případu přezkoumat, zda je plátcem zapsán na neustále aktualizované „bílé listině“, což je bezpochyby náročný úkol. Situace se však liší stát od státu. Ve státech, kde je právní úprava nedostačující, lze jen těžko dodržovat podmínku uvedenou shora v odst. 3.7 písm. a).

3.7.2 Udělená výjimka z návrhu nařízení se zakládá na úvaze, že sociální cíle, které tyto organizace sledují, jsou samy o sobě zárukou správného použití finančních prostředků. To platí u většiny takových organizací, u dobře známých organizací a u darů poskytovaných v případě katastrof. Rovněž však platí, že pod roušku ostatních malých a méně známých subjektů, které údajně sledují sociální nebo veřejně prospěšné cíle, pronikají a nacházejí tam úkryt i teroristické organizace. Pokud jde o činnosti zmíněné v poslední části odstavce 3.7, nařízení nemůže diskriminovat náboženské vyznání. Přesto je známo, že financování teroristů někdy probíhá přes neziskové organizace se zdánlivě neškodnou „fasádou“, na jejichž nebezpečnost se přijde až dodatečně. Mezi neziskovými organizacemi jsou vedle většiny „transparentních“ organizací činné také některé, které je třeba bedlivě sledovat. Je však obtížné najít způsob, jak je poznat.

3.7.3 Dalším nedostatkem je, že nebylo zohledněno, že se za krycí činnosti neziskových organizací mohou skrývat **zločinecké** – a ne nezbytně teroristické – **organizace**. Výnosy

z drobného prodeje drog, z prostituce a z vydírání lze snadno maskovat jako dary neziskovým organizacím se sympatickými názvy, jejichž zástupci jsou zcela mimo podezření, nebo se tak poskytovatelům platebních služeb přinejmenším jeví. Skutečně existují nepřímé systémy dohledu, s jejichž pomocí lze někdy odhalit podezřelé případy. Například četnost plateb stejných osob, které probíhají vždy hotově, je charakteristickým znakem výše uvedených činností. Tyto metody jsou však zločincům dobře známé, takže sahají k přiměřeným protiopatřením: rozměňňování plateb, využívání služeb různých poskytovatelů platebních služeb, atd. Zejména u **poskytovatele platebních služeb příjemce** by četnost plateb *od těchto plátců* mohla vzbudit podezření. Ostatně vzhledem ke stávajícím systémům elektronického vedení účtů by dohled tohoto typu bylo možné vykonávat pouze za pomoci programů *ad hoc* šitých „na míru“, což je obtížné použitelné řešení.

3.7.4 EHSV proto upozorňuje na skutečnost, že **výjimka**, o které by v souladu s nařízením měli rozhodovat poskytovatelé platebních služeb ze své vlastní iniciativy a na základě jim dostupných údajů o účelu, kontrole, důvěryhodnosti zástupců atd., je **slabinou systému**. Spolupráce poskytovatelů platebních služeb, ať již bude jakkoli ochotná, nebude nikdy stačit k tomu, aby učinila přítrž praní špinavých peněz a financování trestné činnosti. V první řadě musejí samy úřady hrát aktivní úlohu a **hlásit podezřelá jména**. Za tímto účelem je však třeba, aby se myšlenka **centrálního orgánu**, o němž byla řeč shora, stala skutečností.

3.7.5 EHSV dále zamýšlí upozornit odpovědné orgány na další úvahu. S výjimkou případů přímého oznámení ze strany poskytovatelů platebních služeb se údaje uchovávají po dobu pěti let, obvykle aby byly k dispozici úřadům jakožto *důkaz již spáchaných trestných činů*. Jedná se tedy z velké části o opatření k *dokazování*, ne k prevenci ani k potírání. Otázkou je, jak bude v praxi možné objevit jednotlivé případy mezi stovkami milionů transakcí nashromážděných v průběhu let.

3.7.6 Závěrem budiž poznamenáno, že v důvodové zprávě k nařízení není žádná zmínka o **nákladech systému** vzhledem k potenciálnímu užítku. Ne všichni poskytovatelé platebních služeb mají k dispozici dostatečné struktury, aby vyhověli požadavkům nařízení, avšak i ti, co je mají, budou muset nést dodatečnou organizační zátěž. Příslušné náklady by nevyhnutelně dopadly na všechny uživatele systémů platebního styku, což by bylo přijatelné pouze tehdy, bude-li možné prokázat, že nové nařízení přinese konkrétní a hmatatelné výhody.

V Bruselu dne 21. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie Sigmund

PŘÍLOHA 1

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrhy byly v průběhu rozpravy zamítnuty, obdržely však více než čtvrtinu odevzdaných hlasů pro (čl. 54 odst. 3 Jednacího řádu).

Odstavec 3.7.2

Upravit následovně:

„Udělená výjimka z návrhu nařízení se zakládá na úvaze, že sociální cíle, které tyto organizace sledují, jsou samy o sobě zárukou správného použití finančních prostředků. To platí u většiny takových organizací, u ~~dobře známých organizací a u darů poskytovaných v případě katastrof.~~ Rovněž však platí, že pod tuto roušku ~~ostatních malých a méně známých subjektů, které údajně sledují sociální nebo veřejně prospěšné cíle,~~ pronikají a nacházejí tam úkryt i teroristické organizace.. ~~Pokud jde o činnosti zmíněné v poslední části odstavce 3.7, nařízení nemůže diskriminovat náboženské vyznání. Přesto je známo, že financování teroristů někdy probíhá přes neziskové organizace se zdánlivě neškodnou „fasádou“, na jejichž nebezpečnost se přijde až dodatečně. Mezi neziskovými organizacemi jsou vedle většiny „transparentních“ organizací činné také některé, které je třeba bedlivě sledovat. Je však obtížné najít způsob, jak je poznat.“~~

Odůvodnění

Odůvodnění bude podáno ústně.

Výsledek hlasování:

Hlasy pro: 37

Hlasy proti: 44

Hlasování se zdrželo: 8

Odstavec 3.7.4

Upravit následovně:

„~~EHSV proto upozorňuje na skutečnost, že~~**Výjimka**, o které by v souladu s nařízením měli rozhodovat poskytovatelé platebních služeb ze své vlastní iniciativy a na základě jim dostupných údajů o účelu, kontrole, důvěryhodnosti zástupců atd., ~~je může být sice slabinou systému,~~ s ohledem na funkci neziskových organizací v demokratické společnosti je však odůvodněná. Spolupráce poskytovatelů platebních služeb, ať již bude jakkoli ochotná, nebude nikdy stačit k tomu, aby učinila přítrž praní špinavých peněz a financování trestné činnosti. V prvé řadě musejí samy úřady hrát aktivní úlohu a **hlásit podezřelá jména.** Za tímto účelem je však třeba, aby se myšlenka **centrálního orgánu**, o němž byla řeč shora, stala skutečností.“

Odůvodnění

Vysvětlení navrhovaných škrtů vyplývá z doplněných odstavců. Odpor nevládních organizací proti navrhovaným pravidlům ze strany FATF je veliký, a kdyby se tedy EHSV vyslovil pro tato pravidla, značně by to zatížilo vztah mezi Výborem a nevládními organizacemi.

Výsledek hlasování:

Hlasy pro: 43

Hlasy proti: 52

Hlasování se zdrželo: 7

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Omezování dopadu letectví na změnu klimatu

KOM(2005) 459 v konečném znění

(2006/C 185/17)

Dne 27. září 2005 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedeně.

Specializovaná sekce „Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 21. března 2006. Zpravodajem byl pan SIMONS.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 21. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 55 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

A. Závěry

měly by být více využity vhodnější místní nástroje, například poplatky za NO_x nebo provozní opatření.

A.1 Stejně jako Komise i EHSV se domnívá, že k řízení dopadu letectví na změnu klimatu jsou nezbytná další opatření (politiky). Podíl letectví na zvýšení emisí skleníkových plynů bude činit zhruba 50 % ročního nárůstu letecké dopravy, i pokud bude v nadcházejících desetiletích dosaženo všech ambiciózních cílů v oblasti výzkumu a vývoje. Rozpočty, které jsou pro tento účel vyhrazeny v sedmém rámcovém programu, bude nutno vynakládat cíleně a efektivně.

A.5 Investice do výzkumu dopadů jiných emisí než CO₂ na změny klimatu a do technologického vývoje zajišťujícího čistší leteckou dopravu by měly být hlavní prioritou pro Společenství a průmysl, se zvláštním důrazem na zabránění negativním kompromisům mezi lokálním hlukem, lokálními emisemi a globálními emisemi letadel.

A.2 Aby Evropská komise omezila dopad na klima, stanovila cíl politiky pro snížení emisí CO₂ a NO_x v EU, počínaje obdobím 2008 – 2012. S přihlédnutím k mezinárodním smlouvám, dohodám a probíhajícím studiím se EHSV domnívá, že potenciální opatření pro letectví by měla zpočátku platit pouze pro emise CO₂ z letecké dopravy uvnitř EU, aby se minimalizovala potenciálně velká prodlení při jejich provádění.

A.6 Vzhledem k potenciálu v oblasti omezení emisí by mělo být prioritou i lepší řízení letového provozu pomocí iniciativy Jednotné nebe a programu SESAR.

A.3 Prostřednictvím Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) by mělo být zajištěno globální zavedení systému obchodování s emisemi; pokud se to v průběhu jednání projeví jako účelné, zavedení takového systému pro leteckou dopravu uvnitř EU, jako první praktický krok, by mohlo představovat proveditelnou možnost.

A.7 Dále by měla být zkoumána nediskriminační opatření ke zlepšení konkurenčního postavení druhů povrchové dopravy, aby existovala nabídka atraktivnějších alternativ osobní a nákladní přepravy v rámci Společenství.

A.4 Veškerá letecká doprava uvnitř EU by měla být co nejdříve zahrnuta do otevřeného systému EU pro obchodování s emisemi, založeného na realistickém základním scénáři, aby byl zohledněn její (každoročně narůstající) podíl CO₂ na dopadu na klima. Měly by existovat alokace na úrovni EU a další cílové hodnoty přispívání/omezování by měly platit přímo pro letecké společnosti jakožto subjekty obchodování; nadále musí být umožněn vstup nových provozovatelů na trh bez konkurenčního znevýhodnění. Pokud jde o další dopady,

B. Odůvodnění

B.1 Ačkoli je podíl emisí z letectví na klimatických změnách relativně malý (přibližně 3 %), podle prognóz poroste kvůli narůstající poptávce, nedostatku zdrojů alternativních pohonných hmot a relativnímu stáří současné letecké technologie. I pokud budou v nadcházejících desetiletích dosaženy a realizovány všechny ambiciózní cíle v oblasti výzkumu a vývoje, zvýšení emisí CO₂ z letectví bude činit 2 až 2,5 % ročně, tedy zhruba polovinu jeho ročního růstu (který se předpokládá v míře zhruba 4 až 5 % ročně).

B.2 Systém EU pro obchodování s emisemi nabízí nej hospodárnější řešení pro omezení dopadu na změnu klimatu, které současně umožní trvale udržitelný rozvoj letectví.

B.3 Problém má globální povahu, a proto vyžaduje globální řešení. Prozatím je případné zavedení systému v rámci EU prvním krokem, který lze využít jako projekt globálního uplatnění v rámci ICAO.

B.4 Z tohoto důvodu by měl být systém EU co nejméně problematický, protože se v prvotní fázi omezuje na CO₂ bez použití multiplikátorů. Vlivy ostatních emisí (které nemají ekvivalentní hodnoty podle Kjótského protokolu) jsou vědecky méně prozkoumány, ačkoli existují náznaky, že v některých případech by určité druhy těchto emisí mohly vliv mít. Do provedení dalšího výzkumu by takové vlivy měly být v případě potřeby předmětem standardizovaných místních nástrojů platných v rámci EU, například poplatků za emise NO_x.

B.5 V zemích, kde existují, se jako hodnotná alternativa osobní letecké dopravy projeví vysokorychlostní vlaky na určitých evropských trasách, kde jsou zaznamenávány obrovské přepravní objemy s dobou letu nepřekračující jednu hodinu. Měly by být provedeny studie pro vyhodnocení potenciálu jejich rozšíření a možností poskytnutí takových služeb pro přepravu nákladů, při současné snaze zabránit narušení hospodářské soutěže dotacemi EU nebo státními dotacemi. Není však možné očekávat, že by se vlaky mohly stát plně rovnocennou alternativou více než jen části letecké dopravy uvnitř EU.

1. Úvod

1.1 Letecká doprava se stala ve 21. století nedílnou součástí života společnosti; při přepravě cestujících i zboží umožňuje překonávat velké vzdálenosti nebyvalou rychlostí a regionálním a národním ekonomik zajišťuje značné hospodářské přínosy. Letectví se však rovněž podílí na změně klimatu. Přestože se efektivnost leteckých pohonných hmot za uplynulých 40 let zvýšila o více než 70 %, celkový objem použitých pohonných hmot za tuto dobu vzrostl o 400 % v důsledku stále významnějšího růstu v letecké dopravě, který je důsledkem požadavků/poptávky po cestování.

1.2 V souvislosti s tím se zvyšuje dopad letectví na klima, přičemž letectví je nejrychleji rostoucím samostatným zdrojem skleníkových plynů v oblasti dopravy: zatímco celkové množství emisí EU, na něž se vztahuje Kjótský protokol, se od roku 1990 do roku 2003 snížilo o 5,5 % (-287 milionů tun ekvivalentu CO₂), emise skleníkových plynů EU z mezinárodní letecké dopravy vzrostly o 73 % (+47 milionů tun ekvivalentu CO₂), což odpovídá ročnímu nárůstu 4,3 %. Nárůst letecké dopravy v EU však byl od roku 1990 mnohem rychlejší. Na tom

je v zásadě vidět, že letecký průmysl se snaží řešit příčiny dopadů na životní prostředí a čelit jim účinnými metodami.

1.3 V této souvislosti lze říci, že řešení problému u zdroje je efektivní (prvotní) opatření. V krátkodobém, střednědobém i dlouhodobém výhledu nemůže zbývající podíl kompenzovat samotný letecký průmysl, vyjma vynuceného, ale nerealistického, zpomalení nárůstu letecké dopravy.

1.4 Ačkoli je podíl letectví na celkových emisích skleníkových plynů stále malý (přibližně 3 %⁽¹⁾), je jeho rychlým růstem oslabován pokrok učiněný v jiných odvětvích. Bude-li se tento podíl zvyšovat tak rychle jako dosud, vzrostou do roku 2012 emise z mezinárodních letů z letišť v EU oproti roku 1990 o 150 %. Tento nárůst emisí z mezinárodní letecké dopravy v EU by znamenal přibližně čtvrtinu omezení požadovaných v rámci cíle Společenství na základě Kjótského protokolu.

1.5 Pokud bude tento vývoj pokračovat, stanou se emise z letecké dopravy v dlouhodobějším výhledu významnějším zdrojem emisí a se zdvojnásobením letecké dopravy podíl celkových emisí CO₂ z letecké dopravy v EU vzroste z 3 % v roce 2005 na zhruba 5 % v roce 2030. Systém EU pro obchodování s emisemi by do určité míry snížil poptávku, ale tím, že by pro takový předpokládaný vývoj letectví bylo vyžadováno získání povolenek od jiných držitelů povolenek, by pomohl zajistit, aby nárůst nenarušil výše zmíněné cíle Společenství podle Kjótského protokolu.

2. Shrnutí sdělení Komise

2.1 Dne 27. září 2005 Komise zveřejnila své sdělení o existujících a možných dalších politikách, které se pokusí tento trend nepřímo či přímo zastavit.

2.2 Stávající politiky, například šestý rámcový program EU pro výzkum, se mimo jiné zaměřují na informovanost veřejnosti, podporu využívání alternativních způsobů přepravy a provádění výzkumu v oblasti letecké dopravy méně znečišťující ovzduší. Nadcházející sedmý rámcový program se na dopad na změnu klimatu zaměří ještě podrobněji.

2.3 Plánované politiky, například lepší řízení letového provozu (v rámci programu Jednotné evropské nebe), se ve střednědobém výhledu pokusí dosáhnout snížení o zhruba 10 % pomocí zlepšení efektivity využití evropského leteckého prostoru.

2.4 Již dříve diskutované politiky, jako je možné zavedení daně z energií na leteckou dopravu (pohonné hmoty) nebo zdanění letenek (v EU), by mohly dopad letecké dopravy na změny klimatu ovlivnit pouze částečně.

⁽¹⁾ Letectví je jedním z nejčistších a nejspornějších způsobů dopravy. Emise ze všech odvětví dopravy činí 22 % ze všech celosvětových emisí CO₂ z využívání fosilních paliv. Z výzkumu Mezivládního panelu ke změně klimatu (IPCC) vyplývá, že v odvětví dopravy je největším přispěvatelem emisí skleníkových plynů silniční doprava (75 % z celkových emisí CO₂ z dopravy). Podíl letectví je omezen na 12 % z celkových emisí z dopravy. Letectví je proto odpovědné za asi 2 % - 3 % z celkových emisí CO₂ (12 % z 22 %).

2.5 Komise proto rovněž doporučuje, aby byl dopad letecké dopravy na změny klimatu začleněn do Evropského systému obchodování s emisemi (ETS) a doplnil stávající politiky. Podle názoru Komise je to naprosto v souladu s politikou Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO), která výslovně nepodporuje daně z energií, ale spíše koncepci mezinárodního otevřeného obchodování s emisními právy, jež by měla být realizována prostřednictvím dobrovolného obchodování s emisemi nebo začlenění mezinárodního letectví do stávajících systémů zemí.

2.6 Komise ve svém sdělení určuje následující klíčové konceptní parametry a předběžně je schvaluje:

- subjekt obchodování: provozovatelé letadel,
- druh emisí: CO₂ a případně vlivy ostatních emisí,
- rozsah působnosti: všechny odlety (uvnitř a z EU),
- alokační metoda: harmonizovaná na úrovni EU.

2.7 Úkolem pracovní skupiny expertů z členských států a klíčových zainteresovaných subjektů (průmysl, organizace spotřebitelů a organizace činné v oblasti životního prostředí) je do května 2006 informovat představitele EU o způsobu začlenění letectví do systému EU pro obchodování s emisemi, viz mandát pracovní skupiny v příloze sdělení. Legislativní návrhy se očekávají koncem roku 2006.

3. Obecné poznámky

3.1 Celosvětový vliv na klima prostřednictvím (umělých) emisí skleníkových plynů nyní uznává téměř každá země na světě. Stále však existuje značná rozdílnost názorů na nejlepší způsob řešení problému. Země jako USA a Čína, které nesou odpovědnost za značnou část světových emisí skleníkových plynů, se ve svém přístupu rozhodly zejména pro inovační opatření u zdroje emisí a nedávno uzavřely mezinárodní dohody v této věci.

3.2 Cílem Kjótského protokolu, který byl podepsán v roce 1997 a který ratifikovaly Rusko, Kanada a jiné země včetně EU, je omezit v období 2008 – 2012 skleníkové plyny v průměru za EU o 8 % v porovnání s hladinami roku 1990, s různou procentní výší omezení v jednotlivých členských státech. Části těchto závazků k omezení lze dosáhnout (hospodárnějšími) opatřeními v zahraničí.

3.3 Evropský program pro změnu klimatu (ECCP) byl zřízen v EU v roce 2000 a v jeho rámci byl vypracován nový systém EU pro obchodování s emisemi CO₂ (ETS), který vstoupil v platnost pro všechny pevné zdroje emisí dne 1. ledna 2005. Systém EU pro obchodování s emisemi (dosud) nezahrnuje v prvním období obchodování do konce roku 2007 dopravu, ta by se však mohla stát jeho součástí ve druhém období od roku 2008 do roku 2012. Kromě toho je mezinárodní letecká

doprava jednou z oblastí nezahrnutých v aktuální Kjótské smlouvě a jejích cílech.

3.4 Pro zajištění globálního uplatňování právních předpisů o letectví jsou iniciativy a jednání pod záštitou ICAO správnou cestou.

3.5 Obchodní letadla létají ve výšce 8 až 13 km, kde vypouštějí plyny a částice měnící složení atmosféry a přispívající ke změně klimatu.

Oxid uhličitý (CO₂) je vzhledem k velkému množství emisí a dlouhé době, po kterou přetrvává v atmosféře, nejdůležitější skleníkový plyn. Vyšší koncentrace CO₂ mají obecně známý přímý účinek, který spočívá v zahřívání zemského povrchu.

Oxidy dusíku (NO_x) mají na klima dva nepřímé účinky. Při působení slunečního světla vedou ke vzniku ozonu, současně však snižují koncentraci methanu ve vnější atmosféře. Jak ozon, tak methan jsou významnými skleníkovými plyny. Celkově převažují účinky ozonu nad účinky methanu, a konečným výsledkem je tedy zahřívání zemského povrchu.

Vodní pára (H₂O) vypouštěná letadly přímo působí jako skleníkové plyny, protože se však formou srážek rychle odstraňuje, její účinek je malý. Nicméně vodní pára vypouštěná ve velkých výškách často způsobuje vznik kondenzačních pruhů, které mohou k zahřívání zemského povrchu přispívat. Navíc se takové kondenzační pruhy mohou vyvinout v cirry (oblaka ledových krystalů). Rovněž cirry mají patrně významný zahřívací účinek, nicméně to zatím nebylo prokázáno.

Částice síranů a sazí mají ve srovnání s dalšími emisemi letadel podstatně menší přímý účinek. Saze absorbují teplo a způsobují zahřívání; částice síranů odrážejí záření a mají malý chladicí účinek. Kromě toho mohou mít vliv na vznik a vlastnosti oblaků.

3.6 V roce 1999 Mezivládní panel o změně klimatu (IPCC) odhadl, že celkový dopad letectví je potenciálně dvakrát až čtyřikrát vyšší než jen účinek emisí CO₂ samotných. Nedávné průzkumy naznačují, že tento vliv je s nejvyšší pravděpodobností v oblasti faktoru 2, aktualizované závěry IPCC se očekávají v blízké době.

3.7 Vzhledem k tomu, že jsou pohonné hmoty používané v mezinárodní letecké dopravě smluvně osvobozeny od daně, má letecká doprava privilegované postavení v porovnání s ostatními druhy přepravy. Je pravdou, že například provozovatelé letadel platí náklady své vlastní infrastruktury formou poplatků za lety a letiště (letištní poplatky ve vzrůstající míře zahrnují prvky ochrany životního prostředí) a poplatků na ochranu životního prostředí prostřednictvím poplatků cestujících; dotace jsou udělovány pouze na trasy, pro které platí závazky veřejné služby; v tomto ohledu však mají jiné formy dopravy stejné poplatky.

4. Zvláštní poznámky

4.1 Systém obchodování s emisemi uvnitř EU, který by, pokud by to bylo účelné, mohl být v průběhu jednání v rámci ICAO zaveden jako první praktický krok, by doplnil stávající nástroje politiky, například zvyšování obecné informovanosti v oblasti trvale udržitelné mobility, podporu alternativních způsobů dopravy a podporu výzkumu čistší letecké dopravy.

4.2 Možné další nástroje k omezení dopadu letecké dopravy:

- zdanění: daň z leteckého benzínu (pevné procento) nebo DPH na letenky,
- poplatky: paušální nebo progresivní částka (podle kilometru letu) na cestujícího nebo letadlo,
- obchodování s emisemi: zařazení letecké dopravy v EU do otevřeného systému EU pro obchodování s emisemi.

4.3 Alternativa v podobě **zdanění** (daň EU z leteckého benzínu nebo DPH na letenky) by podle výzkumu provedeného pro Komisi měla největší dopad na poptávku po letecké dopravě (nejméně -7,5 % v roce 2010) a nejmenší dopad na emise CO₂ (-0,9 až -1,5 %). Neexistovala by žádná motivace pro čistší leteckou dopravu.

4.4 Bylo by relativně snadné zavést další alternativu v podobě **poplatku za cestujícího**, ale neexistovala by žádná motivace ke snížení emisí skleníkových plynů, které je cílem politiky, v závislosti na pohybu letadla. Na druhé straně by tato forma zdanění mohla mít na základě výše poplatku velký dopad na poptávku po letecké dopravě a v důsledku toho na konkurenceschopnost evropského (leteckého) průmyslu.

4.5 Realističtější možností, rozhodně v krátkodobém výhledu, by bylo zavedení **poplatků za letadlo** jako možné doplňkové politiky pro vlivy jiných emisí než CO₂. Tyto poplatky mohou působit jako podnět k čistšímu létání a mají menší dopad na poptávku po letecké dopravě. Poplatek za letadlo by mohl být uvalen i na dopravce nepocházející z EU, pokud by výnosy z něho byly použity na ochranu životního prostředí.

4.6 Začlenění letecké dopravy do systému EU pro obchodování s emisemi by však mělo tyto výhody:

- cenově nejvýhodnější řešení,
- přínos pro životní prostředí z hlediska předem známého omezení emisí CO₂,
- nejedná se o nový nástroj politiky; první fáze již probíhá.

4.7 Z hlediska EHSV je nejpravděpodobnější podoba prvotního systému EU pro obchodování s emisemi v letecké dopravě následující:

- pouze CO₂, pokud má brzké začlenění letecké dopravy klíčový význam;
- jediná látka s dostatečnými vědeckými důkazy o jejich vlivech,
- ostatní možnosti jsou buď (dosud) neproveditelné, vedou ke zpoždění nebo stále postrádají dostatečné vědecké důkazy (zabývají se dopady všech jiných látek než CO₂),
- ostatní látky škodlivé pro životní prostředí, například NO_x, upravit pomocí vhodnějších doplňkových nástrojů,
- emisní práva budou přidělována na úrovni EU:
 - špatné zkušenosti s národními alokačními plány u pevných zdrojů při přidělování na úrovni členského státu,
 - letecká doprava je především trh s mezinárodní hospodářskou soutěží bránící narušení trhu,
- emisní práva budou přidělována leteckým společnostem:
 - zajištění neefektivnější a neúčinnější motivace v rámci systému,
- alokační metoda: nediskriminační:
 - doložka ancienity, srovnávání výkonu nebo aukce,
 - rovné zacházení s ohledem na ostatní odvětví v otevřeném systému EU pro obchodování s emisemi,
 - je třeba dát pozor, aby nebyly „trestány“ již efektivní letecké společnosti a nové subjekty,
- výhradně pro lety uvnitř EU, (zatím) ne pro všechny odlety/přiletý:
 - neexistuje ideální řešení, nejpragmatičtější řešení je jednání prostřednictvím fóra ICAO,
 - tohoto procesu se budou účastnit všechny letecké společnosti bez ohledu na zemi původu.

4.8 Komise v době sdělení provedla omezené hodnocení dopadů a uvedla, že jakýkoli konečný návrh bude doplněn podrobnějším hodnocením dopadů. Skutečný hospodářský dopad však bude mimo jiné záviset na pravděpodobné ceně při obchodování a alokační metodologii.

4.9 Systém zahrnující lety uvnitř EU ovlivní provozovatele v EU různými způsoby. Za prvé povedou rozdíly v elasticitě cen k významným odchylkám vlivu na poptávku. Kromě toho by vliv mohl záviset na procentu celkového výkonu provozovatele představovaného službami uvnitř EU. Byly vyjádřeny obavy, že by se provozovatelé s malým procentním pokrytím mohli zapojit do křížového subvencování mezi druhy přepravného nebo pomocí svých delších letů jednat na úkor přepravců s velkým (nebo úplným) pokrytím druhů provozu spadajících do systému. Tyto aspekty vyžadují další zvážení v rámci hodnocení dopadu.

4.10 V systému EU pro obchodování s emisemi stále existuje mnoho aspektů, které podle názoru EHSV ještě před definitivním stanoviskem k metodám a časovému plánu vyžadují prostudování například v navrhované a již činné pracovní skupině expertů:

— zkušenosti získané z hodnocení obchodování s emisemi u pevných zdrojů, než bude možné zavést opatření v letecké dopravě,

- problémy vyplývající ze začlenění letecké dopravy do systému EU pro obchodování s emisemi po zahájení druhého období obchodování,
- budoucí ceny při obchodování a jejich dopad na růst letecké dopravy,
- režijní náklady na obchodování s emisemi v letecké dopravě ve vztahu k plánovaným cílům,
- realizovatelnost a možnost řízení obchodování s emisemi v letecké dopravě,
- možnosti obchodování s emisemi v letecké dopravě v rámci celosvětového systému prostřednictvím ICAO, a pokud to nebude reálné, potom výhody a nevýhody případného čistě regionálního uplatnění,
- další výzkum interference mezi přidělováním letištních časů a obchodováním s emisemi v letecké dopravě,
- další výzkum vlivů možného kompromisu mezi emisemi CO₂ a NO_x (skleníkový plyn, ale rovněž „lokální problém“ v blízkosti letišť v městských oblastech EU).

V Bruselu dne 21. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Institucionální rámec pro vnitrozemskou plavbu v Evropě

(2006/C 185/18)

Evropský hospodářský a sociální výbor se dne 14. července 2005 rozhodl vypracovat, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, stanovisko k tématu: *Institucionální rámec pro vnitrozemskou plavbu v Evropě*

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura, informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladu na toto téma, přijala stanovisko dne 24. března 2006. Zpravodajem byl pan SIMONS.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání ze dne 21. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 57 hlasy pro a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Doporučení

1.1 Ve stanoviscích EHSV ze dne 16. ledna 2002 a 24. září 2003 se vyzývají všechny zúčastněné strany k pokračování svého úsilí o harmonizaci a propojení vodní dopravy v Evropě. Tato stanoviska jsou ve svém celku nadále aktuální a mohou být doplněna o části týkající se institucionálního rámce ve světle vývoje, k němuž došlo od doby jejich přijetí.

1.2 V tomto směru je velmi důležité, aby spolupráce hlavních zúčastněných stran, tedy Evropské komise, Ústřední

komise pro plavbu na Rýně a Komise pro Dunaj, byla rozšířena a posílena. V různých oblastech vnitrozemské plavby a všude, kde je to užitečné, by měla stálá platforma pro spolupráci strukturovaně, do hloubky a s předstihem působit spolu se sociálními partnery, aby tvorba politik byla co nejsolidnější a nejjednodušší.

1.3 Aby bylo nakonec možné zavést jednotný celoevropský právní režim, je třeba zvážít několik bodů.

1.3.1 Za prvé, pokud jde o územní dosah, na rozdíl od jiných způsobů dopravy, jako jsou třeba letecká doprava či silniční doprava, se vnitrozemská plavba netýká přímo všech zemí EU. Viz mapu v příloze.

1.3.2 Za druhé, existují země, jež jsou důležité pro vnitrozemskou plavbu, a tedy pro Evropu, a nejsou členy EU.

1.3.3 Za třetí, pouze prostřednictvím společného politického působení lze dosáhnout nezbytných úprav infrastruktur vnitrozemských vodních cest, které spadají v každém státě do národní kompetence.

1.3.4 Za čtvrté, vzhledem k rozličným přírodním podmínkám, odlišným infrastrukturám a intenzitě vnitrozemské plavby je jasné, že všechny předpisy se nemohou uplatňovat v celém svém rozsahu a podle stejného klíče na všechny evropské řeky.

1.3.5 Výše zmíněné body ukazují, že uvažování o soustavě celoevropské vnitrozemské plavby musí být především jedinečné a konkrétní.

1.4 Politický tlak, aby se dospělo k celoevropskému režimu, existuje, o čemž svědčí prohlášení z ministerských konferencí, avšak zatím se ještě konkrétně a důsledně ve skutečnosti neprojevil. Ministerská konference v Rumunsku v roce 2006 by měla ukázat, do jaké míry se politická vůle může proměnit v konkrétní činnosti.

1.5 Jednotný a integrovaný právní režim nesmí narušit vysokou úroveň ochrany, bezpečnosti a jednotného uplatňování práva, jichž se dosáhlo zejména pro vody Rýna. Je třeba počítat s tím, že členské státy CCNR se budou dovolávat zachování „rýnského *acquis*“ v případě posunu směrem k jinému režimu. Součástí této vysoké úrovně a tohoto „*nabytého práva*“ jsou rovněž úzké a přímé vztahy s podniky vnitrozemské plavby.

1.6 V rámci tohoto nového systému bude třeba věnovat zvláštní pozornost sociální politice, kterou stávající režimy vnitrozemské dopravy v Evropě ve velké míře opomíjely. Do úsilí, jež bude vyvíjeno v této oblasti, bude třeba plně zapojit sociální partnery.

1.7 Po celkovém zvážení EHSV podporuje jakoukoli iniciativu, jejímž konečným cílem bude prostřednictvím *úmluvy* vytvořit *nezávislou organizaci*, jež by současně sdružovala členské státy EU, které provozují vnitrozemskou plavbu, třetí země, jako Švýcarsko, a nečlenské státy EU, jež leží v sousedství Dunaje. V rámci organizace stran zúčastněných na takové úmluvě by shromáždění ministrů mohlo přijímat politická rozhodnutí s právně vynucovacím účinkem a dohlížet na národní kontroly. Tato organizace by mohla nejen soustředit veškeré momentálně dostupné znalosti a kompetence pro jednotlivé vymezené oblasti, ale mohla by rovněž dbát na to, aby se současná úroveň ochrany a zabezpečení přinejmenším

zachovala a aby pokračoval sociální dialog v rámci tohoto odvětví.

1.8 EHSV znovu vyzývá všechny zúčastněné strany, aby nadále pokračovaly v práci ve směru, který byl naznačen výše, zejména pokud jde o posílení spolupráce a vytvoření nezávislé organizace, jak bylo výše popsáno. Výbor zůstává rovněž aktivní, aby se vše zde uvedené stalo skutečností co možná nejdříve, o čemž svědčí jeho aktivní účast na různých fórech týkajících se vnitrozemské plavby. Zvláště má v úmyslu zúčastnit se letos slyšení k této otázce v Evropském parlamentu a rovněž celoevropské konference o dopravě po vnitrozemských vodních cestách, která se uskuteční koncem roku 2006 v Rumunsku.

2. Úvod

2.1 Ve svých stanoviscích ***Budoucnost transevropské sítě vodních cest*** ze dne 16. ledna 2002 a K ***celoevropskému režimu říční plavby*** ze dne 24. září 2003 analyzoval Evropský hospodářský a sociální výbor situaci ve vnitrozemské plavbě v Evropě⁽¹⁾. Druhé zmíněné stanovisko zkoumá překážky v odvětví vnitrozemské plavby a vyjadřuje se k otázce nezbytnosti harmonizace právních předpisů, ať již v oblasti veřejného, či soukromého práva. Zabývá se rovněž dalšími tématy, jako jsou například životní prostředí a bezpečnost, trh práce a sociální otázky. Sociální otázky se rovněž staly předmětem samostatného stanoviska z vlastní iniciativy ze září roku 2005 s názvem ***Sociální politika v rámci celoevropského režimu vnitrozemské plavby***.

2.2 Ve druhém výše zmíněném stanovisku EHSV vyzývá zejména všechny strany zainteresované na vnitrozemské plavbě, aby pokračovaly ve své snaze sjednotit právní režimy a vytvořit jednotné právo pro vnitrozemskou plavbu. Pro podporu vnitrozemské plavby na celoevropské úrovni je nezbytná harmonizace existujících smluv, dohod a bilaterálních dohod vztahujících se na národní a mezinárodní vnitrozemské plavební cesty.

2.3 Těchto několik stanovisek dále ukazuje, že také Výbor bude nadále pracovat na tom, aby se společné právní předpisy pro všechny evropské plavební cesty staly co nejdříve skutečností.

2.4 Tento úmysl vychází především z přesvědčení, že vnitrozemská plavba má jako jeden z nečistších a neekologičtějších způsobů dopravy dostatečné předpoklady k růstu, což se může v budoucnosti stát důležitou součástí trvalé odpovědi na nevyhnutelný rozmach dopravy.

2.5 Jednou z překážek vnitrozemské plavby je existence tří různých právních režimů v Evropě, které se částečně geograficky překrývají.

2.6 Protože nedávno došlo v této specifické oblasti k posunu, Výbor se domnívá, že je vhodné a potřebné vypracovat k dané otázce podrobnější stanovisko z vlastní iniciativy.

⁽¹⁾ Viz Úř. věst. C 80, 3. 4.2002 a C 10, 14. 1.2004.

3. Současný institucionální rámec

3.1 Stanovisko ze dne 24. září 2003 se zmiňuje o třech platných režimech v Evropě, jimiž jsou revidovaná Mannheimská úmluva z roku 1868 pro Rýn, Bělehradská úmluva z roku 1948 pro Dunaj a ještě pole právní působnosti smluv Společenství a *acquis communautaire* Evropské unie.

3.2 V současné době má **revidovaná Mannheimská úmluva** pět smluvních stran: členy EU Německo, Belgie, Francie, Nizozemsko a nečlena EU Švýcarsko. Zavedení práva volné plavby a jednotného a harmonizovaného režimu pro Rýn a jeho přítoky dalo v 19. století vzniknout „*vnitřnímu trhu, dříve než se o něm začalo hovořit*“, který byl a stále je velmi důležitý pro hospodářský rozvoj Evropy.

3.3 Ústřední komise pro plavbu na Rýně (CCNR) je navzdory svému stáří velmi moderní organizace, která disponuje malým sekretariátem a širokou sítí (národních) specialistů, udržuje úzké styky se společnostmi vnitrozemské plavby a je schopna okamžitě reagovat na jakýkoli vývoj, aby tak neustále zajišťovala optimalizaci a modernizaci režimu rýnské plavby.

3.4 CCNR má pravomoc pro tvorbu předpisů a svá rozhodnutí přijímá jednohlasně. Pokud je to nutné, smluvní strany Mannheimské úmluvy musí transponovat tato rozhodnutí do národní legislativy. Do kompetence CCNR spadají zejména technické normy, posádky, bezpečnost, životní prostředí a svoboda plavby. Mannheimská úmluva stanovuje, že podporu vnitrozemské plavby budou zajišťovat smluvní strany. CCNR má soudní pravomoc pro spory týkající se oblasti působnosti Mannheimské úmluvy.

3.5 **Bělehradská úmluva** stanovuje režim pro Dunaj. Státy ležící při Dunaji, jež jsou smluvními stranami úmluvy, zasedají v komisi pro Dunaj, která má na rozdíl od komise pro Rýn pouze konzultační pravomoc. Tento režim navíc stanovuje předpisy pouze pro mezinárodní plavbu na Dunaji. Kabotáž (která je v případě Rýna součástí Mannheimské úmluvy) se vymyká působnosti Bělehradské úmluvy. Nelze tedy mluvit o jasné jednotě právního režimu pro Dunaj. Komise pro Dunaj sdružuje členské státy EU, kandidátské země pro vstup do EU z oblasti Balkánu a několik dalších států, jako například Moldavsko, Rusko, Srbsko a Černou Horu a Ukrajinu.

3.6 Po ustanovení **Římské smlouvy** z roku 1957 postupně v EU vznikl vnitřní trh a rozšířil se i na oblast vnitrozemské plavby. Evropské komisi připadly některé úkoly, zvláště pokud jde o technické normy, posádky, životní prostředí a bezpečnost.

3.7 V praxi existuje spolupráce, která naštěstí směřuje k dalšímu prohlubování, mezi CCNR, Komisí pro Dunaj a Evropskou komisí; v rámci této spolupráce má pro oblast technické expertizy, a zejména pokud jde o zkušenost, velký

vliv CCNR. Spolupráce mezi CCNR a Evropskou komisí dostala nový impuls uzavřením dohody dne 3. března 2003. Oproti tomu spolupráce s Komisí pro Dunaj má prozatím spíše sporadický charakter.

4. Nedávný vývoj

4.1 V říjnu roku 2004 sestavila skupina nezávislých expertů z východní a západní Evropy zprávu, v níž prozkoumala současný institucionální rámec pro vnitrozemskou plavbu na evropské úrovni a sepsala několik doporučení pro jeho posílení. Jedná se o iniciativu Nizozemska, kterou podpořilo Německo, Belgie, Francie a Švýcarsko. Tato skupina, vedená panem Janem TERLOUWEM, bývalým místopředsedou a ministrem hospodářství nizozemské vlády, si dala název **Skupina EFIN (European Framework for Inland Navigation – Evropský rámec pro vnitrozemskou plavbu)** a vydala zprávu **Nový institucionální rámec pro vnitrozemskou plavbu v Evropě**. Součástí skupiny je též sedm dalších osob, které pocházejí z Německa, Rakouska, Belgie, Francie, Maďarska, Rumunska a Švýcarska.

4.2 Skupina EFIN ve své zprávě uvedla, že vnitrozemská plavba má ohromný potenciál, který ovšem zůstává nedoceněn. Vnitrozemská plavba může výraznou měrou přispět k vylepšení evropského systému přepravy zboží. Skupina EFIN se domnívá, že institucionální rámec nestačí k tomu, aby se optimálně využilo potenciálu vnitrozemské plavby v Evropě. Je názoru, že tento rámec je příliš slabý na to, aby přitáhl nezbytnou pozornost politických činitelů nutnou pro rozvoj tohoto odvětví.

4.3 Jak již doporučil EHSV ve svých stanoviscích ze dne 16. ledna 2002 a 24. září 2003, Skupina EFIN je také názoru, že pro všechny evropské vodní cesty je nezbytné dospět k větší harmonizaci technických předpisů, označení, vydávání osvědčení a podmínek pro vstup na trh. Dále je žádoucí, aby existovala instance, jež by podporovala vylepšení infrastrukturní sítě vodních cest, vývoj technického vybavení lodí, inovace a zvyšování odborných schopností. K překonání překážek, s nimiž se potýká při svém rozvoji vnitrozemská plavba, je nutná aktivní podpora institucí. Za tímto účelem by bylo vhodné vytvořit novou strukturu.

4.4 Vzhledem k možnému zřízení takové nové struktury Skupina EFIN prozkoumala řadu možností, přičemž dbala na to, aby neztrácela ze zřetele celoevropský rozměr. Navrhuje se zvýšená spolupráce mezi současnými institucemi, zejména CCNR, Komisí pro Dunaj a Evropskou komisí, ale rovněž Evropskou konferencí ministrů dopravy (ECMT) a Evropskou hospodářskou komisí Spojených národů (EHK-OSN), avšak sama o sobě nestačí k tomu, aby dala tvar navrhované nové struktury.

4.5 Skupina EFIN tedy usiluje o ustavení **Evropské organizace pro vnitrozemskou plavbu**, jež by měla širokou působnost, aby pokryla všechny otázky spojené s vnitrozemskou plavbou. Neměla by být ustavena prostřednictvím nové úmluvy. Současné úmluvy a existující režimy by zůstaly v platnosti a nedotčeny. Nová organizace by byla flexibilní: mělo by být možné dále ji přizpůsobovat proměňujícím se potřebám, měla by obsahovat několik dále adaptabilních orgánů, schopných jednat nezávisle na sobě.

4.6 Organizace by se měla členit na tři složky: na politické shromáždění (Konference ministrů pověřených plavebními cestami), správní složku (Evropská kancelář pro plavební cesty), a finanční nástroj (Evropský intervenční fond pro říční přepravu). Další podrobnosti lze nalézt ve zprávě Skupiny EFIN.

4.7 Je na místě zmínit, že Skupina EFIN při výběru z různých variant obzvláště zvažovala možnost vytvořit agenturu EU pro vnitrozemskou plavbu. Skupina EFIN si kladla otázku, zda pro vytvoření takové agentury existuje dostatečně silná politická vůle, která by k tomu přispěla. Domnívá se však, že tento druh agentur nemá pravomoci pro tvorbu právních předpisů a že je pouze pověřen výkonnými úkoly, dohledem a sběrem informací. Vzhledem k tomu, že mnoho vodních cest nespadá do působnosti práva Společenství, by takováto agentura měla jen omezenou územní platnost. Po důkladném zvážení otázky se Skupina vyslovila proti této možnosti.

4.8 14. července 2005 vydala **Evropská komise** konzultační dokument s názvem **Integrovaný evropský akční program pro vnitrozemskou plavbu**. Zmiňuje v něm jistý počet oblastí, v nichž si přeje zlepšení dopravy po vnitrozemských plavebních cestách Společenství, a vyzývá zainteresované strany, aby jí předložily své připomínky. 17. ledna 2006 vydala Evropská komise sdělení „NAIADES“ o podpoře vnitrozemské vodní dopravy, jemuž dala název „Integrovaný evropský akční program pro vnitrozemskou plavbu“⁽²⁾.

4.9 Kromě mnoha činností v pěti strategických oblastech se Komise rovněž zabývala stávajícími možnostmi, jak modernizovat předpisy a přizpůsobit je v očekávání budoucích výzev. Bylo by k tomu třeba modernizovat a vylepšit organizační uspořádání, které kvůli svému rozdrobení ztrácí na účinnosti a důležitosti na politické úrovni. Při úpravách stávajících nástrojů však bude třeba nezanedbat platné mezinárodní povinnosti a dohody. Stávající „acquis“ je třeba respektovat.

4.10 Komise naznačila, že tento proces již začal, a odkázala v tomto směru na své doporučení Radě ze dne 1. srpna 2003, aby se povolilo přistoupení k oběma říčním komisím a na zprávu EFIN. Upřesnila, že se právě diskutuje o čtyřech možnostech: a) zintenzivnění spolupráce mezi stávajícími komisemi pro obě řeky a Evropskou komisí, b) přistoupení Evropského společenství ke komisím pro plavbu na Rýně a na Dunaji, c) vytvoření celoevropské organizace pro vnitrozemskou vodní plavbu, d) světit Společenství úkol zvolit strategický přístup

k rozvoji dopravy v Evropě po vnitrozemských plavebních cestách a respektovat při tom práva třetích zemí.

5. Celoevropská vnitrozemská plavba

5.1 Nápad vytvořit celoevropský režim vnitrozemské plavby a podpořit tak dopravu po plavebních cestách na celém kontinentě není nový a těší se široké podpoře. Již v roce 1991 na ministerské konferenci v Budapešti se ministři vyslovili v tomto smyslu. V roce 2001 vyústila *Celoevropská konference o dopravě po vnitrozemských plavebních cestách*, která se konala ve dnech 5. a 6. září v Rotterdamu, k prohlášení, v němž ministři volají po urychlení evropské spolupráce při přípravách liberalizace a posílení říční dopravy. Toto prohlášení obsahuje několik zásad, cílů a činností. Jednou z prvních zásad je, že harmonizaci nelze provádět na úkor přísnosti platných bezpečnostních předpisů a předpisů pro kvalitu a že se musí zachovat přinejmenším stávající příznivé sociální podmínky. V prohlášení ministři vyslovili svou podporu vytvoření „průhledného a integrovaného celoevropského trhu říční dopravy založeného na zásadách reciprocity, svobody plavby, čestné hospodářské soutěže a rovnosti zacházení pro uživatele vnitrozemských plavebních cest“.

5.2 Kromě úsilí například v oblasti infrastruktur – oblasti, která jak víme, spadá do národní kompetence v rámci EU – rotterdamské prohlášení vyzývá Evropskou komisi, EHK-OSN a obě říční komise, aby posílily svou spolupráci v oblasti celoevropské harmonizace technických, bezpečnostních a zaměstnaneckých předpisů a spolupracovaly při zvyšování kvality výuky a odborné přípravy. Následně vyzvala EHK-OSN, Evropskou komisi, obě říční komise a ECMT, aby v úzké spolupráci vymezily do konce roku 2002 legislativní překážky bránící zavedení celoevropského harmonizovaného a konkurenceschopného trhu říční dopravy a navrhly řešení k jejich překonání.

5.3 Musíme prohlásit, že od konání konference v roce 2001 období úvah o institucionálním rámci pro vnitrozemskou plavbu úspěšně pokračuje. V tomto směru je vhodné upozornit na seminář, který ECMT, EHK-OSN a říční komise uspořádaly v Paříži v září roku 2005 s výmluvným názvem „On the Move“ (V pohybu).

5.4 V roce 2006 se v Rumunsku uskuteční další ministerská konference, která naváže na konferenci v Rotterdamu.

6. Připomínky

6.1 EHSV je toho názoru, že zpráva EFIN je cenným příspěvkem k diskusi o institucionální složce, zejména rozboru, které obsahuje a které si zaslouží podporu. Nicméně autoři zcela nevytěžili logický důsledek z rozborů, neboť se zdá, že navrhované řešení nemá dostatečný vynucovací účinek. Ostatně sociální politika je „slepou skvrnou“ zprávy EFIN, stejně jako je slepou skvrnou stávajících úmluv a režimů.

⁽²⁾ KOM (2006) 6 v konečném znění.

6.2 Můžeme si blahopřát, že Komise na rozdíl od minulosti nechává diskusi o institucionálních reformách zcela otevřenou. Určitě není bez souvislosti, že tuto otázku naprosto odděluje od pěti strategických oblastí. Pokud jde o navrhované možnosti, EHSV upozorňuje, že je nutné posílit krátkodobou spolupráci, jak doporučuje Komise coby první možnost. Přistoupení Komise k CCNR, k němuž Rada za poslední dva roky ještě nevydala žádné rozhodnutí, může taktéž představovat jednu fázi. Avšak pro dosažení kýžené účinnosti a vyvolání zvýšené pozornosti na politické úrovni bude třeba odvážnějších kroků.

6.3 Pokud jde o další možnosti týkající se závěrečné fáze restrukturalizace, tedy pokud jde o celoevropské uspořádání vnitrozemských plavebních cest a řešení na úrovni Společenství, Komise se omezí na vyjmenování výhod a nevýhod, aniž sama zvolí řešení, aby tak ponechala diskusi otevřenou.

6.4 Po prošetření pokročilých argumentů, a zejména aby poskytl svůj příspěvek do diskuse, EHSV hodlá již nyní řešení zvolit. Výbor se domnívá, že řešení na úrovni Společenství, jak je představila Komise, nepokryje celé území Unie. Režim pro Rýn a režim pro Dunaj (v poněkud menším rozsahu) budou nadále platit, což zaručuje jednu úroveň správy navíc a potvrzuje potřebu koordinovat. Tato možnost současně vyžaduje uzavření smluv se třetími zeměmi, což může vést k neshodám. Spolupráce s říčními komisemi v praxi znamená, že Ústřední komise pro plavbu na Rýně a Komise pro Dunaj budou muset poskytnout potřebné znalosti a schopnosti. Znalecké posuzování na úrovni Společenství, které by se teprve muselo zabezpečit, by se v podstatě překrývalo s posudky říčních komisí, což je přesně ten druh překrývání činností, kterému se Komise chce vyhnout.

6.5 EHSV se však může připojit ke kladným argumentům, které předložila Komise ve prospěch možnosti podpořit vytvoření celoevropské organizace pro vnitrozemskou plavbu, v jejímž rámci by spolupracovaly všechny zainteresované organizace a evropské země, tedy včetně Evropské unie. Organizace tohoto druhu by politicky zvýraznila vnitrozemskou plavbu a dokázala by přispět k její strategické podpoře; napomohla by k harmonizaci legislativy. Argument, podle něž by tato organi-

zace měla být financována z příspěvků zúčastněných stran a k němuž se Komise nijak nevyjádřila, je pozitivní, neboť s touto možností pro EU se navíc uvažuje o tom, že i třetí země budou přispívat k rozvoji vnitrozemské plavby.

6.6 Pokud se týká záporných argumentů předložených Komisí, EHSV zdůrazňuje, že ratifikace úmluvy určitě bude trvat jistou dobu, avšak ve skutečnosti tento proces již započal, a jestliže zde bude dostatečná politická vůle, mohl by dokonce být do několika let dokončen. Úspěch konferencí ministrů o vnitrozemské plavbě v letech 1991 a 2001 a pořádání další konference ke konci tohoto roku v Rumunsku jsou v tomto směru průkopnické. Proti námitce, že takováto organizace by působila mimo rámec Společenství, stojí sama účast EU, která by zajistila propojení se Společenstvím. Mimo to může být účinný výkon rozhodnutí této organizace zabezpečen úmluvou, jako již tomu je v případě Mannheimské úmluvy pro plavbu na Rýně.

6.6.1 Na nedávném summitu o vnitrozemské plavbě (*Inland Navigation Summit, Industry Congress*), který se konal ve Vídni od 13. do 15. února 2006, Komise vystoupila s dalším argumentem proti možnosti úmluvy s tím, že v souladu se smlouvou je říční plavba plně a zcela v kompetenci EU a nemůže být převedena jinou mezivládní dohodou. V této souvislosti je třeba uvést, že vnitřní plavba v Evropě se vyznačuje právě tím, že některé pravomoci, zvláště ty, které se týkají plavby na Rýně, náležejí podle revidované Mannheimské úmluvy výlučně porýnským státům. Navíc existují třetí země, které si přejí být zapojeny do evropského právní režimu a pro něž Společenství samozřejmě není kompetentní.

6.6.2 Rozhodnout se pro úmluvu by znamenalo, že země mimo Společenství by se mohly připojit ke stejnému právnímu režimu jako členské státy EU. Bylo by možné též uvažovat o zřízení „komor pro říční plavbu“, které by měly různé pravomoci. Pro vodní cesty Společenství by mohly být nadále plně platné evropské právní předpisy pro vnitrozemskou plavbu. Velkou výhodou této úmluvy by bylo, že by umožnila projednávat celoevropské otázky a rozhodovat o nich a též do smluv začlenit nové pravomoci, zejména v oblasti infrastruktury.

V Bruselu dne 21. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1592/2002 ze dne 15. července 2002 o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost letectví

KOM(2005) 579 v konečném znění – 2005/0228 (COD)

(2006/C 185/19)

Dne 31. ledna 2006 se Rada, v souladu s článkem 80 odstavec 2 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedeně.

Specializovaná sekce „Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 24. března 2006. Zpravodajem byl pan Simons.

Na 426. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 20. a 21. dubna 2006 (jednání dne 21. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 71 hlasem pro, 3 hlasy byly proti.

1. Závěry

1.1 EHSV plně podporuje zamýšlené rozšíření působnosti nařízení (ES) 1592/2002 na letový provoz, na osvědčování palubního personálu a na letadla třetích zemí, protože vyšší účinnosti a bezpečnosti by bylo možné dosáhnout tím, že by všechny činnosti spojené s určováním bezpečnostních pravidel vykonával jediný úřad.

1.2 V kontextu dodatečných osvědčení pro komerční provozovatele ze třetích zemí by mělo mít Společenství jasné možnosti podepsání dvoustranných dohod s třetími zeměmi o vzájemném uznávání odpovídajících osvědčení. EHSV se proto domnívá, že je třeba podniknout kroky, které by vedly všechny členské státy ICAO k plnění jejich povinností, což by nahradilo nutnost dodatečných osvědčení.

1.3 Aby mohla zajistit vysokou úroveň bezpečnosti letectví potřebuje Evropská agentura pro bezpečnost letectví (EASA) zvýšit rozpočet pro plnění úkolů stanovených v návrhu Komise. To bude vyžadovat podstatně vyšší úroveň financování Společenstvím, než je současný plán. Zároveň však sdílení zdrojů na úrovni EU přináší možnost nejen podstatných úspor nákladů v průmyslu, ale také snížení vládních výdajů v členských státech. Tuto záležitost však návrh Komise nepojednává.

1.4 EHSV je přesvědčen, že definice komerčního provozu by měla také zahrnout podnikové provozovatele a lety provozované spoluvlastníky letadla, aby byla pro všechny cestující v EU zajištěna stejná úroveň bezpečnostní ochrany.

1.5 V souladu s cíli bezpečnosti, jež jsou uvedeny výše, zejména v odstavci 1.1 a 1.4, a v zájmu spotřebitelů je zásadně významné, aby EASA zajistila, že začlenění pravidel JAR-OPS do právních předpisů Společenství prostřednictvím probíhající

úpravy nařízení (EHS) č. 3922/91 nebo prostřednictvím jiného postupu bude představovat nesporný pokrok a přinese dostatečnou úroveň harmonizace v různých oblastech, které v rámci své pravomoci upravuje.

2. Úvod a shrnutí dokumentu Komise

2.1 V roce 2002 byla nařízením (ES) 1592/2002 Evropského parlamentu a Rady stanovena společná pravidla v oblasti civilního letectví a vytvořena Evropská agentura pro bezpečnost letectví (EASA).

2.2 Hlavním cílem tohoto nařízení je stanovit a udržet vysokou jednotnou úroveň bezpečnosti civilního letectví v Evropě. Dalším cílem tohoto nařízení je zajistit vysokou jednotnou úroveň ochrany životního prostředí, podpořit volný pohyb zboží, osob a služeb, zvýšit nákladovou efektivitu regulačních a certifikačních postupů a zabránit duplicitě na národní a evropské úrovni, pomoci členským státům při plnění jejich závazků v rámci Chicagské úmluvy Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) a prosadit komunitární pohledy na bezpečnost civilního letectví.

2.3 Evropská agentura pro bezpečnost letectví (EASA) je v rámci působnosti nařízení odpovědná zejména za tyto oblasti:

- pomoc Komisi při legislativní práci,
- pomoc Komisi při provádění normalizačních inspekci národních úřadů pro bezpečnost civilního letectví,
- pomoc Společenství a členským státům ve vztazích s třetími zeměmi,
- pomoc členským státům při plnění jejich mezinárodních povinností,

- formulace specifikací pro vydávání osvědčení a pokynů,
- vydávání typových osvědčení a doplňkových typových osvědčení výrobků, součástí a zařízení a zajištění pokračování jejich letové způsobilosti,
- vydávání a zajištění trvalého dohledu nad osvědčeními konstrukčních, výrobních a údržbu provádějících organizací se sídlem mimo území členských států, konstrukčních organizací se sídlem na území členských států a výrobních organizací, u kterých si to příslušný členský stát vyžádá.

2.4 Národním úřadům zůstává odpovědnost za udělování individuálních osvědčení letové způsobilosti a osvědčení organizací a personálu (s výjimkou konstrukčních organizací) se sídlem v příslušné zemi, avšak ve shodě se společnými pravidly a pod kontrolou normalizačních inspekci EASA.

2.5 Obecně se uznává⁽¹⁾ zásadní nutnost svěřit regulativní činnosti Společenství v oblasti bezpečnosti letectví jedinému úřadu (EASA) z důvodů účinnosti, bezpečnosti a standardizace.

2.6 V části „Souvislosti návrhu“ Komise připomíná, že od září 2002, kdy nařízení 1592/2002 vstoupilo v platnost, má Společenství výlučnou pravomoc v oblasti letové způsobilosti leteckých výrobků, dílů a zařízení a jejich slučitelnosti se životním prostředím. Již při schválení jeho znění bylo zřejmé, že k zaručení optimální a jednotné úrovně bezpečnosti a vytvoření spravedlivých konkurenčních podmínek pro letecké provozovatele Společenství je třeba rozsah působnosti nařízení rozšířit rovněž na letový provoz a opravňování palubního personálu.

2.7 Komise připomíná, že zahrnutí pravidel JAR-OPS do právních předpisů Společenství prostřednictvím dosud nepřijaté změny nařízení č. 3922/91 (EU-OPS-I) bude představovat nesporný pokrok, ale nezajistí dostatečnou úroveň harmonizace, protože se bude týkat pouze komerční letecké dopravy. Na ostatní typy letadel, jiný komerční provoz nebo nekomerční provoz se tato společná pravidla nebudou vztahovat; uvedená pravidla se nebudou vztahovat ani na opravňování letového personálu a letadla třetích zemí. Z těchto důvodů byl předložen návrh upravující nařízení 1592/2002.

2.8 Návrh také zahrnuje požadavky na osvědčení pro letadla komerčních provozovatelů ze třetích zemí přilétávající do EU.

2.9 Dne 16. listopadu 2005 Komise zveřejnila návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1592/2002 ze dne 15. července 2002 o společných

pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost letectví (EASA) (KOM(2005) 579 v konečném znění).

2.10 Návrh rozšiřuje společná pravidla na veškerý letový provoz a požadovaná osvědčení všech komerčních provozovatelů. Osvědčení by byla vydávána členskými státy (jejich národními úřady) nebo v případech, kdy by k tomu byla příslušná, agenturou EASA, která by také v případě potřeby stanovila prováděcí předpisy.

2.11 V oblasti nekomerčního provozu budou pravidla záviset na složitosti letadel, nebudou se zde však vydávat osvědčení. Pokud bude takový provoz zajištěn složitými letadly, budou muset provozovatelé prohlásit, že dodržují základní požadavky vztahující se k letovému provozu.

2.12 Navrhované nařízení bude vyžadovat od většiny pilotů operujících ve Společenství, aby byli držiteli průkazu vydaného na základě společných požadavků. Organizace, personál a zařízení používaná k výcviku budou také podléhat osvědčení vydávanému podle společných pravidel. EASA by prováděla normalizační inspekce národních leteckých úřadů zodpovědných za kontrolu těchto pravidel a sama by vydávala osvědčení organizacím a zařízením se sídlem ve třetích zemích.

2.13 Aby byla zajištěna dostatečná ochrana, navrhuje se vztážení společných provozních pravidel na letadla třetích států provozovaných ve Společenství. Komerční provozovatelé letů ze třetích států do Společenství by navíc museli být držiteli osvědčení.

2.14 Návrh také předpokládá některé změny v provozu agentury, zejména ve funkcích její správní rady.

3. Obecné poznámky

3.1 Letectví v Evropě potřebuje jediný regulativní bezpečnostní orgán pro všechny složky hodnotového řetězce letecké dopravy, má-li být zajištěn konzistentní a koherentní přístup k bezpečnostním předpisům na společném trhu v oblasti letectví. Vyšší účinnosti a bezpečnosti by bylo možné dosáhnout tím, že by všechny činnosti spojené s určováním bezpečnostních pravidel vykonával jediný úřad – mezi různými aspekty bezpečnostních předpisů totiž neexistují jasné hranice. EHSV proto plně podporuje zamýšlené rozšíření působnosti nařízení (ES) 1592/2002 na letový provoz, na osvědčování palubního personálu a na letadla třetích zemí.

⁽¹⁾ Viz též stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Evropské agentury pro bezpečnost letectví, zpravodaj: pan Von Schwerin (Úř. věst. C 221, 7.8.2001, s. 38-44).

3.2 Je třeba zajistit bezpečnost letadel třetích zemí provozovaných ve Společenství. Také je zapotřebí vytvořit spravedlivé konkurenční prostředí ve srovnání s jinými oblastmi světa, které kladou podobné požadavky na letadla EU přilétávající do těchto zemí (tj. USA) a používají tyto požadavky k poskytnutí nespravedlivé konkurenční výhody vlastním přeprávcům na úkor přeprávců z EU. V kontextu dodatečných osvědčení pro komerční provozovatele ze třetích zemí by však mělo mít Společenství jasné možnosti podepsání dvoustranných dohod s třetími zeměmi o vzájemném uznávání odpovídajících osvědčení, aby se předešlo zatížení mezinárodní přepravy přemírou vyžadovaných dodatečných osvědčení. EHSV se proto domnívá, že je třeba podniknout kroky, které by vedly všechny členské státy ICAO k plnění jejich povinností, což by nahradilo nutnost dodatečných osvědčení.

3.3 Evropská agentura pro bezpečnost letectví (EASA) potřebuje získat požadované zdroje veřejného financování z EU, aby mohla naplnit své dodatečné úlohy v oblasti bezpečnosti, především aby mohla provádět normalizační inspekce ve všech národních úřadech pro bezpečnost civilního letectví (NAA) na území Společenství, provádět bezpečnostní analýzu a mohla zajistit, že Evropa zůstane konkurenceschopná ve srovnání s ostatními světovými oblastmi. Aby byla zajištěna vysoká úroveň bezpečnosti v letectví, musí EASA pracovat na těchto úkolech s vyššími zdroji. To bude vyžadovat daleko větší podíl Společenství na jejím financování, než se v současnosti plánuje.

3.4 Výstavba zdrojů a personálu EASA vyžaduje postupnou redukci personálu národních úřadů pro bezpečnost letectví, aby bylo dosaženo cíle nákladové účinnosti a předešlo se zvyšování nákladů průmyslu a leteckých přeprávců EU. Sdílení zdrojů na úrovni EU přináší možnost nejen podstatných úspor nákladů v průmyslu, ale také snížení vládních výdajů v členských státech, pokud bude sestaven plán vývoje budoucí úlohy národních úřadů pro bezpečnost letectví a potřebného personálu. Tuto záležitost však návrh Komise nepojednává.

3.5 Je zásadně důležité, aby probíhající úprava nařízení 3922/91 (EU-OPS-1) byla analyzována z hlediska cílů bezpečnosti a harmonizace a aby se budoucí prováděcí předpisy EASA pro letový provoz vyvíjely konzistentním a koherentním přístupem k bezpečnostnímu nařízení na základě jasných vědeckých a bezpečnostních dat.

3.6 Je zásadně významné zajistit hladký přechod ze stávajících národních systémů (založených na pravidlech JAR-OPS-1) a omezit změny existujících pravidel na přizpůsobení se komunitárnímu právu a nové struktuře EASA.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Definice komerčního provozu (čl. 1) by měla zahrnout podnikové provozovatele a lety provozované spoluvlastníky letadla. Zejména by se po nich mělo požadovat prokázání schopností a měly by se na ně vztahovat stejná prováděcí pravidla. Všichni cestující v EU by se měli těšit stejné úrovni bezpečnostní ochrany. Dalším důvodem je, že tento provoz často zahrnuje lety složitých motorových letounů (Boeing 737, Airbus 319) ve stejné třídě vzdušného prostoru jako komerční provoz, takže z bezpečnostních důvodů je velmi důležité, aby podléhal stejným pravidlům a byl předmětem stejné aplikace těchto pravidel jako komerční provoz.

4.2 Probíhající úprava nařízení 3922/91 (EU-OPS-1) účinně harmonizovala požadavky na bezpečnostní přípravu palubních průvodčích, ale ponechávala na členských státech záležitost jejich osvědčování. Některé členské státy vydávají tato osvědčení, jiné to nepovažují za nutné. EASA tedy musí ověřit, zdali by tato chybějící harmonizace v podmínkách vykonávání funkcí palubních průvodčích mohla ohrozit bezpečí cestujících.

4.3 Pokud se týče probíhající úpravy nařízení 3922/91 (podčást Q EU-OPS-1), je velmi důležité, aby byla jakákoliv změna ve schématu omezení doby letu předmětem vědeckého a lékařského vyhodnocení agenturou EASA v souladu s ustanoveními, která by měla být definována v nařízení upravujícím EU-OPS-1 (3922/91) a pro veškeré problémy bezpečnosti určena agenturou EASA při výkonu její budoucí kontrolní činnosti.

4.4 Pokud se týká správní rady EASA (čl. 25) a plánované výkonné rady EASA (čl. 28), považuje se za nutné předejít přetížení agentury existencí příliš mnoha poradních rad. Pokud bude založena výkonná rada, měla by se tedy správní redukovat na výroční nebo bienální shromáždění. V této souvislosti je také třeba předejít situaci, kdy by zástupci národních úřadů pro bezpečnost letectví byli jmenováni do této rady, což by mohlo vést ke konfliktům zájmů vzhledem ke skutečnosti, že národní úřady jsou rovněž závislé na výnosech z průmyslu a nemusely by tedy podporovat účinnější systém EASA.

4.5 Návrh jmenovat čtyři zástupce poradní rady zúčastněných stran EASA do správní rady (a výkonné rady) je logickým důsledkem skutečnosti, že úlohou EASA je služba průmyslu, který formou odměn a poplatků hradí hlavní část příjmů rozpočtu EASA. Vzhledem k velkému podílu příspěvku průmyslu na příjmech rozpočtu EASA by však bylo logické jim poskytnout stejná hlasovací práva pro záležitosti všeobecného chodu agentury a strategické záležitosti, které se jí týkají.

4.6 Je zřejmé, že změny ve jmenování výkonného ředitele a ředitelů (čl. 30 písm. b) odst. 4) jsou výsledkem všeobecných změn týkajících se všech agentur EU. Přesto je pro vysoce kvalifikované agentury jako je EASA třeba tento návrh přehodnotit, protože by bránil úspěšným kandidátům vykonávat funkci déle než dvakrát pět let. To by mohlo vést k nežádoucím důsledkům, totiž že by EASA nebyla schopná najít ty nejvhodnější kandidáty.

4.7 Zdá se, že základní požadavek na teoretickou výuku (odst. 1.i.1 přílohy III) opomněl využívání CD-ROM k teoretické výuce, přestože je to již úspěšně ověřená standardní metoda přípravy pracovníků v průmyslu. Tento odstavec by měl tedy být přeformulován takto: „1.i.1 Teoretická výuka – Teoretickou výuku musí poskytovat nebo připravovat odpovídajícím způsobem kvalifikovaní instruktoři“.

4.8 Základní požadavek na letový provoz a sedadla (odst. 3.a.3 přílohy IV) by měl být upraven takto: „Při zohlednění typu letadla musí velící pilot při vzletu a přistání, během pojiždění a kdykoliv to považuje za nutné v zájmu bezpečnosti, zajistit, aby každý z cestujících byl řádně usazen a zabezpečen“. Důvodem pro tuto úpravu je bezpečnostní pravidlo, které umožňuje dětem (mladším dvou let) sedět na klíně a zapovídá (z bezpečnostních důvodů) umístění dítěte v lůžku během vzletu, přistání a pojiždění (lůžko je možné použít pouze za letu v zájmu pohodlí dítěte).

4.9 Zdá se, že základní požadavky na početnost a složení posádky (bod 7a přílohy IV) spojily početnost a složení letového personálu s početností a složením personálu pečujícího o cestující. Početnost a složení letového personálu již byla pojednána jinde, protože záleží na osvědčení letadla (omezení v letové příručce letadla, viz bod 4a) a pravidlech omezení doby letu (viz článek 15b, odst. 3). Pro personál pečující

o cestující je při stanovení minimálního počtu hlavním hlediskem JAR-OPS 1990.

4.10 Návrh zabývající se bezpečnostními programy (bod 8.d.iv přílohy IV) vztahující se k ochraně elektronických a počítačových systémů na ochranu proti záměrnému rušení a poškození by měl být zrušen, protože provozovatelé letecké dopravy by mu nebyli schopni vyhovět. Tato otázka je záležitostí osvědčení letadla a systému (provozovatelé letecké dopravy by měli být zodpovědní pouze ve věci neúmyslného rušení, které se již řeší bezpečnostním poučením, není však bezpečnostní otázkou).

4.11 Návrh předpokládá pouze dvacet doplňkových pracovních míst v EASA (viz strana 55, lidské zdroje, celkový počet) ke zpracování rozšířené působnosti. (Toto číslo je třeba srovnat se zhruba 200 osobami nyní zaměstnávanými národními úřady pro bezpečnost letectví EU pracujícími na stanovení pravidel v oboru provozu a osvědčování letového personálu. Kromě toho ve stávajícím národním systému koordinovaném Sdruženými leteckými úřady, Joint Aviation Authorities (JAA), poskytuje významnou podporu při návrhu nových pravidel průmysl, což pod systémem EASA již není možné.) Zcela nepochybně nebude agentura EASA těchto dvacet míst naprosto postačovat k tomu, aby mohla plnit své dodatečné úkoly. To by mohlo vyústit v další odklady významných činností EASA v oblasti stanovení pravidel (jak se již stalo v jiných oblastech), což by mohlo ohrozit bezpečnost a mohlo poškodit konkurenceschopnost průmyslu EU. Také při normalizačních inspekcích EASA u národních úřadů pro bezpečnost letectví členských států EU a bezpečnostní analýzu je v nových oblastech působnosti zapotřebí zajistit daleko větší zdroje, má-li být zajištěna jednotná úroveň bezpečnostního dohledu.

V Bruselu dne 21. dubna 2006.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND